

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

รายงานการวิจัย

ความรู้ทางการเงิน: ตัวกำหนดและผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมการออม
Financial Literacy:
Determinants and its Implications for Saving Behavior

ผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิไล เอื้อปิยฉัตร
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณเงินรายได้ (เงินอุดหนุนจากรัฐบาล)
มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖
ผลงานวิจัยเป็นความรับผิดชอบของผู้วิจัยแต่เพียงผู้เดียว

๒๕๕๖

A00106937

- 7 ก.ค. 2558

กันยายน ๒๕๕๗

เริ่มบริการ

354987

18 ก.ค. 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และส่วนที่ 2 เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง

ในส่วนของการวิจัยเชิงสำรวจ เป็นการสำรวจบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวน 346 คน โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ 1) เพื่อวัดระดับความรู้ทางการเงินของบุคลากรฯ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดความแตกต่างของระดับความรู้ทางการเงินของบุคลากรฯ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดพฤติกรรมการออม-ไม่ออม ของบุคลากรฯ 4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดจำนวนเงินออม และสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ ของบุคลากรฯ

ส่วนที่สองการวิจัยกึ่งทดลอง เป็นการทดลองแบบสองกลุ่มวัดก่อน และหลังการทดลอง (The Pretest Posttest Control Group Design) โดยกลุ่มทดลองคือแม่บ้านที่ทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมทั้งแม่บ้านที่ทำงานในอาคารคณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุมซึ่งเป็นแม่บ้านที่ทำงานในอาคารคณะวิศวกรรมศาสตร์ และอาคารคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 15 คน โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ 1) พัฒนาพฤติกรรมการออมของกลุ่มทดลองด้วยการอบรมให้ความรู้ทางการเงิน 2) ประเมินผลการพัฒนาพฤติกรรมการออมที่เกิดจากการใช้กระบวนการให้ความรู้ทางการเงินระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการอบรม และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการอบรมใดๆ

ผลการวิจัยเชิงสำรวจ สรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 ระดับความรู้ทางการเงิน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 หมวด ดังนี้ หมวดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน หมวดพฤติกรรมทางการเงิน และหมวดทัศนคติทางการเงิน พบว่าระดับความรู้ทางการเงินในหมวดที่ 1 ความรู้พื้นฐานทางการเงินอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าหมวดอื่น คือ ทำคะแนนเฉลี่ยได้ 4.64 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ในขณะที่หมวดที่ 2 พฤติกรรมทางการเงิน คะแนนอยู่ในระดับปานกลางที่ 6.60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน และสุดท้ายหมวดทัศนคติทางการเงิน คะแนนอยู่ในเกณฑ์ที่ดีได้คะแนนถึง 4.03 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 จากการวิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ โดยนำคะแนนทั้ง 3 หมวดมารวมกัน พบว่า ปัจจัยที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงินรวม ได้แก่ ระดับการศึกษา เพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่ กลุ่มคณะวิชา สถานภาพการสมรส ชาติดั้งเดิม ภูมิสำเนา การถือครองทรัพย์สินที่แท้จริง และทรัพย์สินทางการเงิน

นอกเหนือจากการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น งานวิจัยนี้ยังขยายการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 ด้วยวิธี OLS เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรซึ่งเป็นปัจจัยด้านพื้นฐานส่วนบุคคลกับระดับความรู้ทางการเงินของบุคลากรฯ โดยแยกวิเคราะห์ออกเป็น 4 แบบจำลอง แบบจำลองระดับความรู้ทางการเงินรวม และแบบจำลองระดับความรู้ทางการเงินแยกย่อยเป็น 3 หมวดที่ระบุไปก่อนหน้านี้ ผลการศึกษาเป็นดังนี้

1. แบบจำลองระดับความรู้ทางการเงินรวม พบว่ามีปัจจัยที่กำหนดความรู้ทางการเงินรวมที่ผ่านระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป ดังนี้ อายุ สถานะสมรส, กลุ่มสาขาวิชา, ระดับการศึกษา, ตำแหน่งหน้าที่,
2. พิจารณาแบบจำลองระดับความรู้ทางการเงินหมวดความรู้พื้นฐานทางการเงิน พบว่ามีปัจจัยที่กำหนดความรู้พื้นฐานทางการเงินที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป ดังนี้ กลุ่มสาขาวิชา และ ระดับการศึกษา
3. พิจารณาแบบจำลองระดับความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมทางการเงิน พบว่ามีปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมทางการเงินที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป ดังนี้ อายุ กลุ่มสาขาวิชา ระดับการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่
4. ทางด้านแบบจำลองระดับความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงิน พบว่ามีปัจจัยที่กำหนดทัศนคติทางการเงิน ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป ดังนี้ อายุ และ ตำแหน่ง

ผลการศึกษาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดพฤติกรรมกาเลือกรออม-ไม่ออม ของบุคคลากรฯ ด้วยวิธี Binary Logistic Regression ผลการศึกษาพบปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมกาเลือกรออม-ไม่ออม ที่ผ่านระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป มีดังนี้ ภูมิภาคชาติพันธุ์ รายได้หลัก รายได้เสริม คะแนนความรู้ทางการเงิน หมวดพฤติกรรมทางการเงิน และคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงิน

สุดท้ายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 4 วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดจำนวนเงินออม และสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ ของบุคคลากรฯ ผลการศึกษาแยกเป็น 2 แบบจำลอง แบบจำลองที่ 1 แบบจำลองจำนวนเงินออม แบบจำลองที่ 2 แบบจำลองสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ ผลการศึกษาทั้งสองแบบจำลอง พบว่าได้ผลลัพธ์ที่ใกล้เคียงกันมาก โดยปัจจัยที่กำหนดจำนวนเงินออม (แบบจำลองที่1) หรือสัดส่วนการออมต่อรายได้ (แบบจำลองที่2) ที่ปรากฏนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป และซ้ำกันในทั้งสองตัวแบบ ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชา รายได้หลัก รายได้เสริม ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย การครอบครองสินทรัพย์ถาวร หนี้ และระดับคะแนนความรู้ทางการเงินทั้ง 3 หมวด

ผลการวิจัยทั้งหมดสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 และ ข้อ 2 พัฒนาพฤติกรรมกาออมของกลุ่มทดลองด้วยการจัดการอบรมให้ความรู้ทางการเงินแก่แม่บ้านกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน โดยให้ความรู้และให้คำปรึกษาแนะนำแก่กลุ่มทดลองแยกย่อยกลุ่มละ 2-3 คน ทั้งในเรื่องของการแนะนำให้เห็นความสำคัญของการออม กลยุทธ์ในการออม การควบคุมงบประมาณ ทั้งทางด้านรายได้ และรายจ่าย โดยการแนะนำจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การบริหารหนี้ การลงทุนทางการเงิน และทำความรู้จักผลิตภัณฑ์ทางการเงิน เป็นต้น โดยจะจัดให้มีการให้คำแนะนำ พูดคุย 1 ครั้ง /สัปดาห์ รวม 12 สัปดาห์

หลังจากนั้นทำการประเมินผลเปรียบเทียบพฤติกรรมทางด้านการเงินและการออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยเนื้อหาการประเมินอยู่ในขอบเขตใน 2 เรื่องต่อไปนี้

เรื่องที่ 1 การประเมินระดับความรู้ทางการเงินจากแบบทดสอบความรู้ทางการเงินใน 3 หมวด

เรื่องที่ 2 การประเมินการอบรมพัฒนาเจตคติในด้านความตั้งใจในการออมเงิน และการออมที่เกิดขึ้นจริง

เรื่องที่ 1. สรุปผลการประเมินระดับความรู้ทางการเงินจากแบบทดสอบใน 3 หมวด

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการอบรม ด้านความรู้ทางการเงิน ผลปรากฏว่าก่อนการอบรม แม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งการทดสอบในภาพรวม และการทดสอบในรายหมวด หลังจากมีการอบรมพัฒนาความรู้ทางการเงินให้กับแม่บ้านในกลุ่มทดลอง โดยในภาพรวมหลังการอบรม คะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองกับแม่บ้านกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนในรายหมวด ในหมวดความรู้พื้นฐานและความเข้าใจทางการเงิน และในหมวดทัศนคติ ก็ให้ผลเช่นเดียวกัน คือหลังจากมีการอบรมให้กับแม่บ้านกลุ่มทดลองแล้ว คะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุมในทั้งสองหมวดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ยกเว้นในหมวดพฤติกรรมทางการเงินที่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบภายในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการอบรม ผลปรากฏว่าแม่บ้านกลุ่มทดลองมีความรู้ทางการเงินในภาพรวม (รวมคะแนนทั้ง 3 หมวด) เปรียบเทียบระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยที่คะแนนเฉลี่ยรวมของแม่บ้านกลุ่มทดลองหลังการอบรมเพิ่มสูงขึ้นจากก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายหมวด หมวดด้านความรู้พื้นฐานและความเข้าใจทางการเงิน ค่าเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ในขณะที่หมวดที่ 2 ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเงิน ไม่สามารถผ่านการทดสอบได้ ส่วนหมวดที่ 3 เป็นส่วนของการทดสอบทัศนคติทางการเงิน สามารถผ่านการทดสอบที่นัยสำคัญ 0.10 โดยที่คะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มทดลองหลังการอบรมเพิ่มสูงขึ้นจากก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10 เช่นเดียวกัน

เรื่องที่ 2 ผลการประเมินการอบรมพัฒนาเจตคติในด้านความตั้งใจในการออมเงิน และในด้านการออมเงินที่เกิดขึ้นจริง

เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการอบรม ปรากฏว่าก่อนการอบรม แม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความตั้งใจในการออมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ตามที่คาดหมาย และเมื่อพิจารณาที่การออมที่เกิดขึ้นจริง ก็ให้ผลการทดสอบแบบเดียวกัน และเมื่อมีการจัดอบรมพัฒนาความรู้ทางการเงินให้กับแม่บ้านในกลุ่มทดลองแล้ว ผลการทดสอบกลับให้ผลที่ไม่ดีนัก ทั้งการทดสอบความตั้งใจออม และการทดสอบจากการออมจริง ล้วนแล้วแต่ไม่ผ่านระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แม้ว่าทั้งคะแนนความตั้งใจออม และคะแนนการออมจริงของแม่บ้านกลุ่มทดลองจะสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุม แต่ก็ไม่สามารถผ่านการทดสอบได้ นั่นคือคะแนนของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเปรียบเทียบเฉพาะภายในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการอบรม ผลปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกัน โดยแม่บ้านกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นหลังมีการอบรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อพิจารณาที่การออมที่เกิดขึ้นจริง ปรากฏว่าระดับการออมก่อนและหลังการอบรมในแม่บ้านกลุ่มทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ABSTRACT

This research is divided into two parts. Part one of this study is survey research, and part two is quasi-experimental research.

In this survey research, the samples consisted of 346 government officers and contract workers (the cleaning staff and gardeners) in Burapha University. The objectives of this survey research were 1) to measure the level of financial literacy. 2) to examine the determinants of financial literacy. 3) to estimate the binary logistic regression showing the factors that effected saving behavior (save or not save). 4) to estimate the Ordinary Least Squares (OLS) regression showing the factors that effected the amount of savings and the savings rate.

As for the quasi-experimental research, the target group is the cleaning staff. They were divided into two groups: 15 in a treatment group and 15 in a control group. The objectives of this study were 1) to develop a financial literacy training strategy to improve the cleaning staff' saving behavior and 2) to evaluate the cleaning staff's saving behavior resulting from the development financial literacy training strategy.

The findings of the survey research revealed that:

1. To achieve the first objective of the survey study, the measurement of the level of financial literacy was conducted for 346 respondents through a questionnaire. The questions covered 3 components: financial knowledge, financial behavior and financial attitudes. The findings revealed that the level of financial knowledge score of the respondents were lowest comparing with other two components. The average of financial knowledge score was 4.64 out of 10 points while the average of financial behavior score were moderate level at 6.60 points out of 10 points. For the last component, financial attitude, the respondents achieved a high score at 4.03 out of 5 points.

2. To achieve the second objective of the survey study, the statistical analysis including percentage, mean and standard deviation was adopted. The findings showed that the level of financial literacy may be determined by socio-demographics factors: educational level, major of studies (subject group), marital status, occupation, region, race and ethical background and wealth.

3. In order to investigate the second objective further by quantitative method, the OLS analysis was conducted. The study also showed that socio-demographics factors affected the level of financial literacy. Four models were introduced including model A: the level of overall financial literacy, model B: the level of financial knowledge, model C: the level of financial behavior and model D: the level of financial attitudes. The results showed that:

3.1 Model A: it was found 5 factors determined the level of overall financial literacy as follows: age; marital status; major of studies (subject groups); educational level and the position on the career.

3.2 Model B: it was found 2 factors determined the level of financial knowledge as follows: subject groups and educational level.

3.3 Model C: it was found 4 factors determined the level of financial behavior as follows: age; subject groups; educational level and the position on the career.

3.4 Model D: it was found 2 factors determined the level of financial attitudes as follows: age and the position on the career.

4. To achieve the third objective of the survey study, the binary logistic regression was conducted. There were 6 factors that influenced saving behavior (save or not save) as follows: region; race, current income; extra income; the level of financial behavior and attitudes.

5. Finally, to achieve the fourth objective of the survey study, the OLS analysis was conducted. Two models were introduced including model A: the amount of savings and Model B: the saving ratio. There were 6 factors that influenced both models as follows: major of studies (subject groups); current income, extra income; owner; real asset; debt and the level of financial knowledge, behavior and attitude.

The findings of the quasi-experimental research revealed that:

1. To achieve the first and second objectives of the study, a quasi experimental research was conducted. The cleaning staff were divided into two groups: 15 in a treatment group and 15 in a control group. Both groups were tested twice by using a questionnaire, before and after the treatment.

In case of testing the level of financial literacy, at the pre-treatment stage, both groups of the cleaning staff were not significantly different in overall financial literacy and also in each component of financial literacy. After the development training strategy was applied to the treatment group, it was found that their overall financial literacy, financial knowledge and financial attitudes were different from those of the control group at a significant level of 0.05 but non-significantly in financial behavior.

To compare financial literacy within treatment group between pre and post treatment stages, it was found that after the development training strategy was applied, their overall financial literacy, financial knowledge and financial attitudes increased significantly at a level of 0.10 but non-significantly in financial behavior.

In case of testing the intention to save money and the actual savings, at the pre-treatment stage, both groups of the cleaning staff were not significantly different in intention to save and actual savings. After the development training strategy was applied to the treatment group, it was also found that their intention to save money and actual savings were not different from those of the control group at a significant level of 0.05.

However, considering only the treatment group between pre and post treatment stages, it was found that their intention to save money increased at a significant level of 0.05 but non-significantly in actual savings.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	i
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	iv
สารบัญ.....	vii
สารบัญตาราง.....	ix
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	5
1.4 ทฤษฎี สมมุติฐาน (ถ้ามี) และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เช่น การเผยแพร่ในวารสาร จดสิทธิบัตร ฯลฯ และหน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	10
1.6 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย.....	10
1.7 วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล.....	11
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2.1 ความหมายและการวัดความรู้ทางการเงิน.....	13
2.2 ตัวกำหนดความรู้ทางการเงิน.....	16
2.3 ความรู้ทางการเงินกับพฤติกรรมการออม.....	18
2.4 สรุป.....	26
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	27
3.1 วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ.....	27
3.2 วิธีการวิจัยกึ่งทดลอง.....	31
3.3 สรุป.....	33
บทที่ 4 ผลการวิจัย จากการวิจัยเชิงสำรวจ	35
4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และระดับ ความรู้ทางการเงิน ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่ม พนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ	35
4.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงินของบุคลากรในสังกัด มหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ โดยใช้ แบบจำลองถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (OLS) ในการประมาณการ.....	56
4.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และ ความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดความเป็นไปได้ที่บุคคลจะออม-ไม่ออม ของ บุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้าง เหมาแรงงาน โดยใช้แบบจำลองถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิภาค (Binary Logistic regression) ในการประมาณการ.....	63

	หน้า
4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดจำนวนเงินออม ของบุคลากรฯ เฉพาะผู้ที่ออม ได้ (แบบจำลองที่ 1) และการวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดสัดส่วนเงินออมต่อ รายได้ ของบุคลากรฯ เฉพาะผู้ที่ออมได้ (แบบจำลองที่ 2) โดยทั้ง 2 แบบจำลองใช้แบบจำลองถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (OLS) ในการ ประมาณการ.....	69
4.5 สรุป.....	73
บทที่ 5 ผลการวิจัย จากการวิจัยกึ่งทดลอง.....	75
5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของแม่บ้านทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการ ทดลอง.....	75
5.2 วิเคราะห์ข้อมูลของแม่บ้านทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง	91
5.3 การประเมินผลเปรียบเทียบการพัฒนาพฤติกรรมการออมของแม่บ้านกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม.....	100
5.4 สรุป.....	107
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	109
6.1 สรุปผลการวิจัย.....	109
6.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	125
6.3 ข้อเสนอแนะ.....	128
6.4 สรุป.....	129
บรรณานุกรม.....	130
ภาคผนวก.....	134
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่องความรู้ทางการเงิน: ตัวกำหนดและ ผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมการออม (สำหรับกลุ่มตัวอย่าง 346 คน).....	134
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเรื่อง พฤติกรรมการออมในกลุ่มแม่บ้าน มหาวิทยาลัยบูรพา (ก่อนการทดลอง).....	145
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเรื่อง พฤติกรรมการออมในกลุ่มแม่บ้าน มหาวิทยาลัยบูรพา (หลังการทดลอง).....	157

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยร้อยละของความรู้ทางการเงิน โดยรวม.....	30
3.2	เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยร้อยละของหมวดความรู้ ความเข้าใจทาง การเงิน จากคะแนนดิบเต็ม 10 คะแนน.....	30
3.3	เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยร้อยละของหมวดพฤติกรรมทางการเงิน จากคะแนนดิบเต็ม 10 คะแนน.....	30
3.4	เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของหมวดทัศนคติทางการเงิน จากคะแนน ดิบเต็ม 5 คะแนน.....	30
4.1	จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรของบุคลากรในสังกัด มหาวิทยาลัยและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ.....	37
4.2	จำนวนและร้อยละทางด้านรายได้และรายจ่ายของบุคลากรในสังกัด มหาวิทยาลัยและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ.....	39
4.3	จำนวนและร้อยละทางด้านจำนวนเงินออมและรูปแบบการออมในรูปของ สินทรัพย์ประเภทต่างๆของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยและกลุ่มพนักงาน สัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ.....	46
4.4	ระดับความรู้ทางการเงินในหมวดต่างๆ ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัย และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ.....	50
4.5	ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามกลุ่มคณะต่างๆ.....	51
4.6	ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามเพศ.....	52
4.7	ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามอายุ.....	52
4.8	ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่.....	53
4.9	ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	53
4.10	ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามสถานภาพ.....	54
4.11	ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามชาติพันธุ์.....	54
4.12	ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามภูมิภาค.....	55
4.13	ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามสินทรัพย์ที่แท้จริง.....	55
4.14	ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามสินทรัพย์ทางการเงิน.....	56

ตารางที่		หน้า
4.15	ผลการประมาณการสมการถดถอยระดับความรู้ทางการเงิน (Estimation Result) ด้วยวิธี Ordinary Least Squares Method (OLS).....	60
4.16a	Omnibus Tests of Model Coefficients.....	66
4.16b	Model Summary.....	66
4.16c	Classification Table.....	66
4.17	ผลการประมาณการปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการเลือกออม/ไม่ออม ของบุคลากร ด้วยวิธี Binary Logistic Regression.....	67
4.18	ผลการประมาณการปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของบุคลากรฯ ด้วยวิธี Ordinary Least Square (OLS).....	72
5.1	จำนวนและร้อยละในข้อมูลทั่วไปของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการทดลอง	76
5.2	จำนวนและร้อยละทางด้านรายได้และรายจ่ายของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการทดลอง.....	78
5.3	พฤติกรรมทางด้านการใช้จ่ายของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการทดลอง.....	83
5.4	พฤติกรรมทางด้านการออมของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการทดลอง.....	86
5.5	ระดับความรู้ทางการเงินของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มก่อนการทดลอง.....	88
5.6	สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการหารายได้ การใช้จ่าย การกักหนี้ และความตั้งใจออมเงิน ก่อนการทดลอง.....	90
5.7	รายได้รวม แหล่งที่มาของรายได้ และการใช้จ่ายของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม หลังการทดลอง.....	92
5.8	การออม และพฤติกรรมการออมของกลุ่มแม่บ้าน ทั้ง 2 กลุ่ม หลังการทดลอง.....	96
5.9	ระดับความรู้ทางการเงินของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม หลังการทดลอง.....	97
5.10	สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการหารายได้ การใช้จ่าย การกักหนี้ และความตั้งใจออมเงิน หลังการทดลอง.....	99
5.11	ผลการเปรียบเทียบความรู้ทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการอบรม.....	101
5.12	ผลการเปรียบเทียบความรู้ทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการอบรม.....	102
5.13	ผลการเปรียบเทียบความรู้ทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการอบรม.....	103

ตารางที่		หน้า
5.14	ผลการเปรียบเทียบความรู้ทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการอบรม.....	104
5.15	ผลการเปรียบเทียบความตั้งใจในการออม และการออมที่เกิดขึ้นจริงของแม่บ้านกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการอบรม.....	105
5.16	ผลการเปรียบเทียบความตั้งใจในการออม และการออมที่เกิดขึ้นจริงของแม่บ้านกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการอบรม.....	105
5.17	ผลการเปรียบเทียบความตั้งใจในการออม และการออมที่เกิดขึ้นจริงของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการอบรม.....	106
5.18	ผลการเปรียบเทียบความตั้งใจในการออม และการออมที่เกิดขึ้นจริงของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการอบรม.....	106

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

เงินออมถือเป็นเงินทุนที่สำคัญต่อการสนับสนุนการลงทุนและการผลิตของประเทศ ก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และสร้างเสถียรภาพและลดความผันผวนทางเศรษฐกิจของประเทศได้ เนื่องจากหากระดับการออมในประเทศอยู่ในระดับสูงจะทำให้การลงทุนในประเทศไม่ต้องอาศัยเงินทุนจากต่างประเทศมากนัก แม้เศรษฐกิจทั่วโลกจะถดถอย ประเทศนั้นก็ยังสามารถพึ่งพาการออมในประเทศได้ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศนั้นพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่อง

ในกรณีของประเทศไทย เมื่อพิจารณาส่วนต่างระหว่างการออมและการลงทุน พบว่า ในอดีตก่อนช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ระดับการอมน้อยกว่าการลงทุน ทำให้เกิดภาวะการขาดดุลเงินออม นั่นคือ ช่องว่างการออมและการลงทุนมีค่าเป็นลบและเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงปี 2531-2539 เนื่องจากในช่วงนั้นเศรษฐกิจไทยขยายตัวในอัตราสูง ทำให้ความต้องการลงทุนในภาคเอกชนสูงจนทำให้การออมเพิ่มขึ้นไม่ทันความต้องการลงทุนในภาคเอกชน นั่นแสดงว่าระบบเศรษฐกิจไทยขาดภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง เพราะต้องพึ่งพิงเงินออมจากต่างประเทศ หากประเทศมีเงินออมในประเทศที่เพียงพอ ก็จะช่วยลดความผันผวนจากการไหลออกของเงินทุนอย่างฉับพลันได้ การส่งเสริมการออมในประเทศจึงเท่ากับเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศเพื่อรองรับผลกระทบใดๆจากการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ต่างๆทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ดียิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณากลับมาที่สถานการณ์การออม การลงทุน ของไทยหลังวิกฤตเศรษฐกิจ 2540 จนถึงปัจจุบัน อัตราการออมรวมของประเทศขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 7.9 ต่อปี ขณะที่การลงทุนขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 14.4 ต่อปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอัตราการขยายตัวของการอมนี้น้อยกว่าการลงทุนแม้ว่าในขณะนี้มูลค่าการออมรวมของประเทศจะมีมากกว่าการลงทุนก็ตาม แต่อัตราการออมของประเทศต่อรายได้ประชาชาติอยู่ในภาวะถดถอย เพราะประเทศไทยเคยมีอัตราการออมอยู่ที่ระดับร้อยละ 35.6 ของรายได้ประชาชาติในปี 2537 และนับจากปีนั้นเรื่อยมา อัตราการออมของประเทศต่อรายได้ประชาชาติก็มีแนวโน้มที่จะปรับตัวลดลงโดยตลอด เหลือเพียงร้อยละ 29.1 ของรายได้ประชาชาติ ในปี 2552 ด้วยเหตุนี้การออมอาจไม่เพียงพอต่อการลงทุนได้ในอนาคต จนทำให้เกิดการขาดดุลการออมขึ้นอีกได้ดังเช่นในอดีต ซึ่งการขาดดุลการอมนี้นี้ตามหลักทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จะส่งผลให้เกิดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในมูลค่าที่เท่ากับการขาดดุลเงินออมได้¹

¹ตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ รายได้ประชาชาติดุลยภาพจะเกิดขึ้นเมื่อ รายได้ประชาชาติ (Y) เท่ากับความต้องการใช้จ่ายมวลรวม ซึ่งประกอบด้วย รายจ่ายเพื่อการบริโภค (C) รายจ่ายเพื่อการลงทุน (I) รายจ่ายรัฐบาล (G) และมูลค่าสุทธิจากการส่งออกสินค้าและบริการ (X-M)

$$Y = C + I + G + (X-M)$$

เมื่อนำรายได้ประชาชาติลบรายจ่ายเพื่อการบริโภคของฝ่ายครัวเรือนและรายจ่ายรัฐบาล ย่อมเท่ากับการออมของประเทศ (National Saving)

$$Y - C - G = I + (X-M)$$

$$S = I + (X-M)$$

$$S - I = X-M$$

การขาดดุลบัญชีเดินสะพัด สะท้อนให้เห็นการขาดความสมดุลระหว่างการขยายตัวของ การส่งออกและการนำเข้าสินค้าและบริการ ในส่วนของดุลบริการ ไม่ใช่ตัวแปรที่ก่อให้เกิดปัญหาเนื่องจาก เกินดุลมาตลอด จึงเหลือแต่ดุลสินค้าหรือที่เรียกว่าดุลการค้า ภาวะการขาดดุลการค้าที่สูงจะสร้างปัญหา รุนแรงกับประเทศได้ เพราะหากการขาดดุลอยู่ในระดับสูงและเรื้อรัง ต่างประเทศที่เป็นเจ้าหนี้ย่อมเกิด ความวิตกกังวลถึงความสามารถของไทยในการนำรายได้จากการส่งออกมาชำระหนี้ต่างประเทศที่คงค้าง จนถึง ขั้นเรียกคืนเงินกู้ทันที ดังสถานการณ์วิกฤตเศรษฐกิจและการเงินของไทยที่เกิดขึ้นในปี 2540

เมื่อพิจารณาการออมแยกเป็นรายประเภท เราสามารถจำแนกองค์ประกอบของการออมมวลรวม ได้ดังนี้ หนึ่ง การออมของภาคครัวเรือน สอง การออมสุทธิของรัฐบาล และสุดท้าย การออมของภาคธุรกิจ และรัฐวิสาหกิจ การออมของภาคครัวเรือนเคยมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งในการออมมวลรวม เพราะเคย มีสัดส่วนมากที่สุดถึงครึ่งหนึ่งของการออมมวลรวมในช่วงต้นทศวรรษที่ 2530 การออมภาคครัวเรือนมี สัดส่วนในรายได้ประชาชาติสูงถึงร้อยละ 14.4 ในปี พ.ศ. 2532 แต่ทว่าอัตราการออมภาคครัวเรือน ถดถอยลงอย่างต่อเนื่อง นับแต่ปีนั้นเป็นต้นมา จนในปี พ.ศ. 2545 อัตราการออมภาคครัวเรือนต่อรายได้ ประชาชาติลดลงต่ำสุดเหลือเพียงร้อยละ 3.9 เท่านั้นเอง อย่างไรก็ตามหลังจากปี พ.ศ. 2545 อัตราการ ออมของภาคครัวเรือนได้ปรับสูงขึ้นเล็กน้อย คิดถัวเฉลี่ยร้อยละ 5.8 ต่อปี ซึ่งก็ยังอยู่ในระดับที่ต่ำเมื่อเทียบ กับช่วงต้นทศวรรษที่ 2530

ปัญหาเรื่องการออมของภาคครัวเรือนจึงเป็นปัญหาใหญ่ที่หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการเงิน เฉพาะกิจหลายแห่งพยายามเร่งดำเนินการแก้ไข ผ่านโครงการหลายโครงการ ตั้งแต่แผนพัฒนาระบบ การเงินของประเทศ แผนพัฒนาตลาดทุน การพัฒนาระบบการออมภาคประชาชน โครงการเหล่านี้ส่วน ใหญ่จะเน้นไปที่การวางโครงสร้างพื้นฐานระบบการเงินของประเทศ แต่โครงการเหล่านี้จะประสบ ความสำเร็จได้ยาก ถ้าคนไทยยังขาดความเข้าใจเรื่องเงิน มิติเรื่องการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องเงินเป็น มิติที่ได้รับความสำคัญน้อยกว่าที่ควร และการดำเนินการที่ผ่านมายังอยู่ในแวดวงจำกัด แม้ว่าหลาย โครงการเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีมาก เช่น โครงการ "เงินทองของมีค่า" ที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พัฒนาหลักสูตรร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ และโรงเรียนในสังกัด กทม. หรือ โครงการ "หมอนนี้" ของ ธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

ปัญหาการขาดความเข้าใจเรื่องเงินของประชาชนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลก ทั้งประเทศที่พัฒนา แล้วและประเทศกำลังพัฒนา หลายประเทศตระหนักว่าความเข้าใจเรื่องเงิน ไม่ใช่ความรู้ทางวิชาการแต่ เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต (life skill) ที่ประชาชนทุกคนต้องมี และจะต้องได้รับการปลูกฝัง ตั้งแต่วัยเด็ก ประชาชนจะต้องเข้าใจมิติต่างๆ ที่เกี่ยวกับเงิน และสามารถวางแผนการเงินระยะยาวได้ ต้อง รู้ว่าดอกเบี้ยเงินกู้และเงินฝากคิดอย่างไร ทางเลือกในการออมมีอะไรบ้าง จะสร้างวินัยในการออมได้ อย่างไร หลายประเทศได้จัดตั้งโครงการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องเงินแก่ประชาชนเป็นวาระแห่งชาติ มี หน่วยงานรับผิดชอบชัดเจน และดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นองค์รวม อาทิเช่น โครงการ "Understanding Money" ในออสเตรเลีย โครงการ "MoneySENSE" ในสิงคโปร์ หรือโครงการ

เมื่อนำการออมของประเทศลงการลงทุนในประเทศจะเท่ากับช่องว่างการออมและการลงทุน (Saving-Investment Gap) ซึ่งเท่ากับมูลค่าส่งออกสินค้าและบริการสุทธิ ดังนั้นหากช่องว่างการออมและการลงทุนเป็นบวก นั่น คือประเทศมีการออมมากกว่ารายจ่ายเพื่อการลงทุนก็แสดงว่าดุลสินค้าและบริการเกินดุล และเมื่อช่องว่างการออมและ การลงทุนเป็นลบ นั่นคือประเทศมีการอมน้อยกว่ารายจ่ายเพื่อการลงทุน ก็แสดงว่าดุลสินค้าและบริการขาดดุล

"Building Financial Capability" ใน ประเทศอังกฤษ กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องเงินต้องทำอย่างเป็นระบบ มีกลุ่มเป้าหมายและมีวิธีการสำหรับแต่ละกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน

สำหรับงานวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่าได้มีผู้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจทางการเงินกับพฤติกรรมการออมของภาคครัวเรือน ในประเด็นต่างๆ ในหลายประเทศ เป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น ศึกษาปัจจัยที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงินในยูเครน กับผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมการออม (Kharchenko, Olga (2011)), การลงทุนความรู้ด้านการเงินกับการตัดสินใจในการออม (Jappelli Tullio and Mario Padula (2011)), ระดับความรู้ทางการเงินและการวางแผนเพื่อการเกษียณ (Almenberg and Jenny Säve-Söderbergh (2011)), พหุคูณคิดในการออมกับความรู้ทางการเงินในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย (Turnham Jennifer (2010)), ความรู้ทางการเงิน ข่าวสารข้อมูล และแผนการให้ความรู้ทางการเงินกับพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือน (Annamaria Lusardi (2008)), และการศึกษาผลกระทบของความรู้ทางการเงินต่อการออมเพื่อการดำรงชีวิตในยามชราภาพในประเทศรัสเซีย (Klapper and Panos (2011)) เป็นต้น

ส่วนในประเทศไทย ได้มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมจำนวนมาก แต่ในบรรดางานวิจัยเหล่านั้นมีจำนวนน้อยมากที่ให้ความสนใจที่เจาะลึกไปที่ความรู้ทางการเงิน จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีการศึกษาในเชิงประจักษ์ทั้งในระดับการออมรวมของประเทศ การออมในระดับภาคครัวเรือน และการออมส่วนบุคคล การศึกษาในระดับการออมรวมของประเทศ ได้แก่ งานของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2549) ซึ่งศึกษาถึงปัจจัยกำหนดอัตราการออมของประเทศไทย และพบว่าอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีส่วนสำคัญในการกำหนดอัตราการออมภายในประเทศ ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อ และสภาพคล่องของหน่วยเศรษฐกิจจะส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามต่อการออม นอกจากนี้ การศึกษายังพบอีกว่า อัตราดอกเบี้ยภายในประเทศไม่มีผลกระทบต่ออัตราการออมภายในประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

ในส่วนของการศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทย ได้แก่ กอบศักดิ์ ภูตระกูล, ธรรมบุญ สดศรีชัย และเกียรติพงษ์ อริยปรัชญา (2548) งานวิจัยชิ้นดังกล่าวมุ่งตอบคำถามที่ว่า เหตุใดการออมรวมของประเทศไทยจึงมีแนวโน้มลดลง งานวิจัยชี้ให้เห็นว่า การออมภาคครัวเรือนคือสาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้การออมรวมของประเทศไทยลดลง ดังนั้น จึงพยายามที่จะวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีส่วนกำหนดการออมในระดับครัวเรือนของไทย นอกจากนี้ยังงานวิจัยการออมระดับครัวเรือนของอีกหลายท่านดังนี้ ชัยวุฒิ อัครจุฑกุล (2541), สิทธิพงศ์ พรหมทอง (2543), พนม กิติวัง (2543), ชารินี ฉัตรไชยสิทธิกุล (2543), จิระ บุรีคำ (2542), และ ธิติมา พลัปลึง (2550) เป็นต้น

ในส่วนของการศึกษาพฤติกรรมการออมในระดับรายบุคคล งานสำคัญชิ้นหนึ่งปรากฏใน วรเวศม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มั่นประเสริฐ 2552 ซึ่งเป็นการศึกษาการออมในระดับรายบุคคลเพื่อนำไปศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการออม-ไม่ออมของผู้บริโภคที่อยู่ในวัยทำงาน และปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการออมตามลักษณะวงจรชีวิตเพื่อดำรงชีวิตในยามชราภาพที่ไม่มีรายได้ รวมถึงการศึกษาปัจจัยกำหนดอัตราการออมของผู้บริโภคในระดับบุคคล นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยอีกหลายชิ้นที่ศึกษาการออมส่วนบุคคล เช่น กนกวรรณ วิเชียร (2555), อมรรัตน์ วงศ์จันทร์ (2554), อนงค์นุช เทียนทอง และ กัญญารัตน์ วงษ์ชมภู (2554), และ สาคร หมั่นแก้ว (2544) เป็นต้น

ส่วนงานวิจัยชิ้นนี้มีความแตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมา ตรงที่จะให้น้ำหนักการวิเคราะห์ไปที่ประเด็นเรื่องความรู้ทางการเงิน โดยในเบื้องต้นจะสร้างแบบทดสอบวัดระดับความรู้ทางการเงินในกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัยบูรพา ทั้งบุคลากรที่ทำงานอยู่ในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา ไม่ว่าจะเป็นคณาจารย์ เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน รวมทั้งบุคคลที่ทำงานกับบริษัทที่รับเหมาช่วง เช่น กลุ่มแม่บ้านคนสวน เป็นต้น จากนั้นจะศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวแปรกำหนดระดับความรู้ทางการเงิน โดยจะแบ่งการวัด

เป็น 3 หมวด หมวดแรกการวัดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน (Financial Knowledge) หมวดที่สอง พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) และหมวดที่สาม ทักษะคติทางการเงิน (financial attitudes) โดยปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อระดับความรู้ทางการเงินแบ่งได้เป็นปัจจัยทางด้านประชากร อาทิ เพศ อายุ สถานสมรส ภูมิภาคชาติพันธุ์ กลุ่มคณะวิชา ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ อาทิ ความมั่งคั่ง เป็นต้น

หลังจากนั้นจะทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการออมของบุคคลกับปัจจัยต่างๆ โดยพิจารณาปัจจัยที่ได้จากการศึกษาในงานวิจัยชิ้นอื่นๆ รวมทั้งปัจจัยทางด้านความรู้ทางการเงิน โดยแยกออกเป็น 3 หมวด ดังกล่าวข้างต้น ขั้นสุดท้ายนำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากสองขั้นตอนแรกมาเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการทดลองพัฒนาพฤติกรรมการออมของกลุ่มเป้าหมาย อันได้แก่ กลุ่มแม่บ้านและคนสวน ที่ทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัยบางแสน โดยกระบวนการให้ความรู้ทางการเงินและประเมินผลการพัฒนาพฤติกรรมการออมของกลุ่มเป้าหมายที่เกิดจากการใช้กระบวนการการให้ความรู้ทางการเงิน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดระดับความรู้ทางการเงินของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดความแตกต่างของระดับความรู้ทางการเงิน ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดความเป็นไปได้ที่บุคคลจะออม-ไม่ออม ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดจำนวนเงินออม และสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน
5. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการออมของกลุ่มเป้าหมาย (ที่เป็นกลุ่มทดลอง) โดยกระบวนการให้ความรู้ทางการเงินแก่กลุ่มเป้าหมาย (ที่เป็นกลุ่มทดลอง) กลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และอาคารคณะพยาบาลศาสตร์
6. ประเมินผลการพัฒนาพฤติกรรมการออมของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มทดลอง ที่เกิดจากการใช้กระบวนการการให้ความรู้ทางการเงิน (กลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และอาคารคณะพยาบาลศาสตร์ เทียบกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในอาคารคณะวิศวกรรมศาสตร์และอาคารคณะวิทยาศาสตร์

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยหลัก ๆ อยู่ 5 ประเด็น และส่งผลให้ขอบเขตของการศึกษาแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.3.1 ประเด็นวัตถุประสงค์ที่ 1-4 ศึกษาปัจจัยที่กำหนดความแตกต่างของระดับความรู้ทางการเงิน และการศึกษาปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดความเป็นไปได้ที่บุคคลจะออม-ไม่ออม รวมทั้งการศึกษาปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดจำนวนเงินออม และสัดส่วนการออมต่อรายได้

ขอบเขตการศึกษา ใช้วิธีการสำรวจ โดยออกแบบสอบถาม (Questionnaire Survey) โดยประชากรที่ศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 กลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวนทั้งสิ้น 2,959 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน สรรวจเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวนทั้งสิ้น 320²

จำนวนรวมของทั้ง 2 กลุ่มทั้งสิ้น 3279 คน (ก.ย. 2554) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 346 คนตามวิธีของเคร์คคิและมอร์แกน (Krejcie, R.V., and Morgan) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มหลายขั้นตอนคือ แบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่มตามสัดส่วน คือ กลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวน 310 คน และ กลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) คนสวน ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวน 36 คน

กลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน คือบุคลากรในกลุ่มคณะวิชาต่างๆ และบุคลากรจากหน่วยงานส่วนอื่นๆที่ไม่ใช่คณะ โดยทั้งหมดสามารถแยกออกเป็น 4 กลุ่มย่อย ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะการจัดการและการท่องเที่ยว คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ กลุ่มที่ 2 กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ คณะโลจิสติกส์ กลุ่มที่ 3 กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศ คณะสหเวชศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ส่วนกลุ่มที่ 4 เป็นบุคลากรจากหน่วยงานอื่นๆ ในมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นวิทยาลัย สำนัก สถาบัน และสำนักงาน ประกอบด้วย วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ สำนักงานอธิการบดี สำนักบริหารวิชาการ สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล สถาบันภาษา สำนักหอสมุด สำนักคอมพิวเตอร์

² การเลือกกลุ่มแม่บ้าน และคนสวน เป็นกลุ่มประชากรที่ศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง ทั้งๆ ที่กลุ่มดังกล่าวมิได้เป็นบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพาแต่อย่างใด เนื่องจากผู้วิจัยเล็งเห็นว่ากลุ่มบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ร่วมงานกลุ่มหนึ่งที่ทำงานให้กับทุกๆหน่วยงานของมหาวิทยาลัยเหมือนเช่นบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพากลุ่มอื่นๆ โดยทำสัญญาจ้างปีต่อปี หรือจนถึง 3 ปี แล้วจึงต่อสัญญากันอีกครั้ง แต่กลับเป็นกลุ่มที่ถูกมองข้ามจากสังคมทั่วไป มีปัญหาทั้งทางด้านรายได้ และสวัสดิการ ความมั่นคงในการทำงาน ทำให้ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับบุคคลกลุ่มนี้ โดยกำหนดเป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อที่จะพัฒนาพฤติกรรมมารวมของกลุ่มดังกล่าว โดยกระบวนการให้ความรู้ทางการเงิน กลุ่มนี้มีจำนวนทั้งสิ้นโดยประมาณ 320 คน เนื่องจากทางหน่วยงานกลางของมหาวิทยาลัยไม่ได้เก็บข้อมูลของชนกลุ่มนี้ไว้ ต้องใช้วิธีถามเป็นรายคณะ ซึ่งค่อนข้างยุ่งยากมาก เพราะบางอาคารมีหลายคณะร่วมใช้

หลังจากนั้น บุคลากรในแต่ละกลุ่มคณะวิชาฯ จะถูกแบ่งย่อยออกเป็น 3 กลุ่มตามสัดส่วน คือกลุ่มอาจารย์ เจ้าหน้าที่สายสนับสนุนวิชาการ และลูกจ้าง

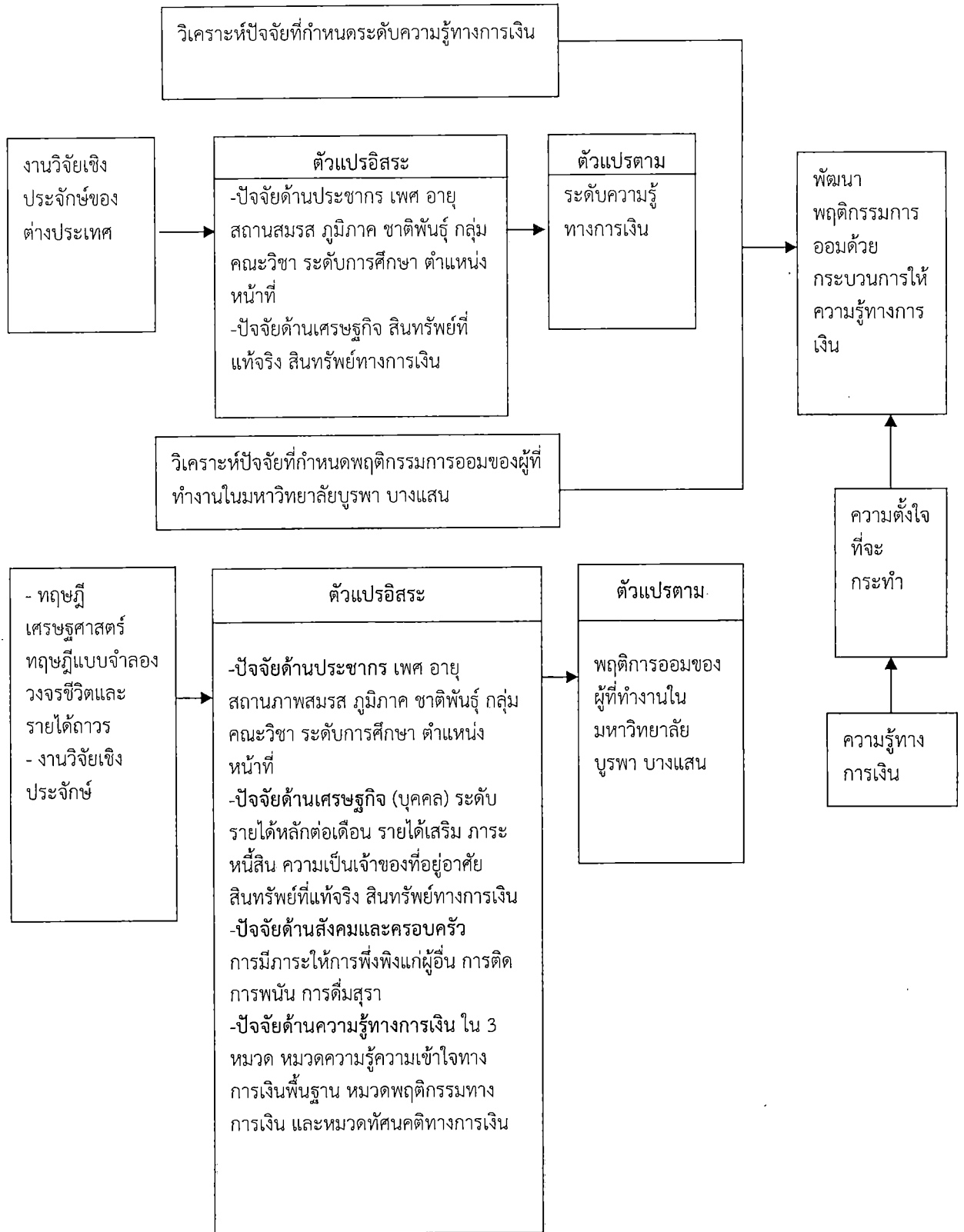
ส่วนกรณีของกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ แม่บ้าน และคนสวน จะถูกสุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 36 คน โดยไม่แยกกลุ่มใดๆ เนื่องจากแม่บ้านและคนสวนที่ทำงานในแต่ละคณะ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยมีคุณลักษณะทั่วไปที่ไม่ได้แตกต่างกันเหมือนเช่นกรณีบุคลากรในแต่ละกลุ่มคณะวิชาฯ

1.3.2 ประเด็นวัตถุประสงค์ที่ 5-6 ศึกษาพัฒนาพฤติกรรมการออมของกลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มแม่บ้านและคนสวน) โดยกระบวนการให้ความรู้ทางการเงิน และประเมินผลการพัฒนาพฤติกรรมการออมของกลุ่มเป้าหมายที่เกิดจากการใช้กระบวนการการให้ความรู้ทางการเงิน

ขอบเขตการศึกษา คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มาจากพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในอาคารต่างๆในมหาวิทยาลัยด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มา 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง คือ กลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และอาคารคณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 15 คน และที่ทำงานในอาคารคณะวิศวกรรมศาสตร์และอาคารคณะวิทยาศาสตร์ เป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 15 คน

1.4 ทฤษฎี สมมุติฐาน (ถ้ามี) และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

กรอบแนวคิด

จากกรอบแนวคิดดังกล่าวนำมาสู่สมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

1.4.1 ประเด็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงิน ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสนและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน สำหรับเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) คนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา ได้จากกรอบแนวคิดในงานวิจัยในต่างประเทศ ซึ่งจะขยายคำอธิบายงานวิจัยเหล่านี้ในบทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และได้นำมาสู่สมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านประชากร เพศ อายุ สถานสมรส ภูมิภาคชาติพันธุ์ กลุ่มคณะวิชา ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ มีผลต่อระดับความรู้ทางการเงิน
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สิ้นทรัพย์ที่แท้จริง สิ้นทรัพย์ทางการเงิน มีผลต่อระดับความรู้ทางการเงิน

1.4.2 ประเด็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออม ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสนและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน สำหรับเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา ได้จากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ คือทฤษฎีแบบจำลองวงจรชีวิตและรายได้ถาวร รวมทั้งจากงานวิจัยทั้งในต่างประเทศและในประเทศ

ทางด้านทฤษฎี ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ทฤษฎีรายได้ถาวร (Permanent Income Theory of Consumption) ของฟรีดแมน ฟรีดแมนได้เสนอทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ถาวร (Permanent Income Theory of Consumption) ขึ้นในปี 2500 (ค.ศ.1957) (Friedman quoted in Froyen, 1990,p. 394-398) โดยเขามีความเห็นว่ายาวการบริโภคจะมีความสัมพันธ์กับรายได้ถาวร (permanent income) ในสัดส่วนที่คงที่ ตามแนวคิดของฟรีดแมน รายได้ถาวร หมายถึงรายได้เฉลี่ยระยะยาวที่คาดว่าจะได้รับจากสินทรัพย์ที่เป็นมนุษย์ (human wealth) และสินทรัพย์ที่ไม่ใช่มนุษย์ (non-human wealth) นั่นคือ รายได้เฉลี่ยที่คาดว่าจะได้รับจากการทำงานและจากสินทรัพย์อื่นๆ ที่บุคคลถือไว้ อย่างไรก็ตามในวงเวลาหนึ่งๆ รายได้ที่เกิดขึ้นอาจจะแตกต่างไปจากรายได้ถาวรได้ เพราะมีรายได้ชั่วคราว (transitory income) เกิดขึ้น โดยรายได้ชั่วคราวที่เกิดขึ้นในวงเวลาใดเวลาหนึ่งนี้อาจจะมีค่าเป็นบวก หรือเป็นลบก็ได้ แต่ในระยะยาวแล้วค่าบวก และค่าลบจะชดเชยกันได้พอดี ดังนั้นในระยะยาวรายได้ที่เกิดขึ้นจริงในวงเวลาใดก็ตามจะเป็นรายได้ถาวรเท่านั้น ส่วนทางด้านการบริโภคที่เกิดขึ้นในวงเวลาใดก็ตามเช่นเดียวกันกับทางด้านรายได้ กล่าวคือ การบริโภคที่เกิดขึ้นจะประกอบด้วยการบริโภคถาวร และการบริโภคชั่วคราว นั่นคือในระยะยาว การบริโภคที่เกิดขึ้นจริงจะเป็นการบริโภคถาวร ด้วยเหตุผลเช่นเดียวกันกับที่อธิบายแล้วในกรณีของรายได้ ฟรีดแมนได้มีข้อสมมติว่า ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างรายได้ถาวรกับรายได้ชั่วคราว ระหว่างการบริโภคถาวรกับการบริโภคชั่วคราว และระหว่างการบริโภคชั่วคราวกับรายได้ ชั่วคราว หมายความว่าแนวโน้มในการบริโภคจากรายได้ชั่วคราวจะเป็นศูนย์ ดังนั้นรายได้ชั่วคราวจะแปรผันโดยตรงกับการออม และเมื่อพิจารณาความโน้มเอียงการออมส่วนเพิ่ม (MPS) จะพบว่าความโน้มเอียงการออมส่วนเพิ่ม (MPS) ที่ได้จากรายได้ชั่วคราวจะมีค่ามากกว่ารายได้ถาวร การบริโภคจะมีความสัมพันธ์กับรายได้ถาวร ดังนั้นการออมจึงมีความสัมพันธ์กับรายได้ชั่วคราว

นอกจากนี้ยังอาศัยทฤษฎีวิถีจักรชีวิต (Life Cycle Theory of Consumption) ซึ่งอธิบายถึงความสัมพันธ์ของการออมกับรายได้ในช่วงอายุต่างๆ โดยช่วงอายุ น้อยๆ บุคคลมีรายได้ต่ำ เมื่อเข้าสู่วัยกลางคนเขาจะมีรายได้สูงขึ้น และรายได้จะลดลงอีกครั้งเมื่ออยู่ในวัยสูงอายุ ในขณะที่วัยระดับการบริโภคของบุคคลจะค่อยๆ สูงขึ้นเมื่ออายุเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ครัวเรือนในช่วงอายุน้อยและอยู่ในวัยสูงอายุมีระดับการออมต่ำ ส่วนวัยกลางคนจะมีระดับการออมที่เพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาจากทั้งสองทฤษฎี ผู้บริโภคจะพยายามจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งชีวิตเพื่อรักษาระดับการบริโภคตลอดให้เป็นไปอย่างราบรื่นตลอดช่วงอายุขัยของตน (Consumption Smoothing) ทั้งนี้ การจัดสรรทรัพยากรระหว่างเวลาของผู้บริโภค

สามารถทำได้โดยผ่านการออมและการกักเงิน เมื่อผู้บริโภครู้ว่าระดับรายได้ของตนจะลดลงในอนาคต เขาก็จะทำการออมเงินในปัจจุบันเพื่อรักษาระดับการบริโภคให้เป็นไปอย่างราบรื่นในอนาคตนั่นเอง ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ‘การออม’ จะเกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรระหว่างเวลาของผู้บริโภค ซึ่งเกิดจากการที่ ผู้บริโภค ‘มองไปข้างหน้า’ และได้ ‘วางแผน’ การใช้เงินดังกล่าว

นอกจากนี้งานวิจัยในต่างประเทศจำนวนมากได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยความรู้ทางการเงินว่ามี ส่วนในการกำหนดพฤติกรรมการออมของบุคคล ซึ่งจะขยายคำอธิบายงานวิจัยเหล่านี้ในบทที่ 2 การ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ส่วนงานวิจัยในประเทศ แทบจะไม่มีงานวิจัยใดที่ให้น้ำหนักไปที่ความรู้ทางการเงินในการกำหนด พฤติกรรมการออมของบุคคลดังเช่นงานวิจัยในต่างประเทศ รายละเอียดของงานวิจัยทั้งหลายจะขยาย คำอธิบายในบทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเช่นกัน

จากแนวคิดที่ได้จากทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์และจากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศนำมาสู่ สมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านประชากร เพศ อายุ สถานสมรส ภูมิภาคชาติพันธุ์ กลุ่มคณะวิชา ระดับ การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมการออม-ไม่ออม ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดของ มหาวิทยาลัยบูรพา บางแสนและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน สํารวจเฉพาะกลุ่มพนักงานทำ ความสะอาด(แม่บ้าน) คนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา และมีอิทธิพลในการกำหนดจำนวนเงินออม และ สัดส่วนการออมต่อรายได้ของบุคคลผู้มีเงินออม ในมหาวิทยาลัยบูรพา

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (บุคคล) ระดับรายได้หลักต่อเดือน รายได้เสริม ภาระหนี้สิน ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย สินทรัพย์ที่แท้จริง สินทรัพย์ทางการเงิน มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมการ ออม-ไม่ออม ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสนและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้าง เหมาแรงงาน สํารวจเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด(แม่บ้าน) คนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา และมี อิทธิพลในการกำหนดจำนวนเงินออม และสัดส่วนการออมต่อรายได้ของบุคคลผู้มีเงินออม ใน มหาวิทยาลัยบูรพา

3. ปัจจัยด้านสังคมและครอบครัว การมีภาระให้การพึ่งพิงแก่ผู้อื่น การติดการพนัน การดื่มสุรา มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมการออม-ไม่ออม ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัย บูรพา บางแสนและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน สํารวจเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา และมีอิทธิพลในการกำหนดจำนวนเงินออม และสัดส่วนการ ออมต่อรายได้ของบุคคลผู้มีเงินออม ในมหาวิทยาลัยบูรพา

4. ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน ซึ่งแบ่งเป็น 3 หมวด ความรู้ความเข้าใจทางการเงิน พื้นฐาน (Financial Knowledge) พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) และทัศนคติทางการเงิน (financial attitudes) โดยปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน ทั้ง 3 หมวดนี้คาดว่าจะมีอิทธิพลในการกำหนด พฤติกรรมการออม-ไม่ออม ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสนและกลุ่มพนักงาน สัญญาจ้างเหมาแรงงาน สํารวจเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ใน มหาวิทยาลัยบูรพา และมีอิทธิพลในการกำหนดจำนวนเงินออม และสัดส่วนการออมต่อรายได้ของบุคคลผู้ มีเงินออม ในมหาวิทยาลัยบูรพา

1.4.3 ประเด็นสุดท้าย การพัฒนาพฤติกรรมการออมด้วยกระบวนการให้ความรู้ทางการเงินใน กลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน สํารวจเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา ได้แนวคิดจากผลการวิเคราะห์ในประเด็นที่ 1 และ 2 และนำมาสู่สมมติฐานในการ วิจัย ดังนี้

1. คะแนนความรู้ทางการเงิน คะแนนความตั้งใจออมเงิน และจำนวนเงินออมของกลุ่มทดลอง ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนาในกลุ่มแม่บ้านและคนสวน มหาวิทยาลัยบูรพา ต่างก็ให้ผลที่แตกต่างกันระหว่างก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา

2. คะแนนความรู้ทางการเงิน คะแนนความตั้งใจออมเงิน และจำนวนเงินออมของกลุ่มควบคุม ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนาในกลุ่มแม่บ้านและคนสวน มหาวิทยาลัยบูรพา ต่างก็ให้ผลที่ไม่แตกต่างกันระหว่างก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา

3. คะแนนความรู้ทางการเงิน คะแนนความตั้งใจออมเงิน และจำนวนเงินออมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการพัฒนา ในกลุ่มแม่บ้านและคนสวน มหาวิทยาลัยบูรพา ให้ผลที่แตกต่างกัน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เช่น การเผยแพร่ในวารสาร จดสิทธิบัตร ฯลฯ และหน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ได้แบบทดสอบความรู้ทางการเงิน ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ในการทดสอบกลุ่มบุคคลต่างๆ ในสังคมไทยนอกเหนือจากผู้มีงานทำในมหาวิทยาลัยบูรพา

2. ได้ทราบปัจจัยต่างๆที่กำหนดพฤติกรรมการออม-ไม่ออม ของบุคคลในภาคครัวเรือน

3. ในระดับมหภาค เพื่อให้ภาครัฐใช้เป็นแนวทางกำหนดกลุ่มเป้าหมายและวางนโยบาย เพื่อส่งเสริมการออมภาคครัวเรือนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ในระดับจุลภาคทั้งในหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน สามารถนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริม รมรงศ์ให้เห็นคุณค่าของการออม กระตุ้นระดับการออม แก่บุคคลกรในสังกัด ด้วยวิธีการให้ความรู้ทางการเงิน โดยจะทราบถึงรายละเอียดว่ากลุ่มประชากรใด มีความรู้ทางการเงินแตกต่างกันอย่างไร และมีระดับความรู้ทางการเงินต่ำสูงในหมวดใด หมวดความรู้ความเข้าใจทางการเงิน หมวดพฤติกรรมทางการเงิน หรือหมวดทัศนคติทางการเงิน และมีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้บุคคลไม่สามารถออมได้ ทำให้การดำเนินการพัฒนาความรู้ทางการเงินให้กับประชาชนเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ประชาชนที่มีความรู้ทางการเงินจะสามารถจัดการการเงินของตนเองได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการหารายได้ การใช้จ่าย การเก็บออม การลงทุน การจัดการหนี้ และการคุ้มครองตนเองให้พ้นจากการถูกหลอกลวง ความเสี่ยงภัยต่าง ๆ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศในที่สุด

1.6 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

1. นำผลการวิจัยไปสู่การจัดโครงการการอบรมการให้ความรู้ทางการเงินแก่บุคลากรกลุ่มต่างๆในระดับคณะ ระดับมหาวิทยาลัย และระดับชุมชนภายนอก

2. จัดทำสื่อต่างๆเพื่อให้เกิดความรู้ทางการเงินแก่บุคลากรกลุ่มต่างๆในระดับคณะ ระดับมหาวิทยาลัย และระดับชุมชนภายนอก

3. ในระดับประเทศ นำผลการวิจัยไปให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางกำหนดกลุ่มเป้าหมายและวางนโยบาย เพื่อส่งเสริมพัฒนาระดับความรู้ทางการเงิน และระดับการออมภาคครัวเรือนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

1.7 วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

ขั้นที่ 1. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูล เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยในต่างประเทศ และในประเทศ เพื่อเปรียบเทียบวิเคราะห์ระหว่างงานวิจัยต่างๆเหล่านี้ แล้วนำมาสรุปเพื่อใช้ในการดำเนินการในขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ต่อไป

ขั้นที่ 2 วิจัยเชิงสำรวจ

1. การสร้างแบบทดสอบความรู้ทางการเงิน โดยแบ่งเป็น 3 หมวด หมวดที่ 1 ความรู้ความเข้าใจทางการเงิน หมวดที่ 2 หมวดพฤติกรรมทางการเงิน และหมวดที่ 3 หมวดทัศนคติทางการเงิน ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) คนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

2. การสร้างแบบสอบถามสำรวจพฤติกรรมการออม-ไม่ออมของในกลุ่มบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) คนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

3. การแจกแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ชุดแบบทดสอบความรู้ทางการเงิน และแบบสอบถามสำรวจพฤติกรรมการออม กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 346 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่มหลายขั้นตอนคือ แบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่มตามสัดส่วน คือ กลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวน 312 คน และ กลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวน 34 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สำหรับการศึกษาศักยภาพที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงิน ของบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จะใช้แบบจำลองถดถอยเชิงเส้นตรงด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square (OLS))

2. สำหรับการศึกษากิจกรรมการเลือกออม-ไม่ออมของของบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จะใช้แบบจำลองถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิภาค (Binary Logistic Regression)

3. สำหรับการศึกษาศักยภาพที่กำหนดจำนวนเงินออม และสัดส่วนการออมต่อรายได้ของผู้มีเงินออม ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จะใช้แบบจำลองถดถอยเชิงเส้นตรงด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square (OLS))

ขั้นที่ 3 วิจัยกึ่งทดลอง

1. นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 2 มาเป็นพื้นฐานในการทำการวิจัยกึ่งทดลองเป็นการทดลองแบบสองกลุ่มวัดก่อน และหลังการทดลอง (The Pretest Posttest Control Group Design) ซึ่งกระบวนการดำเนินการวิจัย มีลักษณะดำเนินการต่อเนื่องโดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มาจากกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัย ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 2 กลุ่มที่มีลักษณะและสิ่งแวดล้อมใกล้เคียงกัน โดยแยกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองคือแม่บ้านที่ทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมทั้งแม่บ้านที่ทำงานในอาคารคณะพยาบาลศาสตร์ และกลุ่มควบคุมซึ่งเป็นแม่บ้านที่ทำงานในอาคารคณะวิศวกรรมศาสตร์ และอาคารคณะวิทยาศาสตร์ จากนั้นทำการทดสอบความรู้ ความเข้าใจเรื่องการออมของทั้งสองกลุ่มก่อนที่จะมีการดำเนินการพัฒนาพฤติกรรมการออมของกลุ่มทดลองด้วยการให้ความรู้

ทางการเงิน กิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การจัดอบรมจากผู้มีความรู้และประสบการณ์ทางการเงิน โดยจัดอบรมให้กับกลุ่มทดลองทั้งกลุ่มจำนวน 15 คน หลังจากนั้นจะให้ความรู้และให้คำปรึกษาแนะนำแก่กลุ่มทดลอง แยกย่อยกลุ่มละ 2-3 คน ทั้งในเรื่องของการแนะนำให้เห็นความสำคัญของการออม กลยุทธ์ในการออม การควบคุมงบประมาณ ทั้งทางด้านรายได้ และรายจ่าย โดยการแนะนำจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การบริหารหนี้ การลงทุนทางการเงิน และทำความเข้าใจผลิตภัณฑ์ทางการเงิน เป็นต้น ทั้งนี้คำแนะนำต่าง ๆ เหล่านี้ อาจเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากจะต้องนำข้อมูลจากการศึกษาในชั้นที่ 2 มาใช้ในการวางแผนการให้ความรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายด้วย โดยจะจัดให้มีการให้คำแนะนำ พูดคุย 1 ครั้ง / สัปดาห์ รวม 12 สัปดาห์

2. ประเมินผลการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการออมที่เกิดจากการใช้กระบวนการการให้ความรู้ทางการเงินระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการอบรม และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการอบรมใดๆ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยเรื่อง “ความรู้ทางการเงิน: ตัวกำหนดและผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมการออม” โดยมีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

1. ความหมายและการวัดความรู้ทางการเงิน
2. ตัวกำหนดความรู้ทางการเงิน
3. ความรู้ทางการเงินกับพฤติกรรมการออม
 - 3.1 ทฤษฎีการออม
 - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายและการวัดความรู้ทางการเงิน

2.1.1 ความหมาย

Financial literacy is the ability to make informed judgements and to take effective decisions regarding the use and management of money (Noctor et al. (1992)).

แปลได้ใจความว่า ความรู้ทางการเงินคือความสามารถในการใช้วิจารณญาณอย่างมีองค์ความรู้ และสามารถตัดสินใจในการใช้เงินและจัดการทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามคำจำกัดความนี้ จะเน้นความสำคัญไปที่ความชำนาญ (Skill) และองค์ความรู้ (knowledge) ที่จำเป็นในการนำมาใช้ในการตัดสินใจทางการเงิน โดยหน่วยงาน Australian Securities and investment commission ได้นำคำจำกัดความนี้มาปรับใหม่ดังนี้ “Financial literacy is about UNDERSTANDING money and finances and BEING ABLE to apply that knowledge to make effective financial decisions” แปลได้ใจความว่า ความรู้ทางการเงินคือความรู้ ความเข้าใจทางการเงินและความสามารถที่จะประยุกต์ความรู้ความเข้าใจนี้ในการตัดสินใจทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ

Financial literacy is the ability to use knowledge and skills to manage financial resources effectively for a lifetime of financial wellbeing (USA, the President’s Advisory Council on financial literacy (2008 Annual Report to the President)) แปลได้ใจความว่า ความรู้ทางการเงินคือความสามารถที่จะใช้ความรู้และความชำนาญในการจัดการกับทรัพยากรทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความอยู่ดีกินดีตลอดชีวิต ซึ่งตามคำจำกัดความนี้ ความรู้ทางการเงินเป็นมากกว่าความสามารถในการใช้เงินให้ลงตัว ให้พอดีกับรายได้ที่มี การพิจารณาเปรียบเทียบราคาสินค้า และการวางแผนการใช้จ่าย แต่กินความหมายลึกไปถึงทักษะในการมองไปถึงแผนการทางการเงินในอนาคต และการมีวินัยที่จะใช้ทักษะนี้ในทุกๆวัน Personal financial literacy is more than just being able to balance a checkbook, compare prices or get a job. It also includes skills like long-term vision and planning for the future, and the discipline to use those skills every day.

Financial capability is a broad concept, encompassing the people’s knowledge and skills to understand their own financial circumstances, along with the motivation to

take action. Financially capable consumers plan ahead, find and use information, know when to seek advice and can understand and act on this advice, leading to greater participation in the financial services market. (UK HM Treasury)

ในประเทศไทยมักจะใช้คำว่า Financial capability มากกว่า Financial literacy ซึ่งแปลความได้ว่าความสามารถทางการเงิน คือคือจำกัดความกว้างๆที่รวมทั้งความรู้ ทักษะ ที่จะเข้าใจภาวะทางการเงินของตนเอง ไปพร้อมกับแรงจูงใจที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามนั้น ผู้บริโภคที่มีความสามารถทางการเงินจะวางแผนไปข้างหน้า จะค้นหาและใช้ข้อมูลที่มี และรู้ว่าเมื่อใดที่จะต้องขอคำแนะนำ และสามารถที่จะเข้าใจและปฏิบัติตามคำแนะนำที่ได้รับ นำไปสู่การมีส่วนร่วมที่มากขึ้นในบริการต่างๆ ในตลาดการเงิน

Personal financial literacy is the ability to read, analyze, manage and communicate about the personal financial conditions that affect material wellbeing. It includes the ability to discern financial choices, discuss money and financial issues without (or despite) discomfort, plan for the future and respond competently to life events that affect everyday financial decisions, including events in the general economy (Vitt et al. (2000)).

แปลได้ใจความว่า ความรู้ทางการเงินส่วนบุคคล คือความสามารถที่จะอ่าน วิเคราะห์ จัดการ และสื่อสารเกี่ยวกับสถานะทางการเงินส่วนบุคคลที่กระทบต่อการดำรงชีวิต จึงเป็นการรวมความสามารถที่จะวินิจฉัยทางเลือกต่างๆทางการเงิน การถกเถียงพูดคุยเรื่องเกี่ยวกับเงินทองโดยไม่รู้สึกอึดอัดใจ การวางแผนทางการเงินในอนาคต มีความรับผิดชอบที่เพียงพอต่อการตัดสินใจทางการเงินที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน และรวมไปถึงเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจทั่วไป

Financial literacy is a basic knowledge that people need in order to survive in a modern society (Kim (2001). ความรู้ทางการเงินคือความรู้พื้นฐานที่บุคคลจำเป็นต้องมีเพื่อความอยู่รอดในสังคมยุคใหม่

Financial literacy is knowledge and understanding of financial concepts, and the skills motivation and confidence to apply such knowledge and understanding in order to make effective decisions across a range of financial contexts, to improve the financial well-being of individuals and society, and to enable participation in economic life (OECD)

แปลได้ใจความว่าความรู้ทางการเงินคือ ความรู้ความเข้าใจในกรอบแนวคิดด้านการเงิน และแรงจูงใจในการใช้ทักษะและความเชื่อมั่นที่จะประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจนั้นๆเพื่อที่จะตัดสินใจด้านการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อปรับปรุงฐานะทางการเงินทั้งในด้านส่วนตัวและสังคม และเพื่อที่จะนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจ

Financial literacy is a combination of awareness, knowledge, skill, attitude and behavior necessary to make sound financial decisions and ultimately achieve individual financial wellbeing. (The OECD International Network on Financial Education (INFE) (2012))

แปลได้ใจความว่าความรู้ทางการเงินคือ ส่วนผสมระหว่างความตระหนักรู้ องค์ความรู้ ทักษะทัศนคติ และพฤติกรรมที่จำเป็นในการตัดสินใจทางการเงินได้ดีและท้ายสุดบรรลุซึ่งความกินดีอยู่ดี

ในงานวิจัยนี้ จะยึดหลักคำจำกัดความของ OECD INFE เนื่องจาก OECD INFE ได้ใช้คำจำกัดความนี้ไปในการวัดระดับความรู้ทางการเงินที่หลากหลายของประเทศต่างๆ 14 ประเทศ ใน 4 ทวีป โดยแบ่งการวัดออกเป็น 3 ด้าน ด้านความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน (Financial Knowledge) ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) และด้านทัศนคติทางการเงิน (Financial Attitudes).

2.1.2 การวัดความรู้ทางการเงิน

การวัดมี 2 แบบ แบบแรก Self-assessments แบบที่สอง Objective Measures like test scores.

ภายใต้การวัดแบบแรก ผู้ตอบแบบสอบถามจะถูกถามให้ประเมินตนเองว่ามีความรู้และทักษะทางการเงินอยู่ในระดับสูงหรือต่ำ รวมทั้งถูกสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติที่เกี่ยวกับการตัดสินใจทางการเงิน วิธีการวัดแบบนี้ได้ถูกนำมาใช้โดย Jappelli (2010) โดยทำการเปรียบเทียบระดับความรู้ทางการเงินใน 55 ประเทศทั่วโลกโดยใช้ดัชนีชี้วัดความรู้ทางการเงินใน IMD World Competitive Yearbook (WCY) 1995-2008 ดัชนีชี้วัดนี้ได้มาจากการสำรวจผู้นำทางธุรกิจระดับกลางและระดับสูง โดยให้ประเมินคะแนนตั้งแต่ 0-10 โดยตั้งคำถามว่า “Economic Literacy among the population is generally high” ผลสรุปที่ได้จากงานวิจัยของ Jappelli แสดงว่า ดัชนีชี้วัดนี้อยู่ในระดับยอมรับได้เนื่องจากมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการวัดแบบภาววิสัย (Objective Measures) ซึ่งสำรวจโดย SHARE จากการสำรวจสุขภาพอายุ และบำนาญในยุโรป (the Survey of Health, Age and Retirement in Europe (SHARE)

การวัดแบบที่สองเป็นการวัดความรู้ทางการเงินโดยประเมินเชิงภาววิสัย¹ ซึ่งเป็นการวัดแบบปรนัย (Objective Measure) โดยเป็นการประเมินเชิงปริมาณ เช่น ประเมินผู้ตอบแบบสอบถามทางด้านความรู้และความเข้าใจพื้นฐานในเนื้อหาทางการเงิน และความสามารถในการประยุกต์ทักษะทางการเงินในการสถานการณ์ต่างๆทางการเงิน การทดสอบเชิงภาววิสัยนี้พบว่าเป็นแบบวัดการประเมินที่ใช้ประเมินความรู้ด้านการเงินของผู้ตอบแบบสอบถาม (Financial Knowledge) ที่ดีกว่าวิธีวัดแบบประเมินด้วยตนเอง (Self Assessment) (OECD (2005))

แบบประเมินแบบภาววิสัยได้ถูกนำมาใช้โดยนักวิจัยอีกหลายท่าน ดังนี้

แบบทดสอบที่นิยมใช้กันทั่วไปเป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นโดย Lusardi และ Mitchell (2006) ซึ่งถูกสร้างขึ้นมาใช้ในการสำรวจ สุขภาพและการเกษียณ (Health and Retirement Survey (HRS) ในประเทศสหรัฐ ประกอบด้วย 3 คำถามในการทดสอบความเข้าใจทางการเงิน อันได้แก่ การคำนวณดอกเบี้ยทบต้น เงินเพื่อและการกระจายความเสี่ยง การออมและการลงทุน แบบทดสอบนี้ได้มีการนำไปใช้

¹ หมายถึงผลการวัดที่ได้มาจากการวัดโดยตรงโดยไม่ผ่านกระบวนการที่ทำให้ผลการวัดเปลี่ยนแปลงรูป เปลี่ยนความหมาย เช่น การวัดลักษณะกายภาพของวัตถุ การวัดความสูงของคน แตกต่างจากผลการวัดอัตนัย (subjective measure) หมายถึงผลการวัดที่มีการตัดสินใจของนักวัดผลในการตีความสิ่งที่สังเกต หรือวัด หรือมีการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูลในการให้ข้อมูลโดยใช้ความรู้สึก เนื่องจากกระบวนการวัดไม่มีเกณฑ์ตายตัว เช่น ผลการวัดที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีความพอใจระดับใด ความพอใจระดับสูงของผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งอาจจะไม่ตรงกับ ความพอใจระดับสูงของอีกคนหนึ่งก็ได้

ทดสอบความรู้ทางการเงินทั่วโลก เช่น Almenberg และ Säve-Söderbergh (2011) ได้ใช้คำถามทั้ง 3 ข้อนี้ในการประเมินความรู้ทางการเงินในประเทศสวีเดน Cole et al. (2008) ก็นำมาแบบทดสอบนี้มาใช้ในอินเดียและอินโดนีเซีย Klapper และ Panos (2011) ประเมินความรู้ทางการเงินในรัสเซียโดยใช้คำถามเดิม

ต่อมา Alesie et al (2008) ได้ขยายแบบทดสอบของ Lusardi และ Mitchell จาก 3 ข้อ เป็น 5 ข้อ โดยเพิ่มคำถามด้านมูลค่าปัจจุบัน (Time Discounting) และภาพลวงตาทางการเงิน (Money Illusion)

นอกเหนือจากที่กล่าวไปแล้ว ยังมีงานศึกษาอื่นๆที่สร้างแบบทดสอบความรู้ทางการเงิน Christelis et al (2010) และ Dewey และ Prince (2005) ศึกษาความรู้ทางการเงินโดยใช้แบบทดสอบของ SHARE ในประเทศยุโรป 11 ประเทศ โดยวัดความสามารถของผู้ตอบแบบสอบถามด้านการคำนวณ คณิตศาสตร์การเงินขั้นพื้นฐาน และ ความเข้าใจในด้านเศรษฐศาสตร์พื้นฐาน นอกเหนือจากนี้ Guiso และ Jappelli (2009) วัดความรู้ทางการเงินที่เชื่อมโยงกับเรื่องการเลือกซื้อหรือถือครองสินทรัพย์โดยใช้แบบสำรวจของ Unicredit Customers' Survey ปี 2007 โดยในแบบสำรวจมีการทดสอบความเข้าใจเรื่อง อัตราดอกเบี้ย เงินเพื่อ การกระจายการลงทุนและความเสี่ยง ผลสรุปงานวิจัยได้ว่า ระดับความรู้ทางการเงินที่ต่ำเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ขาดการกระจายการลงทุนเพื่อลดความเสี่ยง

การศึกษาในงานวิจัยนี้จะใช้การทดสอบทั้ง 2 แบบ โดยแบ่งแบบทดสอบเป็น 3 ส่วน จากแนวคิดของ OECD INFE ส่วนที่1 วัดความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน (Knowledge and Understanding) ซึ่งเป็นการวัดแบบทฤษฎี ในขณะที่ส่วนที่ 2 และ 3 เป็นการวัดพฤติกรรมและทัศนคติ (Financial Behavior and Attitudes) ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางการเงิน จึงเป็นการวัดแบบประเมินตนเองว่ามีพฤติกรรมอย่างไร มีความรับผิดชอบทางการเงินหรือวินัยทางการเงิน มีความสามารถในการจัดการทางการเงิน ทั้งทางด้าน การซื้อสินค้าและบริการ การออม และการลงทุนอย่างไร มีทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการเงินการทองอย่างไร

ในหัวข้อถัดไป จะทบทวนถึงงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่อธิบายปัจจัยที่กำหนดความรู้ทางการเงิน

2.2 ตัวกำหนดความรู้ทางการเงิน

มีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาปัจจัยที่กำหนดความรู้ทางการเงินในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐ อิตาลี ออสเตรเลีย และสวีเดน แต่งานวิจัยในประเทศกำลังพัฒนาในเรื่องดังกล่าวมีเป็นจำนวนน้อยมาก ตัวอย่างเช่น Cole et al (2008) ศึกษาปัจจัยที่กำหนดความรู้ทางการเงินในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอินเดีย และอินโดนีเซีย

จากงานวิจัยเหล่านี้ ปัจจัยที่พบว่ามีผลสำคัญในการกำหนดระดับความรู้ทางการเงิน ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สาขาที่เรียน อาชีพ ศาสนา ภูมิฐานะ กลุ่มชาติพันธุ์และเชื้อชาติ และความมั่งคั่ง ซึ่งพิจารณาแต่ละปัจจัยได้ดังนี้

งานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าอายุเป็นปัจจัยสำคัญในการอธิบายระดับความรู้ทางการเงิน งานวิจัยของ Worthinton (2004) ในออสเตรเลียพบว่า ประชาชนที่มีอายุในช่วง 50-60 มีระดับความรู้ทางการเงินค่อนข้างน้อย ในขณะที่ในประเทศสวีเดน Almenberg และ Säve-Söderbergh (2011) พบว่ากลุ่มอายุ 35-50 เป็นกลุ่มที่มีระดับความรู้ทางการเงินสูงสุดและกลุ่มบุคคลที่มีอายุมากกว่า 65 ปีมีระดับความรู้ทางการเงินต่ำสุด Lusardi และ Mitchell (2006) พบว่า ในประเทศสหรัฐกลุ่มช่วงอายุ 51-56 ในปี 2004 คือกลุ่มที่มีระดับความรู้ทางการเงินต่ำสุด ในขณะที่ Cole et al (2008) พบว่า อายุเป็นปัจจัยที่สำคัญในการอธิบายระดับความรู้ทางการเงินในอินเดียและอินโดนีเซีย โดยในอินเดีย อายุ 40 ปีคือกลุ่มบุคคลที่มีระดับความรู้ทางการเงินสูงสุด และในอินโดนีเซียสูงสุดอยู่ที่อายุ 45 ปี

ทางด้านเพศ ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดระดับความรู้ทางการเงิน งานศึกษาส่วนใหญ่พบว่า เพศชายผ่านการทดสอบระดับความรู้ทางการเงินที่สูงกว่าเพศหญิง (Mandell (2008), Cole et al (2008), Worthington (2004), Chen และ Volpe (1998), Lusardi และ Mitchell (2006, 2008), Almenberg และ Säve-Söderbergh (2011), Monticone (2009), Volpe et al (1996), Goldsmith และ Goldsmith (1997)) Almenberg และ Säve-Söderbergh (2011) พบว่ามีความแตกต่างของคะแนนระหว่างเพศสูงมากเนื่องจากความจริงที่ว่าเพศหญิงในประเทศสวีเดนแทบจะไม่มีบทบาทในการกำหนดการตัดสินใจด้านการเงินของครัวเรือน ในขณะที่ Goldsmith และ Goldsmith (1997) พบว่าคะแนนความรู้ทางการเงินของเพศหญิงต่ำกว่าคะแนนของเพศชาย เนื่องจากโดยทั่วไปผู้หญิงมีความสนใจน้อยในหัวข้อเรื่องการเงิน การลงทุน จึงแทบจะไม่ได้ใช้บริการทางการเงินต่างๆ

สถานสมรส ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดระดับความรู้ทางการเงิน โดยบุคคลที่แต่งงานแล้วจะมีระดับความรู้ทางการเงินที่สูงกว่ากลุ่มอื่น (Danigelis and McIntosh (2001), Dietz, Carrozza, and Ritchey (2003), Glass and Kilatrick (1998), Lusardi (2008), Lusardi and Mitchell (2006, 2007a), Lusardi and Tufano (2009))

นักวิจัยบางท่านพบว่า บุคคลที่จบการศึกษาในระดับสูงจะมีความรู้ทางการเงินที่ดีกว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่ำ (Cole et al (2008), Worthington (2004), Lusardi และ Mitchell (2006, 2008), Almenberg และ Säve-Söderbergh (2011), Guiso และ Jappelli (2005), Alexander et al (1998)) นอกเหนือจากนี้ Mandell (2004, 2008) พบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างความรู้ทางการเงินและระดับการศึกษาในวัฏจักรชีวิตช่วงแรก เขาพบว่านักศึกษาที่จบจากวิทยาลัยจะทำคะแนนจากการทดสอบได้ดีกว่า และมีงานศึกษาจำนวนมากที่พบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินและสาขาที่ศึกษา โดยบุคคลที่เรียนสาขาวิชาด้านเศรษฐศาสตร์หรือธุรกิจจะมีความรู้ทางการเงินที่ดีกว่า (Lusardi และ Mitchell (2007), Almenberg และ Säve-Söderbergh (2011), Beal และ Delpachitra (2003), Chen และ Volpe (2002), Alessie et al (2008))

อาชีพเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงิน Worthington (2004) พบว่าในบรรดาอาชีพต่างๆ ของชาวออสเตรเลีย ผู้บริหาร นักธุรกิจ และเจ้าของฟาร์ม มีคะแนนความรู้ทางการเงินสูงสุดในขณะที่กลุ่มคนว่างงาน หรือไม่ได้ทำงาน ได้คะแนนต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Almenberg และ Säve-Söderbergh (2011) ในสวีเดน ในขณะที่ Monticone (2010) พบว่าในอิตาลีผู้ที่ทำงานในสำนักงาน บริษัท ผู้จัดการ และผู้ทำงานอิสระเป็นกลุ่มที่มีความรู้ทางการเงินสูงสุด งานศึกษาของ Cole et al (2008) พบว่า ในอินโดนีเซีย กลุ่มอาชีพที่เป็นเจ้าของธุรกิจนอกภาคเกษตร เป็นกลุ่มที่มีความรู้ทางการเงินสูงสุด

ทางด้านภูมิภาคนั้นก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงิน งานศึกษาของ Cole et al (2008) พบว่า ในอินโดนีเซีย ประชาชนที่อยู่นอกเมืองมีระดับความรู้ทางการเงินต่ำสุด ส่วนงานศึกษาของ Guiso และ Jappelli (2005) พบว่าความตระหนักรู้ในตลาดหลักทรัพย์มีความสัมพันธ์กับความหนาแน่นของการสื่อสารทางสังคมในพื้นที่ที่นักลงทุนอยู่อาศัย

ภูมิภาค ถูกพบว่าเป็นปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่งที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงิน ในงานของ Monticone (2010) พบว่าผู้ที่อาศัยทางภาคใต้ของอิตาลี ทำคะแนนความรู้ทางการเงินได้ดีกว่าภูมิภาคอื่น

นักวิจัยบางท่าน ได้ศึกษาถึงเชื้อชาติและชาติพันธุ์ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดระดับความรู้ทางการเงิน Lusardi และ Mitchell (2006) พบว่าชนกลุ่มน้อยในสหรัฐ โดยเฉพาะคนผิวดำและกลุ่มเชื้อชาติสเปนมีความรู้ทางการเงินในระดับต่ำสุด Worthington (2004) พบว่ากลุ่มบุคคลที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเป็นพื้นเพในออสเตรเลียจะมีความรู้ทางการเงินต่ำกว่า

มีงานศึกษาจำนวนมากที่ชี้ว่าความมั่งคั่งในทรัพย์สินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้ทางการเงิน เนื่องจากการได้มาซึ่งความรู้ทางการเงินมาจากแรงจูงใจของความจำเป็นที่จะต้องจัดการกับความมั่งคั่งในทรัพย์สินที่บุคคลครอบครองอยู่ (Guiso และ Jappelli (2008) Worthington (2004), Lusardi และ Mitchell (2008))

จากการทบทวนวรรณกรรมปริทัศน์ในเรื่องปัจจัยที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงินสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ในงานวิจัยชิ้นนี้ โดยปัจจัยที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงิน ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสนและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน สำรวจเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด(แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา มีดังนี้

1. ปัจจัยด้านประชากร เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ชาติพันธุ์ ตำแหน่งหน้าที่ กลุ่มคณะวิชา และภูมิภคานา มีผลต่อระดับความรู้ทางการเงิน

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ความมั่งคั่งในทรัพย์สิน ทั้งทรัพย์สินที่แท้จริง และทรัพย์สินทางการเงิน มีผลต่อระดับความรู้ทางการเงิน

หัวข้อถัดไป จะทบทวนทฤษฎีและงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมการออม

2.3 ความรู้ทางการเงินกับพฤติกรรมการออม

การออมเป็นส่วนต่างระหว่างรายได้และค่าใช้จ่ายในการบริโภค ดังนั้นในการศึกษาพฤติกรรมการออมจึงได้อาศัยแนวคิดจากพฤติกรรมการบริโภคเป็นหลักในการอธิบาย เช่น สมมติฐานรายได้สมบูรณ์ของ Keynes (Absolute Income Hypothesis) แบบจำลองนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าระดับการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาหนึ่งขึ้นอยู่กับรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริง(รายได้หลังหักภาษีแล้ว) ของงวดเวลาเดียวกัน โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ระดับการบริโภคในงวดเวลาหนึ่ง ตามทฤษฎีของเคนส์จึงไม่ขึ้นกับรายได้ที่คาดคะเนว่าจะได้ในอนาคต แต่ขึ้นกับรายได้สมบูรณ์ในงวดเวลานั้น (Absolute Income) โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวก เมื่อรายได้ที่ใช้จ่ายได้จริงเพิ่มขึ้น การบริโภคก็จะเพิ่มขึ้นตาม แต่การบริโภคที่เพิ่มขึ้นจะน้อยกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น โดยความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคกับรายได้ไม่ได้สัดส่วนกัน (Non-Proportional Relationship between Consumption and Income) กล่าวคือ เมื่อรายได้สูงขึ้น สัดส่วนการบริโภคต่อรายได้ (c/y) จะลดลงเรื่อยๆ เมื่อพิจารณากลับมาที่การออม ซึ่งเป็นส่วนต่างระหว่างรายได้และค่าใช้จ่ายในการบริโภค ย่อมได้ผลสรุปดังนี้ เมื่อรายได้ (หลังหักภาษีแล้ว) เพิ่มขึ้น การออมก็จะเพิ่มขึ้นตาม แต่การออมที่เพิ่มขึ้นจะน้อยกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น โดยความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับรายได้ไม่ได้สัดส่วนกัน กล่าวคือ เมื่อรายได้สูงขึ้น สัดส่วนการออมต่อรายได้ (s/y) จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นั่นคือเมื่อรายได้สูงขึ้น สัดส่วนของการออมต่อรายได้ (s/y) จะสูงขึ้น

นอกจากนี้ Keynes (1936) ได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่าแรงจูงใจที่ทำให้คนเราออมเงินมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย อันได้แก่ การออมอันเนื่องจากการวางแผนการใช้จ่ายตลอดช่วงอายุขัย (Life-cycle motive) การออมเพื่อเป็นมรดกตกทอดแก่ลูกหลาน (Bequest Motive) การออมเนื่องจากการปรับปรุงรสนิยมการใช้จ่าย (Improvement Motive) การออมเพื่อใช้ในการวางแผนการเงินตามในการซื้อสินค้าคงทน (Downpayment Motive) การออมเนื่องจากผลตอบแทนและการเพิ่มค่าของสินทรัพย์ (Intertemporal Substitution Motive) การออมเพื่อการลงทุนในการดำเนินธุรกิจ (Enterprise Motive) การออมเพื่อกรณีใช้จ่ายฉุกเฉิน (Precautionary Motive) การออมเนื่องจากนิสัยตระหนี่ (Avarice Motive) และการออมเนื่องจากต้องการอิสรภาพทางการเงิน (Independence Motive)

ถัดจากงานของ Keynes นักเศรษฐศาสตร์ยุคต่อมาศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคและการออม ภายใต้ภายใต้สมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life-cycle Hypothesis) ซึ่งเป็นผลงานของ Modigliani and Brumberg (1954), Modigliani and Ando (1957), Ando and Modigliani (1963) สมมติฐานของแบบจำลองนี้ก็คือ “การตัดสินใจบริโภคและออมทรัพย์ของครัวเรือนในขณะใดขณะหนึ่งสะท้อนให้เห็นความพยายามอย่างมีสติไม่มากนักน้อยในการที่จะบรรลุผลกล่าวคือสามารถกระจายการบริโภคตลอดชีวิตตามที่ต้องการ ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่และสะสมมาตลอดช่วงอายุขัยของครัวเรือน” ตามแบบจำลองนี้ระดับการบริโภคและการออมจึงไม่ได้ขึ้นกับรายได้ในปัจจุบันอย่างเดียว แต่ที่สำคัญกว่าขึ้นอยู่กับรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในระยะยาว (Long-term Expected Earnings) ผู้บริโภคจึงเป็นผู้วางแผนในการบริโภคตลอดช่วงอายุขัย กระแสรายได้ตลอดช่วงอายุขัยของบุคคลเป็นดังนี้ ในช่วงต้นของชีวิต บุคคลยังมีรายได้ต่ำ แต่เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้น เข้าสู่วัยกลางคน เขาจะมีรายได้สูงขึ้น และจะมีรายได้ลดลงเมื่อเข้าสู่ตอนปลายของชีวิต ส่วนกระแสการบริโภคตลอดช่วงอายุขัย การบริโภคมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องค่อนข้างคงที่เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้น

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกระแสรายได้และกระแสการบริโภค พบว่า ในช่วงต้นของชีวิต รายได้ของบุคคลยังต่ำ ระดับการบริโภคของบุคคลจึงสูงกว่ารายได้ บุคคลจึงมีหนี้สินหรือการออมติดลบ แต่เมื่อเวลาผ่านไป เมื่อรายได้เริ่มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ การออมที่ติดลบก็จะลดลง จนในที่สุด เมื่อเข้าสู่วัยกลางคน รายได้สูงกว่าการบริโภค การออมจึงเริ่มเป็นบวก เงินออมที่เกิดขึ้นนี้บางส่วนเอาไปชำระหนี้ตอนช่วงต้น ๆ ของชีวิต บางส่วนถูกเก็บไว้เป็นทรัพย์สิน (Assets or Wealth) สำหรับใช้ตอนช่วงปลายชีวิต เนื่องจากเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ รายได้จะลดลง ในขณะที่การบริโภคงยังสูงอยู่ ทำให้การออมกลับมาติดลบอีกครั้งหนึ่ง

ถ้าแนวคิดตามสมมติฐานนี้เป็นจริง ครัวเรือนที่มีระดับรายได้สูงซึ่งส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนที่หัวหน้าครอบครัวมีอายุอยู่ในวัยกลางคน สัดส่วนการบริโภคต่อรายได้ของครัวเรือนกลุ่มนี้ (c/y) จะมีค่าค่อนข้างต่ำ ซึ่งแสดงว่าสัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนกลุ่มนี้จะมีค่าค่อนข้างสูง (s/y) ส่วนครัวเรือนที่มีระดับรายได้ต่ำ ซึ่งส่วนใหญ่คือครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนอายุน้อยหรืออยู่ในช่วงสูงวัย สัดส่วนการบริโภคต่อรายได้ของครัวเรือนกลุ่มนี้(c/y) จะมีค่าค่อนข้างสูง หรืออีกนัยหนึ่งสัดส่วนการออมต่อรายได้ของครัวเรือนกลุ่มจะมีค่าค่อนข้างต่ำ (s/y)

การออม (saving) เป็นเสมือน “ข้อต่อ” ที่เชื่อมโยงระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจในปัจจุบันกับในอนาคต ตามหลักเหตุและผล แต่ละครัวเรือนจำเป็นต้องออมเงินไว้อย่างน้อยจำนวนหนึ่งเพื่อเหตุผลแรงจูงใจต่างๆดังนี้ 1) เป็นเงินสำรองเพื่อความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นได้เสมอ รายได้อาจจะลดลงอย่างกะทันหันเพราะเหตุว่าว่างงาน หรือเจ็บป่วย ได้รับความอุบัติเหตุ อุบัติภัย เป็นต้น มีผู้เปรียบว่าเงินออมทำหน้าที่เป็นเสมือน “กันชน” (Cushion Buffer) กล่าวคือหากว่าไม่มีเงินออม การใช้จ่ายบริโภคของครัวเรือนก็จะสะดุดลงทันทีเมื่อรายได้เกิดลดลงอย่างกะทันหัน ในแง่นี้เงินออมจึงเป็นเครื่องมือช่วยรักษาระดับการบริโภคให้เป็นไปอย่างราบรื่นตลอดช่วงอายุขัย (หน้าที่ Consumption Smoothing) 2) บุคคลและครัวเรือนมีความจำเป็นต้องกันเงินออมไว้สำหรับใช้จ่ายเลี้ยงดูตนเองในยามชรา เนื่องจากไม่ได้ทำงานขาดรายได้ หรือรายได้ลดลงอย่างมาก² 3) เก็บออมไว้เพื่อเป็นมรดกตกทอดถึงลูกหลาน 4) การที่มีเงินออมเป็นผลดีต่อบุคคล/ครัวเรือน กล่าวคือให้โอกาสในการพัฒนาตนเอง ผ่านการศึกษาเล่าเรียน (พัฒนาทุนมนุษย์) หรือเมื่อสบโอกาสที่จะลงทุน คนที่มีเงินออมก็มีทางเลือก แต่คนที่ขาดเงินออม—ขาดโอกาสและไม่มีหนทางเลือก เมื่อมีเงินออมเงินออมจะถูกนำไปจัดสรรเป็นทรัพย์สินทั้งที่เป็นทรัพย์สินที่แท้จริง (real

² ทฤษฎี life-cycle consumption and saving ได้รับการพัฒนามาตั้งแต่ทศวรรษ 1950 โดยศาสตราจารย์ Franco Modigliani นักเศรษฐศาสตร์อเมริกันเชื้อสายอิตาลี ต่อมาได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์จากผลงานค้นคิดทฤษฎีการออม ผู้สนใจโปรดศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้จาก Modigliani (1957, 1986) และ Deaton (1982) เป็นต้น

assets) ได้แก่บ้าน ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง โรงงาน ฯลฯ และทรัพย์สินทางการเงิน (financial assets) ได้แก่ เงินฝากธนาคาร พันธบัตร หุ้น เป็นต้น

นอกเหนือจากสมมติฐานการบริโภคแบบวงจรชีวิตแล้ว ยังมีสมมติฐานรายได้ถาวรของ Friedman (1957) สำคัญของสมมติฐานนี้คล้ายคลึงกับสมมติฐานวงจรชีวิตที่ว่าผู้บริโภคไม่ได้ขึ้นกับรายได้ปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังขึ้นกับรายได้ที่คาดหวังในระยะยาวหรือตลอดชีวิต โดยฟรีดแมนมองว่าในระยะยาว การบริโภคจะมีความสัมพันธ์กับรายได้ถาวร (Permanent Income) ในสัดส่วนคงที่ โดยรายได้ถาวร เป็นรายได้เฉลี่ยที่คาดว่าจะได้รับในระยะยาวจากทั้ง “ทรัพย์สินที่เป็นมนุษย์และทรัพย์สินที่ไม่ใช่มนุษย์ (human and nonhuman wealth)” นั่นคือทั้งรายได้ที่คาดคะเนจากการขายแรงงาน (Expected Labor Income) ซึ่งเป็นผลตอบแทนของทรัพย์สินที่เป็นมนุษย์ (Human Wealth) และรายได้ที่คาดคะเนจากการถือทรัพย์สิน (Expected Earnings from Asset Holdings) ซึ่งเป็นทรัพย์สินอื่นๆที่ไม่ใช่มนุษย์ (Nonhuman Wealth)

ส่วนในประเทศไทย ได้มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมจำนวนมาก แต่ในบรรดา งานวิจัยเหล่านั้นมีจำนวนน้อยมากที่ให้ความสนใจที่เจาะลึกไปที่ความรู้ทางการเงิน จากการทบทวน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีการศึกษาในเชิงประจักษ์ทั้งการศึกษาการออมระดับมวลรวม ภายในประเทศ การออมระดับครัวเรือน และการออมรายบุคคล

การศึกษาส่วนใหญ่มักจะเป็นการวิเคราะห์ที่ในระดับการออมมวลรวมภายในประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจากความต่อเนื่องและการมีอยู่ของข้อมูลอนุกรมเวลาในระยะยาว การศึกษาการออมระดับมวลรวม ภายในประเทศ ได้แก่ อัจฉรา สงสมพันธ์ (2544) ศึกษาปัจจัยกำหนดการออมภายในประเทศ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2520-2542 และพบว่ามูลค่าการส่งออก หนี้ต่างประเทศ การลงทุนโดยตรงของ ภาคเอกชน ผลต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ถูกค่าขึ้นดี กับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในตลาดยุโรป ประเภท 12 เดือน เงินโอนสุทธิซึ่งรัฐบาลได้รับจากต่างประเทศ และรายได้ต่อหัวที่แท้จริง มีความสัมพันธ์ในทิศทาง เดียวกันกับการออมภายในประเทศเบื้องต้น ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อหรือระดับราคาสินค้าภายในประเทศมี ความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการออมภายในประเทศ

นอกจากงานวิจัยขึ้นดังกล่าว สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2549) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัย กำหนดอัตราการออมภายในประเทศเช่นกัน และพบว่าอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศมีส่วนสำคัญในการกำหนดอัตราการออมภายในประเทศ ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อ และสภาพ คล่องของหน่วยเศรษฐกิจจะส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามต่อการออม นอกจากนี้ การศึกษายังพบอีกว่า อัตราดอกเบี้ยภายในประเทศไม่มีผลกระทบต่ออัตราการออมภายในประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

ในส่วนของการศึกษาพฤติกรรมการออมในระดับครัวเรือน มีทั้งการสำรวจโดยใช้ข้อมูลการออมที่ อนุমানได้จากผลต่างของรายได้และรายจ่ายที่ได้จากฐานข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของ ครัวเรือนไทย (The Household Socio-Economic Survey: SES) ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำรวจเองโดยผู้วิจัย

งานศึกษาพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือนที่สำคัญได้แก่ งานของ กอบศักดิ์ ภูตระกูล, ธรรมบุญ สดศรีชัย และเกียรติพงษ์ อริยปรัชญา (2548) งานวิจัยขึ้นดังกล่าวมุ่งตอบคำถามที่ว่า เหตุใดการออมรวม ของประเทศไทยจึงมีแนวโน้มลดลง งานวิจัยชี้ให้เห็นว่า การออมภาคครัวเรือนคือสาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้ การออมรวมของประเทศไทยลดลง ดังนั้น จึงได้พยายามวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่กำหนดการออมในระดับ ครัวเรือนของไทย จากการประมาณค่าทางเศรษฐมิติพบว่า ระดับการออมของครัวเรือนจะเพิ่มขึ้นตาม รายได้ จำนวนผู้มีรายได้ในครัวเรือน และความสามารถในการเข้าถึงสถาบันการเงิน ในทางตรงกันข้าม ระดับการออมของครัวเรือนจะลดลงหากสมาชิกในครัวเรือนเป็นสมาชิกกองทุนประกันสังคมหรือกองทุน บำเหน็จบำนาญของรัฐ รวมถึงการได้รับสิทธิ 30 บาทรักษาทุกโรค นอกจากนี้ การออมของครัวเรือนจะ

ลดลงเมื่อครัวเรือนมีการออมผ่านสินทรัพย์คงทน เช่น การมีบ้านเป็นของตนเอง และที่น่าสนใจการศึกษาพบว่า ขนาดของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระดับการออม ทั้งนี้ผู้วิจัยให้เหตุผลว่า เนื่องจากสมาชิกในครัวเรือนสามารถช่วยเหลือแบ่งปันกันได้หากมีสิ่งที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นกับคนในครัวเรือน ดังนั้น ความตระหนักและความจำเป็นในการออมเพื่อเป็นหลักประกันในการรักษาระดับการบริโภคภายในครัวเรือนจึงลดลง

ชัยวุฒิ อัครจุฑิกล (2541) ศึกษาปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในแต่ละกลุ่มอาชีพ ใช้ข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมการออมของครัวเรือนของธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2535-2536 ผลการศึกษาพบว่า รายได้ชั่วคราว และรายได้ประจำเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพราชการ พนักงานองค์การของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ค้าขายหรือเจ้าของกิจการ หรือธุรกิจ ลูกจ้างภาคเอกชน และอาชีพรับจ้างทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive) ต่อการออม ด้วยความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 90% ยกเว้นอาชีพเกษตรกรรม

สิทธิพงศ์ พรหมทอง (2543) ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทยจากการศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในประเทศไทยปี 2541 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า เกือบทุก ๆ กลุ่มตัวอย่างครัวเรือน ไม่ว่าจะจำแนกตามที่ตั้งของครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน หรือลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม มีพฤติกรรมการออมที่สอดคล้องกับแนวคิดรายได้สัมบูรณ์ของ Keynes คือมีค่า MPS มากกว่าค่า APS หรือ $APC > MPC$ และยังพบว่า ครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่ารายได้เฉลี่ยรวม สัดส่วนเงินออมต่อรายได้ (S/Y) สูงกว่าครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยรวมของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม แต่เมื่อพิจารณาในแนวคิดสมมติฐานวัฏจักรชีวิตของ Ando and Modigliani พบว่า ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในไทยไม่ว่าจะเป็นกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนทั้งประเทศหรือกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่จำแนกตามที่ตั้งของครัวเรือน เนื่องจากกลุ่มครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนมีอายุอยู่ในวัยกลางคนไม่ได้เป็นกลุ่มคนที่มีการออมต่อรายได้ที่สูงที่สุดเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนมีอายุอยู่ในวัยอื่น ๆ ทั้งนี้ น่าจะมาจากความแตกต่างทางด้านลักษณะสังคมระหว่างสังคมไทยกับสังคมตะวันตก เพราะตามสมมติฐานวัฏจักรชีวิตนั้นได้สมมติให้บุคคลนำเงินที่หาได้ตลอดชีวิตมาใช้ในการบริโภคจนหมดโดยไม่ได้เน้นถึงการเก็บออม ไว้เป็นมรดกให้แก่คนรุ่นหลังมากนัก นอกจากนี้สวัสดิการทางสังคมที่ต่างกันของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทย ที่ยังขาดสวัสดิการเพื่อวัยชรา ก็ทำให้คนในวัยสูงอายุของไทยมีสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ที่ค่อนข้างสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ เพื่อกันไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูและรักษาตัวเองในยามชรา ซึ่งเป็นข้อแตกต่างของสังคมไทยจากแนวคิดของ Ando-Modigliani สำหรับปัจจัยหรือตัวแปรที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนที่สำคัญ พบว่ารายได้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการกำหนดการออม รองลงมาเป็นสินทรัพย์ทางการเงิน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน กลุ่มพึ่งพิง อายุของหัวหน้าครัวเรือน หนี้สิน การครอบครองที่อยู่อาศัย และขนาดของครัวเรือนตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า ครัวเรือนในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลเป็นกลุ่มครัวเรือนที่มีการออมที่สูงกว่าครัวเรือนที่อาศัยอยู่นอกเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลซึ่งอาจเป็นเพราะมีรายได้สูงกว่า

ทางด้านการศึกษาพฤติกรรมการออมในระดับครัวเรือน โดยศึกษาเป็นกรณีศึกษา ขอบเขตการศึกษาจึงค่อนข้างจำกัด ดังแสดงต่อไปนี้

พนม กิติวัง (2543) ศึกษารูปแบบการออมของครัวเรือนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดระดับการออม และแนวโน้มการออมของครัวเรือนในอนาคต โดยสร้างแบบจำลองในรูปแบบฟังก์ชันการออมตามแนวคิดทางทฤษฎีต่าง ๆ คือ สมมติฐานรายได้สัมบูรณ์ สมมติฐานรายได้สัมบูรณ์ สมมติฐานรายได้ถาวร สมมติฐานวงจรชีวิต สมมติฐานอัตราดอกเบี้ย และสมมติฐานทรัพย์สินสุทธิ โดยใช้

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามครัวเรือนจำนวน 300 ตัวอย่าง ครอบคลุมตำบลต่าง ๆ ตามเขตการปกครองของเทศบาลนครเชียงใหม่ทั้ง 4 แขวง คือ แขวงนครพิงค์ แขวงกาวิละ แขวงศรีวิชัย และแขวงเม็ງราย จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการออมของครัวเรือนยังให้ความสำคัญการออมกับสถาบันการเงิน คิดเป็นร้อยละ 39.17 ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันการเงินมีความมั่นคงสูง ถัดมาร้อยละ 22.41 จะออมในรูปแบบของกรมธรรม์ประกันชีวิต นอกจากนี้มีการออมในรูปแบบของการฝากแชร์ การซื้อหลักทรัพย์ พันธบัตรต่าง ๆ และสลากออมสิน/ธนาคารเพื่อการเกษตร ตามลำดับ สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนนั้นมี 2 ปัจจัยคือ รายได้ของครัวเรือน และอายุหัวหน้าครัวเรือน ทางด้านแนวโน้มการออมของครัวเรือนในอนาคตพบว่า กลุ่มของครัวเรือนตัวอย่างร้อยละ 65.2 คาดว่าจะออม โดยให้ความสำคัญในด้านความมั่นคงถึงร้อยละ 41.20 เหตุผลรองลงมา คือผลตอบแทน และชนิดสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่อง และการโฆษณาจูงใจให้ออม ตามลำดับ สำหรับครัวเรือนตัวอย่างร้อยละ 35.71 ที่คาดว่าจะไม่ออมในอนาคต มีสาเหตุจากการไม่รู้จะออมในรูปแบบใดดี ร้อยละ 28.57 รองลงมาจากผลตอบแทนที่ได้รับไม่น่าพอใจ และความไม่มั่นคงของสถาบันการเงิน ตามลำดับ

ชารินี ฉัตรไชยสิทธิกุล (2543) ศึกษาปัจจัยสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการออมภาคครัวเรือน โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการออกแบบสอบถาม จำนวนครัวเรือน 434 ตัวอย่าง ด้วยการสร้างสมการถดถอยเชิงซ้อน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการออมของครัวเรือนโดยรวมของจังหวัดเชียงใหม่ คือ รายได้ของครัวเรือน ขนาดของครัวเรือน และจำนวนผู้พึ่งพิง โดยที่รายได้มีความสัมพันธ์กับการออมของครัวเรือนในทิศทางเดียวกัน ส่วนจำนวนผู้พึ่งพิงและขนาดของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการออมภาคครัวเรือนในทิศทางตรงกันข้าม แต่เมื่อแยกพิจารณาเป็นเขตเมืองและเขตชนบท พบว่าในเขตเมือง ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการออมของครัวเรือนคือ รายได้ของครัวเรือน ขนาดของครัวเรือน จำนวนผู้พึ่งพิงและระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน โดยที่รายได้และจำนวนผู้พึ่งพิงของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการออมในทิศทางเดียวกัน ส่วนขนาดของครัวเรือนและระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการออมในทิศทางตรงกันข้าม สำหรับในเขตชนบท ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการออมภาคครัวเรือนคือ รายได้ของครัวเรือน จำนวนผู้พึ่งพิง และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน โดยที่รายได้และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการออมในทิศทางเดียวกัน ส่วนจำนวนผู้พึ่งพิงมีความสัมพันธ์กับการออมในทิศทางตรงกันข้าม สำหรับจุดมุ่งหมายในการออมของครัวเรือนพบว่า ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทของจังหวัดเชียงใหม่มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อใช้ในยามเจ็บป่วยหรือยามชรา ส่วนผู้ที่ไม่มีกรออมทรัพย์สินกับสถาบันการเงินเนื่องจากมีรายได้น้อย จึงมักเก็บไว้กับตัวเองเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เพื่อความสะดวกและความคล่องตัวในการนำเงินออกมาใช้จ่าย

จิระ บุรีคำ (2542) ศึกษาแบบอย่างการออมของครัวเรือนในภาคเกษตรกรรม กรณีศึกษาครัวเรือนเกษตรกรรมภาคเหนือตอนบน โดยการออมในรูปแบบเป็นทางการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับรายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือน และการถือครองเครื่องจักรกลการเกษตร และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับสมาชิกของครัวเรือน ส่วนการออมในรูปแบบไม่เป็นทางการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการประกันสุขภาพของครัวเรือน

ธิติมา พลัปลีง (2550) ศึกษาการออมของครัวเรือนในจังหวัดนครปฐม กรณีศึกษาเปรียบเทียบอำเภอดอนตูมและอำเภอฟุทธมณฑล เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบพฤติกรรมการออม โดยหารูปแบบสมการถดถอยที่เหมาะสมในการออม และจัดอันดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของสถาบันการเงินที่มีต่อการออมในสถาบันการเงินของครัวเรือนอำเภอดอนตูมและอำเภอฟุทธมณฑลใน

จังหวัดนครปฐม ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้จากการเก็บแบบสอบถามและสัมภาษณ์จำนวน 400 ครว้เรือน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามพื้นที่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลอำเภอดอนตูมและอำเภอพุทธมณฑล ผลการศึกษาพบว่าครว้เรือนอำเภอดอนตูมมีความสามารถในการออมน้อยกว่าครว้เรือนอำเภอพุทธมณฑล สมการการออมของครว้เรือนสามารถทำนายการออมได้เที่ยงตรงประมาณร้อยละ 80 ครว้เรือนอำเภอพุทธมณฑลมีการออมในสถาบันการเงินมากกว่าครว้เรือนอำเภอดอนตูม แต่มีรูปแบบการออมคล้ายกัน คือ ฝากเงินไว้กับธนาคารพาณิชย์ และเก็บเงินสดไว้กับตัว โดยมีเหตุผลเพื่อเก็บไว้ใช้ยามเจ็บป่วยหรือยามชรา และเหตุผลที่ไม่ออมเพราะมีรายได้น้อยไม่มีเงินเหลือออม และท้ายสุดครว้เรือนทั้งสองอำเภอให้ความสำคัญมากกับการให้บริการของพนักงานและระบบการให้บริการของสถาบันการเงิน

ในส่วนของการศึกษาพฤติกรรมการออมในระดับรายบุคคล งานสำคัญอีกชิ้นหนึ่งปรากฏใน วรเวชม์ สุวรรณระดา และ สมประวิณ มั่นประเสริฐ 2552 โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจการออมเองโดยตรง เพื่อนำไปศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการออม-ไม่ออมของผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในวัยทำงาน และปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการออมในระยะยาวเพื่อการดำรงชีวิตในยามชราภาพที่ไม่มีรายได้ รวมถึงการศึกษาปัจจัยกำหนดอัตราการออมของผู้มีงานทำในระดับรายบุคคล จากการประมาณค่าทาง เศรษฐมิติ สรุปได้ว่าจากการศึกษาปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการออม-ไม่ออมของผู้มีงานทำ พบว่ารายได้และความสม่ำเสมอของการได้รับรายได้จะส่งผลให้ผู้มีงานทำออมเงิน แต่ถ้าหากผู้มีงานต้องกู้ยืมเงินก็จะทำให้กลายเป็นผู้ไม่ออมเงิน ขณะที่การมีลักษณะนิสัยรู้จักการวางแผนในการดำเนินชีวิตจะส่งผลให้ผู้มีงานทำออมเงิน หากมีบุตรมากขึ้นผู้มีงานทำก็จะมีแนวโน้มกลายเป็นผู้ไม่ออมเงิน นอกจากนั้นความรู้เกี่ยวกับการเงินก็จะส่งผลต่อการเป็นผู้ออมเงิน ในส่วนของระดับอัตราการออมเงินของผู้มีงานทำที่ออมได้นั้น ลักษณะนิสัยรู้จักการวางแผนมีส่วนสำคัญในการเพิ่มระดับอัตราการออม ขณะเดียวกันการอยู่ในระดับการออมภาคบังคับ จำนวนบุตร การกู้ยืมเงินจะส่งผลให้ระดับอัตราการออมลดลง

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาพฤติกรรมการออมรายบุคคล แต่การศึกษาจำกัดอยู่ในวงแคบ พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ดังแสดงต่อไปนี้

กนกวรรณ วิเชียร (2555) พฤติกรรมการออมของข้าราชการและลูกจ้างประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมประกอบด้วยปัจจัยด้านพื้นฐานส่วนบุคคล และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการและลูกจ้างประจำ ในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวนทั้งสิ้น 320 คน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบค่าไค-สแควร์ ปัจจัยด้านพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อายุราชการ ประเภทบุคลากร และปัจจัยไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ สถานภาพการสมรส และจำนวนสมาชิกในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือน และหนี้สินโดยเฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมของข้าราชการและลูกจ้างประจำ ในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

อมรรัตน์ วงศ์จันทร์ (2554) ศึกษาพฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครูโรงเรียนโยธินบูรณะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูโรงเรียนโยธินบูรณะ จำนวน 135 คน ทำการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครูโรงเรียนโยธินบูรณะ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ จำนวนสมาชิกที่อยู่ในอุปการะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนเงินออมของครูโรงเรียนโยธินบูรณะ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วน

332.04152
07250
ร.4

อายุ อายุราชการ/อายุงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินออมของครูโรงเรียนโยธินบูรณะ ส่วนปัจจัยเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับจำนวนเงินออมของครูโรงเรียนโยธินบูรณะ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และรายจ่ายต่อเดือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนเงินออมของครูโรงเรียนโยธินบูรณะ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

อนงค์นุช เทียนทอง และ กัญญารัตน์ วงษ์ชมภู (2554) ศึกษาพฤติกรรมและรูปแบบการออมของพนักงานสถาบันการเงินและข้าราชการในจังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมและรูปแบบการออมและปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการออมของพนักงานสถาบันการเงินและข้าราชการในจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มพนักงานสถาบันการเงินและกลุ่มข้าราชการ เลือกที่จะออมเงินมากกว่าลงทุนทางการเงินซึ่งการออมเงินจะออมในรูปแบบฝากออมทรัพย์ และฝากแบบสหกรณ์ออมทรัพย์ ส่วนกลุ่มพนักงานสถาบันการเงินจะมีการลงทุนทางการเงินมากกว่ากลุ่มข้าราชการ ส่วนปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการออมและรูปแบบการออมเงินของสองกลุ่ม พบว่า ทั้งสองกลุ่มจะมีพฤติกรรมทางเลือกออมเงินไม่แตกต่างกัน แต่ในด้านการเลือกลงทุนทางการเงินจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการออมและการลงทุน ทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญในระดับใกล้เคียงกัน ซึ่งให้ความสำคัญมากที่สุดกับปัจจัยความมั่นคงของสถาบันการเงิน และกลุ่มข้าราชการจะให้ความสำคัญมากที่สุดเพิ่มเข้ามากับปัจจัยผลตอบแทนจากการลงทุน

สาคร หมั่นแก้ว (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการออมและการกักเก็บสหกรณ์ออมทรัพย์ของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นในสถานประกอบการ: กรณีศึกษาสถานประกอบการที่มีการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ จังหวัดสงขลา พบว่า ผลการศึกษาทางด้านการออม พบว่า เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการออม ในขณะที่ อายุ รายได้รวมทั้งหมดของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ และรายจ่ายรวมทั้งหมดของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์มีความสัมพันธ์ต่อการออม ทางด้านการกักเก็บ ผลการศึกษาพบว่า เพศ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์ต่อการกักเก็บกับสหกรณ์ออมทรัพย์ ในขณะที่ อายุ สถานภาพการสมรส รายได้รวมทั้งหมดของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ มีความสัมพันธ์ต่อการกักเก็บกับสหกรณ์ออมทรัพย์

ส่วนงานวิจัยชิ้นนี้มีความแตกต่างจากการศึกษาของไทยที่ผ่านมา ตรงที่จะให้น้ำหนักการวิเคราะห์ไปที่ประเด็นเรื่องความรู้ทางการเงินที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการออม ในขณะที่ประเทศไทย การศึกษาปัจจัยความรู้ทางการเงินกับพฤติกรรมการออมยังอยู่ในวงจำกัดมาก กลับพบว่ามีการวิจัยในต่างประเทศจำนวนมากที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินกับพฤติกรรมการออม ดังจะได้นำเสนอต่อไป

Turnham, Jennifer (2010) ศึกษาทัศนคติในการออมกับความรู้ทางการเงินในกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำ โดยกำหนดกลุ่มที่เกี่ยวข้อง (Focus groups) 18 กลุ่มโดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มผู้มีรายได้ต่ำ เพื่อให้องค์กรในชุมชนส่งเสริมให้ชุมชนมีแรงจูงใจในการออมสูงขึ้น ทั้งทางด้านการฝึกปฏิบัติและเจตคติ ผลการศึกษาแนะนำว่าการให้ความรู้เกี่ยวกับการเงินเป็นสิ่งที่สำคัญ อย่างไรก็ตามความพยายามเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยเฉพาะการสร้างวินัยทางการเงินทั้งทางด้านการใช้จ่าย และการออมจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อมีการดำเนินการส่งเสริมเป็นระยะเวลายาวนานขึ้น

Jappelli and Padula (2011) ศึกษาข้อมูล จาก 39 ประเทศ และพบว่าความรู้ทางการเงินเป็นตัวกำหนดระดับการออมมวลรวม และความมั่งคั่ง และมีผลกระทบค่อนข้างสูง

Lusardi and Mitchell (2006, 2007, 2008 and 2009) ผลการศึกษาพบว่า การมีความรู้ทางการเงินต่ำส่งผลให้มีระดับการออมเพื่อการเกษียณอายุต่ำ การจัดโปรแกรมให้ความรู้ทางการเงินสามารถช่วยในการเพิ่มระดับเงินออมและช่วยให้การตัดสินใจทางการเงินดีขึ้น

Lusardi and Mitchell (2006, 2007, 2008 and 2009) ผลการศึกษาพบว่า การมีความรู้ทางการเงินต่ำส่งผลให้มีระดับการออมเพื่อการเกษียณอายุต่ำ การจัดโปรแกรมให้ความรู้ทางการเงินสามารถช่วยในการเพิ่มระดับเงินออมและช่วยให้การตัดสินใจทางการเงินดีขึ้น

Kharchenko, Olga (2011) ศึกษาปัจจัยที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงินในยูเครน และผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมการออม ปัจจัยที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงินได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิฐานะ และความมั่งคั่ง งานศึกษาพบว่าอายุและที่ตั้งของที่อยู่อาศัยไม่ใช่ปัจจัยสำคัญในการอธิบายระดับความรู้ทางการเงิน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินและการออม พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันโดยตรง แต่มีความสัมพันธ์ในทางอ้อมผ่านตัวแปรความมั่งคั่ง

Klapper and Panos (2011) ได้ตรวจสอบผลกระทบของความรู้ทางการเงินต่อการออมเพื่อการดำรงชีวิตในยามชราภาพในประเทศรัสเซีย พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมปริทัศน์ในเรื่องปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออม สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ในงานวิจัยชิ้นนี้ โดยปัจจัยที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงิน ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสนและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน สํารวจเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) คนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา มีดังนี้

ประเด็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออม ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสนและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน สํารวจเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด(แม่บ้าน) คนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา ได้จากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ คือทฤษฎีแบบจำลองวงจรชีวิตและรายได้ถาวร รวมทั้งจากงานวิจัยทั้งในต่างประเทศและในประเทศ จากแนวคิดที่ได้จากทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์และจากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศนำมาสู่สมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านประชากร เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ กลุ่มคณะวิชา ภูมิฐานะ มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมการออม-ไม่ออม ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสนและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน สํารวจเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด(แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา และมีอิทธิพลในการกำหนดจำนวนเงินออมและสัดส่วนการออมต่อรายได้ของบุคคลผู้มีเงินออม ในมหาวิทยาลัยบูรพา

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (บุคคล) ระดับรายได้หลักต่อเดือน รายได้เสริม ภาระหนี้สิน ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย การถือครองทรัพย์สินที่แท้จริง และทรัพย์สินทางการเงิน มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมการออม-ไม่ออม ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสนและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน สํารวจเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา และมีอิทธิพลในการกำหนดจำนวนเงินออมและสัดส่วนการออมต่อรายได้ของบุคคลผู้มีเงินออม ในมหาวิทยาลัยบูรพา

3. ปัจจัยด้านสังคมและครอบครัว ภาระให้การพึ่งพิงแก่ผู้อื่น การติดการพนัน การดื่มสุรา มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมการออม-ไม่ออม ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสนและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน สํารวจเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา และมีอิทธิพลในการกำหนดจำนวนเงินออมและสัดส่วนการออมต่อรายได้ของบุคคลผู้มีเงินออม ในมหาวิทยาลัยบูรพา

4. ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน ซึ่งแบ่งเป็น 3 หมวด ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน (Financial Knowledge) พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) และทัศนคติทางการเงิน (Financial Attitudes) โดยปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน ทั้ง 3 หมวดนี้คาดว่าจะมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมการออม-ไม่ออม ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสนและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน สํารวจเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด(แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา และมีอิทธิพลในการกำหนดจำนวนเงินออม และสัดส่วนการออมต่อรายได้ของบุคคลผู้มีเงินออม ในมหาวิทยาลัยบูรพา โดยการแยกพิจารณาในแต่ละหมวด ว่าหมวดใด หมวดของความรู้ความเข้าใจทางการเงิน หรือหมวดของพฤติกรรมทางการเงิน หรือหมวดของทัศนคติทางการเงินจะมีอิทธิพลสูงต่อพฤติกรรมการออมของบุคคล

2.4 สรุป

ในบทนี้ ได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มจากการให้ความหมาย ซึ่งความหมายที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ มาจาก The OECD International Network on Financial Education (INFE) (2012) ซึ่งสามารถนำมาสู่ข้อสรุปของการวัดระดับความรู้ทางการเงินได้ใน 3 หมวด ดังนี้ หมวดวัดความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน (Financial Knowledge and Understanding) หมวดวัดพฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) และท้ายสุด หมวดวัดทัศนคติทางการเงิน (Financial Attitudes) โดยระดับความรู้ทางการเงินขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ทั้งปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ชาติพันธุ์ ตำแหน่งหน้าที่ กลุ่มคณะวิชาที่ศึกษา และภูมิลำเนา และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น ความมั่งคั่งในทรัพย์สิน ทั้งทรัพย์สินที่แท้จริง และทรัพย์สินทางการเงิน

จากงานวิจัยในต่างประเทศ ส่วนใหญ่พบว่า ความรู้ทางการเงินมีผลต่อพฤติกรรมการออมของบุคคล ส่วนงานวิจัยในประเทศ มีเป็นจำนวนมากที่ศึกษาพฤติกรรมการออมของบุคคล แต่งานเหล่านั้นส่วนใหญ่ไม่ได้ให้น้ำหนักความสนใจไปที่ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน จึงเป็นที่มาของงานวิจัยนี้ ที่ทำการศึกษปัจจัยดังกล่าวอย่างละเอียด ซึ่งจะได้อธิบายในบทถัดไป

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาเรื่อง “ความรู้ทางการเงิน: ตัวกำหนดและผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมการออม” ครอบคลุมและสามารถตอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในทุกข้อ ผู้วิจัยได้อาศัยข้อมูลในการวิจัยทั้งปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ดังต่อไปนี้ ปฐมภูมิ โดยการออกแบบสอบถาม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามคือบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และและคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน ส่วนด้านทุติยภูมิ จากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด และทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในต่างประเทศ และในประเทศ ซึ่งการดำเนินการวิจัยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ (ดูรายละเอียดในบทที่ 1) จะแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประเภทที่ 2 เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ดังต่อไปนี้

3.1 การวิจัยเชิงสำรวจ

ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงสำรวจเพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 1 -4 โดยก่อนที่จะอธิบายรายละเอียดในวิธีการวิจัย ขอทบทวนวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 -4 ดังนี้

1. เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดระดับความรู้ทางการเงินของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดความแตกต่างของระดับความรู้ทางการเงิน ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดความเป็นไปได้ที่บุคคลจะออม-ไม่ออม ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดจำนวนเงินออมและสัดส่วนการออมต่อรายได้ของผู้มีเงินออม ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่เป็นเป้าหมายในการวิจัยในหัวข้อนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่ม 1 กลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวนทั้งสิ้น 2959 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน สํารวจเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวนทั้งสิ้น 320

กลุ่มตัวอย่าง

จำนวนรวมของทั้ง 2 กลุ่มทั้งสิ้น 3279 คน (ก.ย. 2554) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 346 คนตามวิธีของเคร์คกีและมอร์แกน (Krejcie, R.V., and Morgan) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มหลายขั้นตอนคือ แบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่มตามสัดส่วน คือ กลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวน 310 คน และ กลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวน 36 คน

กลุ่มบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน คือบุคลากรในกลุ่มคณะวิชาต่างๆ และบุคลากรจากหน่วยงานส่วนอื่นๆที่ไม่ใช่คณะ แยกออกเป็น 4 กลุ่มย่อยตามสัดส่วน ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะการจัดการและการท่องเที่ยว คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ กลุ่มที่ 2 กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ คณะโลจิสติกส์ กลุ่มที่ 3 กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศ คณะสหเวชศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ส่วนกลุ่มที่ 4 เป็นบุคลากรจากหน่วยงานอื่นๆ ในมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นวิทยาลัย สำนัก สถาบัน และสำนักงาน โดยประกอบด้วย วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ สำนักงานอธิการบดี สำนักบริหารวิชาการ สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล สถาบันภาษา สำนักหอสมุด สำนักคอมพิวเตอร์

หลังจากนั้น แต่ละกลุ่มคณะวิชาจะถูกแบ่งย่อยออกเป็น 3 กลุ่มตามสัดส่วน คือกลุ่มอาจารย์ เจ้าหน้าที่สายสนับสนุนวิชาการ และลูกจ้าง

ส่วนกรณีของกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ (แม่บ้าน) และคนสวน จะสุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 36 คน โดยไม่แยกกลุ่มใดๆ เนื่องจากแม่บ้านที่ทำงานในแต่ละคณะวิชา หรือหน่วยงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัยมีคุณลักษณะทั่วไปที่ไม่ได้แตกต่างกันเหมือนเช่นกรณีบุคลากรในแต่ละกลุ่มคณะวิชา

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1-4 เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ หน่วยงาน เพศ ประเภทบุคลากร ระดับการศึกษา อายุ สถานภาพสมรส และจำนวนผู้อยู่ในอุปการะ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะการครองชีพ ได้แก่ รายได้ ทั้งรายได้หลักต่อเดือน และรายได้เสริมต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือน และประเภทกิจกรรมที่ใช้จ่าย

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการออม/ไม่ออมของในกลุ่มบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

ตอนที่ 4 แบบทดสอบความรู้ทางการเงิน โดยแบ่งเป็น 3 หมวด หมวดที่ 1 ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน หมวดที่ 2 หมวดพฤติกรรมทางการเงิน และหมวดที่ 3 หมวดทัศนคติทางการเงิน ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด(แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

หมวดที่ 1 ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน เป็นแบบทดสอบทางคณิตศาสตร์การเงิน (Financial Mathematics Test) จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยมีลักษณะของคำตอบเป็น 4 ตัวเลือก และให้เลือกตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ในแต่ละข้อหากตอบถูกต้อง 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

หมวดที่ 2 หมวดพฤติกรรมทางการเงิน จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยลักษณะคำถามเป็นการวัดความถี่ของพฤติกรรม ดังนี้ ไม่เคย น้อยครั้งมาก บางครั้ง บ่อยครั้ง ตลอดเวลา ในแต่ละข้อหากผู้ตอบแบบสอบถามเลือกความถี่ของพฤติกรรมในระดับบ่อยครั้ง หรือตลอดเวลา ได้ 1 คะแนน นอกเหนือจากนั้นได้ 0 คะแนน

หมวดที่ 3 หมวดทัศนคติทางการเงิน จำนวน 7 ข้อ คะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยลักษณะคำถามเป็นการวัดความคิดเห็น ดังนี้ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง การให้คะแนนแต่ละข้อคำถาม

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ถ้าเลือก		
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้ 1 คะแนน	ได้ 5 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ได้ 2 คะแนน	ได้ 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ได้ 3 คะแนน	ได้ 3 คะแนน
เห็นด้วย	ได้ 4 คะแนน	ได้ 2 คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้ 5 คะแนน	ได้ 1 คะแนน

จากนั้น ให้นำคะแนนในแต่ละข้อมารวมกันแล้วหาร 7 ได้ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุดคือ 1 คะแนน และค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดคือ 5 คะแนน

รวมคะแนนของทั้ง 3 หมวด คะแนนต่ำสุดคือ 1 คะแนน และคะแนนสูงสุดคือ 25

3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ส่งแบบสอบถามให้กับหน่วยงานระดับคณะ/สถาบัน/ศูนย์ ของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน ชลบุรี จำนวน 346 ชุด ด้วยตนเองแล้วเก็บรวบรวมข้อมูลคืนภายในระยะเวลา 1 เดือน
2. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง และนำข้อมูลชุดที่สมบูรณ์ลงรหัสข้อมูล เพื่อนำไปประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS for Window

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวัดระดับความรู้ทางการเงินโดยรวม และความรู้ทางการเงิน ในแต่ละหมวด ในกรณีวัดความรู้ทางการเงินโดยรวม ให้นำคะแนนดิบที่ได้ในแต่ละหมวดมารวมกัน คะแนนต่ำสุดคือ 1 คะแนน และคะแนนสูงสุดคือ 25 และเทียบเป็นค่าร้อยละ โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยร้อยละ เป็นระดับความรู้ทางการเงินโดยรวม ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยร้อยละของความรู้ทางการเงินโดยรวม จากคะแนนดิบเต็ม 25 คะแนน

ค่าคะแนน (ร้อยละ)	ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเงินรวม
80-100	มาก
70-79	ค่อนข้างมาก
50-69	ปานกลาง
ต่ำกว่า 50	น้อย

ในกรณีวัดความรู้ทางการเงินในแต่ละหมวด ในหมวดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน และหมวดพฤติกรรมทางการเงิน คะแนนต่ำสุดคือ 0 คะแนนสูงสุดคือ 10 และเทียบเป็นค่าร้อยละ โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยร้อยละเป็นระดับความรู้ทางการเงินในในหมวดความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน และหมวดพฤติกรรมทางการเงิน ดังแสดงในตารางที่ 3.2 และ 3.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 3.2 เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยร้อยละของหมวดความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน จากคะแนนดิบเต็ม 10 คะแนน

ค่าคะแนน (ร้อยละ)	ระดับความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน
80-100	มาก
70-79	ค่อนข้างมาก
50-69	ปานกลาง
ต่ำกว่า 50	น้อย

ตารางที่ 3.3 เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยร้อยละของหมวดพฤติกรรมทางการเงิน จากคะแนนดิบเต็ม 10 คะแนน

ค่าคะแนน (ร้อยละ)	ระดับพฤติกรรมปฏิบัติตนที่สะท้อนถึงความรู้ทางการเงิน
80-100	มาก
70-79	ค่อนข้างมาก
50-69	ปานกลาง
ต่ำกว่า 50	น้อย

ในกรณีวัดความรู้ทางการเงินในหมวดทัศนคติทางการเงิน คะแนนค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 1 คะแนน ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 5 โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยเป็นระดับความรู้ทางการเงินในหมวดทัศนคติทางการเงิน ดังแสดงในตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยในหมวดทัศนคติทางการเงิน จากคะแนนดิบเต็ม 5 คะแนน

ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับทัศนคติทางการเงิน
สูงกว่า 3	บวก
3	เป็นกลาง
ต่ำกว่า 3	ลบ

2. วิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงิน ของบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จะใช้แบบจำลองถดถอยเชิงเส้นตรง (Ordinary Least Square (OLS))

3. วิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกออม-ไม่ออมของของบุคลากรในสังกัดของมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จะใช้แบบจำลองถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิภาค (Binary Logistic Regression)

4. วิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดจำนวนเงินออมและสัดส่วนการออมต่อรายได้ของผู้มีเงินออม ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จะใช้แบบจำลองถดถอยเชิงเส้นตรง (Ordinary Least Square (OLS))

3.2 วิธีกรวิจัยกึ่งทดลอง

การวิจัยกึ่งทดลองนี้ใช้สำหรับเป็นการตอบคำถามวิจัยในข้อที่ 5 และ 6 ก่อนที่จะอธิบายในรายละเอียด ขอบทบทวนวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อ 5-6 ดังนี้

5. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการออมของกลุ่มเป้าหมาย (ที่เป็นกลุ่มทดลอง) โดยกระบวนการให้ความรู้ทางการเงินแก่กลุ่มเป้าหมาย (ที่เป็นกลุ่มทดลอง) (กลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และอาคารคณะพยาบาลศาสตร์)
6. ประเมินผลการพัฒนาพฤติกรรมการออมของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มทดลอง ที่เกิดจากการใช้กระบวนการให้ความรู้ทางการเงิน (กลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และอาคารคณะพยาบาลศาสตร์) เปรียบเทียบกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มควบคุม (กลุ่มพนักงานทำความสะอาด(แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในอาคารคณะวิศวกรรมศาสตร์และอาคารวิทยาศาสตร์)

การทดลองเป็นแบบสองกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง (The Pretest Posttest Control Group Design) เพื่อต้องการวัดประสิทธิผลของการให้ความรู้ทางการเงินที่จะมากระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และอาคารคณะพยาบาลศาสตร์ เกิดความรู้ทางการเงินและความตระหนักในการออมให้มากขึ้น ซึ่งกระบวนการดำเนินการวิจัยเป็นดังนี้

3.2.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่เป็นเป้าหมายในการวิจัยในหัวข้อนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่ม 1 กลุ่มควบคุม คือกลุ่มพนักงานทำความสะอาด(แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในอาคารคณะวิศวกรรมศาสตร์ และอาคารคณะวิทยาศาสตร์ จำนวนประมาณ 50 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มทดลอง กลุ่มพนักงานทำความสะอาด(แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และอาคารคณะพยาบาลศาสตร์ จำนวนประมาณ 45 คน

กลุ่มเป้าหมาย

จำนวนรวมของประชากรทั้ง 2 กลุ่มทั้งสิ้นประมาณ 95 คน (ก.ย. 2554) ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากความสมัครใจ จำนวน 2 กลุ่มที่มีลักษณะและสิ่งแวดล้อมใกล้เคียงกัน โดยแยกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบสองกลุ่มวัดก่อน และหลังการทดลองกับกลุ่มเป้าหมายที่สุ่มเลือกแบบเจาะจง โดยให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และอาคารคณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 15 คนเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มเป้าหมายที่เป็นพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในอาคารคณะวิศวกรรมศาสตร์ และอาคารคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 15 คนเป็นกลุ่มควบคุม โดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายใช้ความสมัครใจของผู้เต็มใจเข้ารับการอบรมเป็นหลัก ผลปรากฏว่า มีแต่แม่บ้านที่มาสมัครเข้ารับการอบรม ในขณะที่คนสวนไม่สนใจเข้ารับการอบรม กลุ่มเป้าหมายที่ได้มาในงานวิจัยนี้จึงมีเพียงกลุ่มแม่บ้านเท่านั้น

ซึ่งการวิจัยนี้เป็นกระบวนการวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนดกิจกรรมที่ต้องการพัฒนาขึ้นมาแล้วดำเนินการทดสอบสิ่งที่ต้องการวัดก่อน (pre-test) จากนั้นก็นำกิจกรรมที่ต้องการพัฒนาไปปฏิบัติกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มทดลอง ในขณะที่ปฏิบัติการ ผู้วิจัยมีการปรับการทำกิจกรรมไปตามสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มทดลอง ในขณะที่กลุ่มควบคุมจะไม่มีการพัฒนาให้ความรู้ใดๆ หลังจากนั้นแล้วจึงวัดผลหลัง (Post-test) การทดลองกับทั้งสองกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจึงแบ่งตามขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการออมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ก่อนการทดลอง) เพื่อให้ทราบลักษณะทั่วไปซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ระดับความรู้ทางการเงิน และพฤติกรรมและทัศนคติที่มีต่อการออมของทั้ง 2 กลุ่ม

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาให้ความรู้ทางการเงินแก่กลุ่มทดลอง มีกิจกรรมดังนี้ การจัดอบรมจากผู้มีความรู้และประสบการณ์ทางการเงิน โดยจัดอบรมให้กับกลุ่มทดลองทั้งกลุ่มจำนวน 15 คน หลังจากนั้นจะให้ความรู้และให้คำปรึกษาแนะนำแก่กลุ่มทดลองแยกย่อยกลุ่มละ 2-3 คน ทั้งในเรื่องของการแนะนำความรู้ทางการเงิน การให้ตระหนักถึงความสำคัญของการออม กลยุทธ์ในการออม การควบคุมงบประมาณ ทั้งทางด้านรายได้ และรายจ่าย โดยการแนะนำจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การบริหารหนี้ การลงทุนทางการเงิน และทำความรู้จักผลิตภัณฑ์ทางการเงิน เป็นต้น โดยจะจัดให้มีการให้คำแนะนำ พูดคุย 1 ครั้ง / สัปดาห์ รวม 12 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้จึงประกอบด้วย

1. แบบบันทึกของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย
2. แบบประเมินการจัดกิจกรรมต่างๆในการให้ความรู้ทางการเงินของวิทยากร
 - 2.1 แบบประเมินผลการบรรยายให้ความรู้ของวิทยากร
 - 2.3 แบบฝึกหัดการจัดทำบัญชีทางการเงิน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการออมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (หลังการทดลอง) เพื่อให้ทราบการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน ด้านการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมและทัศนคติทางการเงินและการออม

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. จากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 3 ตามที่แสดงในหัวข้อก่อนหน้า ให้ทำการสัมภาษณ์จากแบบสอบถามที่สร้างขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่มโดยตรง โดยสัมภาษณ์ทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลอง จำนวนรวม 30 ชุดกรณีก่อนการทดลอง และจำนวนรวม 30 ชุดกรณีหลังการทดลอง
2. จากขั้นตอนที่ 2 ในหัวข้อก่อนหน้า ทำการบันทึกความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคของกลุ่มทดลองในแบบบันทึกของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยในช่วงที่ดำเนินการให้การอบรมพัฒนาความรู้ทางการเงินแก่กลุ่มทดลองอย่างต่อเนื่อง และให้แม่บ้านกลุ่มทดลองทำบัญชีการใช้จ่ายประจำวัน
3. นำแบบสอบถามที่รวบรวมไว้มาตรวจสอบความถูกต้องและนำข้อมูลชุดที่สมบูรณ์ลงรหัสข้อมูลเพื่อนำไปประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS for Window

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

จากแบบสอบถามในขั้นตอนที่ 1 (ก่อนการทดลอง) และ 3(หลังการทดลอง) จะนำมาเปรียบเทียบในรายละเอียดดังนี้

- 1.การประเมินผลการพัฒนา โดยการเปรียบเทียบภายในกลุ่มเดียวกันก่อนและหลังการพัฒนา
 2. การประเมินผลการพัฒนา โดยการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มก่อนการพัฒนา
 - 3.การประเมินผลการพัฒนา โดยการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มหลังการพัฒนา
- โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์คือค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test

3.3 สรุป

งานวิจัยนี้แบ่งวิธีการวิจัยเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ และส่วนที่สอง วิธีการวิจัยกึ่งทดลอง โดยในส่วนแรก การวิจัยเชิงสำรวจ โดยการออกแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 346 คน ที่เป็นบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวนทั้งสิ้น 310 คน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน สํารวจเฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด(แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวนทั้งสิ้น 36 คน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 1-4 คือ ศึกษาปัจจัยที่กำหนดความแตกต่างของระดับความรู้ทางการเงิน (ใช้ OLS) จากนั้นศึกษาปัจจัยทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางการเงินที่กำหนดพฤติกรรมการเลือกออม-ไม่ออมของบุคลากรฯ (ใช้ Binary Logistic Regression) และสุดท้าย ศึกษาปัจจัยที่กำหนดจำนวนเงินออมและสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ (เฉพาะผู้มีเงินออม 224 คน (ใช้ OLS))

ส่วนที่สอง การวิจัยกึ่งทดลอง โดยเป็นการทดลองแบบสองกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง (The Pretest Posttest Control Group Design) ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากความสมัครใจ จำนวน 2 กลุ่มที่มีลักษณะและสิ่งแวดล้อมใกล้เคียงกัน โดยแยกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน เพื่อตอบคำถามวิจัยในข้อที่ 5 และ 6 กล่าวคือเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการออมของกลุ่มเป้าหมาย (ที่เป็นกลุ่มทดลอง) โดยกระบวนการให้ความรู้ทางการเงินแก่กลุ่มเป้าหมาย (ที่เป็นกลุ่มทดลอง) (กลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ที่ทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และอาคารคณะพยาบาลศาสตร์ หลังจากนั้น ทำการประเมินผลพัฒนาพฤติกรรมการออมของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มทดลอง ที่เกิดจากการใช้กระบวนการ

การให้ความรู้ทางการเงิน เปรียบเทียบกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มควบคุม โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์คือค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test

บทที่ 4

ผลการวิจัย จากการวิจัยเชิงสำรวจ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 3 และ 4 เพื่อศึกษาปัจจัยที่สำคัญ ทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดพฤติกรรมการออม ของบุคลากรใน สังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำ ความสะอาด (แม่บ้านและคนสวน) ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหาดังกล่าว โดย แยกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และระดับความรู้ทางการเงิน ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ โดยแบ่ง ข้อมูลเป็น 4 ส่วนคือ 1) ข้อมูลด้านประชากรทั่วไป 2) ข้อมูลด้านรายได้-รายจ่าย 3) ข้อมูลด้านพฤติกรรมการ เก็บออม 4) ข้อมูลด้านระดับความรู้ทางการเงิน ใช้การอธิบายเชิงพรรณนา ด้วยค่าสถิติ ความถี่ ร้อย ละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงินของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัย บูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ โดยใช้แบบจำลองถดถอยเชิงเส้นตรง ด้วยวิธี กำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square (OLS))

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดพฤติกรรมการออม/ไม่ออม ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่ม พนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน โดยใช้แบบจำลองโลจิสติกส์แบบทวิภาค (Binary Logistic regression)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดจำนวนเงินออม และสัดส่วนการออมต่อรายได้ของผู้มีเงินออม ของบุคลากรในสังกัด มหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด(แม่บ้านและคนสวน) คนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน โดยใช้แบบจำลองถดถอยเชิง เส้นตรง ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square (OLS))

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และระดับความรู้ทาง การเงิน ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้าง เหมาแรงงานฯ (แม่บ้านและคนสวน)

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปทางด้านประชากร (ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล)

พิจารณาดารงที่ 4.1 ประชากรในที่นี้คือบุคลากรในคณะวิชาต่างๆ และบุคลากรจากหน่วยงาน ส่วนอื่นๆ ที่ไม่ใช่คณะ โดยทั้งหมดแยกออกเป็น 5 กลุ่ม โดย 3 กลุ่มแรก มาจากบุคลากรในคณะวิชาต่างๆ ในมหาวิทยาลัย คือ 1) กลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะการจัดการและการท่องเที่ยว คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะ รัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ 2) กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ คณะโลจิสติกส์ 3) กลุ่มคณะ

วิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะแพทย์แผนไทยอภัย
ภูเบศ คณะสหเวชศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

4) กลุ่มอื่นๆ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคลากรจากหน่วยงานอื่นๆ ในมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นวิทยาลัย สำนัก
สถาบัน และสำนักงาน โดยประกอบด้วย วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการ
ปัญญา วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ สำนักงานอธิการบดี สำนักบริหารวิชาการ สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล
สถาบันภาษา สำนักหอสมุด สำนักคอมพิวเตอร์

5) กลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ แม่บ้าน และคนสวน

โดยผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 345 คน คำนวณจากสัดส่วนของประชากรกลุ่ม
ต่างๆต่อประชากรทั้งหมด ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.1 ในกรณีของกลุ่มคณะวิชา บุคลากรกลุ่ม
คณะวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีสัดส่วนสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 26 ถัดมาคือบุคลากรกลุ่มคณะวิชา
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์คิดเป็นร้อยละ 21.7 และบุคลากรกลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 14.2 ในขณะที่บุคลากรกลุ่มอื่นๆที่ไม่ใช่คณะคิดเป็นร้อยละ 27.7 และท้ายสุด
พนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ (แม่บ้านและคนสวน) คิดเป็นร้อยละ 10.4

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 72 ของผู้ตอบแบบสอบถาม
ทั้งหมด และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 28 โดยส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 58.7 มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 20-39 ปี ถัดมา
ร้อยละ 24.9 มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 40-49 ปี และอีกร้อยละ 15.9 มีอายุเฉลี่ยตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป สถานภาพ
ด้านการสมรสของกลุ่มตัวอย่าง มีสถานโสดมากที่สุดร้อยละ 49.6 และสมรสแล้วร้อยละ 44.3 ตามลำดับ
ทางด้านศาสนาร้อยละ 97 นับถือศาสนาพุทธ และส่วนใหญ่มีชาติพันธุ์เชื้อสายไทย นอกจากนี้ผู้ตอบ
แบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง(รวมภาคตะวันออก) มากที่สุดถึงร้อยละ 68.2 ส่วน
ระดับการศึกษา 3 อันดับเรียงลำดับสูงสุด คือ ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ
32.4 30.6 และ 17.1 ตามลำดับ ส่วนลักษณะตำแหน่งหน้าที่การงาน 3 อันดับเรียงลำดับสูงสุด คือ
เจ้าหน้าที่สายสนับสนุนวิชาการ อาจารย์ และลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 41.9 33.5 และ 14.2 ตามลำดับ

ลักษณะของที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่มีบ้านพักของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 55.8 เช่าอยู่อาศัย คิดเป็น
ร้อยละ 22.5 และอยู่อาศัยในบ้านที่หน่วยงานจัดให้ คิดเป็นร้อยละ 18.8

ลักษณะของครอบครัว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 39.3 มีสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 2-3 คน
ถัดมาร้อยละ 27.7 มีสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 4-5 คน และร้อยละ 25.1 อาศัยอยู่ตามลำพังคนเดียว
ด้านจำนวนผู้มีรายได้ในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 56.8 จะมีจำนวนผู้มีรายได้ในครัวเรือน
อยู่ระหว่าง 2-3 คน ถัดมาร้อยละ 28.4 มีรายได้เพียงคนเดียว และอีกร้อยละ 13.6 มีจำนวนผู้มีรายได้ใน
ครัวเรือน อยู่ระหว่าง 4-5 คน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาถึงจำนวนผู้อยู่ในอุปการะ ปรากฏว่าผู้ตอบ
แบบสอบถามถึงร้อยละ 48 ที่ไม่มีผู้อยู่ในอุปการะ เช่น พ่อแม่ บุตร ธิดา ถัดมาร้อยละ 42.5 มีผู้อยู่ใน
อุปการะ ระหว่าง 1-2 คน และอีกร้อยละ 8.1 ที่มีผู้อยู่ในอุปการะ ระหว่าง 3-4 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปด้านประชากรของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ (แม่บ้านและคนสวน)

ข้อมูลทั่วไปด้านประชากร	บุคลากรในมหาวิทยาลัย	
	จำนวน	ร้อยละ
1. กลุ่มคณะวิชา		
กลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	75	21.7
กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	49	14.2
กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	90	26
กลุ่มอื่น ๆ	96	27.7
กลุ่มแม่บ้านและคนสวน	36	10.4
รวม	346	100.0
2. เพศ		
ชาย	97	28.0
หญิง	249	72.0
รวม	346	100.0
3. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	2	0.6
20 ปี - ต่ำกว่า 40 ปี	203	58.7
40 ปี - ต่ำกว่า 50 ปี	86	24.9
ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป	55	15.9
รวม	346	100.0
4. สถานภาพ		
โสด	171	49.6
สมรส/อยู่ด้วยกัน	153	44.3
แยกกันอยู่ / หย่าร้าง	15	4.3
หม้าย	6	1.7
รวม	345	100.0
5. ศาสนา		
พุทธ	336	97.1
อื่น ๆ	10	2.9
รวม	346	100.0
6. ภูมิลำเนา		
กรุงเทพฯ	31	9
ภาคกลาง (รวมภาคตะวันออก)	236	68.2
ภาคเหนือ	23	6.6
ภาคใต้	19	5.5
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	37	10.7
รวม	346	100.0
7. ชาตินัพันธุ์		
ไทย	305	88.2
จีน	41	11.8
รวม	346	100.0

ข้อมูลทั่วไปด้านประชากร	บุคลากรในมหาวิทยาลัย	
	จำนวน	ร้อยละ
8. วุฒิการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา	5	1.4
ประถมศึกษา ปีที่ 4-6	26	7.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	14	4
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช.	11	3.2
อนุปริญญาหรือ ปวส.	13	3.8
ปริญญาตรี	112	32.4
ปริญญาโท	106	30.6
ปริญญาเอก	59	17.1
รวม	346	100.0
9. ตำแหน่งหน้าที่		
อาจารย์	116	33.5
เจ้าหน้าที่สายสนับสนุนวิชาการ	145	41.9
ลูกจ้าง	49	14.2
แม่บ้าน	36	10.4
รวม	346	100.0
10. ลักษณะที่อยู่อาศัย		
บ้านหรือที่พักอื่น ๆ ของตนเอง	193	55.8
บ้านหรือที่พักอื่น ๆ จากการเช่าอยู่	78	22.5
บ้านญาติ	10	2.9
บ้านพักที่หน่วยงานจัดหาให้	65	18.8
รวม	346	100.0
11. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
อยู่คนเดียว	87	25.1
2-3 คน	136	39.3
4-5 คน	96	27.7
ตั้งแต่ 6 คนเป็นต้นไป	27	7.8
รวม	346	100.0
12. จำนวนผู้มีรายได้ในครัวเรือน		
คนเดียว	98	28.4
2-3 คน	196	56.8
4-5 คน	47	13.6
ตั้งแต่ 6 คนเป็นต้นไป	4	1.2
รวม	345	100.0
13. จำนวนผู้ที่อยู่ในอุปการะของท่าน		
ไม่มีผู้ที่อยู่ในอุปการะ	166	48
1-2 คน	147	42.5
3-4 คน	28	8.1
ตั้งแต่ 5 คนเป็นต้นไป	5	1.4
รวม	346	100.0

4.1.2 ข้อมูลด้านรายได้-รายจ่าย

พิจารณาตารางที่ 4.2 ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 39.9 มีรายได้รวมต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท อีกร้อยละ 20.2 มีรายได้รวมระหว่าง 20,001-30,000 บาท และอีกร้อยละ 19.4 มีรายได้รวมระหว่าง 30,001-50,000 บาท ที่เหลืออีกร้อยละ 10.4 มีรายได้รวมเกินกว่า 50,000 บาท ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยของรายได้รวมเท่ากับ 27,860.8 บาท

แหล่งที่มาของรายได้ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีรายได้มาจากอาชีพหลัก นอกจากนั้น แหล่งที่มาของรายได้อีก 3 แหล่งที่สำคัญคือจากอาชีพเสริม จากค่าเบี้ยเลี้ยง และจากค่าเช่า คิดเป็นร้อยละ 26.9 8.4 และ 7.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละทางด้านรายได้และรายจ่ายของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ (แม่บ้านและคนสวน)

รายได้-รายจ่าย	บุคลากรในมหาวิทยาลัย	
	จำนวน	ร้อยละ
1. รายได้รวม		
5,000-10,000 บาท	35	10.1
10,001-20,000 บาท	138	39.9
20,001-30,000 บาท	70	20.2
30,001-50,000 บาท	67	19.4
50,001-70,000 บาท	22	6.4
70,001-100,000 บาท	7	2.0
เกิน 100,000 บาท	7	2.0
รวม	346	100
ค่าสูงสุด		150,000
ค่าต่ำสุด		5,000
ค่าเฉลี่ย		27,860.8
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		20,988.0

รายได้-รายจ่าย	บุคลากรในมหาวิทยาลัย	
	จำนวน	ร้อยละ
2. แหล่งที่มาของรายได้ (จากผู้ตอบแบบสอบถาม 346 คน และเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2.1 รายได้จากอาชีพหลัก	346	100
2.2 รายได้จากอาชีพเสริม	93	26.9
2.3 เงินที่ลูกหลานหรือญาติพี่น้องส่งมาให้	9	2.6
2.4 รายได้จากค่าเช่า	27	7.8
2.5 รายได้จากการให้กู้เงิน (ดอกเบี้ย)	7	2.0
2.6 รายได้จากดอกเบี้ยรับจากธนาคาร	19	5.5
2.7 รายได้จากค่าเบี้ยเลี้ยง	29	8.4
2.8 รายได้จากค่าคอมมิชชั่น	2	0.6
2.9 รายได้จากเงินปันผล	31	9
2.10 รายได้อื่น ๆ	29	8.4
3. ค่าใช้จ่ายรวม		
1,000-5,000 บาท	10	2.9
5,001-10,000 บาท	48	13.9
10,001-20,000 บาท	146	42.2
20,001-30,000 บาท	67	19.4
30,001-50,000 บาท	56	16.2
50,001-70,000 บาท	12	3.5
70,001-100,000 บาท	6	1.7
เกิน 100,000 บาท	1	0.3
รวม	346	100
ค่าสูงสุด		102,349
ค่าต่ำสุด		1,200
ค่าเฉลี่ย		21,832.1
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		14,823.7
4. จำแนกค่าใช้จ่ายประเภทต่างๆ		
4.1 ค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ		
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	-	-
1,200-5,000 บาท	23	6.6
5,001-10,000 บาท	93	26.9
10,001-20,000 บาท	167	48.3
20,001-30,000 บาท	40	11.6
30,001-50,000 บาท	20	5.8
50,001-70,000 บาท	3	0.9
ค่าเฉลี่ย		14,312.2
รวม	346	100

รายได้-รายจ่าย	บุคลากรในมหาวิทยาลัย	
	จำนวน	ร้อยละ
4.1.1 ค่าอาหารและเครื่องดื่ม		
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	16	4.6
ต่ำกว่า 1,000 บาท	2	0.6
1000-5,000 บาท	202	58.4
5,001-10,000 บาท	109	31.5
10,001-20,000 บาท	15	4.3
20,001-30,000 บาท	2	0.6
รวม	346	100
ค่าเฉลี่ย		5,637.61
4.1.2 ค่าเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย และของใช้ส่วนตัว		
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	56	16.2
ต่ำกว่า 1,000 บาท	61	17.6
1,001-2,000 บาท	158	45.7
2,001-4,000 บาท	46	13.3
4,001-6,000 บาท	20	5.8
6,001-8,000 บาท	3	0.9
8,001-10,000 บาท	2	0.6
รวม	346	100
ค่าเฉลี่ย		1,883.55
4.1.3 ค่าน้ำและค่าไฟฟ้า		
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	54	15.6
ต่ำกว่า 1,000 บาท	117	33.8
1,001-2,000 บาท	152	43.9
2,001-4,000 บาท	19	5.5
4,001-6,000 บาท	2	0.6
6,001-8,000 บาท	2	0.6
รวม	346	100
ค่าเฉลี่ย		1,202.76
4.1.4 ค่าสุรา ยาสูบ		
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	327	94.5
ต่ำกว่า 500 บาท	3	0.9
501-1,000 บาท	8	2.3
1,001-2,000 บาท	7	2.0
เกิน 2,000	1	0.3
รวม	346	100
ค่าเฉลี่ย		1,336.40

รายได้-รายจ่าย	บุคลากรในมหาวิทยาลัย	
	จำนวน	ร้อยละ
4.1.5 ค่าบริการโทรศัพท์		
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	48	13.9
ต่ำกว่า 500 บาท	76	22.0
500-1,000 บาท	180	52.0
1,001-2,000 บาท	32	9.2
2,001-,000 บาท	7	2.0
เกิน 4,000	3	0.9
รวม	346	100
ค่าเฉลี่ย		830.33
4.1.6 ค่าซื้อสื่อเตอริ หวย และการพนันอื่นๆ		
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	276	79.8
ต่ำกว่า 500	34	9.8
500-1000 บาท	25	7.2
1001-2000	8	2.3
เกิน 2000	3	0.9
รวม	346	100
ค่าเฉลี่ย		728.03
4.1.7 ค่าเช่าบ้าน/ที่พัก		
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	210	60.7
ต่ำกว่า 1000 บาท	19	5.5
1,000-2,000 บาท	64	18.5
2,001-4,000 บาท	41	11.8
4,001-6,000 บาท	9	2.6
6,001-8,000 บาท	-	-
เกิน 8,000 บาท	3	0.9
รวม	346	100
ค่าเฉลี่ย		2,201.64
4.1.8 ค่าใช้จ่ายบุตรหลาน		
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	208	60.1
ต่ำกว่า 1,000 บาท	5	1.4
1000-5,000 บาท	97	28
5,001-10,000 บาท	27	7.8
10,001-20,000 บาท	5	1.4
20,001-30,000 บาท	4	1.2
รวม	346	100
ค่าเฉลี่ย		5,218.25

รายได้-รายจ่าย	บุคลากรในมหาวิทยาลัย	
	จำนวน	ร้อยละ
4.1.9 ค่ารักษาพยาบาล		
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	266	76.9
ต่ำกว่า 500 บาท	22	6.4
500-1,000 บาท	48	13.9
1,001-2,000 บาท	7	2.0
2,001-3,000 บาท	2	0.6
เกิน 3,000 บาท	1	0.3
รวม	346	100
ค่าเฉลี่ย		835.70
4.1.10 ค่าน้ำมันรถ ค่าโดยสาร		
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	49	14.2
ต่ำกว่า 1,000 บาท	91	26.3
1,001-2,000 บาท	122	35.3
2,001-4,000 บาท	44	12.7
4,001-6,000 บาท	37	10.7
6,001-8,000 บาท	2	0.6
8,001-10,000 บาท	1	0.3
รวม	346	100
ค่าเฉลี่ย		1,863.76
4.1.11 ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิงและท่องเที่ยว		
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	212	61.3
ต่ำกว่า 1,000 บาท	22	6.4
1,001-2,000 บาท	88	25.4
2,001-4,000 บาท	12	3.5
4,001-6,000 บาท	10	2.9
6,001-8,000 บาท	1	0.3
8,001-10,000 บาท	1	0.3
รวม	346	100
ค่าเฉลี่ย		1,807.52

รายได้-รายจ่าย	บุคลากรในมหาวิทยาลัย	
	จำนวน	ร้อยละ
4.2 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าชำระเงินกู้ บ้าน รถ อื่นๆ (จากผู้ตอบแบบสอบถาม 343 คน และเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	210	61.2
1. ค่าผ่อนส่งบ้าน หรือที่ดิน	85	24.8
ค่าเฉลี่ย		9,238.60
2. ค่าผ่อนส่งรถยนต์ รถจักรยานยนต์	96	28.0
ค่าเฉลี่ย		7,784.76
3. ค่าผ่อนส่งเครื่องเรือน เครื่องใช้ในบ้าน	17	5.0
ค่าเฉลี่ย		1,916.47
4. ค่าจ่ายคืนเงินกู้ยืมอื่นๆ	46	13.4
ค่าเฉลี่ย		5,209.15
5. ค่าเบี้ยประกัน	129	37.6
ค่าเฉลี่ย		3,018.71
6. ค่าส่งแชร์ (เพื่อการกู้ยืม)	39	11.4
ค่าเฉลี่ย		3,570.51
7. ค่าเงินบริจาค งานบุญต่างๆ	108	31.5
ค่าเฉลี่ย		869.72
8. อื่นๆ (โปรดระบุ)	22	6.4
ค่าเฉลี่ย		3,839.82

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายรวมต่อเดือน แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ อันได้แก่ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย และของใช้ส่วนตัว ค่าน้ำและค่าไฟฟ้า ค่าสุรกายาสูบ ค่าบริการโทรศัพท์ ค่าซื้อลอตเตอรี่ หวย และการพนันอื่นๆ ค่าเช่าบ้าน/ที่พัก ค่าใช้จ่ายบุตรหลาน ค่ารักษาพยาบาล ค่าน้ำมันรถ ค่าโดยสาร ส่วนที่สองเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าชำระเงินกู้ บ้าน รถ อื่นๆ

โดยค่าใช้จ่ายรวมต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเรียง 3 ลำดับสูงสุด ดังนี้ ร้อยละ 42.2 มีค่าใช้จ่ายรวมอยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท ร้อยละ 19.4 มีค่าใช้จ่ายรวมอยู่ระหว่าง 20,001-30,000 บาท และร้อยละ 16.2 มีค่าใช้จ่ายรวมระหว่าง 30,001-50,000 บาท โดยค่าเฉลี่ยของค่าใช้จ่ายรวมคือ 21,832 บาทต่อเดือน

เมื่อพิจารณาแยกตามรายหมวด ค่าใช้จ่ายหมวดแรกเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ โดยเกือบทุกคนมีภาระค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพด้วยกันทั้งสิ้น ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการดำรงชีพของผู้ตอบแบบสอบถามเรียง 3 ลำดับสูงสุด ดังนี้ ร้อยละ 48.3 มีค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ อยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท ร้อยละ 26.9 อยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท และร้อยละ 11.6 อยู่ระหว่าง 20,001-30,000 บาท ตามลำดับ โดยค่าใช้จ่ายสูงสุดของหมวดค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ อยู่ในหมวดค่าอาหารและเครื่องดื่ม ผลสำรวจพบว่าร้อยละ 4.6 ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้ เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ที่มีภาระค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มพบว่าค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเฉลี่ยเท่ากับ 5,637.61 บาท ค่าใช้จ่ายสูงรองลงมาคือค่าใช้จ่าย

บุตรหลาน ผลสำรวจพบว่าประมาณร้อยละ 60 ของผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีภาระค่าใช้จ่ายบุตรหลาน ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 40 เป็นผู้ที่มีภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องดูแลบุตรหลาน โดยมีค่าใช้จ่ายบุตรหลานเฉลี่ยเท่ากับ 5,218.25 บาท

ถัดมาคือค่าใช้จ่ายด้านค่าเช่าบ้านหรือที่พัก ผลสำรวจพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 60.7 ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้ เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ที่มีค่าใช้จ่ายค่าเช่าบ้านหรือที่พัก พบว่าจะมีค่าใช้จ่ายด้านค่าเช่าบ้านหรือที่พักเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 2,201.64 บาท

ถัดจากค่าเช่าบ้าน ยังมีค่าใช้จ่ายอีก 3 หมวด คือหมวดค่าน้ำมันรถและค่าโดยสาร หมวดค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิงท่องเที่ยว และหมวดค่าเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายและของใช้ส่วนตัว ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยใกล้เคียงกันอยู่ที่ประมาณ 1,800-1,900 บาท หมวดค่าใช้จ่ายที่ต่ำลงมากคือค่าใช้จ่ายด้านค่าน้ำและค่าไฟฟ้า และค่าสุราและยาสูบ ที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 1,200-1,300 บาท อย่างไรก็ตามในกรณีของค่าใช้จ่ายค่าสุรាយาสูบนั้น ปรากฏว่ามีถึงร้อยละ 94.5 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้

ส่วนค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆที่เหลือ ค่าบริการโทรศัพท์ ร้อยละ 13.9 ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้ และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 830.33 บาทต่อเดือน ส่วนค่าซื้อลอตเตอรี่ หวยและการพนันอื่นๆ และค่ารักษาพยาบาล ปรากฏว่ามีถึงร้อยละ 77-80 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่มีค่าใช้จ่ายในสองหมวดนี้ และในส่วนของผู้ที่มีค่าใช้จ่ายทั้งสองหมวดนี้ จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 700-850 บาทต่อเดือน

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายในส่วนที่สอง คือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ดังนี้ ค่าชำระเงินกู้ บ้าน รถ และอื่นๆ เช่น ค่าเบี้ยประกัน ค่าส่งแซร์ ค่าเงินบริจาค งานบุญ เป็นต้น ปรากฏว่าร้อยละ 40 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีภาระค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆเหล่านี้ โดยเรียงลำดับค่าใช้จ่ายที่มีผู้เลือกตอบมากที่สุด 3 ลำดับ ดังนี้ ค่าเบี้ยประกัน คิดเป็นร้อยละ 37.6 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ถัดมาคือ ค่าเงินบริจาค ร้อยละ 31.5 ค่าผ่อนส่งรถ ร้อยละ 28 และค่าผ่อนส่งบ้าน ร้อยละ 24.8 ตามลำดับ แต่หากพิจารณาจากภาระค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสูงสุดคือค่าผ่อนส่งบ้านเท่ากับ 9,238.60 บาท ถัดมาค่าผ่อนส่งรถเฉลี่ย เท่ากับ 7,784.76 บาท และค่าจ่ายคืนเงินกู้ยืมอื่นๆเฉลี่ย เท่ากับ 5,209.15 บาท ตามลำดับ

4.1.3 ข้อมูลด้านการเก็บออมและพฤติกรรมการออม

เมื่อพิจารณาการเก็บออมของผู้ตอบแบบสอบถาม จากตารางที่ 4.3 ปรากฏว่าจำนวนผู้ไม่มีเงินออมคิดเป็นร้อยละ 35.3 และสามารถออมได้คิดเป็นร้อยละ 64.7 โดยร้อยละ 41 ของผู้ที่สามารถออมได้จะมีเงินออมอยู่ระหว่าง 1,001-5,000 บาท ถัดมาอีกร้อยละ 11.3 มีเงินออมอยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท และอีกร้อยละ 6.9 มีจำนวนเงินออมมากกว่า 10,000 บาทเป็นต้นไป โดยผู้ที่เก็บออมได้มีเงินออมเฉลี่ยที่ 5,598.9 บาท เมื่อพิจารณาสัดส่วนของเงินออมต่อรายได้ ปรากฏว่าร้อยละ 40.2 ของผู้ที่สามารถออมได้จะมีสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 10.01 และร้อยละ 45.6 จะมีสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ อยู่ระหว่างร้อยละ 10.01-30 และที่เหลืออีกร้อยละ 14.3 จะมีสัดส่วนเงินออมต่อรายได้สูงกว่าร้อยละ 30 โดยสรุป ผู้ที่เก็บออมได้มีสัดส่วนเงินออมต่อรายได้รวมเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 16.9

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละทางด้านจำนวนเงินออมและรูปแบบการออมในรูปของสินทรัพย์ประเภทต่างๆของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ (แม่บ้านและคนสวน)

เงินออมและรูปแบบการออม	บุคลากรในมหาวิทยาลัย	
	จำนวน	ร้อยละ
1. จำนวนผู้ไม่มีเงินออม		
ผู้ไม่มีเงินออม	122	35.3
2. จำนวนผู้มีเงินออม		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	19	5.5
1,001-5,000 บาท	142	41.0
5,001-10,000 บาท	39	11.3
10,001-20,000 บาท	15	4.3
20,001-40,000 บาท	9	2.6
รวม	224	100
ค่าสูงสุด		40,000
ค่าต่ำสุด		100
ค่าเฉลี่ย		5,598.9
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		6,635.2
3. ร้อยละของจำนวนเงินออมต่อรายได้		
สัดส่วนเงินออมต่ำกว่าร้อยละ 5 ของรายได้	35	15.6
ร้อยละ 5 - 10	55	24.6
ร้อยละ 10.01 - 20	68	30.4
ร้อยละ 20.01 - 30	34	15.2
ร้อยละ 30.01 - 40	15	6.7
ร้อยละ 40.01 - 50	8	3.6
ร้อยละ 50.01 - 70	9	4
รวม	224	100
ค่าสูงสุด		66.67
ค่าต่ำสุด		0.6
ค่าเฉลี่ย		16.9
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		13.5

เงินออมและรูปแบบการออม	บุคลากรในมหาวิทยาลัย	
	จำนวน	ร้อยละ
4. รูปแบบการออมทรัพย์สิน ในรูปแบบของการถือครองสินทรัพย์ที่แท้จริง (จากผู้ตอบแบบสอบถามที่สามารถออมได้จำนวน 224 คน และเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
4.1 ที่ดิน	79	35.3
4.2 อาคารและสิ่งก่อสร้างเพื่ออยู่อาศัย	105	46.9
4.3 พาหนะ เช่น รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์	180	80.4
4.4 ทองคำ อัญมณีและโลหะมีค่า	98	43.8
4.5 อื่น ๆ	2	0.9
5. รูปแบบการออมทรัพย์สิน ในรูปแบบของการถือครองสินทรัพย์ทางการเงิน (จากผู้ตอบแบบสอบถามที่สามารถออมได้จำนวน 224 คน และเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
5.1 เงินสด	121	54.0
5.2 เงินฝากกับสถาบันการเงินต่าง ๆ	123	55.0
5.3 หุ้นสามัญ หุ้นกู้เอกชน	10	4.5
5.4 ตัวเงินคลัง และหรือพันธบัตรรัฐบาล	2	0.7
5.5 สลากออมสิน หรือสลาก ธ.ก.ส.	61	27.2
5.6 กองทุนรวมต่างๆ	20	9.0
5.7 หุ้นสหกรณ์	97	43.3
5.8 ธรรมเนียมประกันชีวิต	114	51.0
5.9 เงินกองทุนเลี้ยงชีพ	102	45.5
5.10 อื่น ๆ	3	1.4
6. วัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจในการออม (จากผู้ตอบแบบสอบถามที่สามารถออมได้จำนวน 224 คน และเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
6.1 เพื่อไว้ใช้จ่ายยามเจ็บป่วย อุกฉิน หรือเกษียณ	208	92.9
6.2 เพื่อหาผลตอบแทนจากการออม	103	46.0
6.3 เพื่อการศึกษาของตนเอง/ผู้อยู่ในอุปการะ	81	36.2
6.4 เพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวร	100	44.6
6.5 เพื่อใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพอื่นๆ	61	27.2
6.6 เพื่อใช้เป็นหลักประกันในการกู้เงินจากสถาบันการเงิน	18	8.0
6.7 เพื่อเก็บไว้เป็นมรดกตกทอดถึงบุตรหลาน	78	34.8
6.8 เพื่อป้องกันการสูญเสียจากภัยต่างๆ	54	24.1
6.9 เพื่อใช้จ่ายในด้านกิจกรรมทางสังคม	74	33
6.10 อื่นๆ	5	2.2

เงินออมและรูปแบบการออม	บุคลากรในมหาวิทยาลัย	
	จำนวน	ร้อยละ
7.ปัจจัยหลักที่ทำให้ท่านสามารถออมได้(จากผู้ตอบแบบสอบถามที่สามารถออมได้จำนวน 224 คน และเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
7.1 มีรายได้ประจำที่สูง	50	22.3
7.2 มีรายได้เสริม	79	35.3
7.3 หักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีเพื่อกันไว้เป็นเงินออมก่อน	96	42.8
7.4 ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	107	47.8
7.5 ภาระหนี้ลดลง	35	15.6
7.6 ทำบัญชีรายรับ/รายจ่าย	33	14.7
7.7 ขยันหมั่นเพียร	54	24.1
7.8 ไม่ข้องแวะยาเสพติด	103	46.0
7.9 ไม่มีภาระรับผิดชอบในสมาชิกอื่นๆในครอบครัว	55	24.6
7.10 อยู่อย่างพอเพียง	125	55.8
8.ปัจจัยหลักที่ทำให้ท่านไม่สามารถออมได้ (จากผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่สามารถออมได้จำนวน 122 คน และเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
8.1 รายได้น้อย	78	63.9
8.2 รายได้ลดลง	11	9.0
8.3 ดอกเบี้ยเงินฝากลดลง	2	1.6
8.4 ไม่เห็นความสำคัญของการออม	4	3.3
8.5 ไม่มีเหตุจูงใจในการออม	10	8.2
8.6 ไม่สามารถควบคุมรายจ่าย	35	28.7
8.7 มีภาระหนี้สูง	44	36.1
8.8 ปัญหาภาวะเศรษฐกิจ	66	54.1
8.9 มีภาระดูแลคนในครอบครัว	43	35.2
8.10 ดัดการพนัน	-	
8.11 อื่น ๆ	4	3.3

และเมื่อพิจารณารูปแบบการออมทรัพย์สินทั้งในรูปแบบของทรัพย์สินที่แท้จริง เช่น ที่ดิน อาคาร หรือสิ่งก่อสร้างเพื่ออยู่อาศัย พาหนะ ทองคำ อื่นๆ และในรูปแบบของสินทรัพย์ทางการเงิน เช่น เงินสด เงินฝาก หุ้น ตัวเงินคลังและพันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน กองทุนรวม กรมธรรม์ประกันชีวิต เงินกองทุนเลี้ยงชีพ อื่นๆ จากตารางที่ 4.3 ปรากฏว่า ทางด้านการถือสินทรัพย์ที่แท้จริง ส่วนใหญ่ร้อยละ 80.4 ของผู้สามารถออมได้มีรูปแบบการถือครองทรัพย์สินที่แท้จริงในรูปของยานพาหนะ เช่น รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ถัดมาร้อยละ 46.9 อยู่ในรูปของอาคารและสิ่งก่อสร้างเพื่ออยู่อาศัย และร้อยละ 43.8 อยู่ในรูปของทองคำ อัญมณีและโลหะมีค่า และร้อยละ 35.3 อยู่ในรูปการถือครองที่ดิน

ส่วนสินทรัพย์ทางการเงิน ประมาณร้อยละ 50-55 ของผู้สามารถออมได้ จะเลือกถือครองทรัพย์สินทางการเงินในรูปของเงินฝากกับสถาบันการเงินต่างๆ หรือเงินสด หรือกรมธรรม์ประกันชีวิต และประมาณร้อยละ 43-46 จะเลือกถือครองทรัพย์สินทางการเงินในรูปของหุ้นสหกรณ์ หรือเงินกองทุนเลี้ยงชีพ ส่วนผู้เลือกถือสลากออมสิน หรือสลาก ๓ ก ส คิดเป็นร้อยละ 27.2 และมีไม่ถึงร้อยละ 10 ที่เลือกถือครองในรูปหุ้น ตัวเงินคลังและพันธบัตรรัฐบาล และกองทุนรวม

เมื่อพิจารณาไปถึงวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจในการออม มีหลายมูลเหตุดังนี้ 1. เพื่อไว้ใช้จ่ายยามเจ็บป่วย อุกฉิน หรือเกษียณเพื่อใช้ในยามชรภาพ 2. เพื่อหาผลตอบแทนจากการออม (ดอกเบี้ย เงินปันผลและอื่นๆ) 3. เพื่อการศึกษาของตนเอง/ผู้อยู่ในอุปการะ 4. เพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวร เช่น บ้าน ที่ดิน รถยนต์ รถจักรยานยนต์ 5. เพื่อใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพอื่นๆ 6. เพื่อใช้เป็นหลักประกันในการกู้เงินจากสถาบันการเงิน 7. เพื่อเก็บไว้เป็นมรดกตกทอดถึงบุตรหลาน 8. เพื่อป้องกันการสูญเสียจากภัยต่างๆ เช่น ถูกลักขโมย ไฟไหม้บ้าน เป็นต้น 9. เพื่อใช้จ่ายในด้านกิจกรรมทางสังคม ศาสนา หรือประเพณี เช่น งานบุญ งานแต่งงานอุปสมบท

จากจำนวนผู้ที่สามารถออมได้ ร้อยละ 92.9 ของผู้ออมระบุว่า มีวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจในการออมเพื่อไว้ใช้จ่ายยามเจ็บป่วย อุกฉิน หรือเกษียณ และร้อยละ 46 เพื่อหาผลตอบแทนจากการออม ในขณะที่ร้อยละ 44.6 เพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวร และประมาณร้อยละ 33-36 เพื่อการศึกษาของตนเองและผู้อยู่ในอุปการะ หรือเพื่อเก็บไว้เป็นมรดกตกทอดถึงบุตรหลาน หรือเพื่อใช้จ่ายในด้านกิจกรรมทางสังคม และท้ายสุดร้อยละ 24 เพื่อป้องกันการสูญเสียจากภัยต่างๆ

ส่วนปัจจัยหลักที่ทำให้สามารถออมได้ มีหลายปัจจัยดังนี้ 1. มีรายได้ประจำที่สูง 2. มีรายได้เสริม 3. หักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีเพื่อกันไว้เป็นเงินออมก่อนที่จะนำเงินไปใช้จ่าย 4. ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อให้มีเงินเหลือสำหรับออมมากขึ้น 5. ภาระหนี้ลดลง ทำให้ออมเพิ่มขึ้น 6. ทำบัญชีรายรับ/รายจ่าย เพื่อให้ทราบการวางแผนทางการเงิน 7. ขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่น ตั้งใจใฝ่เจริญ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค 8. ไม่ข้องแวะยาเสพติด เหล้า บุหรี่ อบายมุข ทั้งปวง 9. ไม่มีภาระทางการเงินที่ต้องรับผิดชอบในสมาชิกอื่นๆในครอบครัว เช่น บุตร หรือบิดา มารดา 10. อยู่อย่างพอเพียง

โดยจากจำนวนของผู้ที่สามารถออมได้ ร้อยละ 55.8 ระบุว่า มีมูลเหตุจูงใจมาจากการอยู่อย่างพอเพียง รองลงมาระหว่างร้อยละ 40-46 ระบุว่ามาจากปัจจัยต่างๆคือ ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ไม่ข้องแวะยาเสพติด และการหักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีเพื่อกันไว้เป็นเงินออมก่อน ในขณะที่ระหว่างร้อยละ 22-24 ระบุว่ามาจากการไม่มีภาระรับผิดชอบในสมาชิกอื่นๆในครอบครัว มีความขยันหมั่นเพียร และมีรายได้ประจำสูง นอกจากนี้ร้อยละ 14-15 ระบุว่ามาจาก ภาระหนี้ที่ลดลง และจากการทำบัญชีรายจ่าย

ส่วนปัจจัยหลักที่ทำให้ไม่สามารถออมได้ มีหลายปัจจัยดังนี้ 1. รายได้น้อย 2. รายได้ลดลง 3. ดอกเบี้ยเงินฝากลดลง 4. ไม่เห็นความสำคัญของการออม 5. ไม่มีเหตุจูงใจในการออม 6. ไม่สามารถควบคุมรายจ่าย 7. มีภาระหนี้สูง 8. ปัญหาภาวะเศรษฐกิจ ข้าวของแพง 9. มีภาระดูแลคนในครอบครัว 10. ติดการพนัน ติดเหล้า หรืออบายมุขอื่น ๆ

โดยจากจำนวนของผู้ที่ไม่สามารถออมได้ ปัจจัยที่สำคัญคือ รายได้น้อย คิดเป็นร้อยละ 63.9 ถัดมาคือปัญหาด้านเศรษฐกิจ ข้าวของแพง คิดเป็นร้อยละ 54.1 และจากการมีภาระหนี้สูง และมีภาระดูแลคนในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 36.1 และ 35.2 ตามลำดับ นอกจากนี้ การที่ไม่สามารถควบคุมรายจ่ายได้ ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 28.7 ปัจจัยอื่นๆที่เหลือ ได้แก่ รายได้ลดลง ไม่มีเหตุจูงใจในการออม ไม่เห็นความสำคัญของการออม และดอกเบี้ยเงินฝากลดลง คิดเป็นร้อยละ 9.0 8.2 3.3 และ 1.6 ตามลำดับ

4.1.4 ข้อมูลด้านความรู้ทางการเงิน

1. ระดับคะแนนความรู้ทางการเงิน

โดยแบ่งแบบทดสอบเป็น 3 หมวด หมวดที่ 1 วัดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน (knowledge and Understanding) ซึ่งเป็นการวัดแบบทฤษฎี ในขณะที่หมวดที่ 2 และ 3 ซึ่งวัด พฤติกรรมและทัศนคติ (Behavior and attitudes) ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางการเงิน จึงเป็นการวัดแบบประเมินตนเองว่ามีพฤติกรรมอย่างไร มีความรับผิดชอบทางการเงินหรือวินัยทางการเงิน มีความสามารถในการจัดการทางการเงิน ทั้งทางด้าน การซื้อสินค้าและบริการ การออม และการลงทุนอย่างไร มีทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการเงินการทองอย่างไร

ผลการสำรวจระดับความรู้ทางการเงินของบุคลากรและพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน ฯ (แม่บ้านและคนสวน) ในมหาวิทยาลัยบูรพาได้ผลการทดสอบทั้ง 3 หมวดดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ระดับความรู้ทางการเงินในหมวดต่างๆ ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยและกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน ฯ (แม่บ้านและคนสวน)

	คะแนนความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน 10 คะแนน	คะแนนพฤติกรรมทางการเงิน 10 คะแนน	คะแนนทัศนคติทางการเงิน 5 คะแนน	คะแนนรวม 25 คะแนน
จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	346	346	346	346
Mean	4.64	6.60	4.03	15.27
Std. Deviation	2.88	2.02	0.55	4.14
Minimum	0.00	2.00	1.71	4.86
Maximum	10.00	10.00	5.00	23.71
Sum	1605.00	2282.00	1396.23	5283.23

จากตารางที่ 4.4 เมื่อพิจารณาเป็นรายหมวด ปรากฏว่าระดับความรู้ทางการเงินในหมวดที่ 1 ซึ่งเป็นการวัดความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน โดยเฉพาะคณิตศาสตร์ทางการเงิน เช่น การคำนวณ อัตราดอกเบี้ย เงินเพื่อและค่าของเงิน การออม การกักหนี้ และการลงทุน เป็นต้น อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าหมวดอื่น คือคะแนนเฉลี่ยเพียง 4.64 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ในขณะที่หมวดที่ 2 วัดพฤติกรรมทางการเงิน ผลการทดสอบได้คะแนนในระดับปานกลางที่ 6.60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน และสุดท้ายหมวดทัศนคติคะแนนอยู่ในเกณฑ์ที่ดีได้คะแนนถึง 4.03 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ซึ่งสะท้อนว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมทางการเงิน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรับผิดชอบทางการเงินหรือวินัยทางการเงิน ความสามารถในการจัดการทางการเงิน ทั้งทางด้าน การซื้อสินค้าและบริการ การออม และการลงทุนที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 60 โดยประมาณ ส่วนทางหมวดทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการเงินการทองเป็นไปในทิศทางบวก มีระดับคะแนนค่อนข้างสูง ซึ่งสะท้อนว่าเห็นคุณค่าของเงินและการเก็บออมเพื่ออนาคต นั่นคือผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติในเชิงบวกในการออม แต่

ด้านพฤติกรรม ยังไม่สามารถควบคุมหรือบริหารจัดการการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังขาดทักษะในการคำนวณคณิตศาสตร์ทางการเงินที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการวางแผนบริหารจัดการทางการเงิน

2. ปัจจัยที่กำหนดความรู้ทางการเงิน วิเคราะห์เชิงพรรณนา พิจารณาจากค่าความถี่ร้อยละ

และเมื่อพิจารณาไปในรายละเอียดถึงปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อระดับความรู้ทางการเงิน เช่น กลุ่มคณะวิชา อายุ เพศ สถานภาพการสมรส ภูมิภาคตามภูมิหลังครอบครัว ตำแหน่งหน้าที่ชาติพันธุ์ ระดับการศึกษา ทรัพย์สินในครอบครอง พบว่าในกรณีของกลุ่มคณะวิชาต่างๆ มีความสัมพันธ์กับระดับคะแนนความรู้ทางการเงินดังแสดงในตารางที่ 4.5 เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มคณะวิชา กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คิดเป็นสัดส่วนสูงสุดถึงร้อยละ 91.8 ของบุคลากรในกลุ่มคณะวิชานี้ทั้งหมดที่สามารถทำผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 12.50 คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน เป็นต้นไป ในขณะที่กลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มอื่นๆ สามารถทำคะแนนได้ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 74-77 โดยประมาณ ส่วนกลุ่มแม่บ้านและคนสวนมีเพียงร้อยละ 13.9 ของจำนวนแม่บ้านทั้งหมดที่สามารถทำผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป

เมื่อคิดเป็นผลรวม ก็สรุปได้ว่าบุคลากรในคณะต่างๆรวมทั้งพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ (แม่บ้านและคนสวน) ในมหาวิทยาลัยถึงร้อยละ 71.9 ที่สามารถทำแบบทดสอบผ่านเกณฑ์กล่าวคือได้คะแนนตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป

ตารางที่ 4.5 ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามกลุ่มคณะวิชาต่างๆ (ร้อยละ)

ช่วงคะแนนรวมทั้ง 3 หมวด	กลุ่มคณะวิชา					รวม
	คณะวิชา มนุษย์ฯ	คณะวิชา วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี	คณะวิชา วิทยาศาสตร์ สุขภาพ	กลุ่ม อื่นๆ	แม่บ้าน และ คนสวน	
4.50-8.49	1.3	4.1	2.2	7.3	30.6	6.6
8.50-12.49	24.0	4.1	21.1	15.6	55.6	21.4
12.50-16.49	29.3	16.3	36.7	34.4	11.1	28.9
16.50-20.49	30.7	63.3	28.9	37.5	2.8	33.8
20.50-24.49	14.7	12.2	11.1	5.2	0	9.2
total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0%

นอกจากนี้ หากพิจารณาปัจจัยทางด้านเพศกับระดับความรู้ทางการเงิน จากตารางที่ 4.6 พบว่าบุคลากรเพศชายทำคะแนนได้ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไปคิดเป็นสัดส่วนร้อยละสูงกว่าเพศหญิงเล็กน้อย กล่าวคือร้อยละ 76.3 ของบุคลากรเพศชายทั้งหมดสามารถทำแบบทดสอบผ่านเกณฑ์กล่าวคือได้คะแนนตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป ในขณะที่เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 70.2 ของบุคลากรเพศหญิงทั้งหมด

ตารางที่ 4.6 ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามเพศ (ร้อยละ)

ช่วงคะแนนรวมทั้ง 3 หมวด	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
4.50-8.49	5.2	7.2	6.6
8.50-12.49	18.6	22.5	21.4
12.50-16.49	26.8	29.7	28.9
16.50-20.49	40.2	31.3	33.8
20.50-24.49	9.3	9.2	9.2
total	100.0	100.0	100.0

อายุ ก็อาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการกำหนดระดับความรู้ทางการเงิน จากตารางที่ 4.7 ปรากฏว่าอายุในช่วงตั้งแต่ 50 เป็นต้นไป สามารถทำการทดสอบผ่านเกณฑ์ที่ระดับคะแนนตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป ในสัดส่วนที่ต่ำกว่ากลุ่มบุคคลในช่วงอายุอื่นๆ

ตารางที่ 4.7 ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามอายุ (ร้อยละ)

ช่วงคะแนนรวมทั้ง 3 หมวด	อายุ				รวม
	ต่ำกว่า 20 ปี	20 ปี - ต่ำกว่า 40 ปี	40 ปี - ต่ำกว่า 50 ปี	ตั้งแต่ 50 ปี เป็นต้นไป	
4.50-8.49	.9	3.4	12.2	30.6	6.6
8.50-12.49	12.9	19.3	22.4	55.6	21.4
12.50-16.49	22.4	38.6	28.6	11.1	28.9
16.50-20.49	48.3	31.0	30.6	2.8	33.8
20.50-24.49	15.5	7.6	6.1	-	9.2
total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตำแหน่งหน้าที่ ก็คาดว่าจะน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดระดับความรู้ทางการเงิน โดยในที่นี้จะแบ่งตำแหน่งหน้าที่ออกเป็น 4 ประเภท คือ อาจารย์ เจ้าหน้าที่สายสนับสนุนวิชาการ ลูกจ้าง และแม่บ้าน พิจารณาจากตารางที่ 4.8 เห็นได้ชัดเจนว่าบุคลากรในกลุ่มอาจารย์ทำคะแนนได้ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไปในสัดส่วนที่สูงกว่าบุคลากรในกลุ่มอื่น โดยร้อยละ 86.2 ของบุคลากรในกลุ่มอาจารย์ทั้งหมดสามารถทำการทดสอบผ่านเกณฑ์ที่ระดับคะแนนตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป ในขณะที่เจ้าหน้าที่สายสนับสนุนฯ ลูกจ้าง และแม่บ้านคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 77.2 65.3 และ 13.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ (ร้อยละ)

ช่วงคะแนนรวมทั้ง 3 หมวด	ตำแหน่งหน้าที่				รวม
	อาจารย์	เจ้าหน้าที่	ลูกจ้าง	แม่บ้าน	
4.50-8.49	0.9	3.4	12.2	30.6	6.6
8.50-12.49	12.9	19.3	22.4	55.6	21.4
12.50-16.49	22.4	38.6	28.6	11.1	28.9
16.50-20.49	48.3	31.0	30.6	2.8	33.8
20.50-24.49	15.5	7.6	6.1	-	9.2
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

วุฒิการศึกษาก็เช่นกันคาดว่าจะจะเป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดระดับความรู้ทางการเงิน โดยในที่นี้จะแบ่งวุฒิการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี พิจารณาจากตารางที่ 4.9 เห็นได้ชัดเจนว่าบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีทำคะแนนผ่านเกณฑ์ที่ 12.50 เป็นต้นไปในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอื่น กล่าวคือ ร้อยละ 84.3 ของกลุ่มบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีสามารถผ่านเกณฑ์ที่ระดับคะแนนตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป ในขณะที่บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และที่ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 76.8 และ 34.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามวุฒิการศึกษา (ร้อยละ)

ช่วงคะแนนรวมทั้ง 3 หมวด	วุฒิการศึกษา			รวม
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	
4.50-8.49	21.7	4.5	1.8	6.6
8.50-12.49	43.5	18.8	13.9	21.4
12.50-16.49	21.7	35.7	27.3	28.9
16.50-20.49	10.1	36.6	41.8	33.8
20.50-24.49	2.9	4.5	15.2	9.2
total	100.0	100.0	100.0	100.0

สถานภาพสมรสน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดระดับความรู้ทางการเงิน โดยในที่นี้จะแบ่งสถานภาพสมรสออกเป็น 4 สถานภาพ คือ โสด สมรส แยกกันอยู่/หย่าร้าง และหม้าย พิจารณาจากตารางที่ 4.10 บุคลากรที่มีสถานภาพโสดทำคะแนนผ่านเกณฑ์ที่ 12.50 เป็นต้นไปได้ในสัดส่วนที่สูงกว่าสถานภาพอื่น โดยร้อยละ 78.9 ของกลุ่มบุคลากรที่มีสถานภาพโสดผ่านเกณฑ์การทดสอบ

ที่ระดับคะแนนตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป ในขณะที่บุคลากรที่มีสถานภาพสมรส และสถานภาพแยกกันอยู่/หย่าร้าง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละประมาณ 65-67 ในขณะที่สถานภาพหม้ายมีระดับต่ำสุดคือมีเพียงร้อยละ 50 ของบุคลากรที่เป็นหม้ายทั้งหมดที่ผ่านเกณฑ์การทดสอบที่ระดับคะแนนตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป

ตารางที่ 4.10 ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามสถานภาพ (ร้อยละ)

ช่วงคะแนน รวมทั้ง 3 หมวด	สถานภาพ				รวม
	โสด	สมรส/อยู่ ด้วยกัน	แยกกันอยู่/ หย่าร้าง	หม้าย	
4.50-8.49	2.3	11.1		33.3	6.7
8.50-12.49	18.7	23.5	33.3	16.7	21.4
12.50-16.49	29.2	26.8	46.7	33.3	29.0
16.50-20.49	41.5	26.8	20.0	16.7	33.6
20.50-24.49	8.2	11.8			9.3
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

นอกจากนี้ หากพิจารณาปัจจัยทางด้านชาติพันธุ์กับระดับความรู้ทางการเงิน จากตารางที่ 4.11 พบว่าจำนวนบุคลากรที่มีชาติพันธุ์เชื้อสายจีนทำคะแนนได้ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไปในสัดส่วนที่สูงกว่าชาติพันธุ์เชื้อสายไทย โดยร้อยละ 87.7 ของบุคลากรที่มีชาติพันธุ์เชื้อสายจีนทั้งหมดสามารถทำแบบทดสอบผ่านเกณฑ์ กล่าวคือได้คะแนนตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป ในขณะที่บุคลากรเชื้อสายไทยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 69.8 ของบุคลากรเชื้อสายไทยทั้งหมด

ตารางที่ 4.11 ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามชาติพันธุ์ (ร้อยละ)

ช่วงคะแนนรวมทั้ง 3 หมวด	ชาติพันธุ์		รวม
	ไทย	จีน	
4.50-8.49	6.9	4.9	6.6
8.50-12.49	23.3	7.3	21.4
12.50-16.49	29.2	26.8	28.9
16.50-20.49	32.1	46.3	33.8
20.50-24.49	8.5	14.6	9.2
รวม	100.0	100.0	100.0

ภูมิภาคตามภูมิภาคหลังของครอบครัวอาจเป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดระดับความรู้ทางการเงิน โดยในที่นี้จะแบ่งออกเป็น 5 ภูมิภาค ดังแสดงในตารางที่ 4.12 ปรากฏว่า บุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือทำคะแนนผ่านเกณฑ์ที่ 12.50 เป็นต้นไปได้ในสัดส่วนที่สูงกว่าภูมิลำเนาอื่น โดยร้อยละ 86.9 ของบุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือผ่านเกณฑ์การทดสอบที่ระดับคะแนนตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป ในขณะที่บุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพฯ และภูมิลำเนาอยู่ภาคภาคกลาง (รวมภาคตะวันออก) คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 74.2 และ 73 ตามลำดับ ถัดมาคือบุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 62.1 ในขณะที่บุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้มีสัดส่วนต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 58

ตารางที่ 4.12 ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามภูมิภาค (ร้อยละ)

ช่วงคะแนน รวมทั้ง 3 หมวด	ภูมิภาคตามภูมิภาคหลังของครอบครัว					รวม
	กรุงเทพฯ	ภาคกลาง (รวมภาค ตะวันออก)	ภาคเหนือ	ภาคใต้	ภาค ตะวันออก เฉียงเหนือ	
4.50-8.49	9.7	6.8	4.3	5.3	5.4	6.6
8.50-12.49	16.1	20.3	8.7	36.8	32.4	21.4
12.50-16.49	22.6	31.8	39.1	5.3	21.6	28.9
16.50-20.49	41.9	33.1	30.4	31.6	35.1	33.8
20.50-24.49	9.7	8.1	17.4	21.1	5.4	9.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างการถือครองสินทรัพย์กับระดับความรู้ทางการเงิน จะแบ่งสินทรัพย์เป็น 2 ประเภท คือสินทรัพย์ที่แท้จริง ได้แก่ ที่ดิน อาคารและสิ่งก่อสร้างเพื่ออยู่อาศัย พาหนะ เช่น รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ทองคำ อัญมณีและโลหะมีค่า และอื่นๆ และสินทรัพย์ทางการเงิน เงินสด เงินฝากกับสถาบันการเงินต่างๆ หุ้นสามัญ หุ้นกู้เอกชนตัวเงินคลัง และหรือพันธบัตรรัฐบาล สลากออมสินหรือสลาก ธ.ก.ส. กองทุนรวมต่างๆ หุ้นสหกรณ์ กรมธรรม์ประกันชีวิต เงินกองทุนเลี้ยงชีพ และอื่นๆ

ตารางที่ 4.13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์ที่แท้จริงกับระดับความรู้ทางการเงิน พบว่าจำนวนบุคลากรที่มีการถือครองสินทรัพย์ที่แท้จริงทำคะแนนได้ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไปในสัดส่วนที่สูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีการถือครองสินทรัพย์ที่แท้จริง โดยร้อยละ 75.8 ของบุคลากรที่มีการถือครองสินทรัพย์ที่แท้จริงทั้งหมดสามารถทำแบบทดสอบผ่านเกณฑ์ กล่าวคือได้คะแนนตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป ในขณะที่บุคลากรที่ไม่มีการถือครองสินทรัพย์ที่แท้จริงสามารถสอบผ่านเกณฑ์ที่คะแนน 12.50 เป็นต้นไปคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 55

ตารางที่ 4.13 ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามสินทรัพย์ที่แท้จริง (ร้อยละ)

ช่วงคะแนนรวมทั้ง 3 หมวด	สินทรัพย์ที่แท้จริง		รวม
	ไม่มีสินทรัพย์ที่ แท้จริงใน ครอบครอง	มีสินทรัพย์ ที่แท้จริง	
4.50-8.49	11.7	5.3	6.4
8.50-12.49	33.3	18.9	21.4
12.50-16.49	15.0	31.9	29.0
16.50-20.49	38.3	33.0	33.9
20.50-24.49	1.7	10.9	9.3
	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 4.14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์ทางการเงินกับระดับความรู้ทางการเงิน พบว่าจำนวนบุคลากรที่มีการถือครองสินทรัพย์ทางการเงินทำคะแนนได้ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป ในสัดส่วนที่สูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีการถือครองสินทรัพย์ทางการเงิน โดยร้อยละ 76 ของบุคลากรที่มีการถือครองสินทรัพย์ทางการเงินทั้งหมดสามารถทำแบบทดสอบผ่านเกณฑ์ กล่าวคือได้คะแนนตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป ในขณะที่บุคลากรที่ไม่มีการถือครองสินทรัพย์ทางการเงินสามารถสอบผ่านเกณฑ์ที่คะแนน 12.50 เป็นต้นไปคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 47.9

ตารางที่ 4.14 ระดับความรู้ทางการเงิน จำแนกตามสินทรัพย์ทางการเงิน (ร้อยละ)

ช่วงคะแนน รวมทั้ง 3 หมวด	สินทรัพย์ทางการเงิน		รวม
	ไม่มีสินทรัพย์ ทางการเงิน ในครอบครอง	มีสินทรัพย์ ทางการเงิน ในและนอกระบบ	
4.50-8.49	16.7	4.7	6.4
8.50-12.49	35.4	19.3	21.5
12.50-16.49	22.9	30.1	29.1
16.50-20.49	20.8	35.8	33.7
20.50-24.49	4.2	10.1	9.3
	100.0	100.0	100.0

4.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงินของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ โดยใช้แบบจำลองถดถอยเชิงพหุ (Multiple Linear Regression) โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) ในการประมาณค่า

4.2.1 ตัวแบบที่ใช้ในการวิเคราะห์

สร้างตัวแบบประมาณการระดับความรู้ทางการเงินด้วยแบบจำลองถดถอยเชิงพหุ (Multiple linear regression) โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ โดยสมการอยู่ในรูปแบบ Log-linear (ยกเว้นตัวแปรหุ่น) ซึ่งสัมประสิทธิ์ที่ประมาณค่าได้จะเป็นค่าความยืดหยุ่นของแต่ละตัวแปร ยกเว้นค่าตัวแปรหุ่น โดยใช้โปรแกรม SPSS ในการประมาณการ

ในการวิเคราะห์จะมีทั้งหมด 4 แบบจำลอง 1. แบบจำลองความรู้ทางการเงินรวม 2. แบบจำลองความรู้ทางการเงิน หมวดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน 3. แบบจำลองความรู้ทางการเงิน หมวดพฤติกรรมทางการเงิน และ 4. แบบจำลองความรู้ทางการเงิน หมวดทัศนคติทางการเงิน โดยตัวแปรอิสระในทั้ง 4 แบบจำลองจะเหมือนกัน ประกอบด้วยปัจจัยด้านประชากร เช่น เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ชาติพันธุ์ กลุ่มคณะวิชา ตำแหน่งหน้าที่ ภูมิภาค และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น สินทรัพย์ที่แท้จริง สินทรัพย์ทางการเงิน

สรุปตัวแบบประมาณการระดับความรู้ทางการเงิน มีตัวแปรต่างๆดังนี้

1. ตัวแปรตาม ใน 4 แบบจำลอง

1). แบบจำลองความรู้ทางการเงินรวม (LNLITtotal) ตัวแปรตามคือ ระดับคะแนนความรู้ทางการเงินรวม

2). แบบจำลองความรู้ทางการเงิน หมวดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน (LNLITmathe) ตัวแปรตามคือ ระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน

3). แบบจำลองความรู้ทางการเงิน หมวดพฤติกรรมทางการเงิน (LNLITbehave) ตัวแปรตามคือ ระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมทางการเงิน

4). แบบจำลองความรู้ทางการเงิน หมวดทัศนคติทางการเงิน (LNLITattitude) ตัวแปรตามคือ ระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงิน

2. ตัวแปรอิสระที่ใช้ในแบบจำลองนี้ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านประชากร ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา เชื้อชาติ กลุ่มคณะวิชา ตำแหน่งหน้าที่ ภูมิสำเนา และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น สินทรัพย์ที่แท้จริง สินทรัพย์ทางการเงิน โดยตัวแปรอิสระทั้งหมดเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy variables)

การกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามนั้น พิจารณาจากงานวิจัยที่ผ่านมาของต่างประเทศเป็นหลัก โดยรายละเอียดได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 เพราะในกรณีของประเทศไทย เท่าที่สืบค้นยังไม่พบผู้ใดที่ศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง นอกจากนี้การกำหนดความสัมพันธ์ของตัวแปรยังพิจารณาจากการวิเคราะห์ที่ผ่านมาในตอนต้น 1 ของบทนี้ ที่ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ชัดเจนขึ้น

1). เพศ (SEX) ถ้าเป็นเพศชายจะมีค่าเป็น 1 เพศหญิงมีค่าเป็น 0 โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเป็นดังนี้ คาดว่าระดับความรู้ทางการเงินของเพศชายจะสูงกว่าเพศหญิง

2). อายุ ตัวแปรหุ่นแทนอายุ แบ่งช่วงอายุเป็น 3 ช่วงดังนี้ ต่ำกว่า 40 ปี (AGEyoung), 40-49 ปี (AGEmid), ตั้งแต่ 50 ปีเป็นต้นไป (AGEelder) โดยช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปีเป็นต้นไป (AGEelder) ถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มอ้างอิง สำหรับใช้เป็นระดับเปรียบเทียบ โดยระดับอ้างอิงจะถูกกำหนดค่าเป็น 0 สำหรับระดับอื่นๆที่ต้องการนำมาเปรียบเทียบกำหนดค่าให้เป็น 1 โดยคาดว่ากลุ่มบุคคลช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปีเป็นต้นไปน่าจะเป็นช่วงอายุที่มีระดับความรู้ทางการเงินต่ำกว่าช่วงอื่นๆ

จากกรอบแนวคิดดังกล่าว ตัวแปรหุ่นแทนอายุในที่นี้จึงมีทั้งหมด 3 ตัว AGEyoung, AGEmid, AGEelder โดยตัวแปรหุ่น AGEelder เป็นระดับอ้างอิง ดังนั้นตัวแปรหุ่นแทนอายุที่จะอยู่ในแบบจำลองมี 2 ตัวดังนี้ AGEyoung, AGEmid

3). สถานภาพ ตัวแปรหุ่นแทนสถานภาพของบุคคล แบ่งออกเป็น 4 สถานะดังนี้ โสด (SINGLE), แต่งงาน (MARRIED), หย่าหรือแยกกันอยู่หรือหม้าย (SEPARATE), โดยสถานภาพโสด (SINGLE) ถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มอ้างอิง โดยคาดว่าบุคคลที่มีสถานภาพโสดจะมีระดับความรู้ทางการเงินสูงกว่าสถานะอื่นๆ ดังนั้นตัวแปรหุ่นแทนสถานภาพที่จะอยู่ในแบบจำลองมี 2 ตัวดังนี้ MARRIED, SEPARATE

4). กลุ่มคณะวิชาต่างๆ ตัวแปรหุ่นแทนกลุ่มคณะวิชาต่างๆ และกลุ่มอื่นๆที่เหลือในมหาวิทยาลัย แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (GROUP sciences) กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (GROUP health) กลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Group human) กลุ่มอื่นๆ (GROUP others) เช่น กลุ่มบุคลากรในสำนักงาน สถาบัน วิทยาลัย เป็นต้น ท้ายสุด

กลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ (แม่บ้านและคนสวน) (GROUP cleaners) โดยกลุ่มคณะวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (GROUP human) เป็นระดับอ้างอิง โดยคาดว่า บุคลากรในกลุ่มคณะวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี น่าจะมีระดับความรู้ทางการเงินสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นๆที่เหลือ ดังนั้นตัวแปรหุ่นกลุ่มคณะวิชาต่างๆที่จะอยู่ในแบบจำลองมี 4 ตัวดังนี้ GROUP sciences, GRROUP health, GROUP others, และ GROUP cleaners.

5). ระดับการศึกษา (EDU) ถ้าระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีเป็นต้นไปจะมีค่าเป็น 1 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีค่าเป็น 0 โดยคาดว่าบุคคลที่จบการศึกษาในระดับสูง (ตั้งแต่ปริญญาตรีเป็นต้นไป) จะมีความรู้ทางการเงินที่ดีกว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่ำ (ต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นต้นไป)

6). ชาติพันธุ์ (RACE) ถ้าชาติพันธุ์เชื้อสายจีนจะมีค่าเป็น 1 ชาติพันธุ์เชื้อสายไทยมีค่าเป็น 0 โดยคาดว่าบุคคลที่มีชาติพันธุ์เชื้อสายจีนจะมีความรู้ทางการเงินที่ดีกว่าบุคคลชาติพันธุ์เชื้อสายไทย

7). ตำแหน่งหน้าที่ (POS) ถ้าเป็นบุคลากรสายอาจารย์จะมีค่าเป็น 1 ไม่ใช่บุคลากรสายอาจารย์ เช่น เจ้าหน้าที่สายสนับสนุนวิชาการ ลูกจ้าง และแม่บ้าน มีค่าเป็น 0 โดยคาดว่าบุคคลสายอาจารย์จะมีความรู้ทางการเงินที่ดีกว่าบุคคลสายอื่น

8). ภูมิภาคตามภูมิภาคหลังของครอบครัว ตัวแปรหุ่นแทนภูมิภาคต่างๆ แบ่งเป็น 5 ภูมิภาค ภาคเหนือ (NORTH) กรุงเทพฯ (BKK) ภาคกลาง (รวมภาคตะวันออก) (MID) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (EN) และภาคใต้ (SOUTH) โดยภาคใต้ (SOUTH) เป็นระดับอ้างอิง ดังนั้นตัวแปรหุ่นแทนภูมิภาคที่จะอยู่ในแบบจำลองมี 4 ตัวดังนี้ North, BKK, MID และ EN โดยคาดว่าบุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือ น่าจะมีความรู้ทางการเงินที่ดีกว่าบุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคอื่นๆ

9). สินทรัพย์ที่แท้จริง (RASSET) ถ้าเป็นบุคลากรที่มีสินทรัพย์ที่แท้จริง จะมีค่าเป็น 1 ถ้าเป็นบุคลากรที่ไม่มีสินทรัพย์ที่แท้จริง จะมีค่าเป็น 0 โดยคาดว่าบุคลากรที่มีสินทรัพย์ที่แท้จริงจะมีความรู้ทางการเงินที่ดีกว่าบุคลากรที่ไม่มีสินทรัพย์ที่แท้จริง

10). สินทรัพย์ทางการเงิน (MASSET) ถ้าเป็นบุคลากรที่มีสินทรัพย์ทางการเงิน จะมีค่าเป็น 1 ถ้าเป็นบุคลากรที่ไม่มีสินทรัพย์ทางการเงิน จะมีค่าเป็น 0 โดยคาดว่าบุคลากรที่มีสินทรัพย์ทางการเงิน จะมีความรู้ทางการเงินที่ดีกว่าบุคลากรที่ไม่มีสินทรัพย์ทางการเงิน

สรุปตัวแบบสมการถดถอยระดับความรู้ทางการเงิน จะมีทั้งหมด 4 ตัวแบบดังนี้

$$LNLITtotal = f(SEX, AGEyoung, AGEmid, MARRIED, SEPARATE, BKK, MID, NORTH, EN, RACE, GROUP\ sciences, GROUP\ health, GROUP\ others, GROUP\ cleaners, EDU, POS, RASSET, MASSET)$$
$$LNLITmathe = f(SEX, AGEyoung, AGEmid, MARRIED, SEPARATE, BKK, MID, NORTH, EN, RACE, GROUP\ sciences, GROUP\ health, GROUP\ others, GROUP\ cleaners, EDU, POS, RASSET, MASSET)$$
$$LNLITbehave = f(SEX, AGEyoung, AGEmid, MARRIED, SEPARATE, BKK, MID, NORTH, EN, RACE, GROUP\ sciences, GROUP\ health, GROUP\ others, GROUP\ cleaners, EDU, POS, RASSET, MASSET)$$
$$LNLITattitude = f(SEX, AGEyoung, AGEmid, MARRIED, SEPARATE, BKK, MID, NORTH, EN, RACE, GROUP\ sciences, GROUP\ health, GROUP\ others, GROUP\ cleaners, EDU, POS, RASSET, MASSET)$$

เมื่อกำหนดให้

LNLITtotal คือตัวแปรตาม แสดงระดับความรู้ทางการเงินรวม

LNLITmathe คือตัวแปรตาม แสดงระดับความรู้ทางการเงินด้านความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน

LNLITbehave คือตัวแปรตาม แสดงระดับความรู้ทางการเงินด้านพฤติกรรมทางการเงิน

LNLITattitude คือตัวแปรตาม แสดงระดับความรู้ทางการเงินด้านทัศนคติทางการเงิน

แบบจำลองทั้งสามอยู่ในรูป Log-linear form โดยตัวแปรทุกตัวอยู่ในรูป Logarithm ยกเว้นตัวแปรหุ่น เนื่องจากในแบบจำลองทั้งสองตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นตัวแปรหุ่น ดังนั้นจึงมีเพียงตัวแปรตามเท่านั้นที่อยู่ในรูป Logarithm

4.2.2 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการประมาณการสมการถดถอยระดับความรู้ทางการเงิน จะนำมาแปลผล ดังแสดงในตารางที่ 4.15 ดังนี้

1). แบบจำลอง LNLITtotal

พิจารณาแบบจำลอง LNLITtotal ซึ่งแสดงผลของการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอยระดับความรู้ทางการเงินรวม โดยผลการประมาณการพบว่า เพศ (AGEmid) ภูมิภาคตามภูมิภาคหลังของครอบครัว (BKK, MID, NORTH, EN), ชชาติพันธุ์ (RACE) สินทรัพย์ที่แท้จริง (RASSET) และสินทรัพย์ที่เป็นตัวเงิน (MASSET) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ พิจารณาค่า R^2 สมการนี้ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 30 ซึ่งอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก ซึ่งเป็นธรรมชาติทั่วไปของข้อมูลภาคตัดขวาง และเมื่อพิจารณาค่า F statistics ที่เป็นการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณทั้งหมดมีค่าเท่ากับศูนย์หรือไม่ ปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้มีความแตกต่างไปจากศูนย์ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 (พิจารณาค่า F-statistic ซึ่งมากกว่าค่าวิกฤต ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99) โดยผลการประมาณการเป็นดังนี้

ระดับคะแนนความรู้ทางการเงินรวมมีความสัมพันธ์กับตัวแปรหุ่นอายุ ในช่วงต่ำกว่า 40 ปี (AGEyoung) ในเชิงลบ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ซึ่งหมายความว่า ระดับคะแนนความรู้ทางการเงินรวมของบุคลากรที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 40 ปี จะต่ำกว่าช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปีเป็นต้นไป (AGEelder) ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง อยู่ร้อยละ 7.965 (คำนวณจาก $100 * (e^{-0.083} - 1) %$)¹

ในขณะที่คะแนนของกลุ่มอายุช่วง 40-ต่ำกว่า50 ไม่พบความแตกต่างจากกลุ่มอ้างอิง อย่างมีนัยสำคัญ ผลสรุปนี้แตกต่างจากงานของต่างประเทศ ที่ส่วนมากพบว่าบุคคลที่อายุน้อยกว่าสูง มักมีความรู้ทางการเงินต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้เป็นผู้ทำงานในมหาวิทยาลัย ที่ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ ความสามารถสูง และยังมีอายุน้อยมากขึ้น ยิ่งสะสมศักยภาพในการทำงานมากขึ้น จึงทำให้กลุ่มบุคคลสูงอายุในมหาวิทยาลัยทำคะแนนความรู้ทางการเงินได้สูงกว่ากลุ่มหนุ่มสาวที่เพิ่งเข้าทำงานและมี

¹ การคำนวณค่า coefficient ของตัว dummy variable ในกรณีนี้ที่ตัวแปรตามอยู่ในค่า log จะตีความตามคำแนะนำของ Halvorsen and Palmquist โดยการ take antilog ค่า coefficient ของตัว dummy นั้นแล้วลบ 1 จากนั้นคูณด้วย ร้อย (จากกรณีตัวอย่างข้างต้น คำนวณโดย $100 * (e^{-0.083} - 1) % = -7.965$ ซึ่งหมายความว่าคะแนนความรู้ทางการเงินในกลุ่ม AGEyoung ต่ำกว่ากลุ่ม AGEelder ที่เป็นกลุ่มอ้างอิง อยู่ร้อยละ 7.96 ดูรายละเอียดได้จาก Basic Econometrics (Damodar N. Gujarati, 4th ed. 2003 p321)

อายุไม่ถึง 40 ปี อย่างไรก็ตามหากมีการสำรวจทั้งประเทศ ทุกกลุ่มบุคคล ก็อาจจะได้ข้อสรุปผลงานวิจัยที่แตกต่างไปจากนี้ได้

ตารางที่ 4.15 ผลการประมาณการสมการถดถอยระดับความรู้ทางการเงิน (Estimation Result) ด้วยวิธี Ordinary Least Squares Method (OLS)

	LNLITtotal	LNLITmathe	LNLITbehave	LNLITattitude
constant	2.574*** (25.917) (0.000)	-2.580*** (-2.277) (0.023)	1.746*** (14.086) (0.000)	1.399*** (26.371) (0.000)
SEX	-0.009 (-0.271) (0.786)	0.363 (0.954) (0.341)	0.003 (0.071) (0.944)	-0.026 (-1.453) (0.147)
AGEyoung	-0.083* (-1.817) (0.070)	-0.083 (-0.158) (0.874)	-0.129** (-2.256) (0.025)	-0.039 (-1.581) (0.115)
AGEmid	-0.061 (-1.272) (0.204)	0.063 (0.116) (0.908)	-0.099* (-1.657) (0.099)	-0.042* (-1.649) (0.100)
Married	-0.058* (-1.738) (0.083)	-0.310 (-0.813) (0.417)	-0.042 (-1.014) (0.312)	-0.014 (-0.787) (0.432)
Separate	-0.052* (-0.762) (0.447)	0.084 (0.107) (0.915)	-0.099 (-1.154) (0.249)	-0.005 (-0.136) (0.892)
BKK	-0.040 (-0.504) (0.614)	-0.067 (-0.074) (0.941)	0.026 (0.259) (0.796)	-0.047 (-1.112) (0.267)
MID	0.048 (0.731) (0.465)	1.073 (1.444) (0.150)	0.078 (0.959) (0.338)	0.018 (0.527) (0.598)
NORTH	0.051 (0.600) (0.549)	1.068 (1.111) (0.267)	0.086 (0.814) (0.416)	-0.019 (-0.424) (0.672)
EN	0.029 (0.372) (0.710)	0.956 (1.092) (0.276)	0.083 (0.871) (0.384)	-0.010 (-0.247) (0.805)
RACE	0.033 (0.724) (0.470)	0.297 (0.567) (0.571)	0.038 (0.666) (0.506)	0.013 (0.537) (0.592)
GROUPsciences	0.112** (2.259) (0.025)	0.330 (0.583) (0.560)	0.126** (2.033) (0.043)	0.029 (1.094) (0.275)
GROUPhealth	0.046 (1.022) (0.308)	0.505 (0.986) (0.325)	0.032 (0.577) (0.565)	0.005 (0.190) (0.850)
GROUPothers	0.031 (0.646) (0.518)	0.325 (0.598) (0.550)	0.011 (0.182) (0.856)	-0.003 (-0.113) (0.910)
GROUPcleaners	-0.246*** (-3.353) (0.001)	-4.101*** (-4.892) (0.000)	-0.048 (-0.526) (0.599)	-0.055 (-1.408) (0.160)
EDU	0.150*** (2.875) (0.004)	1.970*** (3.300) (0.001)	0.110* (1.679) (0.094)	0.023 (0.819) (0.414)
POS	0.114*** (2.899) (0.004)	0.546 (1.216) (0.225)	0.100** (2.028) (0.043)	0.037* (1.757) (0.080)
RASSET	-0.018 (-0.702) (0.483)	0.282 (0.972) (0.332)	-0.038 (-1.208) (0.228)	0.006 (0.444) (0.657)
MASSET	0.012 (0.562) (0.574)	-0.009 (-0.038) (0.970)	0.027 (1.028) (0.305)	-0.010 (-0.920) (0.358)
R ²	0.296	0.340	0.113	0.087
Adjusted R ²	0.257	0.303	0.064	0.037
F-statistics	7.643(sig 0.000)	9.343(sig 0.000)	2.313(sig 0.002)	1.731(sig 0.033)

* แสดงถึงมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90, **ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95, *** ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ตามลำดับ

ค่าในวงเล็บแรกแสดงถึงค่า t-statistics วงเล็บถัดไปแสดงค่า Sig (2-tailed) และสมการถดถอยอยู่ในรูป Log-linear form (ยกเว้นตัวแปรหุ่น (Dummy variables))

นอกจากนี้ สถานภาพก็เป็นปัจจัยหนึ่ง โดยมีกลุ่มโสดเป็นกลุ่มอ้างอิง ผลประมาณการ ผ่านนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ซึ่งพบว่ากลุ่มที่แต่งงานแล้ว (MARRIED) มีระดับคะแนนรวมต่ำกว่ากลุ่มโสด (SINGLE) อยู่ร้อยละ 5.635 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.058}-1)\%$) ในขณะที่กลุ่มหย่าร้าง รวมทั้งแยกกันอยู่ หรือหม้าย (SEPARATE) ไม่พบความแตกต่างกับกลุ่มโสดอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านกลุ่มคณะวิชา ซึ่งมีกลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Group human) เป็นกลุ่มอ้างอิง ปรากฏว่า ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 คะแนนความรู้ทางการเงินรวมของบุคลากรในกลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (GROUP sciences) สูงกว่ากลุ่มอ้างอิงอยู่ร้อยละ 11.851 (คำนวณจาก $100*(e^{0.112}-1)\%$) นอกจากนี้ ด้วยระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 กลุ่มแม่บ้านและคนสวน (GROUP cleaners) มีคะแนนความรู้ทางการเงินรวมต่ำกว่ากลุ่มอ้างอิงอยู่ร้อยละ 21.808 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.246}-1)\%$) ในขณะที่กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (GROUP health) และกลุ่มอื่นๆ ไม่พบความแตกต่างกับกลุ่มอ้างอิงอย่างมีนัยสำคัญ

ทางด้านระดับการศึกษา (EDU) ได้กำหนดตัวแปรหุ่นระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีเป็นต้นไปมีค่าเป็น 1 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีค่าเป็น 0 ผลประมาณการ ผ่านนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยกลุ่มที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีมีระดับคะแนนรวมสูงกว่ากลุ่มระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อยู่ร้อยละ 16.183 (คำนวณจาก $100*(e^{0.150}-1)\%$)

ตำแหน่งหน้าที่ (POS) ได้กำหนดให้บุคลากรสายอาจารย์มีค่าเป็น 1 ไม่ใช่บุคลากรสายอาจารย์ เช่น เจ้าหน้าที่สายสนับสนุนวิชาการ ลูกจ้าง แม่บ้านและคนสวน มีค่าเป็น 0 ผลการประมาณ ผ่านนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยกลุ่มบุคลากรสายอาจารย์มีระดับคะแนนรวมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช่บุคลากรสายอาจารย์ อยู่ร้อยละ 12.075 (คำนวณจาก $100*(e^{0.114}-1)\%$)

2). แบบจำลอง LNLITmathe

ทางด้านแบบจำลอง LNLITmathe พิจารณาค่า R^2 สมการนี้ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 34 และเมื่อพิจารณาค่า F statistics ปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้มีความแตกต่างไปจากศูนย์ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอยระดับความรู้ทางการเงินในหมวดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน มีตัวแปรอิสระเพียง 2 ตัวแปรที่ผ่านนัยสำคัญทางสถิติ คือ ปัจจัยด้านกลุ่มคณะวิชา ในกลุ่มแม่บ้านและคนสวน (GROUP cleaners) มีคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดความรู้ ความเข้าใจทางการเงินพื้นฐานต่ำกว่ากลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิงอยู่ร้อยละ 98.344 (คำนวณจาก $100*(e^{-4.101}-1)\%$) ซึ่งผลวิจัยที่ออกมา ก็เป็นไปตามที่คาด เนื่องจากกลุ่มแม่บ้านและคนสวนเป็นกลุ่มที่มีพื้นฐานความรู้ต่ำสุด ในขณะที่คำถามในหมวดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจทางการเงินพอสมควร ในการคิดคำนวณอัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ ค่าของเงิน และอื่นๆที่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ทางการเงิน ในขณะที่กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (GROUP sciences) กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (GROUP health) และกลุ่มอื่นๆ ไม่พบความแตกต่างกับกลุ่มอ้างอิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้อีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความรู้ทางการเงินในหมวดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงินคือระดับการศึกษา ซึ่งผ่านนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยกลุ่มที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีมีระดับคะแนนหมวดความรู้ ความเข้าใจทางการเงินพื้นฐานสูงกว่ากลุ่มระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อยู่ร้อยละ 617.067 (คำนวณจาก $100*(e^{1.970}-1)\%$)

3). แบบจำลอง LNLITbehave

ทางด้านแบบจำลอง LNLITbehave พิจารณาค่า R^2 สมการนี้ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้เพียงร้อยละ 11 และเมื่อพิจารณาค่า F statistics ปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้มีความแตกต่างไปจากศูนย์ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอยระดับความรู้ทางการเงินในหมวดพฤติกรรมทางการเงิน มีตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปรที่ผ่านนัยสำคัญทางสถิติ คือ ปัจจัยด้าน อายุ กลุ่มคณะวิชา ระดับการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่

ตัวแปรหุ่นอายุ ในช่วงอายุต่ำกว่า 40 ปี (AGEyoung) มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมฯ อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมฯ ของบุคลากรที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 40 ปี จะต่ำกว่าช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปี เป็นต้นไป (AGEelder) ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง อยู่ร้อยละ 12.102 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.129}-1)\%$)

ในขณะที่คะแนนของกลุ่มอายุช่วง 40-ต่ำกว่า50 จะต่ำกว่าช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปี เป็นต้นไป (AGEelder) ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง อยู่ร้อยละ 9.426 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.099}-1)\%$) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

ทางด้านกลุ่มคณะวิชา ปรากฏว่า ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 คะแนนความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมของบุคลากรในกลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (GROUP sciences) สูงกว่ากลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิงอยู่ร้อยละ 13.428 (คำนวณจาก $100*(e^{0.126}-1)\%$)

ในขณะที่กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (GROUP health) กลุ่มอื่นๆ (GROUP health) และกลุ่มแม่บ้านและคนสวน (GROUP cleaner) ไม่พบความแตกต่างกับกลุ่มอ้างอิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะสังเกตได้ว่า ในกรณีของกลุ่มแม่บ้านและคนสวน ที่เป็นกลุ่มที่ขาดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน ตามที่ได้เสนอไปข้างต้น แต่ทางด้านพฤติกรรมทางการเงินแล้วกลับพบว่าไม่ได้มีระดับความรู้ทางด้านพฤติกรรมที่แตกต่างจากกลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหมวดพฤติกรรมทางการเงิน จะมุ่งตรวจสอบพฤติกรรมของบุคคลในด้านการมีวินัย และความรับผิดชอบทางการเงิน เป็นสำคัญ

เมื่อพิจารณาไปที่ระดับการศึกษา (EDU) ผลสอดคล้องกับการทดสอบแบบจำลองทั้ง 2 แบบจำลองก่อนหน้า (LNLITtotal และ LNLITmathe) ซึ่งผลประมาณการ ผ่านนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยกลุ่มที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีมีระดับคะแนนหมวดพฤติกรรมทางการเงินสูงกว่ากลุ่มระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อยู่ร้อยละ 11.627 (คำนวณจาก $100*(e^{0.110}-1)\%$)

ตำแหน่งหน้าที่ (POS) โดยผลการประมาณ ผ่านนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กลุ่มบุคลากรสายอาจารย์มีระดับคะแนนหมวดพฤติกรรมทางการเงินสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช่บุคลากรสายอาจารย์ อยู่ร้อยละ 10.518 (คำนวณจาก $100*(e^{0.100}-1)\%$)

4). แบบจำลอง LNLITattitude

แบบจำลอง LNLITattitude พิจารณาค่า R^2 สมการนี้ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้เพียงร้อยละ 8.7 และเมื่อพิจารณาค่า F statistics ปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้มีความแตกต่างไปจากศูนย์ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 โดยผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอยระดับความรู้ทางการเงินในหมวดทัศนคติทางการเงิน มีตัวแปรอิสระเพียง 2 ตัวที่ผ่านนัยสำคัญทางสถิติ คือ ปัจจัยด้าน อายุ และตำแหน่งหน้าที่

ตัวแปรหุ่นอายุ ในช่วงอายุ 40-ต่ำกว่า 50 ปี (AGEmid) มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติ อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยระดับคะแนนความรู้ทาง

การเงินหมวดทัศนคติของบุคลากรที่มีช่วงอายุ 40-ต่ำกว่า 50 ปี จะต่ำกว่าช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปีเป็นต้นไป (AGEelder) ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง อยู่ร้อยละ 4.113 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.042}-1)\%$)

ตำแหน่งหน้าที่ (POS) ผลสอดคล้องกับการทดสอบแบบจำลองด้านพฤติกรรมทางการเงิน โดยผลการประมาณ ผ่านนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 กลุ่มบุคลากรสายอาจารย์มีระดับคะแนนหมวดทัศนคติทางการเงินสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช่บุคลากรสายอาจารย์ อยู่ร้อยละ 3.632 (คำนวณจาก $100*(e^{0.037}-1)\%$)

4.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ที่กำหนดพฤติกรรมการเลือกออม-ไม่ออม ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน โดยใช้แบบจำลองถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิภาค (Binary Logistic Regression) ในการประมาณค่า

4.3.1 ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

การประมาณค่าทางเศรษฐมิติจะใช้ตัวแบบถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิภาค (Binary Logistic regression) ในการอธิบายพฤติกรรมการเลือกออม-ไม่ออมของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน โดยใช้โปรแกรม SPSS ในการประมาณการ โดยปัจจัยอิสระที่เกี่ยวข้องมี 4 ปัจจัยหลัก 1) ปัจจัยด้านประชากร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา ตำแหน่งหน้าที่ กลุ่มคณะวิชา สถานะการสมรส 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ระดับรายได้หลักต่อเดือน รายได้เสริม ภาระหนี้สิน ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย การถือครองมูลค่าทรัพย์สินทั้งทรัพย์สินถาวร และทรัพย์สินทางการเงิน 3) ปัจจัยด้านสังคมและครอบครัว การมีภาระให้การพึ่งพิงแก่ผู้อื่น การติดการพนัน การสูบบุหรี่และดื่มสุรา 4) ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน ทั้ง 3 หมวด หมวดความรู้ความเข้าใจทางการเงิน พื้นฐาน หมวดพฤติกรรมทางการเงิน และหมวดทัศนคติทางการเงิน โดยตัวแปรในแบบจำลองมี ดังนี้

1. ตัวแปรตาม เป็นตัวแปรหุ่น ถ้าออม กำหนดค่าเป็น 1 ถ้าไม่ออม กำหนดค่าเป็น 0

2. ตัวแปรอิสระที่ใช้ในแบบจำลองนี้ แยกพิจารณาเป็น 4 ปัจจัยหลัก ดังนี้

1). ปัจจัยด้านประชากร ซึ่งเป็นตัวแปรหุ่นทั้งหมด (Dummy variables) โดยปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา เชื้อชาติ กลุ่มคณะวิชา ตำแหน่งหน้าที่ ภูมิลำเนา

2). ปัจจัยด้านสังคมและครอบครัว ได้แก่ การมีภาระให้การพึ่งพิงแก่ผู้อื่น การติดการพนัน การสูบบุหรี่และดื่มสุรา เป็นตัวแปรหุ่นทั้งหมด (Dummy variables)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในประเทศไทย ได้ข้อสรุปที่ไม่ตรงกัน เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่ทำการศึกษาวิจัยในวงแคบ จำกัดอยู่ที่พื้นที่ใด พื้นที่หนึ่ง หรือหน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่ง ผลสรุปงานวิจัยจึงไม่แน่นอน ในตัวแปรด้านประชากรบางตัว เช่น อายุ บางงานวิจัยระบุว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการออม แต่ในบางงานวิจัยก็ได้ผลที่ตรงข้าม หรือแม้ว่าตัวแปรประชากรบางตัวจะได้ข้อสรุปตรงกันว่ามีความสัมพันธ์กับระดับการออมอย่างมีนัยสำคัญ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประชากรเหล่านั้นกับระดับการออมก็ได้ผลสรุปที่แตกต่างกัน เช่น กรณีของตัวแปรด้านสังคมและครอบครัว การมีภาระพึ่งพิง (จำนวนผู้อยู่ในอุปการะ) บางงานวิจัยก็สรุปว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการออม บางงานก็สรุปว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้าม รายละเอียดต่างๆเหล่านี้ โปรดพิจารณากลับไปดูในบทที่ 2 ซึ่งได้ชี้แจงไว้ ในที่นี้จึงจะยังไม่อธิบายถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระเหล่านี้ว่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออม-ไม่ออมในทิศทางบวกหรือลบอย่างไร เมื่อได้ผลการวิเคราะห์จากการประมาณการแล้ว จึงจะค่อยนำสิ่งที่ศึกษามาทั้งหมดมาสรุปผลอีกครั้งหนึ่ง

3). ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (บุคคล) ประกอบด้วย ระดับรายได้หลักต่อเดือน รายได้เสริม ภาระหนี้สิน ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย การถือครองมูลค่าทรัพย์สิน ซึ่งผลงานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่ ก็ให้ผลในลักษณะที่สอดคล้องกัน และเป็นไปตามทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์

- รายได้หลักต่อเดือน หากบุคคลมีระดับรายได้หลักต่อเดือนเพิ่มขึ้น ก็น่าจะสามารถออมได้เพิ่มขึ้น
- รายได้เสริม บุคคลที่มีรายได้เสริมน่าจะสามารถออมได้มากกว่าบุคคลที่ไม่มีรายได้เสริม
- ภาระหนี้สิน บุคคลที่มีภาระหนี้สินน่าจะมีความสามารถในการออมต่ำกว่าบุคคลที่ไม่มีหนี้
- ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย บุคคลที่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยน่าจะมีความสามารถในการออมสูงกว่าบุคคลที่ไม่มีที่อยู่อาศัยของตนเอง อย่างไรก็ตามอาจให้ผลสรุปแตกต่างจากนี้ได้เช่นกัน เนื่องจากเมื่อบุคคลมีที่อยู่อาศัยของตนเองแล้ว ก็อาจลดความกังวลในด้านค่าใช้จ่ายจากการเช่าที่พักอาศัย และลดความกังวลในความไม่มั่นคงของชีวิตไปได้มากพอสมควร จนอาจทำให้ไม่สนใจที่จะเก็บออมมากนักเมื่อเทียบกับกลุ่มที่ยังไม่มีที่อยู่อาศัยของตนเอง ความสัมพันธ์จึงเป็นไปได้ทั้งทิศทางบวกและทิศทางลบ
- การถือครองมูลค่าทรัพย์สิน บุคคลที่ถือครองทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่แท้จริงหรือทรัพย์สินที่เป็นตัวเงิน น่าจะมีความสามารถในการออมสูงกว่าบุคคลที่ไม่มีทรัพย์สินถือครอง

4). ปัจจัยความรู้ทางการเงิน ทั้งทางด้านหมวดความรู้ความเข้าใจทางการเงินพื้นฐาน หมวดพฤติกรรมทางการเงิน และหมวดทัศนคติทางการเงิน หากความรู้ทางการเงินในแต่ละหมวดเพิ่มขึ้น น่าจะส่งผลให้สามารถออมเพิ่มขึ้น

สรุปตัวแปรอิสระต่างๆในตัวแบบ เป็นดังนี้

ปัจจัยด้านประชากร

1. เพศ (SEX) เป็นตัวแปรหุ่น ถ้าเป็นเพศชายจะมีค่าเป็น 1 เพศหญิงมีค่าเป็น 0
2. อายุ ตัวแปรหุ่นแทนอายุในที่นี้มีทั้งหมด 3 ตัว AGEyoung, AGEmid, AGEelder โดยตัวแปรหุ่น AGEelder เป็นระดับอ้างอิง ดังนั้นตัวแปรหุ่นแทนอายุที่จะอยู่ในแบบจำลองมี 2 ตัวดังนี้ AGEyoung, AGEmid
3. สถานภาพ ตัวแปรหุ่นแทนสถานภาพของบุคคลมีทั้งหมด 4 ตัว SINGLE, MARRIED, SEPARATE โดย SINGLE ถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มอ้างอิง ตัวแปรหุ่นแทนสถานภาพที่จะอยู่ในแบบจำลองจึงมี 2 ตัวดังนี้ MARRIED, SEPARATE
4. ภูมิภาคตามภูมิภาคหลังของครอบครัว ตัวแปรหุ่นแทนภูมิภาคต่างๆ มี 5 ตัวดังนี้ NORTH, BKK, MID EN และ SOUTH โดย SOUTH เป็นกลุ่มอ้างอิง อ้างอิง ดังนั้นตัวแปรหุ่นภูมิภาคตามภูมิภาคหลังของครอบครัวจึงมี 4 ตัวดังนี้ NORTH, BKK, MID EN
5. ชาติพันธุ์ (RACE) เป็นตัวแปรหุ่น ถ้าชาติพันธุ์เชื้อสายจีนจะมีค่าเป็น 1 ชาติพันธุ์เชื้อสายไทยมีค่าเป็น 0

6. กลุ่มคณะวิชาต่างๆ ตัวแปรหุ่นแทนกลุ่มคณะวิชาต่างๆ และกลุ่มอื่นๆที่เหลือในมหาวิทยาลัย มี 5 ตัว GROUP sciences, GROUP health, Group human, GROUP others, GROUP cleaners โดยกลุ่ม GROUP human เป็นระดับอ้างอิง ดังนั้นตัวแปรหุ่นกลุ่มคณะวิชาต่างๆที่จะอยู่ในแบบจำลองมี 4 ตัว ดังนี้ GROUP sciences, GRROUP health, GROUP others, และ GROUP cleaners.

7. ระดับการศึกษา (EDU) เป็นตัวแปรหุ่น ถ้าระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีเป็นต้นไปจะมีค่าเป็น 1 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีค่าเป็น 0

8. ตำแหน่งหน้าที่ (POS) เป็นตัวแปรหุ่น ถ้าเป็นบุคลากรสายอาจารย์จะมีค่าเป็น 1 ไม่ใช่บุคลากรสายอาจารย์ เช่น เจ้าหน้าที่สายสนับสนุนวิชาการ ลูกจ้าง และแม่บ้าน มีค่าเป็น 0

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

9. ระดับรายได้หลักต่อเดือน (CURRENT INCOME) แสดงจำนวนรายได้หลักหรือรายได้ประจำของบุคลากรกลุ่มต่างๆ หน่วย (500 บาท)

10. รายได้เสริม (EXTRA INCOME) เป็นตัวแปรหุ่น หากมีรายได้เสริม กำหนดค่าเป็น 1 ไม่มีรายได้เสริม กำหนดค่าเป็น 0

11. ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย (OWNER) เป็นตัวแปรหุ่น เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย กำหนดค่าเป็น 1 ไม่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย กำหนดค่าเป็น 0

12. สินทรัพย์ที่แท้จริง (RASSET) เป็นตัวแปรหุ่น ถ้ามีสินทรัพย์ที่แท้จริง จะมีค่าเป็น 1 ถ้าไม่มีสินทรัพย์ที่แท้จริง จะมีค่าเป็น 0

13. สินทรัพย์ทางการเงิน (MASSET) เป็นตัวแปรหุ่น ถ้ามีสินทรัพย์ทางการเงิน จะมีค่าเป็น 1 ถ้าไม่มีสินทรัพย์ทางการเงิน จะมีค่าเป็น 0

14. ภาวะหนี้สิน (DEBT) เป็นตัวแปรหุ่น มีหนี้สิน กำหนดค่าเป็น 1 ไม่มีหนี้สิน กำหนดค่าเป็น 0

ปัจจัยด้านสังคมและครอบครัว

15. การมีภาระให้การพึ่งพิงแก่ผู้อื่น กำหนดให้ช่วงจำนวนผู้อยู่ในอุปการะเป็นตัวแปรหุ่น โดยแบ่งเป็น 3 ช่วง ไม่มีผู้อยู่ในอุปการะ (NO DEPENDANT), 1-2 คน (DEPENDANT1), และตั้งแต่ 3 คน เป็นต้นไป (DEPENDANT2), โดยตัวแปรหุ่นไม่มีผู้อยู่ในอุปการะ (NO DEPENDANT) ถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มอ้างอิง ดังนั้นตัวแปรหุ่นแทนการมีภาระให้การพึ่งพิงแก่ผู้อื่น ที่จะอยู่ในแบบจำลองมี 2 ตัวดังนี้ DEPENDANT1, DEPENDANT2

16. การดื่มสุรา (ALCOHOL) เป็นตัวแปรหุ่น ถ้าดื่มเหล้า จะมีค่าเป็น 1 ถ้าไม่ดื่มเหล้า จะมีค่าเป็น 0

17. การติดการพนัน (GAMBLING) เป็นตัวแปรหุ่น ถ้าเล่นการพนัน จะมีค่าเป็น 1 ถ้าไม่เล่นการพนัน จะมีค่าเป็น 0

ปัจจัยความรู้ทางการเงิน

18. คะแนนหมวดความรู้ความเข้าใจทางการเงินพื้นฐาน (MATHE) มีหน่วยเป็นคะแนน

19. คะแนนหมวดพฤติกรรมทางการเงิน (BEHAVE) มีหน่วยเป็นคะแนน

20. คะแนนหมวดทัศนคติทางการเงิน (ATTITUDE) มีหน่วยเป็นคะแนน

สรุปตัวแบบสมการถดถอยโลจิสติกส์

SAVE/NOT SAVE = f(SEX, AGEyoung, AGEmid, MARRIED, SEPARATE, BKK, MID, NORTH, EN, RACE, GROUP sciences, GROUP health, GROUP others, GROUP cleaners, EDU, POS, CURRENT INCOME, EXTRA INCOME, OWNER, RASSET, MASSET, DEBT, DEPENDANT1, DEPENDANT2, ALCOHOL, GAMBLING, MATHE, BEHAVE, ATTITUDE)

โดยกำหนดให้ SAVE/NOT SAVE คือตัวแปรตาม ซึ่งเป็นตัวแปรหุ่น ถ้าออม กำหนดค่าเป็น 1 ถ้าไม่ออม กำหนดค่าเป็น 0

4.3.2 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการประมาณการสมการถดถอยถดถอยโลจิสติกส์ในการอธิบายพฤติกรรมการเลือกออม-ไม่ออมของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน จะนำมาแปลผล ดังแสดงในตารางที่ 4.16 a, b, c และ 4.17 ดังนี้

ตารางที่ 4.16a Omnibus Tests of Model Coefficients

Omnibus Tests of Model Coefficients				
		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	136.725	29	.000
	Block	136.725	29	.000
	Model	136.725	29	.000

ตารางที่ 4.16b Model Summary

Model Summary			
Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	300.842 ^a	.329	.456

ตารางที่ 4.16c Classification Table

Classification Table ^a					
Observed		Predicted			
		มีเงินออมหรือไม่		Percentage Correct	
		ไม่มีเงินออม	มีเงินออม		
Step 1	มีเงินออมหรือไม่	ไม่มีเงินออม	68	47	59.1
		มีเงินออม	26	202	88.6
Overall Percentage					78.7

ตารางที่ 4.17 ผลการประมาณการปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออม/ไม่ออม ของบุคลากรฯ ด้วยวิธี Binary Logistic regression

	B	S.E.	Wald	Sig.	Exp(B)
Constant	-5.176***	1.734	8.909	0.003	0.006
SEX	0.014	0.368	0.002	0.969	1.015
AGEyoung	-0.397	0.652	0.371	0.543	0.673
AGEmid	-0.010	0.596	0.000	0.987	0.990
MARRIED	-0.240	0.371	0.420	0.517	0.786
SEPARATE	-1.011	0.732	1.908	0.167	0.364
BKK	-1.598	0.983	2.642	0.104	0.202*
MID	-1.182	0.847	1.945	0.163	0.307
NORTH	-0.681	1.017	0.448	0.503	0.506
EN	-0.780	0.926	0.710	0.400	0.458
RACE	0.998	0.571	3.051	0.081	2.712*
GROUP sciences	0.630	0.559	1.268	0.260	1.877
GROUP health	0.249	0.452	0.304	0.581	1.283
GROUP others	0.748	0.472	2.506	0.113	2.112
GROUP cleaners	-1.195	0.788	2.299	0.129	0.303
EDU	-0.502	0.558	0.809	0.368	0.605
POS	-0.295	0.451	0.429	0.513	0.744
CURRENT INCOME	0.030	0.012	6.808	0.009	1.031***
EXTRA INCOME	0.879	0.348	6.386	0.012	2.409***
OWNER	-0.280	0.324	0.747	0.388	0.756
RASSET	0.450	0.285	2.503	0.114	1.569
MASSET	0.222	0.260	0.728	0.394	1.248
DEBT	-0.449	0.324	1.924	0.165	0.638
DEPENDANT1	-0.179	0.345	0.269	0.604	0.836
DEPENDANT2	-0.686	0.634	1.172	0.279	0.504
ALCOHOL	-0.592	0.652	0.824	0.364	0.553
GAMBLING	-0.467	0.385	1.467	0.226	0.627
MATHE	0.066	0.058	1.301	0.254	1.069
BEHAVE	0.297	0.086	12.040	0.001	1.346***
ATTITUDE	1.010	0.313	10.431	0.001	2.746***

จากตารางที่ 4.16a ตัวแบบโดยภาพรวมมีค่าไคสแควร์ = 136.725 โดยค่า sig = 0.000 น้อยกว่า .01 จึงสรุปได้ว่ามีนัยสำคัญที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระ อย่างน้อยที่สุดหนึ่งตัวไม่เท่ากับ 0 แสดงว่าตัวแบบนี้มีความเหมาะสมที่จะใช้ในการทำนาย สำหรับตารางที่ 4.16b ค่าสถิติ $-2\log$ likelihood เป็นการพิจารณาภาวะแนบสนิทของโมเดล ยังมีค่าน้อยเท่าไร ตัวแบบ ก็เหมาะสมเท่านั้น ซึ่งจากตารางค่า $-2\log$ likelihood ($-2LL$) ที่มีตัวแปรอิสระอยู่ในตัวแบบ เท่ากับ 300.842 ซึ่งน้อยกว่า $-2LL$ สำหรับตัวแบบที่มีเฉพาะค่าคงที่ ซึ่งเท่ากับ 437.567 ค่าตัวเลขของเทอม ดังกล่าวไม่ได้บอกอะไรมากนัก ยกเว้นแต่เรานำเอาค่าสถิติตัวนี้ไปใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างตัวแบบที่ ลดรูป (Reduced Model) แต่ในที่นี้ไม่ได้ทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติตัวนี้เพียง เท่านั้น ส่วนค่า Cox & Snell R Square และ Nagelkerke R Square เป็น Pseudo R-square เนื่องจากสมการ ถดถอยโลจิสติกส์จะไม่มีค่า R-Square เหมือนกับกรณีในการถดถอยเชิงเส้น (OLS) ในที่นี้ ค่า Pseudo R^2 (Nagelkerke R^2) = .456 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดที่อยู่สมการในขั้นตอนสุดท้ายอธิบายผลการ

ออม/ไม่ออมของบุคลากรฯ ได้ร้อยละ 45.6 อย่างไรก็ตามการตีความต้องใช้ความระมัดระวัง เพราะเป็นแค่ $Pseudo R^2$

ส่วนตารางที่ 4.16c เป็นตารางแสดงการจำแนกกลุ่มสำหรับค่าที่สังเกตได้กับค่าพยากรณ์การออม/ไม่ออมของบุคลากร จากตารางพบว่าตัวแบบสามารถทำนายบุคลากรที่ไม่มีเงินออมได้ถูกต้องร้อยละ 59.1 และทำนายบุคลากรที่สามารถออมได้ถูกต้องร้อยละ 88.6 ซึ่งถ้าดูในภาพรวมจะเห็นว่าตัวแบบนี้สามารถจำแนกได้ถูกต้องร้อยละ 78.7

ส่วนตารางที่ 4.17 บอกให้ทราบเกี่ยวกับสัมประสิทธิ์การถดถอยกับตัวสถิติที่ใช้ในการทดสอบและบอกให้ทราบความมีนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรอิสระแต่ละตัว โดย B หมายถึง ค่าประมาณของ Logit ค่า Wald Statistic คือตัวสถิติทดสอบ ที่ใช้ทดสอบสมมติฐานหลักที่ว่าค่าสัมประสิทธิ์แต่ละตัวของ Logit มีค่าเป็นศูนย์หรือไม่ โดยนัยสำคัญของ Wald statistic แสดงในคอลัมน์ sig ซึ่งก็คือค่า P-Value ตัวอย่างเช่น หากค่า P-value < 0.01 หมายความว่ามีความนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ว่าความสัมพันธ์ที่ค้นพบนั้นเป็นจริง เป็นต้น ส่วนค่า Exp(B) ในคอลัมน์ขวาสุดคือค่า Odds ratio (OR) สำหรับตัวแปรอิสระ ซึ่งค่านี้จะทำให้การตีความความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามง่ายขึ้น ความเข้าใจ มากกว่าการตีความจาก B

จากตารางที่ 4.16 ทางด้านตัวแปรภูมิภาคตามภูมิภาคหลังของครอบครัว กลุ่มบุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพฯ (BKK) จะมีความสามารถทางการออมต่ำกว่าบุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้ (กลุ่มอ้างอิง) ร้อยละ 79.8 [(0.202-1)*100] โดยผ่านนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

เมื่อพิจารณาไปที่ชาติพันธุ์ (RACE) ผลประมาณการ ผ่านนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยบุคลากรที่มีชาติพันธุ์เชื้อสายจีนมีโอกาสที่จะออมได้สูงกว่าบุคลากรที่มีชาติพันธุ์เชื้อสายไทย เท่ากับ 2.712 เท่า หรือร้อยละ 171.2 [มาจาก (2.712-1)*100]

ส่วนปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญคือ รายได้หลัก (CURRENT INCOME) และรายได้เสริม (EXTRA INCOME) ในกรณีของรายได้หลัก (CURRENT INCOME) ผลประมาณการ ผ่านนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 เมื่อรายได้หลักเพิ่มขึ้น 1 หน่วย (500 บาท) โอกาสที่จะออมได้เพิ่มขึ้น 1.031 เท่า เมื่อเทียบกับรายได้หลักเดิม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1 [มาจาก (1.031-1)*100]

กรณีของรายได้เสริม (EXTRA INCOME) ผลประมาณการ ผ่านนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยบุคลากรที่มีรายได้เสริมมีโอกาสที่จะออมได้สูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีรายได้เสริม เท่ากับ 2.409 เท่า หรือร้อยละ 140.9 [มาจาก (2.409,7-1)*100]

อีกปัจจัยที่สำคัญคือปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินในหมวดพฤติกรรมทางการเงิน และในหมวดทัศนคติทางการเงิน สามารถผ่านนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 เมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงิน หมวดพฤติกรรมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย (เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน) โอกาสที่จะออมได้เพิ่มขึ้น 1.346 เท่า เมื่อเทียบกับระดับคะแนนความรู้หมวดพฤติกรรมเดิม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 34.6 [มาจาก (1.346-1)*100]

ในขณะที่ เมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงิน หมวดทัศนคติเพิ่มขึ้น 1 หน่วย (เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) โอกาสที่จะออมได้เพิ่มขึ้น 2.746 เท่า เมื่อเทียบกับระดับคะแนนความรู้หมวดทัศนคติเดิม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 174.6 [มาจาก (2.746-1)*100]

จะสังเกตได้ว่าระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน (MATHE) ไม่พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งความรู้ทางด้านนี้จะเกี่ยวข้องกับคำนวณทางการเงิน เช่น การคำนวณอัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ ค่าของเงิน เป็นต้น ในขั้นนี้จึงได้ข้อสรุปจากทั้งผู้ที่ออมได้และผู้ที่ออมไม่ได้ว่า ความรู้ทางการเงินเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน เป็นปัจจัยที่สำคัญกว่าในการกำหนดความสามารถในการออมได้

ในหัวข้อถัดไป จะตรวจสอบในรายละเอียดต่อไปว่าหากพิจารณาเฉพาะผู้ที่ออมได้เท่านั้น จะมีปัจจัยใดที่กำหนดพฤติกรรมการออมบ้าง

4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดจำนวนเงินออม (แบบจำลองที่ 1) และปัจจัยที่กำหนดสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ (แบบจำลองที่ 2) ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ (เฉพาะผู้ที่ออมได้) โดยทั้ง 2 แบบจำลองใช้ตัวแบบถดถอยเชิงพหุ (Multiple Linear Regression) โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square(OLS)) ในการประมาณค่า

4.4.1 ตัวแบบที่ใช้ในการวิเคราะห์

การประมาณค่าจะใช้ตัวแบบจำลองถดถอยเชิงพหุ (Multiple linear Regression) โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ ในการอธิบายแบบจำลองที่ 1 จำนวนเงินออม และแบบจำลองที่ 2 สัดส่วนเงินออมต่อรายได้ ของบุคลากร ในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน (เฉพาะผู้ที่สามารถออมได้ จำนวน 223 ราย) โดยสมการทั้ง 2 แบบจำลองอยู่ในรูปแบบ Log-linear (ยกเว้นตัวแปรหุ่น) ซึ่งสัมประสิทธิ์ที่ประมาณค่าได้จะเป็นค่าความยืดหยุ่นของแต่ละตัวแปร ยกเว้นค่าตัวแปรหุ่น โดยใช้โปรแกรม SPSS ในการประมาณการ โดยปัจจัยอิสระที่เกี่ยวข้องในทั้งสองแบบจำลองมี 4 ปัจจัยหลัก เช่นเดียวกับกรณีการประมาณค่าด้วยตัวแบบสมการถดถอยโลจิสติกส์แบบทวิภาค (Binary Logistic regression) ในการอธิบายพฤติกรรมการเลือกออม-ไม่ออมของบุคลากรฯ

สรุปตัวแบบสมการถดถอยจำนวนเงินออม

$LNSAVE = f(SEX, AGE_{young}, AGE_{mid}, MARRIED, SEPARATE, BKK, MID, NORTH, EN, RACE, GROUP_{sciences}, GROUP_{health}, GROUP_{others}, GROUP_{cleaners}, EDU, POS, LNCURRENT INCOME, EXTRA INCOME, OWNER, RASSET, MASSET, DEBT, DEPENDANT1, DEPENDANT2, ALCOHOL, GAMBLING, LNMATHE, LNBEHAVE, LNATTITUDE)$

โดยกำหนดให้ LNSAVE คือตัวแปรตาม แสดงจำนวนเงินออมของบุคลากรฯ โดยตัวแปรตามและตัวแปรอิสระทุกตัว (ยกเว้นตัวแปรหุ่น) อยู่ในรูป Logarithm

สรุปตัวแบบสมการถดถอยสัดส่วนการออมต่อรายได้

$LNS/Y = f(SEX, AGE_{young}, AGE_{mid}, MARRIED, SEPARATE, BKK, MID, NORTH, EN, RACE, GROUP_{sciences}, GROUP_{health}, GROUP_{others}, GROUP_{cleaners}, EDU, POS, LNCURRENT INCOME, EXTRA INCOME, OWNER, RASSET, MASSET, DEBT, DEPENDANT1, DEPENDANT2, ALCOHOL, GAMBLING, LNMATHE, LNBEHAVE, LNATTITUDE)$

โดยกำหนดให้ LNS/Y คือตัวแปรตาม แสดงสัดส่วนการออมต่อรายได้ของบุคลากรฯ โดยตัวแปรตามและตัวแปรอิสระทุกตัว (ยกเว้นตัวแปรหุ่น) อยู่ในรูป Logarithm

4.4.2 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการประมาณการสมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple linear Regression) โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) ในแบบจำลองที่ 1 และ 2 จะนำมาแปลผล ดังแสดงในตารางที่ 4.18 ดังนี้

ในแบบจำลองทั้งสองแบบจำลองพบว่าได้ผลลัพธ์ที่ใกล้เคียงกันมาก โดยปัจจัยที่กำหนดจำนวนเงินออม (ตัวแบบที่1) หรือสัดส่วนการออมต่อรายได้ (ตัวแบบที่2) ที่ปรากฏนัยสำคัญทางสถิติ และซ้ำกันในทั้งสองตัวแบบ ได้แก่ กลุ่มอื่นๆ (GROUP other) รายได้หลัก (LNCURRENT INCOME) รายได้เสริม (EXTRA INCOME) ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย (OWNER) การครอบครองสินทรัพย์ถาวร (RASSET) หนี้ (DEBT) และระดับคะแนนความรู้ทางการเงินทั้ง 3 หมวด (LNMATHE, LNBEHAVE, LNATTITUDE)

ส่วนตัวแปรที่พบนัยสำคัญทางสถิติในตัวแบบที่ 1 แต่ไม่ปรากฏในตัวแบบที่ 2 คือ ภูมิภาคกลาง (BKK) และ ชาติพันธุ์ (RACE)

และตัวแปรที่พบนัยสำคัญทางสถิติในตัวแบบที่ 2 แต่ไม่ปรากฏในตัวแบบที่ 1 คือ การดื่มสุรา (ALCOHOL)

โดยจะวิเคราะห์ทั้งสองตัวแบบควบคู่กันไป เริ่มจากปัจจัยที่มีซ้ำกันในทั้งสองตัวแบบที่ปรากฏนัยสำคัญทางสถิติก่อน ซึ่งมีปัจจัยที่กำหนดดังนี้

ทางด้านกลุ่มคณะวิชา ผลปรากฏว่า ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 จำนวนเงินออมในกลุ่มอื่นๆ (GROUP other) สูงกว่ากลุ่มคณะศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (GROUP human) ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิงอยู่ร้อยละ 116.409 (คำนวณจาก $100*(e^{0.772}-1)\%$) ในขณะที่สัดส่วนการออมต่อรายได้ในกลุ่มอื่นๆ (GROUP other) สูงกว่ากลุ่มคณะศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิงอยู่ร้อยละ 111.912 (คำนวณจาก $100*(e^{0.751}-1)\%$)

รายได้หลัก (CURRENT INCOME) เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดจำนวนเงินออม ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 เมื่อรายได้หลักเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนเงินออมเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.053 และเมื่อรายได้หลักเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้สัดส่วนเงินออมต่อรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.083

รายได้เสริม (EXTRA INCOME) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 จำนวนเงินออมในบุคลากรที่มีรายได้เสริม สูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีรายได้เสริม อยู่ร้อยละ 175.110 (คำนวณจาก $100*(e^{1.012}-1)\%$) ในขณะที่สัดส่วนการออมต่อรายได้ในบุคลากรที่มีรายได้เสริม สูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีรายได้เสริม อยู่ร้อยละ 115.977 (คำนวณจาก $100*(e^{0.770}-1)\%$)

ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย (OWNER) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำนวนเงินออมในบุคลากรที่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย ต่ำกว่าบุคลากรที่ไม่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย อยู่ร้อยละ 43.954 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.579}-1)\%$) ในขณะที่สัดส่วนการออมต่อรายได้ในบุคลากรที่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยต่ำกว่าบุคลากรที่ไม่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย อยู่ร้อยละ 45.009 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.598}-1)\%$)

การครอบครองสินทรัพย์ที่แท้จริง (RASSET) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 จำนวนเงินออมในบุคลากรที่มีการครอบครองสินทรัพย์ที่แท้จริง สูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีการครอบครองสินทรัพย์ที่แท้จริง อยู่ร้อยละ 49.930 (คำนวณจาก $100*(e^{0.405}-1)\%$) ในขณะที่สัดส่วนการออมต่อรายได้ในบุคลากรที่มีการครอบครองสินทรัพย์ที่แท้จริงสูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีการครอบครองสินทรัพย์ที่แท้จริง อยู่ร้อยละ 48.587 (คำนวณจาก $100*(e^{0.396}-1)\%$)

หนี้ (DEBT) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 จำนวนเงินออมในบุคลากรที่มีหนี้ต่ำกว่าบุคลากรที่ไม่มีหนี้ อยู่ร้อยละ 49.943 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.692}-1)\%$) ในขณะที่ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 สัดส่วน

การออมต่อรายได้ในบุคลากรที่มีการครอบครองสินทรัพย์ถาวรสูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีการครอบครองสินทรัพย์ถาวร อยู่ร้อยละ 54.205 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.781}-1)\%$)

ระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐาน (LNMATHE) เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดจำนวนเงินออม ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 เมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐาน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนเงินออมเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.112 และเมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐาน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้สัดส่วนการออมต่อรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.114

ระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมทางการเงิน (LNBEHAVE) เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดจำนวนเงินออม ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 เมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมทางการเงิน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนเงินออมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.461 และเมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมทางการเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้สัดส่วนการออมต่อรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.428

ระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงิน (LNATTITUDE) เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดจำนวนเงินออม ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 เมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงิน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนเงินออมเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.062 และเมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้สัดส่วนการออมต่อรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.022

จะเห็นได้ว่าแม้คะแนนในหมวดความรู้พื้นฐาน (MATHE) จะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมอย่างมีนัยสำคัญ แต่ค่าความยืดหยุ่นก็มีค่าที่ต่ำมาก ซึ่งแสดงว่าการสูงขึ้นของคะแนนในหมวดนี้ ไม่ค่อยส่งผลต่อพฤติกรรมการออมเท่าใดนัก ต่างจากคะแนนในหมวดพฤติกรรม และหมวดทัศนคติที่มีค่าความยืดหยุ่นสูง (มากกว่า 1)

ตารางที่ 4.18 ผลการประมาณการปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของบุคลากรฯ ด้วยวิธี Ordinary Least Square (OLS)

	แบบจำลองที่ 1 ตัวแปรตาม (LNSAVE) คือจำนวนเงินออม (เฉพาะผู้มีเงินออม)			แบบจำลองที่ 2 ตัวแปรตาม (LNS/Y) คือสัดส่วนเงินออมต่อ รายได้ (เฉพาะผู้มีเงินออม)		
	B	t-stat	sig	B	t-stat	sig
Constant	-19.495***	-4.644	0.000	-19.607***	-4.693	0.000
SEX	0.089	0.281	0.779	0.120	0.382	0.703
AGEyoung	-0.209	-0.431	0.667	-0.246	-0.510	0.611
AGEmid	-0.264	-0.606	0.545	-0.250	-0.575	0.566
MARRIED	-0.008	-0.023	0.982	-0.076	-0.232	0.816
SEPARATE	-0.685	-1.124	0.262	-0.642	-1.059	0.290
BKK	-1.095	-1.550	0.122	-1.013	-1.441	0.151
MID	-0.981*	-1.662	0.097	-0.893	-1.521	0.129
NORTH	-0.969	-1.287	0.199	-0.890	-1.187	0.236
EN	-0.420	-0.617	0.538	-0.438	-0.646	0.519
RACE	0.658*	1.625	0.104	0.633	1.571	0.117
GROUP sciences	0.279	0.629	0.529	0.279	0.633	0.527
GROUP health	0.066	0.164	0.870	0.084	0.209	0.835
GROUP others	0.772*	1.797	0.073	0.751*	1.759	0.080
GROUP cleaners	0.095	0.128	0.898	-0.033	-0.044	0.965
EDU	-0.750	-1.378	0.169	-0.829	-1.530	0.127
POS	-0.340	-0.883	0.378	-0.345	-0.899	0.369
LNCURRENT INCOME	2.053***	4.859	0.000	1.083***	2.574	0.011
EXTRA INCOME	1.012***	3.320	0.001	0.770***	2.538	0.012
OWNER	-0.579**	-1.978	0.049	-0.598**	-2.054	0.041
RASSET	0.405*	1.762	0.079	0.396*	1.731	0.084
MASSET	0.250	1.351	0.178	0.216	1.172	0.242
DEBT	-0.692***	-2.482	0.014	-0.781***	-2.816	0.005
DEPENDANT1	-0.232	-0.777	0.438	-0.242	-0.817	0.415
DEPENDANT2	-0.764	-1.486	0.138	-0.787	-1.538	0.125
ALCOHOL	-0.925	-1.527	0.128	-1.010*	-1.675	0.095
GAMBLING	-0.531	-1.513	0.131	-0.525	-1.503	0.134
LNMATHE	0.112***	2.506	0.013	0.114***	2.571	0.011
LNBEHAVE	1.461***	3.389	0.001	1.428***	3.328	0.001
LNATTITUDE	3.062***	3.138	0.002	3.022***	3.112	0.002
R-Square	0.427			0.324		
Adjusted R-Square	0.374			0.261		
F-statistics	8.035 (sig 0.000)			5.163 (sig 0.000)		

* แสดงถึงมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90, **ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95, *** ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ตามลำดับ

จำนวนตัวอย่างนับเฉพาะผู้ที่ออมได้จำนวน 223 ตัวอย่าง
สมการถดถอยอยู่ในรูป Log-linear form (ยกเว้นตัวแปรหุ่น (Dummy variables))

ส่วนตัวแปรที่พบนัยสำคัญทางสถิติในตัวแบบที่ 1 แต่ไม่ปรากฏในตัวแบบที่ 2 คือ ภูมิลาเนาที่อยู่ภาคกลาง (BKK) และ ชชาติพันธุ์ (RACE)

ภูมิภาคตามภูมิหลังของครอบครัว ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 จำนวนเงินออมในบุคลากรที่มีภูมิลาเนาอยู่ภาคกลางต่ำกว่าบุคลากรที่มีภูมิลาเนาอยู่ภาคใต้ ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง อยู่ร้อยละ 62.506 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.981}-1)\%$)

ชาติพันธุ์ (RACE) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 จำนวนเงินออมในบุคลากรที่มีชาติพันธุ์เชื้อสายจีนสูงกว่าบุคลากรที่มีชาติพันธุ์เชื้อสายไทย อยู่ร้อยละ 93.092 (คำนวณจาก $100*(e^{0.658}-1)\%$)

และตัวแปรที่พบนัยสำคัญทางสถิติในตัวแบบที่ 2 แต่ไม่ปรากฏในตัวแบบที่ 1 คือ สุราและยาสูบ (ALCOHOL) โดยที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 สัดส่วนเงินออมต่อรายได้ในบุคลากรที่ดื่มสุราต่ำกว่าบุคลากรที่ไม่ดื่มสุรา อยู่ร้อยละ 63.578 (คำนวณจาก $100*(e^{-1.010}-1)\%$)

4.5 สรุป

ผลการวิจัยเชิงสำรวจ สรุปได้ดังนี้ ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 ระดับความรู้ทางการเงิน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 หมวด ดังนี้ หมวดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน หมวดพฤติกรรมทางการเงิน และหมวดทัศนคติทางการเงิน พบว่าระดับความรู้ทางการเงินในหมวดที่ 1 ความรู้พื้นฐานทางการเงินอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าหมวดอื่น คือทำคะแนนเฉลี่ยได้ 4.64 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ในขณะที่หมวดที่ 2 พฤติกรรมทางการเงิน คะแนนอยู่ในระดับปานกลางที่ 6.60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน และสุดท้ายหมวดทัศนคติทางการเงิน คะแนนอยู่ในเกณฑ์ที่ดีได้คะแนนถึง 4.03 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 จากการศึกษาวิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ โดยนำคะแนนทั้ง 3 หมวดมารวมกัน พบว่า ปัจจัยที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงินรวม ได้แก่ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส ชาติพันธุ์ ภูมิลาเนา การถือครองทรัพย์สินที่แท้จริง และทรัพย์สินทางการเงิน

นอกเหนือจากการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น งานวิจัยนี้ยังขยายการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 ด้วยวิธี OLS เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรซึ่งเป็นปัจจัยด้านพื้นฐานส่วนบุคคลกับระดับความรู้ทางการเงินของบุคลากรฯ โดยแยกวิเคราะห์ออกเป็น 4 แบบจำลอง แบบจำลองระดับความรู้ทางการเงินรวม และแบบจำลองระดับความรู้ทางการเงินแยกย่อยเป็น 3 หมวดที่ระบุไปก่อนหน้านี้ ผลการศึกษาเป็นดังนี้

1. แบบจำลองระดับความรู้ทางการเงินรวม พบว่ามีปัจจัยที่กำหนดความรู้ทางการเงินรวมที่ผ่านระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป ดังนี้ อายุ สถานภาพการสมรส, กลุ่มคณะวิชา, ระดับการศึกษา, ตำแหน่งหน้าที่,
2. พิจารณาแบบจำลองระดับความรู้ทางการเงินหมวดความรู้พื้นฐานทางการเงิน พบว่ามีปัจจัยที่กำหนดความรู้พื้นฐานทางการเงินที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป ดังนี้ กลุ่มคณะวิชา และ ระดับการศึกษา
3. พิจารณาแบบจำลองระดับความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมทางการเงิน พบว่ามีปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมทางการเงินที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป ดังนี้ อายุ กลุ่มคณะวิชา ระดับการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่
4. ทางด้านแบบจำลองระดับความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงิน พบว่ามีปัจจัยที่กำหนดทัศนคติทางการเงิน ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป ดังนี้ อายุ และ ตำแหน่งหน้าที่

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดพฤติกรรมการออม-ไม่ออม ของบุคลากรฯ ด้วยวิธี Binary Logistic Regression ผลการศึกษาพบปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออม-ไม่ออม ที่ผ่านระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป มีดังนี้ ภูมิภาคชาติพันธุ์ รายได้หลัก รายได้เสริม คะแนนความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมการเงิน และคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงิน

สุดท้ายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 4 วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดจำนวนเงินออม และสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ ของบุคลากรฯ ผลการศึกษาแยกเป็น 2 แบบจำลอง แบบจำลองที่ 1 แบบจำลองจำนวนเงินออม แบบจำลองที่ 2. แบบจำลองสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ ผลการศึกษาทั้งสองแบบจำลอง พบว่าได้ผลลัพธ์ที่ใกล้เคียงกันมาก โดยปัจจัยที่กำหนดจำนวนเงินออม (แบบจำลองที่ 1) หรือสัดส่วนการออมต่อรายได้ (แบบจำลองที่ 2) ที่ปรากฏนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป และซ้ำกันในทั้งสองตัวแบบ ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชา รายได้หลัก รายได้เสริม ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย การครอบครองสินทรัพย์ที่แท้จริง หนี้ และระดับคะแนนความรู้ทางการเงินทั้ง 3 หมวด

ส่วนผลการศึกษาทางด้านการวิจัยกึ่งทดลองจะอธิบายรายละเอียดในบทถัดไป

บทที่ 5

ผลการวิจัย จากการวิจัยกึ่งทดลอง

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 5 และ 6 ในการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการออมของกลุ่มเป้าหมาย (ที่เป็นกลุ่มทดลอง) โดยกระบวนการให้ความรู้ทางการเงินแก่กลุ่มเป้าหมาย (ที่เป็นกลุ่มทดลอง) (กลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน))¹ ที่ทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และอาคารคณะพยาบาลศาสตร์ ผู้วิจัยได้นำเสนอ แยกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของแม่บ้านทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 4 ส่วนคือ 1) ข้อมูลด้านประชากรทั่วไป 2) ข้อมูลด้านรายได้-รายจ่าย 3) ข้อมูลด้านพฤติกรรมการใช้จ่าย 4) ข้อมูลด้านพฤติกรรมการเก็บออม 5) ข้อมูลด้านความรู้ทางการเงินและความตั้งใจในการออมเงิน ใช้การอธิบายเชิงพรรณนา ด้วยค่าสถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลของแม่บ้านทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง ใช้การอธิบายเชิงพรรณนา ด้วยค่าสถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การประเมินผลเปรียบเทียบการพัฒนาการออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้ t-test

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของแม่บ้านทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

5.1.1 ข้อมูลด้านประชากรทั่วไป

พิจารณาตารางที่ 5.1 กลุ่มเป้าหมายที่เป็นพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) ทั้งในกลุ่มทดลอง (ทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และอาคารคณะพยาบาลศาสตร์) และกลุ่มควบคุม (ทำงานในอาคารคณะวิศวกรรมศาสตร์และอาคารวิทยาศาสตร์) เป็นเพศหญิงทั้งหมด และส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยค่อนข้างสูง กล่าวคือร้อยละ 80 ของแม่บ้านในกลุ่มทดลองมีอายุตั้งแต่ 40 ปีเป็นต้นไป ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีสัดส่วนต่ำกว่าคืออยู่ที่ร้อยละ 60 ที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปีเป็นต้นไป สถานภาพสมรสของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีสถานภาพสมรสแล้วมากที่สุดร้อยละ 73.3 และร้อยละ 60 ตามลำดับ ทางด้านศาสนาทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเกินกว่าร้อยละ 90 นับถือศาสนาพุทธ และมีชาติพันธุ์เชื้อสายไทย นอกจากนี้ทางด้านภูมิฐานะของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีภูมิฐานะอยู่ในภาคกลาง(รวมภาคตะวันออก) มากที่สุดร้อยละ 60 และร้อยละ 73.3 ตามลำดับ ส่วนระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ประมาณการศึกษา ปีที่ 4-6 โดยแม่บ้านกลุ่มทดลองอยู่ที่ร้อยละ 60 และแม่บ้านกลุ่มควบคุมอยู่ที่ร้อยละ 73.3

ลักษณะของที่อยู่อาศัย แม่บ้านทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่ไม่มีบ้านพักของตนเอง ต้องเช่าอยู่อาศัย โดยทั้ง 2กลุ่ม มีเพียงร้อยละ 26.7 ที่มีบ้านพักของตนเอง ส่วนทางด้านยานพาหนะ ส่วนใหญ่มีมอเตอร์ไซค์

¹ ได้ตัดคนสวนออก เนื่องจากคนสวนไม่เข้ามาสมัครเข้ารับการอบรมความรู้ทางการเงิน จึงมีเพียงแต่กลุ่มแม่บ้านเท่านั้นที่เข้ารับการอบรม กลุ่มเป้าหมายทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวนรวม 30 คน จึงเป็นแม่บ้านทั้งหมด

ของตนเอง โดยคิดเป็นร้อยละ 93.3 ในแม่บ้านกลุ่มทดลอง และร้อยละ 80 ในแม่บ้านกลุ่มควบคุม

ลักษณะของครอบครัว ในกรณีกลุ่มทดลอง ร้อยละ 40 มีสมาชิกอยู่อาศัยในครัวเรือนเดียวกัน ประมาณ 2-3 คน และอีกร้อยละ 40 มีสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 4-5 คน ในขณะที่กลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 60 มีสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 2-3 คน ทางด้านจำนวนผู้มีรายได้ในครัวเรือน ส่วนใหญ่ของแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มเกินกว่าร้อยละ 70 จะมีจำนวนผู้มีรายได้ในครัวเรือน อยู่ระหว่าง 2-3 คน และเกินกว่าร้อยละ 60 ของแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มจะมีผู้ที่อยู่ในอุปการะ เช่น พ่อแม่ บุตร ธิดา อยู่ระหว่าง 1-2 คน

ตารางที่ 5.1 จำนวนและร้อยละในข้อมูลทั่วไปของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการทดลอง

ข้อมูลทั่วไปด้านประชากร	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ				
ชาย	-	-	-	-
หญิง	15	100.0	15	100.0
รวม	15	100.0	15	100.0
2. อายุ				
ต่ำกว่า 20 ปี	-	-	2	13.3
20 ปี - ต่ำกว่า 40 ปี	3	20.0	4	26.7
40 ปี - ต่ำกว่า 50 ปี	9	60.0	3	20.0
ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป	3	20.0	6	40.0
รวม	15	100.0	15	100.0
3. สถานภาพ				
โสด	-	-	3	20.0
สมรส/อยู่ด้วยกัน	11	73.3	9	60.0
แยกกันอยู่ / หย่าร้าง	1	6.7	1	6.7
หม้าย	3	20.0	2	13.3
รวม	15	100.0	15	100.0
4. ศาสนา				
พุทธ	15	100.0	14	93.3
อื่น ๆ	-	-	1	6.7
รวม	15	100.0	15	100.0
5. ภูมิลำเนา				
กรุงเทพฯ	1	6.7	1	6.7
ภาคกลาง (รวมภาคตะวันออก)	9	60.0	11	73.3
ภาคเหนือ	-	-	-	-
ภาคใต้	1	6.7	-	-
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4	26.7	3	20.0
รวม	15	100.0	15	100.0

ข้อมูลทั่วไปด้านประชากร	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6. ชาติพันธุ์				
ไทย	14	93.3	14	93.3
จีน	1	6.7	1	6.7
รวม	15	100.0	15	100.0
7. วุฒิการศึกษา				
ไม่ได้รับการศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา	1	6.7	-	-
ประถมศึกษา ปีที่ 4-6	9	60.00	11	73.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	2	13.3	3	20.0
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช.	3	20.0	1	6.7
รวม	15	100.0	15	100.0
8. ลักษณะที่อยู่อาศัย				
บ้านหรือที่พักอื่นๆของตนเอง	4	26.7	4	26.7
บ้านหรือที่พักอื่นๆจากการเช่าอยู่	8	53.3	10	66.7
บ้านญาติ	2	13.3	-	-
อื่นๆ	1	6.7	1	6.7
รวม	15	100.0	15	100.0
9. การเดินทางมามหาวิทยาลัย				
มอเตอร์ไซด์รับจ้าง	1	6.7	-	-
มอเตอร์ไซด์ของตนเอง	14	93.3	12	80.0
รถโดยสาร สองแถว	-	-	1	6.7
อื่นๆ	-	-	2	13.3
รวม	15	100.0	15	100.0
10. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน				
อยู่คนเดียว	-	-	-	-
2-3 คน	6	40.0	9	60.0
4-5 คน	6	40.0	3	20.0
ตั้งแต่ 6 คนเป็นต้นไป	3	20.0	3	20.0
รวม	15	100.0	15	100.0
11. จำนวนผู้มีรายได้ในครัวเรือน				
คนเดียว	2	13.3	1	6.7
2-3 คน	11	73.3	13	86.7
4-5 คน	-	-	-	-
ตั้งแต่ 6 คนเป็นต้นไป	2	13.3	1	6.7
รวม	15	100.0	15	100.0
12. จำนวนผู้ที่อยู่ในอุปการะของท่าน				
ไม่มีผู้ที่อยู่ในอุปการะ	1	6.7	3	20.0
1-2 คน	10	66.7	10	66.7
3-4 คน	4	26.7	1	6.7
ตั้งแต่ 5 คนเป็นต้นไป	-	-	1	6.7
รวม	15	100.0	15	100.0

5.1.2 ข้อมูลด้านรายได้-รายจ่าย

พิจารณาตารางที่ 5.2 แม่บ้านกลุ่มทดลองร้อยละ 46.67 มีรายได้รวมต่อเดือนอยู่ระหว่าง 8,001-10,000 บาท และอีกร้อยละ 33.33 มีรายได้เกิน 12,000 บาท ในขณะที่แม่บ้านในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 60 มีรายได้อยู่ระหว่าง 6,000-8,000 บาท ที่เหลืออีกร้อยละ 40 มีรายได้กระจายไปอยู่ในช่วงรายได้ต่างๆ เท่าๆกัน กล่าวคือร้อยละ 13.33 มีรายได้รวมอยู่ระหว่าง 8,001-10,000 บาท ร้อยละ 13.33 มีรายได้อยู่ระหว่าง 8,001-10,000 บาท และร้อยละ 13.33 มีรายได้อยู่ระหว่าง 8,001-10,000 บาท ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยของรายได้ในแม่บ้านกลุ่มทดลองจึงสูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยค่าเฉลี่ยของรายได้แม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เท่ากับ 10,893.33 บาท และ 8,620 บาท ตามลำดับ

แหล่งที่มาของรายได้ แม่บ้านทั้งสองกลุ่มทุกคนมีรายได้มาจากอาชีพหลัก คืออาชีพพนักงานทำความสะอาดในอาคารของคณะฯ นอกจากนั้นแหล่งที่มาของรายได้อีกแหล่งที่สำคัญมาจากรายได้จากอาชีพเสริม โดยแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มมีรายได้จากอาชีพเสริมคิดเป็นร้อยละ 26.7 นอกจากนี้ในกรณีของแม่บ้านกลุ่มควบคุม จะมีแหล่งรายได้อีกส่วนหนึ่งมาจากค่าเบี้ยเลี้ยงคิดเป็นร้อยละ 13.33 ในขณะที่กลุ่มทดลองไม่มีรายได้ในส่วนนี้

ตารางที่ 5.2 จำนวนและร้อยละทางด้านรายได้และรายจ่ายของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการทดลอง

รายได้-รายจ่าย	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. รายได้รวม				
6,000-8,000 บาท	2	13.33	9	60
8,001-10,000 บาท	7	46.67	2	13.33
10,001-12,000 บาท	1	6.67	2	13.33
เกิน 12,000 บาท	5	33.33	2	13.33
รวม	15	100	15	100
ค่าสูงสุด	18000		16800	
ค่าต่ำสุด	7000		6000	
ค่าเฉลี่ย	10893.33		8620	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	3282.74		3009.56	
2. แหล่งที่มาของรายได้				
2.1 รายได้จากอาชีพหลัก	15	100	15	100
2.2 รายได้จากอาชีพเสริม	4	26.67	4	26.67
2.3 เงินที่ลูกหลานหรือญาติพี่น้องส่งมาให้	2	13.33	1	6.7
2.4 รายได้จากค่าเช่า	1	6.7	1	6.7
2.5 รายได้จากค่าเบี้ยเลี้ยง	-		2	13.33
2.6 รายได้อื่น ๆ	1	6.7	3	20

รายได้-รายจ่าย	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3. ค่าใช้จ่ายรวม				
5,000-8,000 บาท	4	26.67	4	26.67
8,001-10,000 บาท	4	26.67	6	40
10,001-12,000 บาท	1	6.7	-	-
เกิน 12,000 บาท	6	40	5	33.33
รวม	15	100	15	100
ค่าสูงสุด		23,576		18,000
ค่าต่ำสุด		5,200		5,170
ค่าเฉลี่ย		10,830.33		10,059
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		4,733.60		3,564.87
4. จำแนกค่าใช้จ่ายประเภทต่างๆ				
4.1 ค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ				
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	-	-	-	-
ต่ำกว่า 5000	4	26.67	2	13.33
5,000-8,000 บาท	4	26.67	6	40
8,001-10,000 บาท	3	20	5	33.33
10,001-12,000 บาท	2	13.33	1	6.67
เกิน 12,000 บาท	2	13.33	1	6.67
รวม	15	100	15	100
4.1.1 ค่าอาหารและเครื่องดื่ม				
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	5	33.33	1	6.67
ต่ำกว่า 1,000 บาท	-	-	1	6.67
1000-3,000 บาท	3	20	4	26.67
3001-5,000 บาท	4	26.67	7	46.67
เกิน 5,000 บาท	3	20	2	13.33
รวม	15	100	15	100
4.1.2 ค่าเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย และของใช้ส่วนตัว				
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	1	6.67	5	33.33
ต่ำกว่า 500 บาท	4	26.67	5	33.33
500-1,000 บาท	7	46.67	4	26.67
เกิน 1,000 บาท	3	20	1	6.67
รวม	15	100	15	100
4.1.3 ค่าน้ำและค่าไฟฟ้า				
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	-	-	1	6.67
ต่ำกว่า 500 บาท	1	6.67	4	26.67
500-1,000 บาท	12	80	6	40
เกิน 1,000 บาท	2	13.33	4	26.67
รวม	15	100	15	100

รายได้-รายจ่าย	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4.1.4 ค่าสุรา ยาสูบ				
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	14	93.33	14	93.33
1200 บาท	1	6.67	1	6.67
รวม	15	100	15	100
4.1.5 ค่าบริการโทรศัพท์				
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	6	40	8	53.33
ต่ำกว่า 500 บาท	7	46.67	6	40
500-1,000 บาท	2	13.33	-	-
เกิน 1,000 บาท	-	-	1	6.67
รวม	15	100	15	100
4.1.6 ค่าซื้อลอตเตอรี่ หวย และการพนันอื่นๆ				
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	6	40	14	93.33
ต่ำกว่า 500	7	46.67		
500-1000 บาท	2	13.33		
1001-2000	-	-	1	6.67
รวม	15	100	15	100
4.1.7 ค่าเช่าบ้าน/ที่พัก				
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	8	53.33	6	40
ต่ำกว่า 1500 บาท	4	26.67	1	6.67
1500-2000 บาท	2	13.33	4	26.67
เกิน 2,000 บาท	1	6.67	4	26.67
รวม	15	100	15	100
4.1.8 ค่าใช้จ่ายบุตรหลาน				
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	9	60	10	66.67
1000 - 1500 บาท	3	20	2	13.33
1501-3000 บาท	1	6.67	3	20
3001-6000 บาท	2	13.33	-	-
รวม	15	100	15	100
4.1.9 ค่ารักษาพยาบาล				
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	11	73.33	13	86.67
ต่ำกว่า 500	2	13.33		
500-1200 บาท	2	13.33	2	13.33
รวม	15	100	15	100
4.1.10 ค่าน้ำมันรถ ค่าโดยสาร				
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	1	6.67	3	20
ต่ำกว่า 500 บาท	3	20	6	40
500-1000 บาท	7	46.67	5	33.33
เกิน 1,000 บาท	4	26.67	1	6.67
รวม	15	100	15	100

รายได้-รายจ่าย	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4.2 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าชำระเงินกู้ บ้าน รถ อื่นๆ				
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	5	33.33	3	20
ต่ำกว่า 500 บาท	-	-	1	6.67
500-1500 บาท	1	6.67	2	13.33
1501-3000 บาท	1	6.67	4	26.67
3001-6000 บาท	6	40	5	33.33
เกิน 6,000 บาท	2	13.33	-	
รวม	15	100	15	100

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายต่อเดือน แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ อันได้แก่ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย และของใช้ส่วนตัว ค่าน้ำและค่าไฟฟ้าค่าสุรา ยาสูบ ค่าบริการโทรศัพท์ ค่าซื้อลอตเตอรี่ หวย และการพนันอื่นๆ ค่าเช่าบ้าน/ที่พัก ค่าใช้จ่ายบุตรหลาน ค่ารักษาพยาบาล ค่าน้ำมันรถ ค่าโดยสาร ส่วนที่สองเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าชำระเงินกู้ บ้าน รถ อื่นๆ

โดยค่าใช้จ่ายรวมต่อเดือนของแม่บ้านกลุ่มทดลองเป็นดังนี้ ร้อยละ 26.67 มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000-8,000 บาท ร้อยละ 33.37 มีรายได้อยู่ระหว่าง 8,001-12,000 บาท และร้อยละ 40 มีรายได้เกิน 12,000 บาท ในขณะที่แม่บ้านกลุ่มควบคุมร้อยละ 26.67 มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000-8,000 บาท ร้อยละ 40 มีรายได้อยู่ระหว่าง 8,001-12,000 บาท และร้อยละ 40 มีรายได้เกิน 12,000 บาท โดยค่าเฉลี่ยของรายจ่ายรวมในแม่บ้านทั้งสองกลุ่มใกล้เคียงกันมากประมาณ 10,000 บาทต่อเดือน

ค่าใช้จ่ายส่วนแรกเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ โดยแม่บ้านทุกคนล้วนมีภาระค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพด้วยกันทั้งสิ้น ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการดำรงชีพทั้งในแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีระดับใกล้เคียงกันที่ 7,700 บาท โดยค่าใช้จ่ายสูงสุดคือหมวดค่าอาหารและเครื่องดื่ม ผลสำรวจพบว่าในแม่บ้านกลุ่มทดลองและแม่บ้านกลุ่มควบคุมร้อยละ 33.33 และร้อยละ 6.67 ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ที่มีภาระค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม พบว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอยู่ที่ 4,357.10 บาท และ 3,821.43 บาท ตามลำดับ หรือคิดเป็นสัดส่วนต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพเป็นร้อยละ 56.59 และร้อยละ 49.63 ตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายสูงรองลงมาคือค่าใช้จ่ายบุตรหลาน ผลสำรวจพบว่าประมาณร้อยละ 60 ของกลุ่มแม่บ้านทั้งสองกลุ่มไม่มีภาระค่าใช้จ่ายบุตรหลาน ส่วนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 40 เป็นผู้ที่มีภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องดูแลบุตรหลาน โดยผู้ที่มีภาระเลี้ยงดูบุตรหลานทั้งในแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยอยู่ในระดับใกล้เคียงกันคือที่ 2,316.67 บาท และ 2,200 บาท ตามลำดับ หรือคิดเป็นสัดส่วนต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพเป็นร้อยละ 30.09 และร้อยละ 28.57 ตามลำดับ

ถัดมาคือค่าใช้จ่ายค่าเช่าบ้านหรือที่พัก ผลสำรวจพบว่าในแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ร้อยละ 53.33 และร้อยละ 40 ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ที่มีค่าใช้จ่ายค่าเช่าบ้านหรือที่พักทั้งในแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในระดับใกล้เคียงกันคือที่ 2,316.67 บาท และ 2,200 บาท ตามลำดับ หรือคิดเป็นสัดส่วนต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพเป็นร้อยละ 30.09 และร้อยละ 28.57 ตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายที่รองลงมาคือหมวดค่าน้ำมันรถและค่าโดยสาร และหมวดค่าน้ำและค่าไฟ ในกรณีของหมวดค่าน้ำมันรถและค่าโดยสาร ไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มทดลองหรือกลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่ล้วนแต่ต้องแบก

รับภาระค่าใช้จ่ายค่าน้ำมันรถและค่าโดยสาร มีเพียงร้อยละ 6.67 ในแม่บ้านกลุ่มทดลอง และร้อยละ 20 ในแม่บ้านกลุ่มควบคุมที่ไม่มีภาระค่าใช้จ่ายด้านนี้ เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ที่แบกรับค่าใช้จ่ายด้านนี้ พบว่าแม่บ้านกลุ่มทดลองจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่สูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองเท่ากับ 1,078.57 บาท และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มควบคุมเท่ากับ 691.67 บาท หรือคิดเป็นสัดส่วนต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพเป็นร้อยละ 14.01 และร้อยละ 8.98 ตามลำดับ

ส่วนค่าใช้จ่ายหมวดค่าน้ำและค่าไฟ แม่บ้านเกือบทุกรายต้องมีภาระรายจ่ายในด้านค่าน้ำค่าไฟกันแทบทั้งสิ้น โดยค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของแม่บ้านทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับใกล้เคียงกันคือประมาณ 800-850 บาท

ส่วนค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆอยู่ในระดับที่ไม่สูงนักเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพทั้งหมด เช่น หมวดค่าเสื้อผ้าและของใช้ส่วนตัว ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยจะอยู่ที่ 918.86 บาทในแม่บ้านกลุ่มทดลอง และ 540 บาทในแม่บ้านกลุ่มควบคุม ส่วนค่าบริการโทรศัพท์ เกือบประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มแม่บ้านทั้งสองกลุ่มที่ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้ ส่วนแม่บ้านที่เสียค่าใช้จ่ายด้านนี้ทั้งสองกลุ่มจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 300-400 บาทต่อเดือน ทางด้านค่าซื้อลอตเตอรี่ หวย และการพนัน เกือบครึ่งหนึ่งของแม่บ้านกลุ่มทดลองมีค่าใช้จ่ายด้านนี้ ถัวเฉลี่ยอยู่ที่ 402.22 บาทต่อเดือน ในขณะที่แม่บ้านกลุ่มควบคุม มีเพียง 1 รายที่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้ ทางด้านค่าสุรายาสูด เกินร้อยละ 90 ของแม่บ้านทั้งสองกลุ่ม ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้ ค่ารักษาพยาบาลก็เช่นกัน เกินร้อยละ 70 ของแม่บ้านทั้งสองกลุ่ม ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายในส่วนที่สอง คือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับค่าชားเงินกู้ บ้าน รถ อื่นๆ ปรากฏว่าส่วนใหญ่ของแม่บ้านทั้งสองกลุ่มมีภาระค่าใช้จ่ายในการชำระคืนเงินกู้ต่างๆ โดยคิดเป็นร้อยละ 66.67 ในแม่บ้านกลุ่มทดลอง และร้อยละ 80 ในแม่บ้านกลุ่มควบคุม โดยค่าเฉลี่ยค่าใช้จ่ายของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเท่ากับ 4,570.60 บาท และ 2,945.42 ตามลำดับ

5.1.3 ข้อมูลด้านพฤติกรรมการใช้จ่าย

พิจารณาตารางที่ 5.3 แสดงพฤติกรรมการใช้จ่ายในแม่บ้านทั้งสองกลุ่ม ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดระบุว่ามีการพิจารณาฐานะการเงินก่อนตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ และเกินกว่าร้อยละ 90 ที่ตอบว่าพิจารณาได้ตรงก่อนซื้ออย่างจริงจัง ส่วนการเดินทางเที่ยวและซื้อสินค้าในห้างสรรพสินค้า พบว่าแม่บ้านในกลุ่มทดลองและควบคุมที่ไม่เข้าห้างสรรพสินค้าคิดเป็นร้อยละ 40 และร้อยละ 33.33 ตามลำดับ สำหรับผู้ที่เข้าห้างสรรพสินค้าของแม่บ้านทั้งสองกลุ่ม ส่วนใหญ่ร้อยละ 46.7 เข้าห้างสรรพสินค้า 1 ครั้งต่อเดือน มีเพียงร้อยละ 13.3 ที่เข้าห้างสรรพสินค้า 2 ครั้งต่อเดือน และค่าใช้จ่ายในการเข้าห้างสรรพสินค้าส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 500-1,000 บาท นอกจากนี้แม่บ้านทุกคนไม่มีค่าใช้จ่ายในการชมภาพยนตร์ ไม่มีค่าใช้จ่ายในการฟังเพลง เทียบกลางคืนตามร้าน ส่วนพฤติกรรมด้านการใช้โทรศัพท์มือถือ ทุกคนมีโทรศัพท์มือถือ และในรอบปีก็แทบไม่มีการเปลี่ยนโทรศัพท์มือถือใหม่ ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 200-400 บาท

เมื่อพิจารณาการเล่นหวย และการพนันอื่นๆ กลุ่มทดลองมีสัดส่วนแม่บ้านที่เล่นการพนันสูงกว่ากลุ่มควบคุม คิดเป็นร้อยละ 73.3 และร้อยละ 40 ตามลำดับ และเล่นการพนันกัน 2 ครั้งต่อเดือนเป็นส่วนใหญ่ ทางด้านการใช้บัตรเครดิต แม่บ้านทั้งสองกลุ่มทุกคนไม่มีการใช้บัตรเครดิต

ตารางที่ 5.3 พฤติกรรมทางด้านการใช้จ่ายของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการทดลอง

พฤติกรรมการใช้จ่าย	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. พิจารณารูขี้นกเงินก่อนซื้อ				
พิจารณา	15	100.0	15	100.0
ไม่พิจารณา	-	-	-	-
รวม	15	100.0	15	100.0
2. พิจารณาไตร่ตรองก่อนซื้ออย่างจริงจัง				
พิจารณา	14	93.3	15	100.0
ไม่พิจารณา	1	6.7	-	-
รวม	15	100.0	15	100.0
3. จำนวนครั้งเข้าห้างสรรพสินค้าต่อเดือน				
ไม่เคยเลย	6	40.0	5	33.3
1 ครั้ง	7	46.7	7	46.7
2 ครั้ง	2	13.3	2	13.3
มากกว่า 2 ครั้ง	-	-	1	6.7
รวม	15	100.0	15	100.0
4. ค่าใช้จ่ายเข้าห้างสรรพสินค้าต่อครั้ง				
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	8	53.3	5	33.33
ต่ำกว่า 500 บาท	-	-	4	26.67
500-1,000 บาท	6	40.0	5	33.33
1,001-2,000 บาท	1	6.7	1	6.67
รวม	15	100.0	15	100.0
5. จำนวนครั้งเข้าชมภาพยนตร์ต่อเดือน				
ไม่เคย	15	100.0	15	100.0
รวม	15	100.0	15	100.0
6. ค่าใช้จ่ายในการชมภาพยนตร์				
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	15	100.0	15	100.0
รวม	15	100.0	15	100.0
7. จำนวนครั้งฟังเพลง เทียบกลางคืนตามร้านต่อเดือน				
ไม่เคย	15	100.0	15	100.0
รวม	15	100.0	15	100.0
8. ค่าใช้จ่ายในการฟังเพลง เทียบกลางคืนตามร้านต่อเดือน				
ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้	15	100.0	15	100.0
รวม	15	100.0	15	100.0
9. การมีโทรศัพท์มือถือ				
มี	15	100.0	15	100.0
ไม่มี	-	-	-	-
รวม	15	100.0	15	100.0
10. ในรอบ 1 ปี ท่านได้เปลี่ยนโทรศัพท์มือถือหรือไม่				
ยังไม่ได้เปลี่ยน	13	86.7	10	66.7
เปลี่ยนมือถือมาแล้ว	2	13.3	5	33.3
รวม	15	100.0	15	100.0

พฤติกรรมการใช้จ่าย	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
11. ในรอบ 1 ปี จำนวนครั้งในการเปลี่ยนมือถือ				
ไม่เคยเปลี่ยน	13	86.7	10	73.3
1-4 ครั้ง	2	13.4	4	20.0
5 ครั้งขึ้นไป	-	-	1	6.7
รวม	15	100.0	15	100.0
12. ค่าใช้จ่ายในการโทรศัพท์มือถือต่อเดือน				
ต่ำกว่า 200 บาท	3	20.0	6	40.0
200-400 บาท	8	53.3	8	53.3
401-600 บาท	4	26.7	-	-
เกิน 600 บาท	-	-	1	6.7
รวม	15	100.0	15	100.0
13. จำนวนครั้งในการเล่นหอย หรือการพนันอื่นๆต่อเดือน				
ไม่เคย	4	26.7	9	60.0
1 ครั้ง	1	6.7	1	6.7
2 ครั้ง	10	66.7	5	33.3
รวม	15	100.0	15	100.0
14 ค่าใช้จ่ายในการเล่นหอยหรือการพนันต่อครั้ง (มีผู้ตอบหลายรายไม่เต็มใจให้ข้อมูล ทำให้ได้จำนวนผู้ตอบไม่ครบตามที่ระบุไว้ในข้อ 13)				
ต่ำกว่า 500 บาท	5	33.3	1	33.3
500-1,000 บาท	1	6.7	1	33.3
1,001-2,000 บาท	-	-	1	33.3
15. ท่านมีบัตรเครดิตหรือไม่				
มี	-	-	-	-
ไม่มี	15	100.0	15	100.0
รวม	15	100.0	15	100.0
16. การใช้บัตรเครดิต จำนวนบัตรเครดิตที่ถือ (เฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่มีบัตรเครดิต)				
1 บัตร	-	-	-	-
2 บัตร	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-
17. หากใช้บัตรเครดิต ความสามารถในการจ่ายด้วยเงินสด				
สามารถ	-	-	-	-
ไม่สามารถ	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-

5.1.4 ข้อมูลด้านการเก็บออมและพฤติกรรมการออม

เมื่อพิจารณาการเก็บออมของแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม จากตารางที่ 5.4 ปรากฏว่าแม่บ้านกลุ่มทดลองสามารถเก็บออมได้ต่ำกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุม โดยแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่เก็บออมได้คิดเป็นร้อยละ 13.3 และร้อยละ 53.3 ตามลำดับ โดยผู้ที่เก็บออมได้ของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีเงินออมเฉลี่ยที่ 1,800 บาท และ 1,087.50 บาทตามลำดับ โดยเงินออมของแม่บ้านทั้งสองกลุ่มคิดถัวเฉลี่ยเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 13-14 ของเงินรายได้รวม

และเมื่อพิจารณาการออมทรัพย์ทั้งในรูปแบบของทรัพย์สินที่แท้จริง เช่น ที่ดิน อาคารหรือสิ่งก่อสร้างเพื่ออยู่อาศัย พาหนะ ทองคำ อื่นๆ และในรูปแบบของสินทรัพย์ทางการเงิน เช่น เงินสดเงินฝาก หุ้น ตั๋วเงินคลังและพันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน กองทุนรวม กรมธรรม์ประกันชีวิต เงินกองทุนเลี้ยงชีพ อื่นๆ ปรากฏว่า ทางด้านการถือสินทรัพย์ที่แท้จริง กลุ่มทดลองกระจายตัวไปยังสินทรัพย์ที่แท้จริงประเภทต่างๆ ในขณะที่กลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของยานพาหนะ เช่นรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ และในรูปของการถือครองที่ดิน ส่วนสินทรัพย์ทางการเงิน แม่บ้านกลุ่มทดลอง มีเพียง 1 ราย หรือร้อยละ 50 ที่ระบุนำการถือสินทรัพย์ทางการเงิน โดยอยู่ในรูปแบบของหุ้นสหกรณ์ ในขณะที่แม่บ้านกลุ่มควบคุม ร้อยละ 62.5 อยู่ในรูปของการถือเงินสด ร้อยละ 37.5 ถือในรูปเงินฝาก และร้อยละ 12.5 ในรูปกรมธรรม์ประกันชีวิต

เมื่อพิจารณาไปถึงวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจในการออม มีหลายเหตุผลดังนี้ 1. เพื่อไว้ใช้จ่ายยามเจ็บป่วย ฉุกเฉิน หรือเกษียณเพื่อใช้ในยามชราภาพ 2. เพื่อหาผลตอบแทนจากการออม (ดอกเบี้ย เงินปันผลและอื่นๆ) 3. เพื่อการศึกษาของตนเอง/ผู้อยู่ในอุปการะ 4. เพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวร เช่น บ้าน ที่ดิน รถยนต์ รถจักรยานยนต์ 5. เพื่อใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพอื่นๆ 6. เพื่อใช้เป็นหลักประกันในการกู้เงินจากสถาบันการเงิน 7. เพื่อเก็บไว้เป็นมรดกตกทอดถึงบุตรหลาน 8. เพื่อป้องกันการสูญเสียจากภัยต่างๆ เช่น ถูกลักขโมย ไฟไหม้บ้าน เป็นต้น 9. เพื่อใช้จ่ายในด้านกิจกรรมทางสังคม ศาสนา หรือประเพณี เช่น งานบุญ งานแต่งอุปสมบท

จากจำนวนผู้ที่สามารถออมได้ในแม่บ้านกลุ่มทดลอง ทุกคนระบุว่ามียุทธประสงค์หรือแรงจูงใจในการออมเพื่อไว้ใช้จ่ายยามเจ็บป่วย ฉุกเฉิน หรือยามชรา และ เพื่อเก็บไว้เป็นมรดกตกทอด ในขณะที่ร้อยละ 50 ของผู้ที่สามารถออมได้ในกลุ่มทดลองระบุว่าเพื่อการศึกษาของตนเองและผู้อยู่ในอุปการะ และเพื่อใช้จ่ายด้านสังคม ศาสนา งานประเพณี ในขณะที่แม่บ้านกลุ่มควบคุม ร้อยละ 75 มียุทธประสงค์ในการออมเพื่อไว้ใช้จ่ายยามเจ็บป่วย ฉุกเฉิน หรือยามชรา ถัดมาร้อยละ 37.5 เพื่อการศึกษาของตนเองและผู้อยู่ในอุปการะ และร้อยละ 25 ระบุว่าเพื่อใช้เป็นทุนประกอบอาชีพ หรือ เพื่อเก็บไว้เป็นมรดกตกทอด หรือเพื่อป้องกันการสูญเสียจากภัย เช่น น้ำท่วม ขโมย หรือเพื่อใช้จ่ายด้านสังคม ศาสนา งานประเพณี

ส่วนปัจจัยหลักที่ทำให้สามารถออมได้ มีหลายปัจจัยดังนี้ 1. มีรายได้ประจำที่สูง 2. มีรายได้เสริม 3. หักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีเพื่อกันไว้เป็นเงินออมก่อนที่จะนำเงินไปใช้จ่าย 4. ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อให้มีเงินเหลือสำหรับออมมากขึ้น 5. ภาระหนี้ลดลง ทำให้ออมเพิ่มขึ้น 6. ทำบัญชีรายรับ/รายจ่าย เพื่อให้ทราบการวางแผนทางการเงิน 7. ขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่น ตั้งใจใฝ่เจริญ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค 8. ไม่ข้องแวะยาเสพติด เหล้า บุหรี่ อบายมุข ทั้งปวง 9. ไม่มีภาระทางการเงินที่ต้องรับผิดชอบในสมาชิกอื่นๆในครอบครัว เช่น บุตร หรือบิดา มารดา 10. อยู่อย่างพอเพียง

โดยจากการสำรวจในแม่บ้านกลุ่มทดลองที่สามารถออมได้ ปรากฏว่าแม่บ้านทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่ามียุทธประสงค์มาจากความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่น และอยู่อย่างพอเพียง รองลงมาร้อยละ 50 ระบุว่ามาจากรายได้ประจำสูง หรือจากการหักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีก่อนนำไปใช้จ่าย ในขณะที่แม่บ้านกลุ่มควบคุมก็มีความเห็นใกล้เคียงกัน ร้อยละ 87.5 ระบุว่ามาจากความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่น ส่วนร้อยละ 50

ระบุว่ามาจากการอยู่อย่างพอเพียง หรือหักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีก่อนนำไปใช้จ่าย หรือไม่ข้องแวะยาเสพติด เหล้า บุหรี่ อบายมุข

ส่วนปัจจัยหลักที่ทำให้ไม่สามารถออมได้ มีหลายปัจจัยดังนี้ 1. รายได้น้อย 2. รายได้ลดลง 3. ดอกเบี้ยเงินฝากลดลง 4. ไม่เห็นความสำคัญของการออม 5. ไม่มีเหตุจูงใจในการออม 6. ไม่สามารถควบคุมรายจ่าย 7. มีภาระหนี้สูง 8. ปัญหาภาวะเศรษฐกิจ ข้าวของแพง 9. มีภาระดูแลคนในครอบครัว 10. ติดการพนัน ติดเหล้า หรืออบายมุขอื่น ๆ

โดยจากการสำรวจในแม่บ้านกลุ่มทดลองที่ไม่สามารถออมได้ ปัจจัยที่สำคัญคือ รายได้น้อย คิดเป็นร้อยละ 84.62 ถัดมาคือภาระดูแลคนในครอบครัว และ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ข้าวของแพง คิดเป็นร้อยละ 69.23 และร้อยละ 61.54 ตามลำดับ ในขณะที่แม่บ้านกลุ่มควบคุมระบุว่า รายได้น้อย และปัญหาด้านเศรษฐกิจ ข้าวของแพง เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ออมไม่ได้ คิดเป็นร้อยละ 71.4 ถัดมาเป็นปัญหาด้านหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 57.1

ตารางที่ 5.4 พฤติกรรมทางด้านการออมของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการทดลอง

พฤติกรรมการออม	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. หลังหักค่าใช้จ่าย ท่านมีเงินออมหรือไม่				
มีเงินออม	2	13.3	8	53.3
ไม่มีเงินออม	13	86.7	7	46.7
รวม	15	100.0	15	100.0
2. เงินออมเฉลี่ยต่อเดือน (เฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่สามารถออมได้ โดยกลุ่มทดลองจำนวน 2 คนและกลุ่มควบคุมจำนวน 8 คน)				
ต่ำกว่า 1,000 บาท	1	50.0	4	50.0
1,000-2,000 บาท	-	-	3	37.5
2,001-3,000 บาท	1	50.0	1	12.5
รวม	2	100.0	8	100.0
ค่าสูงสุด		3,000		2,500
ค่าต่ำสุด		600		500
ค่าเฉลี่ย		1,800.00		1,087.50
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		1,697.056		758.641
3. สัดส่วนของเงินออมต่อรายได้ (ร้อยละ) (เฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่สามารถออมได้ โดยกลุ่มทดลองจำนวน 2 คนและกลุ่มควบคุมจำนวน 8 คน)				
ต่ำกว่าร้อยละ 10	1	50.0	4	50.0
ร้อยละ 10-20	1	50.0	3	37.5
ร้อยละ 20.01-30	-	-	-	-
ร้อยละ 30.01-40	-	-	1	12.5
รวม	2	100.0	8	100.0
ค่าสูงสุด		20.00		35.71
ค่าต่ำสุด		6.67		6.02
ค่าเฉลี่ย		13.3350		14.2530
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		9.42573		9.97809

พฤติกรรมการออม	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. ความถี่ในการออม (เฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่สามารถออมได้ โดยกลุ่มทดลองจำนวน 2 คนและกลุ่มควบคุมจำนวน 8 คน)				
ทุกวัน	1	50.0	-	-
ทุกสัปดาห์	-	-	-	-
ทุกเดือน	1	50.0	6	75.0
นานๆ ครั้ง	-	-	1	12.5
แล้วแต่สถานการณ์	-	-	1	12.5
รวม	2	100.0	8	100.0
5. การถือครองสินทรัพย์ที่แท้จริง (ข้อ 5-8 เฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่สามารถออมได้ โดยกลุ่มทดลองจำนวน 2 คนและกลุ่มควบคุมจำนวน 8 คน โดยเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
5.1 ที่ดิน	1	50	4	50
5.2 อาคารและสิ่งก่อสร้างเพื่ออยู่อาศัย	1	50	2	25
5.3 พาหนะ เช่น รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์	1	50	6	75
5.4 ทองคำ อัญมณีและโลหะมีค่า	1	50	2	25
5.5 อื่นๆ	-	-	-	-
6. การถือครองสินทรัพย์ทางการเงิน				
6.1 เงินสด	-	-	5	62.5
6.2 เงินฝากกับสถาบันการเงินอื่นๆ	-	-	3	37.5
6.3 หุ้นสามัญ หุ้นกู้เอกชน	-	-	-	-
6.4 ตัวเงินคลัง และพันธบัตรรัฐบาล	-	-	-	-
6.5 สลากออมสิน หรือสลาก ธ.ก.ส.	-	-	-	-
6.6 กองทุนรวมต่างๆ	-	-	-	-
6.7 หุ้นสหกรณ์	1	50	-	-
6.8 ธรรมเนียมประกันชีวิต	-	-	1	12.5
6.9 เงินกองทุนเลี้ยงชีพ	-	-	-	-
6.10 อื่นๆ	-	-	-	-
7. วัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจในการออมของท่าน				
7.1 เพื่อไว้ใช้จ่ายยากเจ็บป่วย ลูกเงินหรือยามชรา	2	100.0	6	75.0
7.2 เพื่อหาผลตอบแทนจากการออม	-	-	1	12.5
7.3 เพื่อการศึกษาของตนเอง/ผู้อยู่ในอุปการะ	1	50.0	3	37.5
7.4 เพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวร เช่น บ้าน ที่ดิน	-	-	1	12.5
7.5 เพื่อใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ	-	-	2	25.0
7.6 เพื่อใช้เป็นหลักประกันในการกู้เงิน	-	-	1	12.5
7.7 เพื่อเก็บไว้เป็นมรดกตกทอด	2	100.0	2	25.0
7.8 เพื่อป้องกันการสูญเสียจากภัย เช่น น้ำท่วม ไข้	-	-	2	25.0
7.9 เพื่อใช้จ่ายด้านสังคม ศาสนา งานประเพณี	1	50.0	2	25.0
7.10 อื่นๆ	-	-	-	-

พฤติกรรมการออม	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
8. ปัจจัยที่ทำให้ท่านสามารถออมได้				
8.1 รายได้ประจำสูง	1	50.0	2	25.0
8.2 มีรายได้เสริม	-	-	3	37.5
8.3 หักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีก่อนนำไปใช้จ่าย	1	50.0	4	50.0
8.4 ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	-	-	3	37.5
8.5 ภาระหนี้ลดลง	-	-	-	-
8.6 ทำบัญชีรายรับ รายจ่าย	-	-	-	-
8.7 ขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่น	2	100.0	7	87.5
8.8 ไม่ข้องแวะยาเสพติด เหล้า บุหรี่ อบายมุข	1	50.0	4	50.0
8.9 ไม่มีภาระทางการเงินที่ต้องรับผิดชอบในครอบครัว	-	-	1	12.5
8.10 อยู่อย่างพอเพียง	2	100.0	4	50.0
9. ปัจจัยที่ทำให้ท่านไม่สามารถออมได้ (เฉพาะผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่สามารถออมได้ โดยกลุ่มทดลองจำนวน 13 คนและกลุ่มควบคุมจำนวน 7 คน โดยเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
9.1 รายได้น้อย	11	84.62	5	71.4
9.2 รายได้ลดลง	2	15.39	-	-
9.3 ดอกเบี้ยเงินฝากลดลง	-	-	-	-
9.4 ไม่เห็นความสำคัญการออม	-	-	-	-
9.5 ไม่มีเหตุจูงใจในการออม	-	-	1	14.3
9.6 ไม่สามารถควบคุมรายจ่าย	5	38.46	1	14.3
9.7 มีภาระหนี้สูง	4	30.77	4	57.1
9.8 ปัญหาเศรษฐกิจ ข้าวของแพง	8	61.54	5	71.4
9.9 มีภาระดูแลคนในครอบครัว	9	69.23	2	28.6
9.10 ติดการพนัน ติดเหล้า อบายมุข	-	-	-	-
9.11 อื่นๆ	-	-	-	-

5.1.5 ข้อมูลด้านความรู้ทางการเงิน และความตั้งใจในการออมเงิน

1) ความรู้ทางการเงิน ผลการสำรวจระดับความรู้ทางการเงินของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มก่อนการทดลอง ได้ผลการทดสอบทั้ง 3 หมวดดังแสดงในตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5 ระดับความรู้ทางการเงินของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มก่อนการทดลอง

ความรู้ทางการเงิน	แม่บ้านกลุ่มทดลอง	แม่บ้านกลุ่มควบคุม
	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนเฉลี่ย
หมวดที่ 1 ความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน (Knowledge and Understanding) คะแนนรวม 10 คะแนน	2.53	1.8
หมวดที่ 2 วัชเชิงพฤติกรรม (Behavior) คะแนนรวม 10 คะแนน	6	6.27
หมวดที่ 3 ซึ่งวัชเชิงทัศนคติ (Attitudes) คะแนนรวม 5 คะแนน	3.76	3.51
คะแนนรวมทั้ง 3 หมวด 25 คะแนน	12.30	11.58

จากตารางที่ 5.4 เมื่อพิจารณาเป็นรายหมวด ปรากฏว่าแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความรู้ทางการเงินในหมวดที่ 1 ซึ่งเป็นการวัดความรู้ความเข้าใจทางด้านคณิตศาสตร์ทางการเงิน อยู่ในระดับที่ต่ำมาก คือทำคะแนนได้ไม่ถึง 3 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยกลุ่มควบคุมมีคะแนนต่ำกว่ากลุ่มทดลองเล็กน้อย ในขณะที่หมวดที่ 2 วัดพฤติกรรมทางการเงิน ผลการทดสอบของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้คะแนนในระดับปานกลางที่ 6 คะแนน และ 6.27 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนนตามลำดับ และสุดท้ายหมวดทัศนคติของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอยู่ในทิศทางบวก ได้คะแนน 3.76 และ 3.51 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนว่าแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มมีพฤติกรรมทางการเงิน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรับผิดชอบทางการเงินหรือวินัยทางการเงิน ความสามารถในการจัดการทางการเงิน ทั้งทางด้าน การซื้อสินค้าและบริการ การออม และการลงทุนที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 60 โดยประมาณ ส่วนหมวดทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการเงินการทองเป็นไปในทิศทางบวก กล่าวคือกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มเห็นคุณค่าของเงินและการเก็บออมเพื่ออนาคต แต่เนื่องจากขาดโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ทางการเงินพื้นฐาน ไม่ว่าจะ เป็นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ หนทางการเก็บออมและการลงทุน เป็นต้น ทำให้ได้คะแนนในหมวดแรกต่ำมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากสาเหตุที่มีระดับการศึกษาที่น้อย ส่วนใหญ่แม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มเฉลี่ยจบการศึกษาแค่ระดับประถม 6 และเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานก็ขาดโอกาสในการพัฒนาความรู้ในด้านการเงินเท่าที่ควร

2) ความตั้งใจในการออม ซึ่งเป็นคำถามแสดงความคิดเห็นต่อการหารายได้ การใช้จ่าย การก่อกอง และความตั้งใจออมเงิน โดยกำหนดระดับของความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด พิจารณาตารางที่ 5.6

สำหรับแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม มีภาพรวมของความคิดเห็นในเรื่องของพฤติกรรมทางการเงิน การใช้จ่าย การออมเงิน และการก่อกองในระดับที่ใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยรวมและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 3.62 และ 0.59 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยรวมและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 3.65 และ 0.54 ตามลำดับ ซึ่งค่าเฉลี่ยที่ได้ของทั้ง 2 กลุ่มก็อยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก

และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในกลุ่มทดลอง พบว่ามีคะแนนความคิดเห็นไม่ถึง 3.00 อยู่ 2 ข้อ คือ ข้อ 4 และ ข้อ 6 ในข้อ 4 สะท้อนว่าแม่บ้านกลุ่มนี้ไม่ค่อยให้ความสนใจในการหาข้อมูลด้านการเงิน ล่วงหน้าจากแหล่งข้อมูลหลายๆแหล่งก่อนจะทำธุรกรรมทางการเงินต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะอาจนำไปสู่การถูกล่อลวงทางการเงิน การเสียโอกาสในการลงทุนต่างๆอีกมาก ส่วนในข้อ 6 สะท้อนถึงการที่แม่บ้านกลุ่มทดลองไม่ค่อยมีการวางแผนทางการเงินอย่างเป็นระบบ เพราะไม่ค่อยให้ความสนใจในการจัดทำงบรายรับ รายจ่ายในแต่ละเดือนเพื่อที่จะได้รู้เงินเข้า และออก ทำให้การบริหารการเงินขาดประสิทธิภาพ

ตารางที่ 5.6 สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการหารายได้ การใช้จ่าย การก่อหนี้ และความตั้งใจออมเงิน ก่อนการทดลอง

ความคิดเห็นต่อการหารายได้ การใช้จ่าย การก่อหนี้ และความตั้งใจออมเงิน	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ท่านตั้งใจวางแผนการเงินระยะยาวและตั้งใจที่จะทำได้ตามที่วางเป้าหมายไว้เพื่อไปสู่ความมั่นคงของชีวิต	4.13	0.99	3.60	1.12
2. ท่านตั้งใจจะเริ่มต้นเก็บออมเป็นกิจจะลักษณะ โดยแบ่งเงินออมมาอย่างน้อย 10% เพื่อนำไปเข้าบัญชีสะสมทรัพย์	3.20	0.94	3.13	1.25
3. แม้ท่านมีหนี้ หรือไม่มีเงินพอใช้ ท่านก็ยังตั้งใจว่าต้องออม	3.53	1.30	3.33	1.29
4. ท่านหาข้อมูลด้านการเงินล่วงหน้าจากแหล่งข้อมูลหลายๆ แหล่ง ก่อนจะทำธุรกรรมทางการเงินต่างๆ	2.33	0.98	3.20	1.15
5. ท่านตั้งเป้าหมายที่จะเก็บออมเงินให้ได้ไม่ต่ำกว่า 50,000 บาทใน 10 ปีข้างหน้า	3.87	1.06	3.33	1.29
6. ท่านทำงบรายรับ รายจ่ายในแต่ละเดือน เพื่อที่จะได้รู้เงินเข้าและออกตลอดเวลา	2.53	1.68	2.80	1.15
7. ก่อนที่ท่านจะซื้ออะไร ท่านพิจารณาอย่างระมัดระวังว่าท่านจะสามารถจ่ายได้	4.33	0.82	4.13	0.92
8. ท่านจ่ายบิลค่าน้ำ ค่าไฟ โทรศัพท์ บัตรเครดิต และเงินกู้ทุกประเภทให้ตรงเวลา	4.47	0.64	4.20	0.94
9. เวลาใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าและบริการ ท่านคำนึงถึงผลดี ผลเสีย ความจำเป็นและความคุ้มค่ามากกว่าความอยากได้ หรือ เห็นคนอื่นมีก็อยากมีด้วย	3.20	1.57	3.73	1.22
10. ท่านพยายามลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อว่าจะได้ไม่ต้องชักหน้าไม่ถึงหลัง	4.40	0.91	4.07	0.88
11. ท่านตั้งใจจะไม่ยอมเป็นหนี้เกิน 10% ของรายได้ต่อเดือน และไม่เกิน 20% ของรายได้ทั้งปี	4.07	1.49	4.20	0.68
12. เมื่อเป็นหนี้ ท่านสามารถชำระหนี้ได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อว่าจะได้มีความน่าเชื่อถือ สามารถกู้ได้มากขึ้นในอนาคต	4.27	1.44	4.33	0.72
13. ท่านพิจารณาใคร่ครวญเกี่ยวกับดอกเบี้ยเงินกู้ก่อนการกู้ยืมเงินในแต่ละครั้ง	4.20	1.21	4.40	0.99
14. ท่านตั้งใจที่จะหางานทำใหม่ที่จะทำให้ท่านมีรายได้และสวัสดิการที่ดีขึ้นกว่าเดิม	3.73	1.39	2.80	1.61
15. ท่านพยายามหาช่องทางทำงานใหม่ๆ เพื่อหารายได้พิเศษ	4.00	1.31	3.80	1.3
16. ท่านตั้งใจทำประกันในแต่ละประเภท (ชีวิต/สุขภาพ/ทรัพย์สิน) เพื่อให้ครอบคลุมความเสี่ยงทั้งหมดที่ท่านมี	3.27	1.49	3.47	1.36
17. ท่านเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้ใช้เพื่อฉุกเฉิน	3.07	1.58	3.27	0.96
18. ท่านเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้ใช้เพื่อการเกษียณอายุหรือตอนที่ท่านอายุมากและไม่ได้ทำงานแล้ว	3.07	1.53	3.33	1.45
รวม	3.62	0.59	3.65	0.54

ในส่วนของแม่บ้านกลุ่มควบคุม พบว่ามีคะแนนความคิดเห็นไม่ถึง 3.00 อยู่ 2 ข้อ ข้อ 6 และ ข้อ 14 โดยมีข้อซ้ำกับกลุ่มทดลองคือข้อ 6 ดังอธิบายข้างต้น ส่วนข้อ 14 ไม่มีความตั้งใจที่จะหางานใหม่ที่ จะทำให้รายได้และสวัสดิการดีขึ้นกว่าเดิม อาจเนื่องมาจากการศึกษาน้อย และอายุมากแล้ว การหางานใหม่ที่แตกต่างจากเดิมไม่ใช่เรื่องที่จะทำได้ง่ายนัก ทำให้ทำใจรับกับสภาพกับงานอาชีพที่ทำอยู่ ไม่คิดเปลี่ยนแปลง

ในส่วนข้อที่มีคะแนนความคิดเห็นสูงถึงระดับ 4 เป็นต้นไป ของทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความเห็นที่สอดคล้องกันมาก โดยเลือกตรงกันถึง 6 ข้อ คือข้อ 7 8 10 11 12 13 ซึ่งข้อ 7 8 และ 10 เป็นเรื่องของการพิจารณาอย่างระมัดระวังทางการใช้จ่าย ส่วนข้อ 11 12 และ 13 เป็นเรื่องของการระมัดระวังการก่อหนี้ ซึ่งเป็นข้อคิดเห็นที่สำคัญที่ส่งผลต่อการออม เนื่องจากการมีวินัยการใช้จ่าย และการระมัดระวังในการก่อหนี้ ย่อมส่งผลในทางบวกต่อความสามารถสามารถในการออมในที่สุด

ในข้อที่เหลือส่วนใหญ่เป็นคำถามเกี่ยวกับการเก็บออม อันได้แก่ ข้อ 2 3 5 17 และ 18 ซึ่งแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มมีคะแนนความคิดเห็นในด้านนี้อยู่ในช่วงระหว่าง 3.2-3.8 โดยประมาณ ซึ่งก็เป็นความคิดเห็นในทิศทางบวกต่อการออม

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลของแม่บ้านทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

5.2.1 ข้อมูลลักษณะรายได้และการใช้จ่ายเงินของแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม หลังการทดลอง

จากตารางที่ 5.7 สถานการณ์ของรายได้รวมและรายจ่ายรวมช่วงหลังจากการทดลอง (หลังการพัฒนาความรู้ทางการเงิน) ส่วนใหญ่ของทั้ง 2 กลุ่มเกินร้อยละ 60 มีรายได้รวมเท่าเดิม และบางส่วนก็มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 40 และ 26.7 ตามลำดับ

ในขณะที่ทางด้านรายจ่ายรวมของแม่บ้านทั้งสองกลุ่มมีทั้งที่เพิ่มขึ้น ลดลง และเท่าเดิม โดยแม่บ้านกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ร้อยละ 60 ระบุว่ามีการใช้จ่ายรวมเพิ่มขึ้น ในขณะที่แม่บ้านกลุ่มควบคุมมีสัดส่วนที่ต่ำกว่าคิดเป็นร้อยละ 46.67 โดยแม่บ้านทั้งสองกลุ่มที่ระบุว่ามีการใช้จ่ายรวมลดลงนั้นมีจำนวนไม่มากนัก คิดเป็นร้อยละ 6.67 และ 13.33 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.7 รายได้รวม แหล่งที่มาของรายได้ และการใช้จ่ายของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม หลังการทดลอง

	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. รายได้รวมต่อเดือนของท่านมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ในช่วงที่ผ่านมา				
เพิ่มขึ้น	6	40.0	4	26.7
ลดลง	-	-	-	-
เท่าเดิม	9	60.0	11	73.3
รวม	15	100.0	15	100.0
ถ้ารายได้ท่านเพิ่มขึ้น มาจากแหล่งใดบ้าง				
• อาชีพเสริม	3	50	4	100
• เงินที่ลูกหลานหรือญาติส่งมาให้	3	50	-	-
• รายได้จากการทำงาน (ดอกเบี้ย), รายได้จากค่าเช่า, ดอกเบี้ยจากธนาคาร, เงินปันผล	-	-	-	-
รวม	6	100	4	100
2. ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของท่านมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ในช่วงที่ผ่านมา				
ค่าใช้จ่ายลดลงทุกรายการ	1	6.67	2	13.33
ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทุกรายการ	9	60.0	7	46.67
ค่าใช้จ่ายเท่าเดิมทุกรายการ (ข้ามข้อ3.)	5	33.33	6	40
รวม	15	100.0	15	100.0
3. จากข้อ2. ค่าใช้จ่ายของท่านเพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิมในรายการใดบ้าง				
3.1 ค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ กลุ่มทดลองมีผู้เลือกตอบ 15 คน กลุ่มควบคุมมีผู้เลือกตอบ 9 คน				
3.1.1 ค่าอาหารและเครื่องดื่ม				
เพิ่มขึ้น	6	40.0	5	55.56
ลดลง	5	33.33	4	44.44
เท่าเดิม	4	26.67	-	-
รวม	15	100.0	9	100.0
3.1.2 ค่าสุราและยาสูบ				
เพิ่มขึ้น	-	-	1	11.11
ลดลง	1	6.67	2	22.22
เท่าเดิม	14	93.33	6	66.67
รวม	15	100.0	9	100.0

	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3.1.3 ค่าเครื่องแต่งกายและของใช้ส่วนตัว				
เพิ่มขึ้น	5	33.33	3	33.33
ลดลง	1	6.67	3	33.33
เท่าเดิม	9	60.0	3	33.33
รวม	15	100.0	9	100.0
3.1.4 ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า				
เพิ่มขึ้น	8	53.33	5	55.56
ลดลง	2	13.33	2	22.22
เท่าเดิม	5	33.33	2	22.22
รวม	15	100.0	9	100.0
3.1.5 ค่าบริการโทรศัพท์				
เพิ่มขึ้น	3	20.0	4	44.44
ลดลง	4	26.67	1	11.11
เท่าเดิม	8	53.33	4	44.44
รวม	15	100.0	9	100.0
3.1.6 ค่าซื้อลอตเตอรี่ และการพนันอื่นๆ				
เพิ่มขึ้น	2	13.33	3	33.33
ลดลง	8	53.33	2	22.22
เท่าเดิม	5	33.33	4	44.44
รวม	15	100.0	9	100.0
3.1.7 ค่าเช่าบ้าน/ที่พักอาศัย				
เพิ่มขึ้น	5	33.33	3	33.33
ลดลง	-	-	3	33.33
เท่าเดิม	10	66.67	3	33.33
รวม	15	100.0	9	100.0
3.1.8 ค่าเล่าเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียนบุตร/หลาน				
เพิ่มขึ้น	4	26.67	3	33.33
ลดลง	3	20.0	3	33.33
เท่าเดิม	8	53.33	3	33.33
รวม	15	100.0	9	100.0
3.1.9 ค่ารักษาพยาบาล				
เพิ่มขึ้น	4	26.67	1	11.11
ลดลง	1	6.67	3	33.33
เท่าเดิม	10	66.67	5	55.56
รวม	15	100.0	9	100.0
3.1.10 ค่าน้ำมัน ค่ารถโดยสาร มอเตอร์ไซด์				
เพิ่มขึ้น	7	46.67	6	66.67
ลดลง	1	6.67	2	22.22
เท่าเดิม	7	46.67	1	11.11
รวม	15	100.0	9	100.0

	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3.1.11 ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง ท่องเที่ยว				
เพิ่มขึ้น	3	20.0	1	11.11
ลดลง	2	13.33	3	33.33
เท่าเดิม	10	66.67	5	55.56
รวม	15	100.0	9	100.0
3.2 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ กลุ่มทดลองมีผู้เลือกตอบ 11 คน กลุ่มควบคุมมีผู้เลือกตอบ 8 คน				
3.2.1 ค่าผ่อนส่งบ้าน หรือที่ดิน				
เพิ่มขึ้น	1	9.09	1	12.50
ลดลง	-	-	3	37.50
เท่าเดิม	10	90.91	4	50.00
รวม	11	100.0	8	100.0
3.2.2 ค่าผ่อนส่งรถยนต์ รถจักรยานยนต์				
เพิ่มขึ้น	2	18.18	3	37.5
ลดลง	1	9.09	3	37.5
เท่าเดิม	8	72.73	2	25.0
รวม	11	100.0	8	100.0
3.2.3 ค่าผ่อนส่งเครื่องเรือน เครื่องใช้ในบ้าน				
เพิ่มขึ้น	1	9.09	-	-
ลดลง	1	9.09	3	37.5
เท่าเดิม	9	81.82	5	62.5
รวม	11	100.0	8	100.0
3.2.4 ค่าจ่ายคืนเงินกู้ยืมอื่นๆ				
เพิ่มขึ้น	2	18.18	2	25.0
ลดลง	1	9.09	3	37.5
เท่าเดิม	8	72.73	3	37.5
รวม	11	100.0	8	100.0
3.2.5 ค่าเบี้ยประกัน				
เพิ่มขึ้น	1	9.09	4	50.0
ลดลง	1	9.09	1	12.5
เท่าเดิม	9	81.82	3	37.5
รวม	11	100.0	8	100.0
3.2.6 ค่าส่งแซร์				
เพิ่มขึ้น	2	18.18	3	37.5
ลดลง	1	9.09	3	37.5
เท่าเดิม	8	72.73	2	25.0
รวม	11	100.0	8	100.0
3.2.7 ค่าเงินบริจาค งานบุญต่างๆ				
เพิ่มขึ้น	6	54.55	4	50.0
ลดลง	2	18.18	2	25.0
เท่าเดิม	3	27.27	2	25.0
รวม	11	100.0	8	100.0

	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3.2.8 อื่นๆ				
เพิ่มขึ้น	1	9.09	-	-
ลดลง	-	-	1	12.5
เท่าเดิม	10	90.91	7	87.5
รวม	11	100.0	8	100.0

สำหรับรายการค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในแม่บ้านทั้งสองกลุ่มคือ ค่าอาหารและเครื่องต้ม คิดเป็นร้อยละ 40 และ 55.56 ตามลำดับ ค่าน้ำค่าไฟคิดเป็นร้อยละ 53.33 และ 55.56 ตามลำดับ ค่าน้ำมัน ค่าโดยสาร คิดเป็นร้อยละ 46.67 และ 66.67 ตามลำดับ และสุดท้ายค่าเงินบริจาค งานบุญต่างๆคิดเป็นร้อยละ 54.55 และ 60 ตามลำดับ สำหรับแม่บ้านกลุ่มทดลอง รายการค่าใช้จ่ายที่ลดลงที่เห็นได้ชัดเจนคือ รายการค่าซื้อลอตเตอรี่ และการพนันอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 53.33 ซึ่งการลดลงในรายการดังกล่าวสะท้อนถึงผลของการรับการอบรมความรู้ทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มทดลอง ที่แนะนำให้พยายามลดค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็น พวกอบายมุขลง ก็จะช่วยให้มีเงินเหลือออมมากขึ้น ส่วนแม่บ้านกลุ่มควบคุม มีภาพไม่ชัดเจนนัก มีผู้ระบุว่าค่าใช้จ่ายลดลงในบางรายการ คิดเป็นร้อยละ 35 ของทั้งหมดโดยประมาณ

5.2.2 ข้อมูลการออม และพฤติกรรมการออมของกลุ่มแม่บ้าน ทั้ง 2 กลุ่ม หลังการทดลอง

พิจารณาจากตารางที่ 5.6 และ 5.8 สถานะทางด้านการออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองดีขึ้นอย่างชัดเจน คือมีแม่บ้านที่สามารถออมได้เพิ่มขึ้นจาก 2 คน เป็น 6 คน ในขณะที่แม่บ้านกลุ่มควบคุมใกล้เคียงกับระดับเดิมคือจาก 8 คน ลดลงเหลือ 7 คน พิจารณาจากข้อมูลเบื้องต้นก็ทำให้เห็นได้ว่าผลจากการพัฒนาการอบรมความรู้ทางการเงินมีส่วนช่วยเพิ่มความสามารถและความตั้งใจในการออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองได้ โดยแม่บ้านกลุ่มทดลองให้เหตุผลที่ออมได้ว่ามาจากเก็บเงินเหรียญหยอดกระปุกถึง 4 คน ถัดมาคือความขยันหมั่นเพียร และจากการหักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีเพื่อกันไว้เป็นเงินออม 3 คน และมาจากการได้รับการอบรมความรู้ทางการเงิน การมีรายได้เสริม และการทำบัญชีรายรับ/รายจ่าย 2 คน ซึ่งวิธีการหักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีเพื่อกันเป็นเงินออม และวิธีการทำบัญชีรายรับ/รายจ่าย ก็เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมพัฒนาด้วยเช่นกัน โดยก่อนหน้าการพัฒนาในกลุ่มทดลองมีผู้จดบันทึกรายรับ/รายจ่าย เพียง 5 คน หลังการพัฒนาได้เพิ่มขึ้นเป็น 12 คน

ส่วนปัจจัยที่ทำให้ออมไม่ได้ก็ยังคงเป็นปัจจัยเดิมๆ คือค่าครองชีพสูง มีภาระในการเลี้ยงดูแลคนในครอบครัว ไม่สามารถควบคุมรายจ่ายได้ และรายได้น้อย

ตารางที่ 5.8 การออม และพฤติกรรมการออมของกลุ่มแม่บ้าน ทั้ง 2 กลุ่ม หลังการทดลอง

	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เมื่อหลังหักค่าใช้จ่ายหมดแล้ว ท่านมีเงินเหลือออมต่อเดือนหรือไม่				
มีเงินออม	6	40	7	46.67
ไม่มีเงินออม	9	60	8	53.33
รวม	15	100.0	15	100.0
2. ถ้าท่านออมได้ ปัจจัยหลักที่ทำให้ท่านสามารถออมได้ *(เฉพาะบุคคลที่ออมได้)				
มีรายได้ประจำสม่ำเสมอ	3		6	
มีรายได้เสริม	2		4	
ได้รับการอบรมความรู้ทางการเงินและการออมจากวิทยากร	2		-	
หักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีเพื่อกันไว้เป็นเงินออม	3		4	
ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	2		5	
ภาระหนี้ลดลง	-		3	
ทำบัญชีรายรับ/รายจ่ายเพื่อทราบวางแผนการเงิน	2		-	
ขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค	3		4	
ไม่ซื้องานเวรยาเสพติด เหล้า บุหรี่ อบายมุข	1		4	
เก็บเงินเหรียญหยอดกระปุก	4		2	
อยู่อย่างพอเพียง	3		5	
3. ปัจจัยหลักที่ทำให้ท่านไม่สามารถออมเงินได้ *(เฉพาะบุคคลที่ไม่มีเงินออม)				
รายได้น้อย	4		7	
รายได้ลดลง	-		-	
ดอกเบี้ยเงินฝากลดลง	-		-	
ไม่เห็นความสำคัญของการออม	-		-	
ไม่มีเหตุจูงใจในการออม	-		-	
ไม่สามารถควบคุมรายจ่าย	6		1	
มีภาระหนี้สูง	4		5	
ปัญหาภาวะเศรษฐกิจ ข้าวของแพง	8		4	
มีภาระดูแลคนในครอบครัว	7		5	
ติดการพนัน หรือติดเหล้า หรืออบายมุข	-		-	
อื่นๆ	2		-	
4. ท่านมีการวางแผนการใช้เงินและเก็บเงิน หรือไม่				
มี	12	80.00	11	73.33
ไม่มี	3	20.00	4	26.67
รวม	15	100.0	15	100.0
5. รูปแบบการวางแผนการใช้เงินและเก็บเงิน *(เฉพาะผู้ตอบ "มี" ในข้อ 4)				
วางแผนเฉพาะในระยะสั้น	4	33.33	2	18.18
วางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว	8	66.67	9	81.82
รวม	12	100.0	11	100.0

	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6. ท่านมีการจดบันทึกรายรับ รายจ่ายในแต่ละเดือนหรือไม่				
มี	12	80.0	-	-
ไม่มี	3	20.0	15	100.0
รวม	15	100.0	15	100.0
7. จากการจดบันทึกรายรับ/รายจ่ายในแต่ละเดือน ท่านได้เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายที่ตั้งไว้กับค่าใช้จ่ายจริง พบว่าแผนการเงินของท่านตรงกับข้อใด *(เฉพาะผู้ตอบ "มี" ในข้อ 6)				
ส่วนใหญ่ใช้มากกว่างบประมาณ	1	8.33	-	-
ส่วนใหญ่ใช้ต่ำกว่างบประมาณ	-	-	-	-
ส่วนใหญ่พอๆกัน	9	75.0	-	-
ไม่เคยเปรียบเทียบ แค่จดบันทึกอย่างเดียว	2	16.67	-	-
รวม	12	100.0	-	-
8. ท่านมีหนี้สินหรือไม่				
มี	7	46.67	11	78.57
ไม่มี	8	53.33	3	21.43
รวม	15	100.0	14	100.0
*(ถ้าหากมีหนี้สิน) ในช่วงเวลาที่ผ่านมาหนี้สินท่านเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร				
เพิ่มขึ้น	5	71.43	-	-
ลดลง	-	-	-	-
เท่าเดิม	2	28.57	11	100.0
รวม	7	100.0	11	100.0

5.2.3 ข้อมูลด้านความรู้ทางการเงิน และความตั้งใจในการออมเงิน

- 1) ความรู้ทางการเงิน หลังการทดลอง ผลการสำรวจระดับความรู้ทางการเงินของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มหลังการทดลอง ได้ผลการทดสอบทั้ง 3 หมวดดังแสดงในตารางที่ 5.9

ตารางที่ 5.9 ระดับความรู้ทางการเงินของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม หลังการทดลอง

คะแนนความรู้ทางการเงิน	แม่บ้านกลุ่มทดลอง	แม่บ้านกลุ่มควบคุม
	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนเฉลี่ย
หมวดที่ 1 ความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน (Knowledge and Understanding) คะแนนรวม 10 คะแนน	5.67 (2.53)	1 (1.8)
หมวดที่ 2 วัชเชิงพฤติกรรม (Behaviour) คะแนนรวม 10 คะแนน	6.47 (6)	5.4 (6.27)
หมวดที่ 3 ซึ่งวัชเชิงทัศนคติ (Attitude) คะแนนรวม 5 คะแนน	4.04 (3.76)	3.28 (3.51)
คะแนนรวมทั้ง 3 หมวด 25 คะแนน	16.17 (12.30)	9.68 (11.58)
ตัวเลขในวงเล็บคือค่าคะแนนของทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการทดลอง		

จากตารางที่ 5.9 เมื่อพิจารณาเป็นรายหมวด ปรากฏว่าแม่บ้านในกลุ่มทดลองมีระดับคะแนน ความรู้ทางการเงินในหมวดที่ 1 ซึ่งเป็นการวัดความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน อยู่ในระดับที่ดีขึ้นชัดเจน จาก 2.53 เป็น 5.67 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ในขณะที่หมวดที่ 2 วัดพฤติกรรมทางการเงิน ผลการ ทดสอบของแม่บ้านกลุ่มทดลองมีคะแนนใกล้เคียงจากระดับเดิม ซึ่งแสดงว่าหลังการอบรมให้ความรู้ ทางการเงินแล้ว พฤติกรรมการแสดงออกทางการเงินและการออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองยังไม่ได้ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงไป อาจเป็นเพราะระยะเวลาในการทดสอบอยู่ในช่วงสั้นๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม บางครั้งก็ต้องใช้เวลาในการปรับตัวพอสมควร จึงทำให้พฤติกรรมของแม่บ้านกลุ่มทดลองยังคงเหมือนเดิม สุดท้ายหมวดทัศนคติ คะแนนในหมวดนี้ดีขึ้น ในแม่บ้านกลุ่มทดลองจาก 3.76 เป็น 4.04 ซึ่งแสดงว่าอย่าง น้อยการอบรมให้ความรู้ทางการเงินก็ช่วยปรับทัศนคติในกลุ่มแม่บ้านนี้ให้เห็นคุณค่าของเงินและการเก็บ ออมได้พอสมควร ส่วนในกรณีของกลุ่มควบคุมได้คะแนนลดลงในทุกหมวด อาจเป็นเพราะว่าเป้าหมายใน การทดสอบแบบสอบถามซ้ำ ทำให้ขาดความตั้งใจคิดและตอบ ผลคะแนนจึงต่ำกว่าที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ผลสรุปที่ได้ หลังการอบรมแล้วผลคะแนนวัดระดับความรู้ทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มทดลองสูงขึ้นและสูง กว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุมอย่างเด่นชัด

2) ความตั้งใจในการออม

พิจารณาตารางที่ 5.10 หลังจากการพัฒนาอบรมความรู้ทางการเงินให้แก่แม่บ้านกลุ่มทดลอง ปรากฏว่าแม่บ้านกลุ่มทดลองมีความตั้งใจเกี่ยวกับการใช้เงินและการออมเงินในระดับที่ดีขึ้นและดีกว่ากลุ่ม ควบคุม พิจารณาจากภาพรวมของแม่บ้านกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย 3.77 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 0.40 ส่วนค่าเฉลี่ยรวมและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแม่บ้านกลุ่มควบคุมคือ 3.62 และ 0.59 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยรวมและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 3.65 และ 0.45 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามการ เปลี่ยนแปลงเจตคติของแม่บ้านกลุ่มทดลองแม้จะดีขึ้น แต่ก็ไม่ได้สูงขึ้นมากนัก ส่วนเจตคติของแม่บ้าน กลุ่มควบคุมก็ยังคงเดิม คิดอย่างไรเกี่ยวกับการใช้เงินและออมเงินก็ยังคงคิดอยู่เช่นนั้น

ตารางที่ 5.10 สรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการหารายได้ การใช้จ่าย การก่อหนี้ และความตั้งใจออมเงิน หลังการทดลอง

ความคิดเห็นต่อการหารายได้ การใช้จ่าย การก่อหนี้ และความตั้งใจออมเงิน	แม่บ้านกลุ่มทดลอง		แม่บ้านกลุ่มควบคุม	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ท่านตั้งใจวางแผนการเงินระยะยาวและตั้งใจที่จะทำได้ตามที่วางเป้าหมายไว้เพื่อไปสู่ความมั่นคงของชีวิต	3.87	0.74	3.73	0.704
2. ท่านตั้งใจจะเริ่มต้นเก็บออมเป็นกิจวัตร โดยแบ่งเงินออมอย่างน้อย 10% เพื่อนำไปเข้าบัญชีสะสมทรัพย์	3.20	0.77	3.27	0.961
3. แม้ท่านมีหนี้ หรือไม่มีเงินพอใช้ ท่านก็ยังตั้งใจว่าต้องออม	3.40	0.63	3.73	1.10
4. ท่านหาข้อมูลด้านการเงินล่วงหน้าจากแหล่งข้อมูลหลายๆแหล่ง ก่อนจะทำธุรกรรมทางการเงินต่างๆ	2.80	1.15	3.47	0.99
5. ท่านตั้งเป้าหมายที่จะเก็บออมเงินให้ได้ไม่ต่ำกว่า 50,000 บาทใน 10 ปีข้างหน้า	4.00	0.65	3.60	1.24
6. ท่านทำงบรายรับ รายจ่ายในแต่ละเดือน เพื่อที่จะได้รู้เงินเข้า และออกตลอดเวลา	3.47	1.19	2.47	0.915
7. ก่อนที่ท่านจะซื้ออะไร ท่านพิจารณาอย่างระมัดระวังว่าท่านจะสามารถจ่ายได้ไหม	4.07	0.88	4.27	0.88
8. ท่านจ่ายบิลค่าน้ำ ค่าไฟ โทรศัพท์ บัตรเครดิต และเงินกู้ทุกประเภทให้ตรงเวลา	4.33	1.11	4.40	0.63
9. เวลาใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าและบริการ ท่านคำนึงถึงผลดี ผลเสีย ความจำเป็น และความคุ้มค่ามากกว่าความอยากได้ หรือ เห็นคนอื่นมีก็อยากมีด้วย	4.13	0.99	3.33	1.18
10. ท่านพยายามลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อว่าจะได้ไม่ต้องชักหน้าไม่ถึงหลัง	4.33	0.82	3.73	1.16
11. ท่านตั้งใจจะไม่ยอมเป็นหนี้เกิน 10% ของรายได้ต่อเดือน และไม่เกิน 20% ของรายได้ทั้งปี	4.27	0.80	4.00	0.76
12. เมื่อเป็นหนี้ ท่านสามารถชำระหนี้ได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อว่าจะได้มีความน่าเชื่อถือ สามารถกู้ได้มากขึ้นในอนาคต	4.33	0.90	4.00	0.66
13. ท่านพิจารณาใคร่ครวญเกี่ยวกับดอกเบี้ยเงินกู้ก่อนการกู้ยืมเงินในแต่ละครั้ง	4.33	0.90	4.20	0.94
14. ท่านตั้งใจที่จะหางานทำใหม่ที่จะทำให้ท่านมีรายได้และสวัสดิการที่ดีขึ้นกว่าเดิม	3.07	1.44	3.73	1.10
15. ท่านพยายามหาช่องทางทำงานใหม่ๆเพื่อหารายได้พิเศษ	4.13	0.92	3.80	1.01
16. ท่านตั้งใจทำประกันในแต่ละประเภท (ชีวิต/สุขภาพ/ทรัพย์สิน) เพื่อให้ครอบคลุมความเสี่ยงทั้งหมดที่ท่านมี	3.67	1.11	3.87	1.19
17. ท่านเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้ใช้เผื่อฉุกเฉิน	3.27	1.28	2.93	0.88
18. ท่านเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้ใช้เพื่อการเกษียณอายุหรือตอนที่ท่านอายุมากและไม่ได้ทำงานแล้ว	3.13	1.13	3.13	0.83
รวม	3.77	0.40	3.65	0.45

และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในกลุ่มทดลอง พบว่ามีคะแนนความคิดเห็นไม่ถึง 3.00 อยู่ 2 ข้อ ข้อ 4 และ ข้อ 6 แต่มีระดับคะแนนสูงขึ้นเล็กน้อยในข้อ 4 และสูงขึ้นชัดเจนในข้อ 6 จาก 2.53 เป็น 3.47 ในข้อ 4 แม้จะได้รับการอบรม แม่บ้านกลุ่มนี้ยังคงไม่ค่อยให้ความสนใจในการหาข้อมูลด้านการเงินล่วงหน้า จากแหล่งข้อมูลหลายๆแหล่งก่อนจะทำธุรกรรมทางการเงินต่างๆ ส่วนในข้อ 6 หลังจากมีการอบรมแล้ว แม่บ้านกลุ่มทดลองเริ่มมีการวางแผนทางการเงินอย่างเป็นระบบมากขึ้น เริ่มให้ความสนใจในการจัดทำงบรายรับ รายจ่ายในแต่ละเดือน

ในส่วนของแม่บ้านกลุ่มควบคุม พบว่ามีคะแนนความคิดเห็นไม่ถึง 3.00 อยู่ 1 ข้อ คือ ข้อ 6 เช่นเดิม ส่วนข้อ 14 ที่แต่เดิมคะแนนไม่ถึง 3 กลับเพิ่มขึ้นเป็น 3.73 ทั้งนี้อาจเนื่องจากสภาพปัจจัยแวดล้อมในการทำงานอาจเปลี่ยนไป ทำให้มีความคิดที่จะหางานใหม่ๆที่จะทำให้รายได้และสวัสดิการดีขึ้นกว่าเดิม

ในส่วนของข้อที่มีคะแนนความคิดเห็นสูงถึงระดับ 4 เป็นต้นไป ของกลุ่มทดลอง หลังจากอบรมแล้ว มีเพิ่มขึ้น 2 ข้อ คือข้อ 5 และข้อ 6 ซึ่งเป็นเรื่องที่ดี ในข้อ 5 สะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการออมเพื่ออนาคตข้างหน้า ส่วนข้อ 9 เป็นการพิจารณาไตร่ตรองก่อนซื้อสินค้า ซึ่งหากทำได้จะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงได้ ส่วนข้อที่ลดลงคือ ข้อ 1 จาก 4.13 เหลือ 3.87 ซึ่งก็ยังคงอยู่ในระดับค่อนข้างสูงอยู่

5.3 การประเมินผลเปรียบเทียบการพัฒนาพฤติกรรมการออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การประเมินผลเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการเงินและการออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยเนื้อหาการประเมินอยู่ในขอบเขตใน 2 เรื่องต่อไปนี้

เรื่องที่ 1 ผลการประเมินระดับความรู้ทางการเงินจากแบบทดสอบใน 3 หมวด

เรื่องที่ 2 ผลการประเมินการอบรมพัฒนาเจตคติในด้านความตั้งใจในการออมเงิน และการออมที่เกิดขึ้นจริง

และจะทำการเปรียบเทียบผลการประเมินตามลำดับดังนี้

1 เปรียบเทียบภายในกลุ่มก่อนการอบรมและหลังการอบรม

2 เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มก่อนการอบรมและหลังการอบรม

5.3.1 ผลการประเมินระดับความรู้ทางการเงินจากแบบทดสอบใน 3 หมวด

1). เปรียบเทียบระดับความรู้ทางการเงิน ภายในกลุ่มก่อนและหลังการอบรม

โดยการใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจทางการเงิน ซึ่งมีทั้งหมด 3 หมวด ดังนี้ หมวดด้านความรู้พื้นฐานและความเข้าใจทางการเงิน (Knowledge and Understanding) หมวดที่ 2 พฤติกรรมของการใช้เงินและการออม (Behavior) และหมวดที่ 3 ทศนคติการใช้จ่ายและการเก็บออม (Attitudes) ซึ่งผลปรากฏว่าแม่บ้านกลุ่มทดลองมีความรู้ทางการเงินในภาพรวม (รวมคะแนนทั้ง 3 หมวด) เปรียบเทียบระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยที่คะแนนเฉลี่ยรวมของแม่บ้านกลุ่มทดลองหลังการอบรมเพิ่มสูงขึ้นจากก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกัน ดังแสดงในตารางที่ 5.11 ค่าเฉลี่ยรวมหลังการอบรมมีค่าสูงขึ้นเป็น 16.19 เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยก่อนการอบรมที่ 12.30 ในขณะที่ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนมีการกระจายของคะแนนสูงขึ้นเล็กน้อยจากช่วงก่อนการอบรม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายหมวด หมวดด้านความรู้พื้นฐานและความเข้าใจทางการเงิน (Knowledge and Understanding) ค่าเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในขณะที่หมวดที่ 2 ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของการใช้เงินและการออม ไม่สามารถผ่านการทดสอบได้ กล่าวคือพฤติกรรมการใช้จ่ายและการออมเงินของแม่บ้านกลุ่มทดลอง

ระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนหมวดที่ 3 เป็น ส่วนของการทดสอบทัศนคติของการใช้เงินและการออม สามารถผ่านการทดสอบที่นัยสำคัญ 0.10 ซึ่ง หมายความว่า คะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติของแม่บ้านกลุ่มทดลองก่อนการอบรมและหลังการอบรมมีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10 โดยที่คะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติของแม่บ้านกลุ่มทดลองหลังการ อบรมเพิ่มสูงขึ้นจากก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10 เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามในส่วนของ หมวดที่ 2 ด้านพฤติกรรมที่ไม่ผ่านการทดสอบนั้น สาเหตุหนึ่งอาจเนื่องจากโดยปกติหลังจากมีการอบรม แล้ว จะต้องให้เวลาแม่บ้านได้มีเวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสักระยะเวลาหนึ่ง เช่น สัก 3 เดือน แล้วจึง ทดสอบ แต่เนื่องจากข้อจำกัดของเวลาวิจัย และข้อกังวลว่าแม่บ้านอาจโยกย้ายและเปลี่ยนงานในระหว่าง ช่วงที่เว้นว่างนั้น ซึ่งเป็นช่วงการเปลี่ยนสัญญาจ้าง ทำให้ต้องรีบสอบถามแม่บ้านหลังจากอบรมไปได้ ประมาณ 1 เดือน ซึ่งเป็นระยะที่สั้นเกินไปที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมที่ชัดเจน

ประเด็นที่น่าสนใจจากการผลการทดสอบก็คือการเพิ่มความรู้ทางการเงินในหมวดของพฤติกรรม นั้น อาจจำเป็นต้องมีการขยายเวลาการอบรมให้มากขึ้นและให้มีความต่อเนื่อง เพื่อเปิดโอกาสให้แม่บ้านมี เวลาในการปรับตัวเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินของตน และคอยติดตามว่าการปรับเปลี่ยนใน พฤติกรรมนั้นเป็นไปในเรื่องประเด็นใดบ้าง ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่องานวิจัยด้านนี้ต่อไป

ตารางที่ 5.11 ผลการเปรียบเทียบความรู้ทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการอบรม

ความรู้ทางการเงิน	ช่วงเวลา	\bar{x}	SD	t	Sig (2-tailed)
หมวดความรู้พื้นฐานทางการเงิน	ก่อนการอบรม	2.53	2.17	-6.439	0.000
	หลังการอบรม	5.67	2.22		
หมวดพฤติกรรมทางการเงิน	ก่อนการอบรม	6.00	1.93	-0.788	0.444
	หลังการอบรม	6.47	2.13		
หมวดทัศนคติทางการเงิน	ก่อนการอบรม	3.76	0.61	-1.935	0.073
	หลังการอบรม	4.08	0.71		
ภาพรวม	ก่อนการอบรม	12.30	3.47	-4.243	0.001
	หลังการอบรม	16.19	3.99		

หมายเหตุ : กรณีการทดสอบ 2 ทาง หากค่า sig (2 tailed) < α เมื่อ α คือระดับนัยสำคัญที่กำหนด เช่น กรณีภาพรวม 0.001 < 0.05 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนแม่บ้านกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญที่ระดับ.05

ส่วนการทดสอบทางเดียว หาก ค่า sig (2 tailed)/2 < α และ ค่า t<0 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนแม่บ้าน กลุ่มทดลองก่อนการอบรมต่ำกว่าหลังการอบรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

หาก ค่า sig (2 tailed)/2 < α และ ค่า t>0 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนแม่บ้าน กลุ่มทดลองก่อนการอบรมสูงกว่าหลังการอบรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบกับแม่บ้านกลุ่มควบคุมถึงความรู้ความเข้าใจทางการเงินในทั้ง 3 หมวด ระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรม ปรากฏว่ามีลักษณะต่างจากกลุ่มทดลอง พิจารณาตารางที่ 4.10 กล่าวคือ ในภาพรวมของความรู้ความเข้าใจทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกัน และมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ลดลง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องจากความตั้งใจในการตอบ คำถามซ้ำเติมของแม่บ้านกลุ่มควบคุมมีน้อยลงในการตอบแบบทดสอบความรู้ทางการเงินเป็นครั้งที่ 2 ทำให้คะแนนทดสอบหลังการอบรมลดลงในทุกหมวด

และเมื่อพิจารณาเป็นรายหมวดทั้ง 3 หมวดในแม่บ้านกลุ่มควบคุม ในหมวดด้านความรู้พื้นฐานและความเข้าใจทางการเงิน และหมวดพฤติกรรมของการใช้เงินและการออม คะแนนเฉลี่ยของทั้งสองหมวดก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10 โดยที่คะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมของทั้งสองหมวดลดลงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตามในหมวดด้านทัศนคติพบว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรม ที่นัยสำคัญระดับ 0.05

ตารางที่ 5.12 ผลการเปรียบเทียบความรู้ทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการอบรม

ความรู้ทางการเงิน	ช่วงเวลา	\bar{x}	SD	t	Sig (2-tailed)
หมวดความรู้พื้นฐานทางการเงิน	ก่อนการอบรมฯ	1.80	2.18	2.037	0.061
	หลังการอบรมฯ	1.00	2.07		
หมวดพฤติกรรมทางการเงิน	ก่อนการอบรมฯ	6.27	2.02	1.899	0.078
	หลังการอบรมฯ	5.40	1.80		
หมวดทัศนคติทางการเงิน	ก่อนการอบรมฯ	3.51	0.79	0.945	0.361
	หลังการอบรมฯ	3.29	0.35		
ภาพรวม	ก่อนการอบรมฯ	11.58	3.94	2.359	0.033
	หลังการอบรมฯ	9.69	3.51		

2) เปรียบเทียบระดับความรู้ทางการเงิน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการอบรม

โดยการใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจทางการเงิน ซึ่งผลปรากฏว่าก่อนการอบรม แม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งการทดสอบในภาพรวมและการทดสอบในรายหมวด รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5.13 ส่วนตารางที่ 5.14 แสดงผลทดสอบหลังจากมีการอบรมพัฒนาความรู้ทางการเงินให้กับแม่บ้านในกลุ่มทดลอง โดยในภาพรวมหลังการอบรม คะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองกับแม่บ้านกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนในรายหมวด ในหมวดความรู้พื้นฐานและความเข้าใจทางการเงิน และในหมวดทัศนคติ ก็ให้ผลเช่นเดียวกัน คือหลังจากมีการอบรมให้กับแม่บ้านกลุ่มทดลองแล้ว คะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุมในทั้งสองหมวดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ยกเว้นในหมวดพฤติกรรม ที่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5.13 ผลการเปรียบเทียบความรู้ทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการอบรม

ความรู้ทางการเงิน	\bar{x}	SD	t	Sig (2-tailed)
หมวดความรู้พื้นฐานทางการเงิน				
กลุ่มทดลอง	2.53	2.17		
กลุ่มควบคุม	1.8	2.18	0.924	0.363
หมวดพฤติกรรมทางการเงิน				
กลุ่มทดลอง	6.00	1.93		
กลุ่มควบคุม	6.27	2.02	0.370	0.714
หมวดทัศนคติทางการเงิน				
กลุ่มทดลอง	3.76	0.61		
กลุ่มควบคุม	3.51	0.79	0.961	0.345
ภาพรวม				
กลุ่มทดลอง	12.30	3.47		
กลุ่มควบคุม	11.58	3.94	0.531	0.599

หมายเหตุ : กรณีการทดสอบ 2 ทาง หากค่า sig (2 tailed) < α เมื่อ α คือระดับนัยสำคัญที่กำหนด เช่น กรณีภาพรวม 0.599 > 0.05 แสดงว่าก่อนการอบรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05

ส่วนการทดสอบทางเดียว หาก ค่า sig (2 tailed)/2 < α และ ค่า t<0 แสดงว่าก่อนการอบรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนแม่บ้านกลุ่มทดลองต่ำกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

หาก ค่า sig (2 tailed)/2 < α และ ค่า t>0 แสดงว่าก่อนการอบรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนแม่บ้านกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5.14 ผลการเปรียบเทียบความรู้ทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการอบรม

ความรู้ทางการเงิน	\bar{X}	SD	t	Sig (2-tailed)
หมวดความรู้พื้นฐานทางการเงิน				
กลุ่มทดลอง	5.67	2.23		
กลุ่มควบคุม	1.00	2.07	5.946	0.000
หมวดพฤติกรรมทางการเงิน				
กลุ่มทดลอง	6.47	2.13		
กลุ่มควบคุม	5.40	1.80	1.478	0.151
หมวดทัศนคติทางการเงิน				
กลุ่มทดลอง	4.08	0.71		
กลุ่มควบคุม	3.29	0.35	3.895	0.001
ภาพรวม				
กลุ่มทดลอง	16.17	4.02		
กลุ่มควบคุม	9.69	3.51	4.711	0.000

หมายเหตุ : กรณีการทดสอบ 2 ทาง หากค่า sig (2 tailed) < α เมื่อ α คือระดับนัยสำคัญที่กำหนด เช่น กรณีภาพรวม $0.000 < 0.05$ แสดงว่าหลังการอบรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05

ส่วนการทดสอบทางเดียว หาก ค่า sig (2 tailed)/2 < α และ ค่า t<0 แสดงว่าหลังการอบรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนแม่บ้านกลุ่มทดลองต่ำกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

หาก ค่า sig (2 tailed)/2 < α และ ค่า t>0 แสดงว่าหลังการอบรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนแม่บ้านกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

5.3.2 ผลการประเมินการอบรมพัฒนาเจตคติในด้านความตั้งใจในการออมเงิน และในด้านการออมเงินที่เกิดขึ้นจริง

1) เปรียบเทียบภายในกลุ่มก่อนและหลังการอบรม โดยการตั้งคำถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบ ลิเคิร์ต (Likert) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจในการออม ซึ่งผลปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกัน โดยแม่บ้านกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นหลังมีการอบรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 5.15 ค่าเฉลี่ยหลังการอบรมมีค่าสูงขึ้นเป็น 3.77 เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยก่อนการอบรมที่ 3.58 ในขณะที่ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนมีการกระจายของคะแนนต่ำลงเล็กน้อยจากช่วงก่อนการอบรม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาว่าการออมที่เกิดขึ้นจริง ปรากฏว่าระดับการออมก่อนและหลังการอบรมในแม่บ้านกลุ่มทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ในส่วนของการออมที่เกิดขึ้นจริงไม่ผ่านการทดสอบนั้น สาเหตุหนึ่งอาจเนื่องจากโดยปกติหลังจากมีการอบรมแล้ว จะต้องให้เวลาแม่บ้านได้มีเวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการออมสักระยะหนึ่ง เช่น สัก 3 เดือน แล้วจึงทดสอบ แต่เนื่องจากข้อจำกัดของเวลาวิจัย และข้อกังวลว่าแม่บ้านอาจโยกย้ายและเปลี่ยนงานในระหว่างช่วงที่เว้นว่างนั้น ซึ่งเป็นช่วงการเปลี่ยนสัญญาจ้าง ทำให้ต้องรีบสอบถามแม่บ้านหลังจากอบรมไปได้ประมาณ 1 เดือน ซึ่งเป็นระยะที่สั้นเกินไปที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมออมที่ชัดเจน

ตารางที่ 5.15 ผลการเปรียบเทียบความตั้งใจในการออม และการออมที่เกิดขึ้นจริงของแม่บ้านกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการอบรม

เนื้อหา	ช่วงเวลา	\bar{X}	SD	t	Sig (2-tailed)
ความตั้งใจในการออม	ก่อนการอบรมฯ	3.58	0.43	-2.243	0.042
	หลังการอบรมฯ	3.77	0.40		
การออมที่เกิดขึ้นจริง	ก่อนการอบรมฯ	773.33	1567.28	0.222	0.827
	หลังการอบรมฯ	706.67	1160.95		

เมื่อเปรียบเทียบกับแม่บ้านกลุ่มควบคุมถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจในการออม ระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรม ปรากฏผลดังนี้ พิจารณาตารางที่ 5.16 คะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการออมของแม่บ้านกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการอบรมไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาว่าการออมที่เกิดขึ้นจริง ก็ให้ผลการทดสอบแบบเดียวกันคือระดับการออมจริงก่อนและหลังการอบรมในแม่บ้านกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการทดสอบทั้ง 2 ส่วนก็เป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดหมาย เนื่องจากแม่บ้านกลุ่มควบคุมคือกลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรมความรู้ทางการเงินใดๆทั้งสิ้น พฤติกรรมของแม่บ้านกลุ่มควบคุมจึงไม่ควรมีความแตกต่างกันในช่วงก่อนและหลังการอบรม

ตารางที่ 5.16 ผลการเปรียบเทียบความตั้งใจในการออม และการออมที่เกิดขึ้นจริงของแม่บ้านกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการอบรม

เนื้อหา	ช่วงเวลา	\bar{X}	SD	t	Sig (2-tailed)
ความตั้งใจในการออม	ก่อนการอบรมฯ	3.62	0.59	-0.250	0.806
	หลังการอบรมฯ	3.65	0.45		
การออมที่เกิดขึ้นจริง	ก่อนการอบรมฯ	513.33	780.90	0.987	0.340
	หลังการอบรมฯ	453.33	855.96		

2.2 เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการอบรม โดยการตั้งคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแบบ ลิเคิร์ต (Likert) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจในการออม ซึ่งผลปรากฏว่าก่อนการอบรม แม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความตั้งใจในการออมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ตามที่คาดหมาย รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5.17 และเมื่อพิจารณาว่าการออมที่เกิดขึ้นจริง ก็ให้ผลการทดสอบแบบเดียวกันคือก่อนการอบรมระดับการออมจริงของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการทดสอบก็เป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดหมาย แต่เมื่อมีการจัดอบรมพัฒนาความรู้ทางการเงินให้กับแม่บ้านในกลุ่มทดลอง แล้ว ผู้วิจัยก็คาดหมายว่าผลที่ได้ใน 2 กลุ่มนี้ ไม่ว่าจะเป็นการทดสอบความตั้งใจออม และการทดสอบจากการออมจริง น่าจะมีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองน่าจะมีคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่า แต่ผลการทดสอบกลับให้ผลที่ไม่ดีนัก พิจารณาตารางที่ 5.18 คือทั้งการทดสอบความตั้งใจออม และการทดสอบจากการออมจริง ล้วนแล้วแต่ไม่ผ่านระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แม้ว่าทั้งคะแนนความตั้งใจออม และคะแนนการออมจริงของแม่บ้านกลุ่มทดลองจะสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุม แต่ก็ไม่สามารถผ่านการทดสอบได้ นั่นคือคะแนนของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสังเกต ก็คือ คะแนนการออมจริงของแม่บ้านทั้งในกลุ่มทดลอง และในกลุ่มควบคุม ล้วนมีระดับที่ลดลงเมื่อเทียบกับในช่วงก่อนการอบรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าน่าจะมีปัจจัยอื่นๆมากระทบต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายและการออมของแม่บ้านทั้งสองกลุ่ม ซึ่งเมื่อพิจารณาจากแบบสอบถามส่วนหนึ่งและจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในขณะนั้นพบว่าสาเหตุหลักน่าจะมาจากค่าครองชีพได้ปรับเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จากนโยบายต่างๆของรัฐ เช่นการปรับราคาแก๊สหุงต้ม โดยปรับเพิ่มขึ้นเรื่อยๆในแต่ละเดือน ทำให้ราคาอาหาร อุปโภคบริโภคทั่วไปมีราคาเพิ่มสูงขึ้นตามมาด้วย ซึ่งหมวดค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพถือได้ว่าเป็นหมวดที่สำคัญที่สุดของค่าใช้จ่ายโดยรวม สัดส่วนประมาณร้อยละ 60-70 จึงส่งผลกระทบต่อระดับการออมของแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม แต่อย่างน้อยผลจากการอบรมการให้ความรู้ทางการเงินก็สามารถทำให้แม่บ้านในกลุ่มทดลองมีความตั้งใจในการออมที่สูงขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งจะ เป็นปัจจัยให้กลุ่มแม่บ้านกลุ่มนี้ มีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดี ที่จะใช้เป็นองค์ประกอบในการวางแผนการใช้จ่ายเงิน และการเก็บออมในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ตารางที่ 5.17 ผลการเปรียบเทียบความตั้งใจในการออม และการออมที่เกิดขึ้นจริงของแม่บ้านกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนการอบรม

เนื้อหา	\bar{X}	SD	t	Sig (2-tailed)
ความตั้งใจในการออม				
กลุ่มทดลอง	3.58	0.43		
กลุ่มควบคุม	3.62	0.59	0.198	0.845
การออมที่เกิดขึ้นจริง				
กลุ่มทดลอง	773.33	1567.28		
กลุ่มควบคุม	513.33	780.90	0.575	0.570

ตารางที่ 5.18 ผลการเปรียบเทียบความตั้งใจในการออม และการออมที่เกิดขึ้นจริงของแม่บ้านกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม หลังการอบรม

เนื้อหา	\bar{X}	SD	t	Sig (2-tailed)
ความตั้งใจในการออม				
กลุ่มทดลอง	3.77	0.40		
กลุ่มควบคุม	3.64	0.45	0.761	0.453
การออมที่เกิดขึ้นจริง				
กลุ่มทดลอง	706.66	1160.95		
กลุ่มควบคุม	453.33	855.96	0.680	0.502

5.4 สรุป

ผลการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 5 และ ข้อ 6 เป็นดังนี้ ในส่วนของการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการออมของกลุ่มทดลอง ทำโดยการจัดการอบรมให้ความรู้ทางการเงินแก่แม่บ้านกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน โดยให้ความรู้และให้คำปรึกษาแนะนำแก่กลุ่มทดลองแยกย่อยกลุ่มละ 2-3 คน ทั้งในเรื่องของการแนะนำให้เห็นความสำคัญของการออม กลยุทธ์ในการออม การควบคุมงบประมาณ ทั้งทางด้านรายได้ และรายจ่าย โดยการแนะนำจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การบริหารหนี้ การลงทุนทางการเงิน และทำความเข้าใจกับผลิตภัณฑ์ทางการเงิน เป็นต้น โดยจะจัดให้มีการให้คำแนะนำ พุดคุย 1 ครั้ง /สัปดาห์ รวม 12 สัปดาห์

หลังจากนั้นทำการประเมินผลเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการเงินและการออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยเนื้อหาการประเมินอยู่ในขอบเขตใน 2 เรื่องต่อไปนี้

เรื่องที่ 1 การประเมินระดับความรู้ทางการเงินจากแบบทดสอบความรู้ทางการเงินใน 3 หมวด

เรื่องที่ 2 การประเมินการอบรมพัฒนาเจตคติในด้านความตั้งใจในการออมเงิน และการออมที่เกิดขึ้นจริง

เรื่องที่ 1. สรุปผลการประเมินระดับความรู้ทางการเงินจากแบบทดสอบใน 3 หมวด

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการอบรม ด้านความรู้ทางการเงิน ผลปรากฏว่าก่อนการอบรม แม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งการทดสอบในภาพรวม และการทดสอบในรายหมวด หลังจากมีการอบรมพัฒนาความรู้ทางการเงินให้กับแม่บ้านในกลุ่มทดลอง โดยในภาพรวมหลังการอบรม คะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองกับแม่บ้านกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนในรายหมวด ในหมวดความรู้พื้นฐานและความเข้าใจทางการเงิน และในหมวดทัศนคติ ก็ให้ผลเช่นเดียวกัน คือหลังจากมีการอบรมให้กับแม่บ้านกลุ่มทดลองแล้ว คะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุมในทั้งสองหมวดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ยกเว้นในหมวดพฤติกรรมทางการเงินที่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบภายในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการอบรม ผลปรากฏว่าแม่บ้านกลุ่มทดลองมีความรู้ทางการเงินในภาพรวม (รวมคะแนนทั้ง 3 หมวด) เปรียบเทียบระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยที่คะแนนเฉลี่ยรวมของแม่บ้านกลุ่มทดลองหลังการอบรมเพิ่มสูงขึ้นจากก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายหมวด หมวดด้านความรู้พื้นฐานและความเข้าใจทางการเงิน ค่าเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในขณะที่หมวดที่ 2 ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเงิน ไม่สามารถผ่านการทดสอบได้ ส่วนหมวดที่ 3 เป็นส่วนของการทดสอบทัศนคติทางการเงิน สามารถผ่านการทดสอบที่นัยสำคัญ 0.10 โดยที่คะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มทดลองหลังการอบรมเพิ่มสูงขึ้นจากก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10 เช่นเดียวกัน

เรื่องที่ 2 ผลการประเมินการอบรมพัฒนาเจตคติในด้านความตั้งใจในการออมเงิน และในด้านการออมเงินที่เกิดขึ้นจริง

เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการอบรม ปรากฏว่าก่อนการอบรม แม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความตั้งใจในการออมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ตามที่คาดหมาย และเมื่อพิจารณาที่การออมที่เกิดขึ้นจริง ก็ให้ผลการทดสอบแบบเดียวกัน และเมื่อมีการจัดอบรมพัฒนาความรู้ทางการเงินให้กับแม่บ้านในกลุ่มทดลองแล้ว ผลการทดสอบกลับให้ผลที่ไม่ดีนัก ทั้งการทดสอบความตั้งใจออม และการทดสอบจากการออมจริง ล้วนแล้วแต่ไม่ผ่านระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แม้ว่าทั้งคะแนนความตั้งใจออม และคะแนนการออมจริงของแม่บ้านกลุ่มทดลองจะสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุม แต่ก็ไม่สามารถผ่านการทดสอบได้ นั่นคือคะแนนของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเปรียบเทียบเฉพาะภายในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการอบรม ผลปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกัน โดยแม่บ้านกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นหลังมีการอบรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อพิจารณาที่การออมที่เกิดขึ้นจริง ปรากฏว่าระดับการออมก่อนและหลังการอบรมในแม่บ้านกลุ่มทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

บทนี้เป็นบทสรุปผลการศึกษาโดยรวมของพฤติกรรมการออมกับความรู้ทางการเงิน ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหาดังกล่าว โดยแยกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

6.1.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดระดับความรู้ทางการเงิน ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

สร้างแบบทดสอบความรู้ทางการเงิน โดยแบ่งหมวดความรู้ทางการเงินเป็น 3 หมวดตามงานวิจัยของ OECD INFE โดยแบ่งเป็น 3 หมวด หมวดที่ 1 ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน หมวดที่ 2 หมวดพฤติกรรมทางการเงิน และหมวดที่ 3 หมวดทัศนคติทางการเงิน ในกลุ่มบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

หมวดที่ 1 ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน เป็นแบบทดสอบทางคณิตศาสตร์การเงิน (Financial Mathematics Test) จำนวน 10 ข้อ เกี่ยวกับการคำนวณอัตราดอกเบี้ยทั้งแบบไม่ทบต้น และทบต้น ค่าของเงินและอำนาจซื้อ การตัดสินใจซื้อสินค้า การกู้ยืม การลงทุนและความเสี่ยง เป็นต้น คะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยมีลักษณะของคำตอบเป็น 4 ตัวเลือก และให้เลือกตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ในแต่ละข้อหากตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

หมวดที่ 2 หมวดพฤติกรรมทางการเงิน จำนวน 10 ข้อ เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้จ่ายใช้สอยกับความสามารถในการจ่าย ความมีวินัยทางการเงิน เช่นการตรงต่อเวลาในการจ่ายบิล เป็นต้น การตรวจสอบข้อมูลทางการเงินก่อนทำธุรกรรมทางการเงิน ความรับผิดชอบทางการเงิน การวางแผนทางการเงิน การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การออม การกู้ยืม คะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยลักษณะคำถามเป็นการวัดความถี่ของพฤติกรรม ดังนี้ ไม่เคย น้อยครั้งมาก บางครั้ง บ่อยครั้ง ตลอดเวลา ในแต่ละข้อหากผู้ตอบแบบสอบถามเลือกความถี่ของพฤติกรรมในระดับบ่อยครั้ง หรือตลอดเวลา ได้ 1 คะแนน นอกเหนือจากนั้นได้ 0 คะแนน

หมวดที่ 3 หมวดทัศนคติทางการเงิน เกี่ยวกับความคิดเห็นในด้านการใช้จ่ายใช้สอยกับความสามารถในการจ่าย ความสำคัญของการเก็บออม การกักตุน จำนวน 7 ข้อ คะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยลักษณะคำถามเป็นการวัดความคิดเห็น ดังนี้ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง การให้คะแนนแต่ละข้อคำถาม

	ข้อความทางบวก			ข้อความทางลบ	
ถ้าเลือก	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้ 1	คะแนน	ได้ 5	คะแนน
	ไม่เห็นด้วย	ได้ 2	คะแนน	ได้ 4	คะแนน
	ไม่แน่ใจ	ได้ 3	คะแนน	ได้ 3	คะแนน
	เห็นด้วย	ได้ 4	คะแนน	ได้ 2	คะแนน
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้ 5	คะแนน	ได้ 1	คะแนน

จากนั้น ให้นำคะแนนในแต่ละข้อมารวมกันแล้วหาร 7 ได้ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุดคือ 1 คะแนน และค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดคือ 5 คะแนน

รวมคะแนนของทั้ง 3 หมวด คะแนนต่ำสุดคือ 1 คะแนน และคะแนนสูงสุดคือ 25

6.1.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดความแตกต่างของระดับความรู้ทางการเงิน ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

กลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวน 346 คน โดยวิธีการศึกษาทั้งในเชิงพรรณนาและในเชิงปริมาณ โดยใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Ordinary Least Square (OLS))

1) สรุปผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปด้านประชากร รายได้-รายจ่าย และการออม และความรู้ทางการเงิน สถิติที่ใช้ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

โดยในส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปด้านประชากร รายได้-รายจ่าย การออม และความรู้ทางการเงิน โดยประชากรในที่นี้คือบุคลากรในคณะวิชาต่างๆ และบุคลากรจากหน่วยงานส่วนอื่นๆ ที่ไม่ใช่คณะวิชา และกลุ่มพนักงานทำความสะอาดและคนสวน กลุ่มประชากรทั้งหมดจึงแยกออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ ในส่วนของคณะวิชาต่างๆในมหาวิทยาลัย จะแยกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะการจัดการและการท่องเที่ยว คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ กลุ่มที่ 2 กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ คณะโลจิสติกส์ กลุ่มที่ 3 กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศ คณะสหเวชศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ส่วนกลุ่มที่ 4 เป็นบุคลากรจากหน่วยงานอื่นๆ ในมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นวิทยาลัย สำนัก สถาบัน และสำนักงาน โดยประกอบด้วย วิทยาลัยการบริการรัฐกิจ วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ สำนักงานอธิการบดี สำนักบริหารวิชาการ สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล สถาบันภาษา สำนักหอสมุด สำนักคอมพิวเตอร์ และท้ายสุดกลุ่มที่ 5 กลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ (แม่บ้านและคนสวน)

โดยผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 345 คน คำนวณจากสัดส่วนของประชากรกลุ่มต่างๆ ต่อประชากรทั้งหมด ในส่วนของบุคลากรที่มาจากคณะวิชา บุคลากรกลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีสัดส่วนสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 26 ถัดมาคือบุคลากรกลุ่มคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์คิดเป็นร้อยละ 21.7 และบุคลากรกลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 14.2 ในขณะที่บุคลากรกลุ่มอื่นๆที่เหลือคิดเป็นร้อยละ 27.7 และท้ายสุดพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ (แม่บ้าน) คิดเป็นร้อยละ 10.4

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 72 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด และส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 58.7 มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 20-39 ปี ทางด้านสถานภาพ มีสถานโสดมากที่สุดร้อยละ 49.6 นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 97 และส่วนใหญ่มีชาติพันธุ์เชื้อสายไทย นอกจากนี้ทางด้านภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในภาคกลาง (รวมภาคตะวันออก) มากที่สุดถึงร้อยละ 68.2 ส่วนระดับการศึกษา 3 อันดับเรียงลำดับสูงสุด คือ ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 32.4 30.6 และ 17.1 ตามลำดับ ส่วนลักษณะตำแหน่งหน้าที่การงาน 3 อันดับเรียงลำดับสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่สายสนับสนุนวิชาการ อาจารย์ และลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 41.9 33.5 และ 14.2 ตามลำดับ

ลักษณะของที่อยู่อาศัย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีบ้านพักของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 55.8 และส่วนใหญ่ร้อยละ 39.3 มีสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 2-3 คน ถัดมาร้อยละ 27.7 มีสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 4-5 คน และร้อยละ 25.1 อาศัยอยู่ตามลำพังคนเดียว ตามลำดับ ส่วนใหญ่ร้อยละ 56.8 จะมีจำนวนผู้มีรายได้ในครัวเรือน อยู่ระหว่าง 2-3 คน และส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 48 ไม่มีผู้ที่อยู่ในอุปการะ เช่น พ่อแม่ บุตร ธิดา

กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยรวมเท่ากับ 27,860.8 บาท แหล่งที่มาของรายได้ ทั้งหมดของผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้มาจากอาชีพหลัก นอกจากนั้นแหล่งที่มาของรายได้ อีก 3 แหล่งที่สำคัญคือจากอาชีพเสริม จากค่าเบี้ยเลี้ยง และจากค่าเช่า คิดเป็นร้อยละ 26.9 8.4 และ 7.8 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายรวมต่อเดือน แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ ส่วนที่สองเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าชำระเงินกู้ บ้าน รถ อื่นๆ โดยค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรวมต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามคือ 21,832 บาทต่อเดือน

เมื่อพิจารณาแยกตามรายหมวด ค่าใช้จ่ายส่วนแรกเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ โดยค่าใช้จ่ายสูงสุดคือหมวดค่าอาหารและเครื่องดื่ม พบว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 5,637.61 บาท ค่าใช้จ่ายสูงรองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายบุตรหลาน โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 5,218.25 บาท ค่าใช้จ่ายค่าเช่าบ้านหรือที่พัก โดยค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 2,201.64 บาท ถัดมาคือหมวดค่าน้ำมันรถและค่าโดยสาร หมวดค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิงท่องเที่ยว และหมวดค่าเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายและของใช้ส่วนตัว ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยใกล้เคียงกันอยู่ที่ประมาณ 1,800-1,900 บาท หมวดค่าใช้จ่ายที่ต่ำลงมากคือค่าใช้จ่ายด้านค่าน้ำและค่าไฟฟ้า และค่าสุราและยาสูบ ที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 1,200-1,300 บาท อย่างไรก็ตามในกรณีของค่าใช้จ่ายค่าสุรา ยาสูบนั้น ปรากฏว่ามีถึงร้อยละ 94.5 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้

ส่วนค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆที่เหลือ ค่าบริการโทรศัพท์ ร้อยละ 13.9 ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้ และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 830.33 บาทต่อเดือน ส่วนค่าซื้อลอตเตอรี่ หวยและการพนันอื่นๆ และค่ารักษาพยาบาล ปรากฏว่ามีถึงร้อยละ 77-80 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่มีค่าใช้จ่ายในสองหมวดนี้ และในส่วนของผู้ที่มีค่าใช้จ่ายทั้งสองหมวดนี้ จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 700-850 บาทต่อเดือน

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายในส่วนที่สอง คือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับค่าชำระเงินกู้ บ้าน รถ และอื่นๆ เช่น ค่าเบี้ยประกัน ค่าส่งแชร์ ค่าเงินบริจาค งานบุญ เป็นต้น ปรากฏว่าร้อยละ 40 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีภาระค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆเหล่านี้ โดยเรียงลำดับค่าใช้จ่ายที่มีผู้เลือกตอบมากที่สุด 3 ลำดับ ดังนี้ ค่าเบี้ยประกัน ค่าเงินบริจาค และค่าผ่อนส่งบ้าน แต่หากพิจารณาจากภาระค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสูงสุดคือค่าผ่อนส่งบ้าน เท่ากับ 9,238.60 บาท ถัดมาค่าผ่อนส่งรถ เท่ากับ 7,784.76 บาท และค่าจ่ายคืนเงินกู้ยืมอื่นๆ เท่ากับ 5,209.15 บาท ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการเก็บออมของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏว่าจำนวนผู้ไม่มีเงินออมคิดเป็นร้อยละ 35.3 และสามารถออมได้คิดเป็นร้อยละ 64.7 โดยผู้ที่เก็บออมได้มีเงินออมเฉลี่ยที่ 5,598.9 บาท เมื่อพิจารณาสัดส่วนของเงินออมต่อรายได้ ผู้ที่เก็บออมได้มีสัดส่วนเงินออมต่อรายได้รวมอยู่ที่ร้อยละ 16.9

รูปแบบการออมทรัพย์ทั้งในรูปแบบของทรัพย์สินที่แท้จริง ส่วนใหญ่ร้อยละ 80.4 ของผู้สามารถออมได้มีรูปแบบการถือครองทรัพย์สินที่แท้จริงในรูปของยานพาหนะ เช่นรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ถัดมาร้อยละ 46.9 อยู่ในรูปของอาคารและสิ่งก่อสร้างเพื่ออยู่อาศัย และร้อยละ 43.8 อยู่ในรูปของทองคำ อัญมณีและโลหะมีค่า และร้อยละ 35.3 อยู่ในรูปการถือครองที่ดิน

ส่วนสินทรัพย์ทางการเงิน ประมาณร้อยละ 50-55 ของผู้สามารถออมได้ จะเลือกถือครองทรัพย์สินทางการเงินในรูปของเงินฝากกับสถาบันการเงินต่างๆ เงินสด และกรมธรรม์ประกันชีวิต และประมาณร้อยละ 43-46 จะเลือกถือครองทรัพย์สินทางการเงินในรูปของหุ้นสหกรณ์ และเงินกองทุนเลี้ยงชีพ ส่วนผู้เลือกถือสลากออมสิน หรือสลาก ๓ ก ส คิดเป็นร้อยละ 27.2 และมีไม่ถึงร้อยละ 10 ที่เลือกถือครองในรูปหุ้น ตัวเงินคลังและพันธบัตรรัฐบาล และกองทุนรวม

เมื่อพิจารณาไปถึงวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจในการออม จากจำนวนผู้ที่สามารถออมได้ ร้อยละ 92.9 ของผู้ออมได้ระบุว่าวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจในการออมเพื่อไว้ใช้จ่ายเจ็บป่วย อุบัติเหตุ หรือเกษียณ และร้อยละ 46 เพื่อหาผลตอบแทนจากการออม ในขณะที่ร้อยละ 44.6 เพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวร และประมาณร้อยละ 33-36 เพื่อการศึกษาของตนเองและผู้อยู่ในอุปการะ และเพื่อเก็บไว้เป็นมรดกตกทอดถึงบุตรหลาน และเพื่อใช้จ่ายในด้านกิจกรรมทางสังคม และท้ายสุดร้อยละ 24 เพื่อป้องกันการสูญเสียจากภัยต่างๆ

ส่วนปัจจัยหลักที่ทำให้สามารถออมได้ ร้อยละ 55.8 ระบุว่าไม่มีมูลเหตุจูงใจมาจากการอยู่อย่างพอเพียง รองลงมาระหว่างร้อยละ 40-46 ระบุว่ามาจากปัจจัยต่างๆดังนี้ ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ไม่ช้อปแฉะยาเสพติด และการหักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีเพื่อกันไว้เป็นเงินออมก่อน ในขณะที่ระหว่างร้อยละ 22-24 ระบุว่ามาจากการไม่มีภาระรับผิดชอบในสมาชิกอื่นๆในครอบครัว มีความขยันหมั่นเพียร และมีรายได้ประจำสูง นอกจากนี้ร้อยละ 14-15 ระบุว่ามาจาก ภาระหนี้ที่ลดลง และจากการทำบัญชีรับรายจ่าย

ส่วนปัจจัยหลักที่ทำให้ไม่สามารถออมได้ ปัจจัยที่สำคัญคือ รายได้น้อย คิดเป็นร้อยละ 63.9 ถัดมาคือปัญหาด้านเศรษฐกิจ ข้าราชการของแพง คิดเป็นร้อยละ 54.1 และจากการมีภาระหนี้สูง และมีภาระดูแลคนในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 36.1 และ 35.2 ตามลำดับ นอกจากนี้ การที่ไม่สามารถควบคุมรายจ่ายได้ ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 28.7

ทางด้านความรู้ทางการเงิน เมื่อพิจารณาเป็นรายหมวด ปรากฏว่ามีระดับความรู้ทางการเงินในหมวดที่ 1 ซึ่งเป็นการวัดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าหมวดอื่น คือได้คะแนนเฉลี่ย 4.64 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ในขณะที่หมวดที่ 2 วัดพฤติกรรมทางการเงิน ผลการทดสอบได้คะแนนในระดับปานกลางที่ 6.60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน และสุดท้ายหมวดทัศนคติ มีทัศนคติทางบวก โดยได้คะแนนถึง 4.03 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

และเมื่อพิจารณาไปในรายละเอียดถึงปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อระดับความรู้ทางการเงิน เช่น กลุ่มคณะวิชาต่างๆ อายุ เพศ รายได้ ระดับการศึกษา ทรัพย์สินในครอบครอง โดยวิเคราะห์ผ่านค่าสถิติ ความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าในกรณีของกลุ่มคณะวิชาต่างๆ กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคิดเป็นสัดส่วนสูงสุดถึงร้อยละ 91.8 ที่สามารถทำคะแนนผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 12.50 (จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน) เป็นต้นไป ส่วนกลุ่มแม่บ้านคิดเป็นสัดส่วนต่ำสุดมีเพียงร้อยละ 13.9 ของจำนวนแม่บ้านทั้งหมดที่สามารถทำผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป

เมื่อคิดเป็นผลรวม ก็สรุปได้ว่าบุคลากรในคณะต่างๆรวมทั้งพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงานฯ (แม่บ้านและคนสวน) ในมหาวิทยาลัยถึงร้อยละ 71.9 ที่สามารถทำแบบทดสอบผ่านเกณฑ์ กล่าวคือได้คะแนนตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป

นอกจากนี้บุคลากรเพศชายทำคะแนนได้ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไปคิดเป็นสัดส่วนสูงกว่าเพศหญิงเล็กน้อย ทางด้านปัจจัยอายุ ไม่พบความสัมพันธ์ที่ชัดเจน ตำแหน่งหน้าที่ เห็นได้ชัดเจนว่า

บุคลากรในกลุ่มอาจารย์ทำคะแนนได้ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไปในสัดส่วนที่สูงกว่าบุคลากรในกลุ่มอื่น โดยสูงถึงร้อยละ 86.2 ของบุคลากรในกลุ่มอาจารย์ทั้งหมดสามารถทำการทดสอบผ่านเกณฑ์ที่ระดับคะแนนตั้งแต่ 12.50

วุฒิการศึกษาก็เช่นกันบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีทำคะแนนผ่านเกณฑ์ที่ 12.50 เป็นต้นไปในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอื่น

สถานภาพการสมรส บุคลากรที่มีสถานภาพโสดทำคะแนนผ่านเกณฑ์ที่ 12.50 เป็นต้นไปได้ในสัดส่วนที่สูงกว่าสถานภาพอื่น

นอกจากนี้ ทางด้านชาติพันธุ์ก็ระดับความรู้ทางการเงิน พบว่าจำนวนบุคลากรที่มีชาติพันธุ์เชื้อสายจีนทำคะแนนได้ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไปในสัดส่วนที่สูงกว่าชาติพันธุ์เชื้อสายไทย

ภูมิภาคตามภูมิภาคหลังของครอบครัว บุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือทำคะแนนผ่านเกณฑ์ที่ 12.50 เป็นต้นไปได้ในสัดส่วนที่สูงกว่าภูมิภาคอื่น โดยร้อยละ 86.9 ของบุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือผ่านเกณฑ์การทดสอบที่ระดับคะแนนตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไป

การถือครองสินทรัพย์ พบว่าจำนวนบุคลากรที่มีการถือครองสินทรัพย์ที่แท้จริงทำคะแนนได้ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไปในสัดส่วนที่สูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีการถือครองสินทรัพย์ที่แท้จริง และเช่นกันบุคลากรที่มีการถือครองสินทรัพย์ทางการเงินทำคะแนนได้ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ 12.50 เป็นต้นไปในสัดส่วนที่สูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีการถือครองสินทรัพย์ทางการเงิน

และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินกับปัจจัยต่างๆที่เป็นตัวกำหนดในเชิงปริมาณ โดยใช้แบบจำลองถดถอยเชิงเส้นตรง (Ordinary Least Square (OLS)) ผลการศึกษา เป็นดังนี้ เริ่มจากการสร้างเป็นแบบจำลองถดถอยเชิงเส้นตรง (Ordinary Least Square (OLS)) จำนวน 4 แบบจำลอง

1. ตัวแปรตาม ของทั้ง 4 แบบจำลองคือ

1). ตัวแปรตามแบบจำลองความรู้ทางการเงินรวม (LNLITtotal) ตัวแปรตามคือ ระดับคะแนนความรู้ทางการเงินรวม

2). แบบจำลองความรู้ทางการเงิน หมวดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน (LNLITmathe) ตัวแปรตามคือ ระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน

3). แบบจำลองความรู้ทางการเงิน หมวดพฤติกรรมทางการเงิน (LNLITbehave) ตัวแปรตามคือ ระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมทางการเงิน

4). แบบจำลองความรู้ทางการเงิน หมวดทัศนคติทางการเงิน (LNLITattitude) ตัวแปรตามคือ ระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงิน

โดยตัวแปรตามและตัวแปรอิสระทุกตัว (ยกเว้นตัวแปรหุ่น) อยู่ในรูป Logarithm

2. ตัวแปรอิสระที่ใช้ในทั้ง 4 แบบจำลองจะเหมือนกัน โดยเป็นปัจจัยด้านประชากร และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และตัวแปรอิสระทุกตัวที่อยู่ในแบบจำลองเป็นตัวแปรหุ่นทั้งหมด (Dummy variables)

เพศ(SEX), ช่วงอายุน้อยกว่า 40 (AGEyoung), ช่วงอายุ 40-49 (AGEMid), แต่งงาน (MARRIED), แยกกันอยู่และหม้าย (SEPARATE), กรุงเทพฯ (BKK), ภาคกลางและตะวันออก (MID), ภาคเหนือ (NORTH), ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (EN), ชาติพันธุ์ (RACE), กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (GROUP sciences), กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (GROUP health), กลุ่มสาขาอื่นๆ (GROUP others), กลุ่มแม่บ้าน (GROUP cleaners), ระดับการศึกษา (EDU), ตำแหน่งหน้าที่ (POS), สินทรัพย์ที่แท้จริง (RASSET), สินทรัพย์ทางการเงิน (MASSET)

พิจารณาแบบจำลอง LNLITtotal พบว่ามีตัวแปรอิสระ 6 ตัวที่ผ่านระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป ดังนี้ AGEyoung, MARRIED, GROUP sciences, GROUP cleaners, EDU, POS

ทางด้านอายุ ระดับคะแนนความรู้ทางการเงินรวมของบุคลากรที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 40 ปี จะต่ำกว่าช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปี เป็นต้นไป (AGEelder) ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง อยู่ร้อยละ 7.965 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.083}-1)\%$)

สถานภาพ กลุ่มที่แต่งงานแล้ว (MARRIED) มีระดับคะแนนรวมต่ำกว่ากลุ่มโสด (SINGLE) อยู่ร้อยละ 5.635 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.058}-1)\%$) ในขณะที่กลุ่มหย่าร้าง รวมทั้งแยกกันอยู่ หรือหม้าย (SEPARATE) ไม่พบความแตกต่างกับกลุ่มโสดอย่างมีนัยสำคัญ

ปัจจัยด้านกลุ่มคณะวิชา คะแนนความรู้ทางการเงินรวมของบุคลากรในกลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (GROUP sciences) สูงกว่ากลุ่มคณะวิชามนุษย์ศาสตร์ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิงอยู่ร้อยละ 11.851 (คำนวณจาก $100*(e^{0.112}-1)\%$) และกลุ่มแม่บ้าน (GROUP cleaners) มีคะแนนความรู้ทางการเงินรวมต่ำกว่ากลุ่มอ้างอิงอยู่ร้อยละ 21.808 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.246}-1)\%$) ในขณะที่กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (GROUP health) และกลุ่มอื่นๆ ไม่พบความแตกต่างกับกลุ่มอ้างอิงอย่างมีนัยสำคัญ

ทางด้านระดับการศึกษา (EDU) กลุ่มที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีมีระดับคะแนนรวมสูงกว่ากลุ่มระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อยู่ร้อยละ 16.183 (คำนวณจาก $100*(e^{0.150}-1)\%$)

ตำแหน่งหน้าที่ (POS) กลุ่มบุคลากรสายอาจารย์มีระดับคะแนนรวมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช่บุคลากรสายอาจารย์ อยู่ร้อยละ 12.075 (คำนวณจาก $100*(e^{0.114}-1)\%$)

พิจารณาแบบจำลอง LNLITmathe พบว่ามีตัวแปรอิสระเพียง 2 ตัวที่ผ่านระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป ดังนี้ GROUP cleaners และ EDU

ในกลุ่มแม่บ้าน (GROUP cleaners) มีคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดความรู้ ความเข้าใจ พื้นฐานทางการเงินต่ำกว่ากลุ่มสาขาวิชามนุษย์ศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิงอยู่ร้อยละ 98.344 (คำนวณจาก $100*(e^{-4.101}-1)\%$)

ระดับการศึกษา (EDU) โดยกลุ่มที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีมีระดับคะแนนความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงินสูงกว่ากลุ่มระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อยู่ร้อยละ 617.067 (คำนวณจาก $100*(e^{1.970}-1)\%$)

พิจารณาแบบจำลอง LNLITbehave พบว่ามีตัวแปรอิสระ 4 ตัวที่ผ่านระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป ดังนี้ AGEyoung, AGEmid, GROUPsciences, EDU, POS,

โดยระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมฯของบุคลากรที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 40 ปี (AGEyoung) จะต่ำกว่าช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปี เป็นต้นไป (AGEelder) ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง อยู่ร้อยละ 12.102 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.129}-1)\%$) ในขณะที่คะแนนหมวดพฤติกรรมฯของกลุ่มอายุช่วง 40-49 จะต่ำกว่าช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปี เป็นต้นไป (AGEelder) ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง อยู่ร้อยละ 9.426 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.099}-1)\%$)

ทางด้านกลุ่มคณะวิชา บุคลากรในกลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (GROUP sciences) มีคะแนนหมวดพฤติกรรมฯสูงกว่ากลุ่มคณะวิชามนุษย์ศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิงอยู่ร้อยละ 13.428 (คำนวณจาก $100*(e^{0.126}-1)\%$)

เมื่อพิจารณาไปที่ระดับการศึกษา (EDU) บุคลากรที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีมีระดับคะแนนหมวดพฤติกรรมฯสูงกว่าบุคลากรระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อยู่ร้อยละ 11.627 (คำนวณจาก $100*(e^{0.110}-1)\%$)

ตำแหน่งหน้าที่ (POS) กลุ่มบุคลากรสายอาจารย์มีระดับคะแนนหมวดพฤติกรรมฯสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช่บุคลากรสายอาจารย์ อยู่ร้อยละ 10.518 (คำนวณจาก $100*(e^{0.100}-1)\%$)

สุดท้าย ทางด้านแบบจำลอง LNLITattitude มีตัวแปรอิสระเพียง 2 ตัวที่ผ่านระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป ดังนี้ AGEmid, POS

โดยระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติของบุคลากรที่มีช่วงอายุ 40-ต่ำกว่า 50 ปี จะต่ำกว่าช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปี เป็นต้นไป (AGEelder) ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง อยู่ร้อยละ 4.113 (คำนวณจาก $100 \times (e^{0.042} - 1)\%$)

ตำแหน่งหน้าที่ (POS) กลุ่มบุคลากรสายอาจารย์มีระดับคะแนนหมวดทัศนคติทางการเงินสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช่บุคลากรสายอาจารย์ อยู่ร้อยละ 3.632 (คำนวณจาก $100 \times (e^{0.037} - 1)\%$)

6.1.3 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดความเป็นไปได้ที่บุคคลจะออม-ไม่ออม ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

กลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวน 346 คน เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้แบบจำลองโลจิสติกส์ (Logistic Regression)

1. ตัวแปรตามคือ SAVE/NOT SAVE เป็นตัวแปรหุ่น ถ้าออม กำหนดค่าเป็น 1 ถ้าไม่ออม กำหนดค่าเป็น 0

2. ตัวแปรอิสระ แยกพิจารณาเป็น 4 ปัจจัยหลัก ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านประชากร 2) ปัจจัยด้านสังคมและครอบครัว ซึ่งเป็นตัวแปรหุ่นทั้งหมด (Dummy variables) โดยปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ชาติพันธุ์ กลุ่มคณะวิชา ตำแหน่งหน้าที่ ภูมิสำเนา และปัจจัยด้านสังคมและครอบครัว ได้แก่ การมีภาระให้การพึ่งพิงแก่ผู้อื่น การติดการพนัน การดื่มสุรา 3) ตัวแปรด้านเศรษฐกิจ (บุคคล) ประกอบด้วย ระดับรายได้หลักต่อเดือน รายได้เสริม ภาระหนี้สิน ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย การถือครองสินทรัพย์ที่แท้จริง และสินทรัพย์ทางการเงิน 4) ปัจจัยความรู้ทางการเงิน ทั้งทางด้านหมวดความรู้ความเข้าใจทางการเงินพื้นฐาน หมวดพฤติกรรมทางการเงิน และหมวดทัศนคติทางการเงิน

สรุปตัวแบบสมการถดถอยโลจิสติกส์

SAVE/NOT SAVE = f(เพศ (SEX), ช่วงอายุน้อยกว่า 40 (AGEyoung), ช่วงอายุ 40-49 (AGEmid), แต่งงาน (MARRIED), แยกกันอยู่และหม้าย (SEPARATE), กรุงเทพ (BKK), ภาคกลางและตะวันออก (MID), ภาคเหนือ (NORTH), ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (EN), ชาติพันธุ์ (RACE), กลุ่มคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (GROUP sciences), กลุ่มคณะวิทยาศาสตร์สุขภาพ (GROUP health), กลุ่มอื่นๆ (GROUP others), กลุ่มแม่บ้าน (GROUP cleaners), ระดับการศึกษา (EDU), ตำแหน่งหน้าที่ (POS), รายได้หลัก (CURRENT INCOME), รายได้เสริม (EXTRA INCOME), หนี้ (DEBT), ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย (OWNER), สินทรัพย์ที่แท้จริง (RASSET), สินทรัพย์ทางการเงิน (MASSET), ผู้อยู่ในอุปการะ 1-2 คน (DEPENDANT1), ผู้อยู่ในอุปการะตั้งแต่ 3 คน (DEPENDANT2), การดื่มเหล้า (ALCOHOL), การเล่นเกมพนัน (GAMBLING), คะแนนหมวดความรู้ความเข้าใจทางการเงินพื้นฐาน (MATHE), คะแนนหมวดพฤติกรรมทางการเงิน (BEHAVE), คะแนนหมวดทัศนคติทางการเงิน (ATTITUDE))

พิจารณาแบบจำลอง SAVE/NOT SAVE พบว่ามีตัวแปรอิสระ 6 ตัวที่ผ่านระดับนัยสำคัญที่ 0.10 เป็นต้นไป ดังนี้ BKK, RACE, CURRENT INCOME, EXTRA INCOME, BEHAVE, ATTITUDE

ทางด้านตัวแปรภูมิภาคตามภูมิภาคหลังของครอบครัว กลุ่มบุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพ (BKK) จะมีความสามารถทางการเงินต่ำกว่าบุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้ (กลุ่มอ้างอิง) ร้อยละ 79.8 $[(0.202-1)*100]$

เมื่อพิจารณาไปที่ชาติพันธุ์ (RACE) บุคลากรที่มีชาติพันธุ์เชื้อสายจีนมีโอกาสที่จะออมได้สูงกว่าบุคลากรที่มีชาติพันธุ์เชื้อสายไทย เท่ากับ 2.712 เท่า หรือร้อยละ 171.2 [มาจาก $(2.712-1)*100]$

ส่วนปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญคือ รายได้หลัก (CURRENT INCOME) และรายได้เสริม (EXTRA INCOME) เมื่อรายได้หลักเพิ่มขึ้น 1 หน่วย (500 บาท) โอกาสที่จะออมได้เพิ่มขึ้น 1.031 เท่า เมื่อเทียบกับรายได้หลักเดิม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1 [มาจาก $(1.031-1)*100]$

กรณีของรายได้เสริม (EXTRA INCOME) บุคลากรที่มีรายได้เสริมมีโอกาสที่จะออมได้สูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีรายได้เสริม เท่ากับ 2.409 เท่า หรือร้อยละ 140.9 [มาจาก $(2.409,7-1)*100]$

อีกปัจจัยที่สำคัญคือปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน เมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงิน หมวดพฤติกรรมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย (เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน) โอกาสที่จะออมได้เพิ่มขึ้น 1.346 เท่า เมื่อเทียบกับระดับคะแนนความรู้หมวดพฤติกรรมเดิม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 34.6 [มาจาก $(1.346-1)*100]$

ในขณะที่ เมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงิน หมวดทัศนคติเพิ่มขึ้น 1 หน่วย (เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) โอกาสที่จะออมได้เพิ่มขึ้น 2.746 เท่า เมื่อเทียบกับระดับคะแนนความรู้หมวดทัศนคติเดิม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 34.6 [มาจาก $(1.346-1)*100]$

6.1.4 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดจำนวนเงินออม และสัดส่วนการออมต่อรายได้ ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

กลุ่มตัวอย่างคือบุคลากร (เฉพาะผู้ที่สามารถออมได้) ในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) และคนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จำนวน 223 คน เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Ordinary Least Square (OLS))

ตัวแปรตาม ของทั้ง 2 แบบจำลองคือแบบจำลองจำนวนเงินออม (LNSAVE) และแบบจำลองสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ (LNS/Y) โดยตัวแปรตามและตัวแปรอิสระทุกตัว (ยกเว้นตัวแปรหุ่น) อยู่ในรูป Logarithm ตัวแปรอิสระมีดังนี้

เพศ (SEX), ช่วงอายุน้อยกว่า 40 (AGEyoung), ช่วงอายุ 40-49 (AGEmid), แต่งงาน (MARRIED), แยกกันอยู่และหม้าย (SEPARATE), กรุงเทพ (BKK), ภาคกลางและตะวันออก (MID), ภาคเหนือ (NORTH), ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (EN), ชาติพันธุ์ (RACE), กลุ่มคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (GROUP sciences), กลุ่มคณะวิทยาศาสตร์สุขภาพ (GROUP health), กลุ่มอื่นๆ (GROUP others), กลุ่มแม่บ้าน (GROUP cleaners), ระดับการศึกษา (EDU), ตำแหน่งหน้าที่ (POS), รายได้หลัก (LNCURRENT INCOME), รายได้เสริม (EXTRA INCOME), (DEBT) หนี้, ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย (OWNER), สินทรัพย์ที่แท้จริง (RASSET), สินทรัพย์ทางการเงิน (MASSET), ผู้อยู่ในอุปการะ 1-2 คน (DEPENDANT1), ผู้อยู่ในอุปการะตั้งแต่ 3 คน (DEPENDANT2), การดื่มเหล้า (ALCOHOL), การเล่น

การพนัน (GAMBLING), คะแนนหมวดความรู้ความเข้าใจทางการเงินพื้นฐาน (LNMATHE), คะแนนหมวดพฤติกรรมทางการเงิน (LNBEHAVE), คะแนนหมวดทัศนคติทางการเงิน (LNATTITUDE)

ในแบบจำลองทั้งสองแบบจำลองพบว่าได้ผลลัพธ์ที่ใกล้เคียงกันมาก โดยปัจจัยที่กำหนดจำนวนเงินออม (ตัวแบบที่1) หรือสัดส่วนการออมต่อรายได้ (ตัวแบบที่2) ที่ปรากฏนัยสำคัญทางสถิติ และซ้ำกันในทั้งสองตัวแบบ ได้แก่ กลุ่มอื่นๆ (GROUP other) รายได้หลัก (LNCURRENT INCOME) รายได้เสริม (EXTRA INCOME) ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย (OWNER) การครอบครองสินทรัพย์ที่แท้จริง (RASSET) หนี้ (DEBT) และระดับคะแนนความรู้ทางการเงินทั้ง 3 หมวด (LN MATH, LN BEHAVE, LN ATTITUDE)

ส่วนตัวแปรที่พบนัยสำคัญทางสถิติในตัวแบบที่ 1 แต่ไม่ปรากฏในตัวแบบที่ 2 คือ ภูมิภาคกลาง (BKK) และ ชชาติพันธ์ (RACE)

และตัวแปรที่พบนัยสำคัญทางสถิติในตัวแบบที่ 2 แต่ไม่ปรากฏในตัวแบบที่ 1 คือ สุราและยาสูบ (ALCOHOL)

สรุปผลแบบจำลองทั้งสองแบบจำลอง เริ่มจากปัจจัยที่มีซ้ำกันในทั้งสองตัวแบบที่ปรากฏนัยสำคัญทางสถิติก่อน ซึ่งมีปัจจัยที่กำหนดดังนี้

ทางด้านกลุ่มคนชรา จำนวนเงินออมในกลุ่มอื่นๆ (GROUP other) สูงกว่ากลุ่มคนชรามนุษย์ (GROUP human) ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิงอยู่ร้อยละ 116.409 (คำนวณจาก $100 * (e^{0.772} - 1) %$) ในขณะที่สัดส่วนการออมต่อรายได้ในกลุ่มอื่นๆ (GROUP other) สูงกว่ากลุ่มคนชรามนุษย์ ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิงอยู่ร้อยละ 111.912 (คำนวณจาก $100 * (e^{0.751} - 1) %$)

รายได้หลัก (CURRENT INCOME) เมื่อรายได้หลักเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนเงินออมเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.053 และเมื่อรายได้หลักเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้สัดส่วนเงินออมต่อรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.083

รายได้เสริม (EXTRA INCOME) จำนวนเงินออมในบุคลากรที่มีรายได้เสริม สูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีรายได้เสริม อยู่ร้อยละ 175.110 (คำนวณจาก $100 * (e^{1.012} - 1) %$) ในขณะที่สัดส่วนการออมต่อรายได้ในบุคลากรที่มีรายได้เสริม สูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีรายได้เสริม อยู่ร้อยละ 115.977 (คำนวณจาก $100 * (e^{0.770} - 1) %$)

ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย (OWNER) จำนวนเงินออมในบุคลากรที่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย ต่ำกว่าบุคลากรที่ไม่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย อยู่ร้อยละ 43.954 (คำนวณจาก $100 * (e^{-0.579} - 1) %$) ในขณะที่สัดส่วนการออมต่อรายได้ในบุคลากรที่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยต่ำกว่าบุคลากรที่ไม่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย อยู่ร้อยละ 45.009 (คำนวณจาก $100 * (e^{-0.598} - 1) %$)

การครอบครองสินทรัพย์ที่แท้จริง (RASSET) จำนวนเงินออมในบุคลากรที่มีการครอบครองสินทรัพย์ที่แท้จริง สูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีการครอบครองสินทรัพย์ที่แท้จริง อยู่ร้อยละ 49.930 (คำนวณจาก $100 * (e^{0.405} - 1) %$) ในขณะที่สัดส่วนการออมต่อรายได้ในบุคลากรที่มีการครอบครองสินทรัพย์ที่แท้จริง สูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีการครอบครองสินทรัพย์ที่แท้จริง อยู่ร้อยละ 48.587 (คำนวณจาก $100 * (e^{0.396} - 1) %$)

หนี้ (DEBT) จำนวนเงินออมในบุคลากรที่มีหนี้ต่ำกว่าบุคลากรที่ไม่มีหนี้ อยู่ร้อยละ 49.943 (คำนวณจาก $100 * (e^{-0.692} - 1) %$) ในขณะที่ สัดส่วนการออมต่อรายได้ในบุคลากรที่มีการครอบครองสินทรัพย์ถาวรสูงกว่าบุคลากรที่ไม่มีการครอบครองสินทรัพย์ถาวร อยู่ร้อยละ 54.205 (คำนวณจาก $100 * (e^{-0.781} - 1) %$)

ระดับคะแนนความรู้ทางการเงิน เมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐาน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนเงินออมเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.112 และเมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐาน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้สัดส่วนการออมต่อรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.114

เมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมทางการเงิน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนเงินออมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.461 และเมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมทางการเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้สัดส่วนการออมต่อรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.428

เมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงิน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้จำนวนเงินออมเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.062 และเมื่อระดับคะแนนความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้สัดส่วนการออมต่อรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.022

ส่วนตัวแปรที่พบนัยสำคัญทางสถิติในตัวแบบที่ 1 แต่ไม่ปรากฏในตัวแบบที่ 2 คือ ภูมิภาคกลาง (BKK) และชาติพันธุ์ (RACE)

ภูมิภาคตามภูมิภาคหลังของครอบครัว จำนวนเงินออมในบุคลากรที่มีภูมิภาคอยู่ภาคกลางต่ำกว่าบุคลากรที่มีภูมิภาคอยู่ภาคใต้ ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง อยู่ร้อยละ 62.506 (คำนวณจาก $100*(e^{-0.981}-1)\%$)

ชาติพันธุ์ (RACE) จำนวนเงินออมในบุคลากรที่มีชาติพันธุ์เชื้อสายจีนสูงกว่าบุคลากรที่มีชาติพันธุ์เชื้อสายไทย อยู่ร้อยละ 93.092 (คำนวณจาก $100*(e^{0.658}-1)\%$)

และตัวแปรที่พบนัยสำคัญทางสถิติในตัวแบบที่ 2 แต่ไม่ปรากฏในตัวแบบที่ 1 คือ การดื่มสุรา (ALCOHOL) จำนวนเงินออมในบุคลากรที่ดื่มสุรารต่ำกว่าบุคลากรที่ไม่ดื่มสุรา อยู่ร้อยละ 63.578 (คำนวณจาก $100*(e^{-1.010}-1)\%$)

6.1.5 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 5 และ 6 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการออมของกลุ่มเป้าหมาย (ที่เป็นกลุ่มทดลอง) โดยกระบวนการให้ความรู้ทางการเงินแก่กลุ่มเป้าหมาย (ที่เป็นกลุ่มทดลอง) (กลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) ที่ทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และอาคารพยาบาลศาสตร์)

เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบสองกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลองกับกลุ่มเป้าหมายที่สุ่มเลือกแบบเจาะจง โดยให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) ที่ทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และอาคารพยาบาลศาสตร์ จำนวน 15 คนเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มเป้าหมายที่เป็นพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) ที่ทำงานในอาคารคณะวิศวกรรมศาสตร์และอาคารวิทยาศาสตร์ จำนวน 15 คนเป็นกลุ่มควบคุม ซึ่งการวิจัยนี้เป็นกระบวนการวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนดกิจกรรมที่ต้องการพัฒนาขึ้นมา แล้วดำเนินการทดสอบสิ่งที่ต้องการวัดก่อน (pre-test) จากนั้นก็นำกิจกรรมที่ต้องการพัฒนาไปปฏิบัติกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มทดลอง ในขณะที่ปฏิบัติการ ผู้วิจัยมีการปรับการทำกิจกรรมไปตามสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มทดลอง ในขณะที่กลุ่มควบคุมจะไม่มีการพัฒนาให้ความรู้ใดๆ หลังจากนั้นแล้วจึงวัดผลหลัง (Post-test) การทดลองกับทั้งสองกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจึงแบ่งตามขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการออมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ก่อนการทดลอง) เพื่อให้ทราบลักษณะทั่วไปและพฤติกรรมและทัศนคติที่มีต่อการออมของทั้ง 2 กลุ่ม

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาให้ความรู้ทางการเงินแก่กลุ่มทดลอง มีกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การจัดอบรมจากผู้มีความรู้และประสบการณ์ทางการเงิน โดยจัดอบรมให้กับกลุ่มทดลองทั้งกลุ่มจำนวน 15 คน หลังจากนั้นจะให้ความรู้และให้คำปรึกษาแนะนำแก่กลุ่มทดลองแยกย่อยกลุ่มละ 2-3 คน ทั้งในเรื่องของการแนะนำให้เห็นความสำคัญของการออม กลยุทธ์ในการออม การควบคุมงบประมาณ ทั้งทางด้านรายได้ และรายจ่าย โดยการแนะนำจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การบริหารหนี้ การลงทุนทางการเงิน และทำความรู้จักผลิตภัณฑ์ทางการเงิน เป็นต้น โดยจะจัดให้มีการให้คำแนะนำ พูดคุย 1 ครั้ง /สัปดาห์ รวม 12 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 3 สร้างแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการออมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (หลังการทดลอง) เพื่อให้ทราบการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน ด้านการเปลี่ยนเชิงพฤติกรรม และทัศนคติทางการเงินและการออม

ผลการศึกษารูปได้ เป็น 3 ตอน ดังนี้

1) ผลการศึกษา ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป รายได้-รายจ่าย การออม ความรู้ทางการเงินและความตั้งใจในการออม ของแม่บ้านทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) ในกลุ่มทดลองซึ่งเป็นกลุ่มแม่บ้านทำงานในอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และอาคารคณะพยาบาลศาสตร์จำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุมทำงานในอาคารคณะวิศวกรรมศาสตร์จำนวน 15 คน ทั้งสองกลุ่มเป็นเพศหญิงทั้งหมด และส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยค่อนข้างสูง ตั้งแต่ 40 ปีเป็นต้นไป มีสถานภาพสมรสแล้วมากที่สุด นับถือศาสนาพุทธ และมีชาติพันธุ์เชื้อสายไทย และส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง (รวมภาคตะวันออก) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ประถมศึกษา ปีที่ 4-6

ลักษณะของที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่ไม่มีบ้านพักของตนเอง ต้องเช่าอยู่อาศัย ส่วนใหญ่มีมอเตอร์ไซค์ของตนเอง

ลักษณะของครอบครัว ในกรณีกลุ่มทดลอง ร้อยละ 40 มีสมาชิกอยู่อาศัยในครัวเรือนเดียวกัน ประมาณ 2-3 คน และอีกร้อยละ 40 มีสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 4-5 คน ในขณะที่กลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 60 มีสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 2-3 คน ทางด้านจำนวนผู้มีรายได้ในครัวเรือน ส่วนใหญ่ของแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มเกินกว่าร้อยละ 70 จะมีจำนวนผู้มีรายได้ในครัวเรือน อยู่ระหว่าง 2-3 คน และเกินกว่าร้อยละ 60 ของแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มจะมีผู้ที่อยู่ในอุปการะ เช่น พ่อแม่ บุตร ธิดา อยู่ระหว่าง 1-2 คน

ด้านรายได้-รายจ่าย ค่าเฉลี่ยของรายได้ในแม่บ้านกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยค่าเฉลี่ยของรายได้แม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เท่ากับ 10,893.33 บาท และ 8,620 บาท ตามลำดับ

แหล่งที่มาของรายได้ แม่บ้านทั้งสองกลุ่มทุกคนมีรายได้มาจากอาชีพหลัก คืออาชีพพนักงานทำความสะอาดในอาคารของคณะฯ นอกจากนั้นแหล่งที่มาของรายได้อีกแหล่งที่สำคัญมาจากรายได้จากอาชีพเสริม และจากค่าเบี้ยเลี้ยง

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายต่อเดือน ค่าเฉลี่ยของรายจ่ายรวมในแม่บ้านทั้งสองกลุ่มใกล้เคียงกันมาก ประมาณ 10,000 บาทต่อเดือน

ค่าใช้จ่ายส่วนแรกเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ โดยแม่บ้านทุกคนล้วนมีภาระค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพด้วยกันทั้งสิ้น ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการดำรงชีพทั้งในแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีระดับใกล้เคียงกันที่ 7,700 บาท โดยค่าใช้จ่ายสูงสุดคือหมวดค่าอาหารและเครื่องดื่ม หรือคิดเป็นสัดส่วนต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพอยู่ระหว่างร้อยละ 49-57

ค่าใช้จ่ายสูงรองลงมาคือค่าใช้จ่ายบุตรหลาน ผลสำรวจพบว่าประมาณร้อยละ 60 ของกลุ่มแม่บ้านทั้งสองกลุ่มไม่มีภาระค่าใช้จ่ายบุตรหลาน ส่วนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 40 เป็นผู้ที่มีภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องดูแลบุตรหลาน โดยผู้ที่มีภาระเลี้ยงดูบุตรหลานทั้งในแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยอยู่ในระดับใกล้เคียงกันคือที่ 2,200-2,300 บาท

ถัดมาคือค่าใช้จ่ายค่าเช่าบ้านหรือที่พัก ผลสำรวจพบว่าในแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ร้อยละ 53.33 และร้อยละ 40 ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ที่มีค่าใช้จ่ายค่าเช่าบ้านของทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในระดับใกล้เคียงกันคือระหว่าง ที่ 2,200-2,300 บาท ค่าใช้จ่ายที่รองลงมาคือหมวดค่าน้ำมันรถและค่าโดยสาร และหมวดค่าน้ำและค่าไฟ ในกรณีของหมวดค่าน้ำมันรถและค่าโดยสาร ไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มทดลองหรือกลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่ล้วนแต่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายค่าน้ำมันรถและค่าโดยสาร ถัดมาคือค่าใช้จ่ายหมวดค่าน้ำและค่าไฟ แม่บ้านเกือบทุกรายต้องมีภาระรายจ่ายในด้านค่าน้ำ ค่าไฟกันแทบทั้งสิ้น โดยค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของแม่บ้านทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับใกล้เคียงกันคือประมาณ 800-850 บาท

ส่วนค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆอยู่ในระดับที่ไม่สูงนักเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพทั้งหมด เช่น หมวดค่าเสื้อผ้าและของใช้ส่วนตัว ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยจะอยู่ที่ 918.86 บาทในแม่บ้านกลุ่มทดลอง และ 540 บาทในแม่บ้านกลุ่มควบคุม ส่วนค่าบริการโทรศัพท์ เกือบประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มแม่บ้านทั้งสองกลุ่มที่ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้ ส่วนแม่บ้านที่เสียค่าใช้จ่ายด้านนี้ทั้งสองกลุ่มจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 300-400 บาทต่อเดือน ทางด้านค่าซื้อล็อตเตอรี่ หวย และการพนัน เกือบครึ่งหนึ่งของแม่บ้านกลุ่มทดลองมีค่าใช้จ่ายด้านนี้ ถ้าวเฉลี่ยอยู่ที่ 402.22 บาทต่อเดือน ในขณะที่แม่บ้านกลุ่มควบคุม มีเพียง 1 รายที่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้ ทางด้านค่าสุรายาสูบ เกินร้อยละ 90 ของแม่บ้านทั้งสองกลุ่ม ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้ ค่ารักษาพยาบาลก็เช่นกัน เกินร้อยละ 70 ของแม่บ้านทั้งสองกลุ่ม ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านนี้

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายในส่วนที่สอง คือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับค่าชำระเงินกู้ บ้าน รถ อื่นๆ ปรากฏว่าส่วนใหญ่ของแม่บ้านทั้งสองกลุ่มมีภาระค่าใช้จ่ายในการชำระคืนเงินกู้ต่างๆ โดยคิดเป็นร้อยละ 66.67 ในแม่บ้านกลุ่มทดลอง และร้อยละ 80 ในแม่บ้านกลุ่มควบคุม โดยค่าเฉลี่ยค่าใช้จ่ายของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเท่ากับ 4,570.60 บาท และ 2,945.42 ตามลำดับ

ด้านพฤติกรรมกรค่าใช้จ่าย แสดงพฤติกรรมกรใช้จ่ายในแม่บ้านทั้งสองกลุ่ม ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดระบุว่ามีการพิจารณาฐานะการเงินก่อนตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ และเกินกว่าร้อยละ 90 ที่ตอบว่าพิจารณาไตร่ตรองก่อนซื้ออย่างจริงจัง ส่วนการเดินทางและซื้อสินค้าในห้างสรรพสินค้า พบว่าแม่บ้านในกลุ่มทดลองและควบคุมที่ไม่เข้าห้างสรรพสินค้าคิดเป็นร้อยละ 40 และร้อยละ 33.33 ตามลำดับ สำหรับผู้ที่เข้าห้างสรรพสินค้าของแม่บ้านทั้งสองกลุ่ม ส่วนใหญ่ร้อยละ 46.7 เข้าห้างสรรพสินค้า 1 ครั้งต่อเดือน มีเพียงร้อยละ 13.3 ที่เข้าห้างสรรพสินค้า 2 ครั้งต่อเดือน และค่าใช้จ่ายในการเข้าห้างสรรพสินค้าส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 500-1,000 บาท นอกจากนี้แม่บ้านทุกคนไม่มีค่าใช้จ่ายในการชมภาพยนตร์ ไม่มีค่าใช้จ่ายในการฟังเพลง เทียบกลางคืนตามร้าน ส่วนพฤติกรรมด้านการใช้โทรศัพท์มือถือ ทุกคนมีโทรศัพท์มือถือ และในรอบปีก็แทบไม่มีการเปลี่ยนโทรศัพท์มือถือใหม่ ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 200-400 บาท

เมื่อพิจารณาการเล่นหวย และการพนันอื่นๆ กลุ่มทดลองมีสัดส่วนแม่บ้านที่เล่นการพนันสูงกว่ากลุ่มควบคุม คิดเป็นร้อยละ 73.3 และร้อยละ 40 ตามลำดับ และเล่นการพนันกัน 2 ครั้งต่อเดือนเป็นส่วนใหญ่ ทางด้านการใช้บัตรเครดิต แม่บ้านทั้งสองกลุ่มทุกคนไม่มีการใช้บัตรเครดิต

ด้านการเก็บออมและพฤติกรรมกรออม ปรากฏว่าแม่บ้านกลุ่มทดลองสามารถเก็บออมได้ต่ำกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุม โดยแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่เก็บออมได้คิดเป็นร้อยละ 13.3 และร้อยละ 53.3 ตามลำดับ โดยผู้ที่เก็บออมได้ของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีเงินออมเฉลี่ยที่ 1,800 บาท และ 1,087.50 บาทตามลำดับ โดยเงินออมของแม่บ้านทั้งสองกลุ่มคิดถัวเฉลี่ยเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 13-14 ของเงินรายได้รวม

ทางด้านการถือสินทรัพย์ที่แท้จริง กลุ่มทดลองกระจายตัวไปยังสินทรัพย์ที่แท้จริงประเภทต่างๆ ในขณะที่กลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของยานพาหนะ เช่นรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ และในรูปของการถือครองที่ดิน ส่วนสินทรัพย์ทางการเงิน แม่บ้านกลุ่มทดลอง มีเพียง 1 ราย หรือร้อยละ 50 ที่ระบุการถือสินทรัพย์ทางการเงิน โดยอยู่ในรูปแบบของหุ้นสหกรณ์ ในขณะที่แม่บ้านกลุ่มควบคุม ร้อยละ 62.5 อยู่ในรูปของการถือเงินสด ร้อยละ 37.5 ถือในรูปเงินฝาก และร้อยละ 12.5 ในรูปกรมธรรม์ประกันชีวิต

เมื่อพิจารณาไปถึงวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจในการออม ทุกคนระบุว่ามิวัตุประสงค์หรือแรงจูงใจในการออมเพื่อไว้ใช้จ่ายยามเจ็บป่วย อุกฉิน หรือยามชรา และ เพื่อเก็บไว้เป็นมรดกตกทอด และเพื่อการศึกษาของตนเองและผู้อยู่ในอุปการะ และเพื่อใช้จ่ายด้านสังคม ศาสนา งานประเพณี เพื่อใช้เป็นทุนประกอบอาชีพ หรือ เพื่อเก็บไว้เป็นมรดกตกทอด หรือเพื่อป้องกันการสูญเสียจากภัย เช่น น้ำท่วม ไข้หวัด หรือเพื่อใช้จ่ายด้านสังคม ศาสนา งานประเพณี

ส่วนปัจจัยหลักที่ทำให้สามารถออมได้ ระบุว่ามิมูลเหตุจูงใจมาจากความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่น และอยู่อย่างพอเพียง รองลงมาร้อยละ 50 ระบุว่ามาจากรายได้ประจำสูง หรือจากการหักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีก่อนนำไปใช้จ่าย ไม่ข้องแวะยาเสพติด เหล้า บุหรี่ อบายมุข

ส่วนปัจจัยหลักที่ทำให้ไม่สามารถออมได้ ปัจจัยที่สำคัญคือ รายได้น้อย ถัดมาคือภาระดูแลคนในครอบครัว และ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ข้าวของแพง และปัญหาด้านหนี้สิน

ข้อมูลด้านความรู้ทางการเงิน และความตั้งใจในการออมเงิน เมื่อพิจารณาเป็นรายหมวด ปรากฏว่าแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความรู้ทางการเงินในหมวดที่ 1 ซึ่งเป็นการวัดความรู้ ความเข้าใจทางการเงินอยู่ในระดับที่ต่ำมาก คือทำคะแนนได้ไม่ถึง 3 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยกลุ่มควบคุมมีคะแนนต่ำกว่ากลุ่มทดลองเล็กน้อย ในขณะที่หมวดที่ 2 วัดพฤติกรรมทางการเงิน ผลการทดสอบของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้คะแนนในระดับปานกลางที่ 6 คะแนน และ 6.27 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนนตามลำดับ และสุดท้ายหมวดทัศนคติของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอยู่ในเกณฑ์ที่มีทัศนคติเป็นบวก โดยได้คะแนน 3.76 และ 3.51 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ตามลำดับ

ทางด้านความตั้งใจในการออม ซึ่งเป็นคำถามแสดงความคิดเห็นต่อการหารายได้ การใช้จ่าย การก่อหนี้ และความตั้งใจออมเงิน โดยกำหนดระดับของความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม มีภาพรวมของความคิดเห็นในเรื่องของพฤติกรรมการหารายได้ การใช้จ่าย การออมเงิน และการก่อหนี้ในระดับที่ใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยรวมและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 3.62 และ 0.59 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยรวมและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 3.65 และ 0.54 ตามลำดับ ซึ่งค่าเฉลี่ยที่ได้ของทั้ง 2 กลุ่มก็อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันซึ่งไม่สูงนัก

2) ผลการศึกษา ตอนที่ 2 ข้อมูลลักษณะรายได้และการใช้จ่ายเงิน การออม ของแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม หลังการทดลอง

สถานการณ์ของรายได้รวมและรายจ่ายรวมช่วงหลังจากการทดลอง (หลังการพัฒนาความรู้ทางการเงิน) ส่วนใหญ่ของทั้ง 2 กลุ่มเกินร้อยละ 60 มีรายได้รวมเท่าเดิม และบางส่วนก็มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่มีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 40 และ 26.7 ตามลำดับ

ในขณะที่ทางด้านรายจ่ายรวมของแม่บ้านทั้งสองกลุ่มมีทั้งที่เพิ่มขึ้น ลดลง และเท่าเดิม โดยแม่บ้านกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ร้อยละ 60 ระบุว่ามิค่าใช้จ่ายรวมเพิ่มขึ้น ในขณะที่แม่บ้านกลุ่มควบคุมมีสัดส่วนที่ต่ำกว่าคิดเป็นร้อยละ 46.67 สำหรับรายการค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในแม่บ้านทั้งสองกลุ่มคือ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 40 และ 55.56 ตามลำดับ ค่าน้ำค่าไฟคิดเป็นร้อยละ 53.33 และ

55.56 ตามลำดับ ค่าน้ำมัน ค่าโดยสาร คิดเป็นร้อยละ 46.67 และ 66.67 ตามลำดับ และสุดท้ายค่าเงินบริจาค งานบุญต่างๆคิดเป็นร้อยละ 54.55 และ 60 ตามลำดับ สำหรับแม่บ้านกลุ่มทดลอง รายการค่าใช้จ่ายที่ลดลงที่เห็นได้ชัดเจนคือรายการค่าซื้อลอตเตอรี่ และการพนันอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 53.33 ซึ่งการลดลงในรายการดังกล่าวสะท้อนถึงผลของการรับการอบรมความรู้ทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มทดลองที่แนะนำให้พยายามลดค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็น พวกอบายมุขลง ก็จะช่วยให้มีเงินเหลือออมมากขึ้น ส่วนแม่บ้านกลุ่มควบคุม มีภาพไม่ชัดเจนนัก มีผู้ระบุว่ามีการใช้จ่ายลดลงในบางรายการ คิดเป็นร้อยละ 35 ของทั้งหมดโดยประมาณ

หลังการทดลอง สถานะทางด้านการออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองดีขึ้นอย่างชัดเจน คือมีแม่บ้านที่สามารถออมได้เพิ่มขึ้นจาก 2 คน เป็น 6 คน ในขณะที่แม่บ้านกลุ่มควบคุมใกล้เคียงกับระดับเดิมคือจาก 8 คน ลดลงเหลือ 7 คน โดยแม่บ้านกลุ่มทดลองให้เหตุผลที่ออมได้ว่ามาจากเก็บเงินเหรียญหยอดกระปุกถึง 4 คน ถัดมาคือความขยันหมั่นเพียร และจากการหักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีเพื่อกันไว้เป็นเงินออม 3 คน และมาจากการได้รับการอบรมความรู้ทางการเงิน การมีรายได้เสริม และการทำบัญชีรายรับ/รายจ่าย 2 คน ซึ่งวิธีการหักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีเพื่อกันเป็นเงินออม และวิธีการทำบัญชีรายรับ/รายจ่าย ก็เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมพัฒนาด้วยเช่นกัน โดยก่อนหน้าการพัฒนาในกลุ่มทดลองมีผู้จัดบันทึกรายรับ/รายจ่าย เพียง 5 คน หลังการพัฒนาได้เพิ่มขึ้นเป็น 12 คน

ส่วนปัจจัยที่ทำให้ออมไม่ได้ก็ยังคงเป็นปัจจัยเดิมๆ คือค่าครองชีพสูง มีภาระในการเลี้ยงดูแลคนในครอบครัว ไม่สามารถควบคุมรายจ่ายได้ และรายได้น้อย

เมื่อพิจารณาเป็นรายหมวด ปรากฏว่าแม่บ้านในกลุ่มทดลองมีระดับคะแนนความรู้ทางการเงินในหมวดที่ 1 ซึ่งเป็นการวัดความรู้ ความเข้าใจทางการเงิน อยู่ในระดับที่ดีขึ้นชัดเจน จาก 2.53 เป็น 5.67 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ในขณะที่หมวดที่ 2 วัดพฤติกรรมทางการเงิน ผลการทดสอบของแม่บ้านกลุ่มทดลองมีคะแนนใกล้เคียงจากระดับเดิม สุดท้ายหมวดทัศนคติ คะแนนในหมวดนี้ดีขึ้น ในแม่บ้านกลุ่มทดลองจาก 3.76 เป็น 4.04 อย่างไรก็ตามผลสรุปที่ได้ หลังการอบรมแล้วผลคะแนนวัดระดับความรู้ทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มทดลองสูงขึ้นและสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุมอย่างเด่นชัด

ทางด้านความตั้งใจในการออม หลังจากการพัฒนาอบรมความรู้ทางการเงินให้แก่แม่บ้านกลุ่มทดลอง ปรากฏว่าแม่บ้านกลุ่มทดลองมีความตั้งใจเกี่ยวกับการใช้เงินและการออมเงินในระดับที่ดีขึ้นและดีกว่ากลุ่มควบคุม พิจารณาจากภาพรวมของแม่บ้านกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย 3.77 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 0.40 ส่วนค่าเฉลี่ยรวมและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแม่บ้านกลุ่มควบคุมคือ 3.62 และ 0.59 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยรวมและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 3.65 และ 0.45 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงเจตคติของแม่บ้านกลุ่มทดลองแม้จะดีขึ้น แต่ก็ไม่ได้สูงขึ้นมากนัก ส่วนเจตคติของแม่บ้านกลุ่มควบคุมก็ยังคงเดิม คิดอย่างไรเกี่ยวกับการใช้เงินและออมเงินก็ยังคงคิดอยู่เช่นนั้น

3) ผลการศึกษาตอนที่ 3 การประเมินผลเปรียบเทียบการพัฒนาพฤติกรรมกรออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ค่าสถิติ t

การประเมินผลเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการเงินและการออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยเนื้อหาการประเมินอยู่ในขอบเขตใน 2 เรื่องต่อไปนี้

เรื่องที่ 1 ผลการประเมินระดับความรู้ทางการเงินจากแบบทดสอบใน 3 หมวด

เรื่องที่ 2 ผลการประเมินการอบรมพัฒนาเจตคติในด้านความตั้งใจในการออมเงิน และการออมที่เกิดขึ้นจริง

และจะทำการเปรียบเทียบผลการประเมินตามลำดับดังนี้

- 1 การประเมินการอบรมให้ความรู้ทางการเงินเปรียบเทียบภายในกลุ่มก่อนและหลังการอบรม
- 2 การประเมินการอบรมให้ความรู้ทางการเงินเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มก่อนการอบรมและหลังการอบรม

เรื่องที่ 1. ผลการประเมินระดับความรู้ทางการเงินจากแบบทดสอบใน 3 หมวด

1.1 เปรียบเทียบภายในกลุ่มก่อนและหลังการอบรม โดยการใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจทางการเงิน ผลปรากฏว่าแม่บ้านกลุ่มทดลองมีความรู้ทางการเงินในภาพรวม (รวมคะแนนทั้ง 3 หมวด) เปรียบเทียบระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยที่คะแนนเฉลี่ยรวมของแม่บ้านกลุ่มทดลองหลังการอบรมเพิ่มสูงขึ้นจากก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายหมวด หมวดด้านความรู้พื้นฐานและความเข้าใจทางการเงิน ค่าเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ในขณะที่หมวดที่ 2 ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของการใช้เงินและการออม ไม่สามารถผ่านการทดสอบได้ กล่าวคือพฤติกรรมการใช้จ่ายและการออมเงินของแม่บ้านกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนหมวดที่ 3 เป็นส่วนของการทดสอบทัศนคติของการใช้เงินและการออม สามารถผ่านการทดสอบที่นัยสำคัญ 0.10 ซึ่งหมายความว่า คะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติของแม่บ้านกลุ่มทดลองก่อนการอบรมและหลังการอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10 โดยที่คะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติของแม่บ้านกลุ่มทดลองหลังการอบรมเพิ่มสูงขึ้นจากก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10 เช่นเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับแม่บ้านกลุ่มควบคุมถึงความรู้ความเข้าใจทางการเงินในทั้ง 3 หมวด ระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรม ปรากฏว่ามีลักษณะต่างจากกลุ่มทดลอง ในภาพรวมของความรู้ความเข้าใจทางการเงินของแม่บ้านกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกัน และมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ลดลง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องจากความตั้งใจในการตอบคำถามซ้ำเดิมของแม่บ้านกลุ่มควบคุมมีน้อยลงในการตอบแบบทดสอบความรู้ทางการเงินเป็นครั้งที่ 2 ทำให้คะแนนทดสอบหลังการอบรมลดลงในทุกหมวด

และเมื่อพิจารณาเป็นรายหมวดทั้ง 3 หมวดในแม่บ้านกลุ่มควบคุม ในหมวดด้านความรู้พื้นฐานและความเข้าใจทางการเงิน และหมวดพฤติกรรมของการใช้เงินและการออม คะแนนเฉลี่ยของทั้งสองหมวดก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10 โดยที่คะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมของทั้งสองหมวดลดลงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตามในหมวดด้านทัศนคติพบว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรม ที่นัยสำคัญระดับ 0.05

1.2 เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการอบรม โดยการใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจทางการเงิน ซึ่งผลปรากฏว่าก่อนการอบรม แม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งการทดสอบในภาพรวม และการทดสอบในรายหมวด หลังจากมีการอบรมพัฒนาความรู้ทางการเงินให้กับแม่บ้านในกลุ่มทดลอง โดยในภาพรวมหลังการอบรม คะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองกับแม่บ้านกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนในรายหมวด ในหมวดความรู้พื้นฐานและความเข้าใจทางการเงิน และในหมวดทัศนคติ ก็ให้ผลเช่นเดียวกัน คือหลังจากมีการอบรมให้กับแม่บ้านกลุ่มทดลองแล้ว คะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่ม

ทดลองสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุมในทั้งสองหมวดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ยกเว้นในหมวดพฤติกรรม ที่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

เรื่องที่ 2 ผลการประเมินการอบรมพัฒนาเจตคติในด้านความตั้งใจในการออมเงิน และในด้านการออมเงินที่เกิดขึ้นจริง

2.1 เปรียบเทียบภายในกลุ่มก่อนและหลังการอบรม โดยการตั้งคำถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแบบ ลิเคิร์ต (Likert) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจในการออม ซึ่งผลปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกัน โดยแม่บ้านกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นหลังมีการอบรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาว่าการออมที่เกิดขึ้นจริง ปรากฏว่าระดับการออมก่อนและหลังการอบรมในแม่บ้านกลุ่มทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบกับแม่บ้านกลุ่มควบคุมถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจในการออม ระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรม ปรากฏว่ามีลักษณะต่างจากกลุ่มทดลอง คะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการออมของแม่บ้านกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการอบรมไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาว่าการออมที่เกิดขึ้นจริง ก็ให้ผลการทดสอบแบบเดียวกันคือระดับการออมจริงก่อนและหลังการอบรมในแม่บ้านกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการทดสอบทั้ง 2 ส่วนก็เป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดหมาย เนื่องจากแม่บ้านกลุ่มควบคุมคือกลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรมความรู้ทางการเงินใดๆทั้งสิ้น พฤติกรรมของแม่บ้านกลุ่มควบคุมจึงไม่ควรมีความแตกต่างกัน ในช่วงก่อนและหลังการอบรม

2.2 เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการอบรม โดยการตั้งคำถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแบบ ลิเคิร์ต (Likert) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจในการออม ปรากฏว่าก่อนการอบรม แม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความตั้งใจในการออมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ตามที่คาดหมาย และเมื่อพิจารณาว่าการออมที่เกิดขึ้นจริง ก็ให้ผลการทดสอบแบบเดียวกันคือก่อนการอบรม ระดับการออมจริงของแม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการทดสอบก็เป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดหมาย และเมื่อมีการจัดอบรมพัฒนาความรู้ทางการเงินให้กับแม่บ้านในกลุ่มทดลองแล้ว ผู้วิจัยก็คาดว่าผลที่ได้ใน 2 กลุ่มนี้ ไม่ว่าจะเป็นการทดสอบความตั้งใจออม และการทดสอบจากการออมจริง น่าจะมีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองน่าจะมีคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่า แต่ผลการทดสอบกลับให้ผลที่ไม่ดีนัก พิจารณาตารางที่ 5.17 คือทั้งการทดสอบความตั้งใจออม และการทดสอบจากการออมจริง ล้วนแล้วแต่ไม่ผ่านระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แม้ว่าทั้งคะแนนความตั้งใจออม และคะแนนการออมจริงของแม่บ้านกลุ่มทดลองจะสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุม แต่ก็ไม่สามารถผ่านการทดสอบได้ นั่นคือคะแนนของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

6.2 การอภิปรายผล

6.2.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดความแตกต่างของระดับความรู้ทางการเงิน ของบุคลากรฯ

ในการศึกษาเชิงพรรณนา ผลการศึกษาส่วนใหญ่สอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น

-เพศชายทำคะแนนความรู้ทางการเงินได้สูงกว่าเพศหญิง

-อายุ บุคคลที่มีอายุค่อนข้างสูง ในช่วงตั้งแต่ 50 ปี เป็นต้นไป จะเป็นกลุ่มที่มีระดับคะแนนต่ำ

-บุคคลที่ระดับการศึกษาสูงทำคะแนนความรู้ทางการเงินได้สูงกว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่ำ

-บุคคลที่ถือครองสินทรัพย์ที่แท้จริง หรือสินทรัพย์ทางการเงินทำคะแนนความรู้ทางการเงินได้สูงกว่าบุคคลที่ไม่มีการถือครองสินทรัพย์ที่แท้จริง หรือสินทรัพย์ทางการเงิน

ส่วนสถานภาพ ได้ผลสรุปที่ต่างไปจากงานวิจัยต่างประเทศ งานวิจัยของต่างประเทศ กลุ่มบุคคลที่แต่งงานแล้วจะทำคะแนนได้สูงกว่ากลุ่มบุคคลที่เป็นโสด แต่งานวิจัยนี้ ได้ผลตรงข้าม กล่าวคือ คนโสดสามารถทำคะแนนได้สูงกว่ากลุ่มอื่น และกลุ่มหม้ายคือกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำสุด

นอกจากนี้ปัจจัยด้านชาติพันธุ์ ภูมิภาค อาชีพ กลุ่มคณะวิชา ก็เป็นปัจจัยที่กำหนดระดับความรู้ทางการเงิน เช่นเดียวกับที่ได้พบในงานวิจัยจากต่างประเทศ เพียงแต่ไม่สามารถนำเอางานในต่างประเทศมาเปรียบเทียบได้ เพราะสภาพสังคมของแต่ละประเทศแตกต่างกัน และจากข้อจำกัดของงานวิจัยนี้ที่กลุ่มตัวอย่างจำกัดวงอยู่ในมหาวิทยาลัย โดยผลสำรวจของงานวิจัยนี้พบว่าชาติพันธุ์เชื้อสายจีน ทำคะแนนได้สูงกว่าชาติพันธุ์เชื้อสายไทย และบุคลากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ภาคเหนือจะทำคะแนนได้สูงกว่าภาคอื่น ส่วนทางด้านอาชีพ เนื่องจากเป็นการวิเคราะห์อยู่แค่ภายในมหาวิทยาลัย ในขั้นนี้จึงสรุปจากข้อมูลที่มีได้ว่า บุคลากรสายอาจารย์ มีระดับความรู้ทางการเงินสูงกว่ากลุ่มอื่น กลุ่มคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำคะแนนได้สูงกว่ากลุ่มอื่น

อย่างไรก็ตามข้อสรุปนี้ ยังจำเป็นต้องทำการศึกษาต่อเนื่องอีกมาก เพราะนี่เป็นเพียงกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวเท่านั้น จะมีประโยชน์มากกว่านี้อีกมาก หากสามารถทำการสำรวจเรื่องนี้ต่อในระดับประเทศ

เมื่อทำการวิเคราะห์ต่อ ด้วยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ด้วยวิธี OLS ผลที่ได้ส่วนใหญ่สอดคล้องกับการวิเคราะห์เชิงพรรณนา หากพิจารณาเฉพาะตัวแบบความรู้ทางการเงินรวม (LNLITtotal) ตัวแปรที่ผ่านนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.1 เป็นต้นไป คือ AGEyoung, Married, Separate, GROUPsciences, GROUPcleaners, EDU, POS

ส่วนตัวแปร AGEyoung พบว่ามีคะแนนต่ำกว่า AGEelder อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งต่างจากที่วิเคราะห์ในเชิงพรรณนา แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Cole et al (2008) ที่พบว่า อายุเป็นปัจจัยที่สำคัญในการอธิบายระดับความรู้ทางการเงินในอินเดียและอินโดนีเซีย โดยในอินเดีย อายุ 40 ปีคือกลุ่มบุคคลที่มีระดับความรู้ทางการเงินสูงสุด และในอินโดนีเซียสูงสุดอยู่ที่อายุ 45 ปี

6.2.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร

เศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดความเป็นไปได้ที่บุคคลจะออม-ไม่ออม ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

ผลการศึกษาจากงานวิจัยนี้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ และงานวิจัยของทั้งในและต่างประเทศ ที่ว่า ความสามารถในการออม/ไม่ออม ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านรายได้ ในที่นี้ คือรายได้หลักซึ่งเป็นรายได้ประจำที่ได้รับในแต่ละเดือน และรายได้เสริม แต่สิ่งที่ได้จากวิเคราะห์ในส่วนนี้เพิ่มเติม คือ

ระดับความรู้ทางการเงินมีผลต่อความสามารถในการออม/ไม่ออมของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.01 ในหมวดของพฤติกรรมทางการเงิน และหมวดทัศนคติทางการเงิน แต่ในหมวดของความรู้พื้นฐานฯ ซึ่งเป็นหมวดคณิตศาสตร์ทางการเงินนั้นไม่สามารถผ่านนัยสำคัญที่ระดับ 0.1 ได้ นั่นย่อมหมายความว่า ในส่วนของปัจจัยความรู้ทางการเงิน การที่จะสร้างโอกาสให้ผู้ที่ออมไม่ได้มาเป็นผู้ที่ออมได้มาจากปัจจัยทางด้านพฤติกรรมทางการเงินและทัศนคติทางการเงินเป็นสำคัญ

6.2.3 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดจำนวนเงินออม และสัดส่วนการออมต่อรายได้ ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่สามารถออมได้ ในแบบจำลองทั้งสองแบบจำลอง ซึ่งใช้การวิเคราะห์แบบ OLS พบว่าได้ผลลัพธ์ที่ใกล้เคียงกันมาก และมีหลายตัวแปรที่สอดคล้องกับข้อสรุปที่ผ่านการจากการวิเคราะห์ด้วยวิธี Logistics นั่นคือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ รายได้หลัก และรายได้เสริม และระดับความรู้ทางการเงิน ที่พบความสัมพันธ์กับจำนวนเงินออมในตัวแบบที่ 1 และสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ในตัวแบบที่ 2 อย่างไรก็ตามข้อแตกต่างจากผลที่ได้จาก Logistics ก็คือ ในสองตัวแบบที่วิเคราะห์ด้วย OLS ปรากฏว่าปัจจัยความรู้ทางการเงินในทุกหมวดมีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินออม และสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 นั่นแสดงว่าสำหรับกลุ่มบุคคลที่สามารถออมเงินได้ ไม่เพียงแต่ความรู้ทางการเงินในหมวดพฤติกรรม และหมวดทัศนคติที่ทำให้ระดับการออม และสัดส่วนเงินออมต่อรายได้เพิ่มขึ้นได้ แต่การเพิ่มขึ้นของระดับความรู้ทางการเงินในหมวดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน ที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่กับการคำนวณคณิตศาสตร์ทางการเงินนั้นก็มีส่วนช่วยเพิ่มจำนวนเงินออม และสัดส่วนเงินออมต่อรายได้

ผลสรุปที่ได้จากงานวิจัยนี้ เป็นสิ่งที่น่าสนใจมาก เพราะหากได้มีการศึกษาขยายวงกว้างขึ้น ไม่ใช่แค่บุคลากรในมหาวิทยาลัย แล้วยังได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกัน ก็แสดงว่าหน่วยงานภาครัฐ สถาบันศึกษา ควรให้ความสนใจในการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับความรู้ทางการเงินให้แก่นิสิต นักศึกษา หรือบุคคลทั่วไป ควรจัดตั้งสถาบันที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการให้ความรู้ทางด้านการเงิน เฉกเช่นเดียวกับสถาบันภาษาที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการทางด้านการเพิ่มทักษะทางด้านภาษาให้แก่บุคคลกลุ่มต่างๆในสังคม เช่นเดียวกัน ศูนย์ หรือ สถาบันด้านความรู้ทางการเงิน ก็จะมีหน้าที่ในการให้ความรู้ทางการเงิน จัดอบรม เพื่อเพิ่มทักษะ ระดับความรู้ทางการเงินทั้งทางด้านคณิตศาสตร์ทางการเงิน และเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และทัศนคติทางการเงินของบุคคลให้ส่งผลในทางบวกต่อการออม ก็จะเป็นคุณประโยชน์มากต่อสังคมโดยรวมของเราที่มีลักษณะพฤติกรรมทางเศรษฐกิจโดยรวมที่น่าห่วงใย กล่าวคือมีการใช้จ่ายเกินตัว มีหนี้สูงเมื่อเทียบกับรายได้

นอกเหนือจากปัจจัยที่กล่าวข้างต้น ผลการศึกษาจาก OLS ยังพบว่าการมีหนี้ เป็นปัจจัยลบต่อการออม บุคคลที่มีหนี้จะมีระดับการออม และสัดส่วนการออมต่อรายได้ที่ต่ำกว่าบุคคลที่ไม่มีหนี้ การแก้ปัญหาการออม จึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาก่อนหนี้ไปด้วยพร้อมกัน ที่กล่าวเช่นนี้ก็มิได้หมายความว่า การก่อหนี้เป็นเรื่องที่ควรหลีกเลี่ยงไปเสียทั้งหมด ทั้งนี้จำเป็นต้องพิจารณาประเภทของหนี้ประกอบด้วยว่าเป็นหนี้ที่ก่อให้เกิดรายได้ในอนาคต หรือเป็นหนี้จากการบริโภค ก็น่าจะมีผลกระทบต่อการออมที่แตกต่างกัน

ผลสรุปทางด้านความรู้ทางการเงินกับการออมยังได้รับการพิสูจน์ โดยการทดลองกับกลุ่มแม่บ้าน ที่เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 15 คนที่ได้รับความรู้ทางการเงิน และนำไปเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม 15 คนที่ไม่ได้รับความรู้ทางการเงิน ซึ่งผลการเปรียบเทียบโดยใช้ค่าสถิติ t ได้สรุปผลไว้ในหัวข้อก่อนหน้า สิ่งที่น่า

สังเกตก็คือหากเปรียบเทียบเฉพาะแม่บ้านกลุ่มทดลองในช่วงก่อนการทดลอง และช่วงหลังการทดลอง ก็ได้ผลสรุปเป็นที่น่าพอใจกล่าวคือผลปรากฏว่าแม่บ้านกลุ่มทดลองมีความรู้ทางการเงินในภาพรวม (รวมคะแนนทั้ง 3 หมวด) เปรียบเทียบระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยที่คะแนนเฉลี่ยรวมของแม่บ้านกลุ่มทดลองหลังการอบรมเพิ่มสูงขึ้นจากก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายหมวด หมวดด้านความรู้พื้นฐานและความเข้าใจทางการเงิน ค่าเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในขณะที่หมวดที่ 2 ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของการใช้เงินและการออม ไม่สามารถผ่านการทดสอบได้ กล่าวคือพฤติกรรมการใช้จ่ายและการออมเงินของแม่บ้านกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการอบรมและหลังการอบรมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนหมวดที่ 3 เป็นส่วนของการทดสอบทัศนคติของการใช้เงินและการออม สามารถผ่านการทดสอบที่นัยสำคัญ 0.10 ซึ่งหมายความว่า คะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติของแม่บ้านกลุ่มทดลองก่อนการอบรมและหลังการอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10 โดยที่คะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติของแม่บ้านกลุ่มทดลองหลังการอบรมเพิ่มสูงขึ้นจากก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10 เช่นเดียวกัน

จากผลสรุปที่ได้ อย่างน้อยการเข้ารับการอบรมของแม่บ้านกลุ่มทดลอง ได้ส่งผลให้แม่บ้านกลุ่มนี้มีระดับความรู้ทางคณิตศาสตร์การเงินเพิ่มขึ้น และมีทัศนคติทางการเงินที่เป็นบวกต่อการออมมากขึ้น แต่ทางด้านพฤติกรรมยังไม่สามารถกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญได้ ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใดๆ จำเป็นต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยน ดังนั้นเมื่อแม่บ้านได้ผ่านการอบรมความรู้ทางการเงินไประยะหนึ่ง เช่นสัก 2-3 เดือน จึงค่อยสอบถามถึงพฤติกรรมทางการเงินต่างๆว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง ซึ่งเป็นข้อบกพร่องของงานวิจัยนี้ที่ไม่สามารถรอได้ถึง 2-3 เดือน เนื่องจากกระบวนการวิเคราะห์มีหลายขั้นตอนมาก ทำให้ไม่สามารถรอได้ และเหตุผลที่สำคัญไปกว่านั้นก็คือแม่บ้านเหล่านี้เป็นพนักงานสัญญาจ้างเหมารายปี ซึ่งจะมีการหมุนเวียนเปลี่ยนไปในช่วงตุลาคมของทุกปี บางท่านก็ยังคงทำงานต่อให้กับหน่วยงาน บางท่านก็ไม่ได้รับการจ้างต่อ ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถรอได้ ต้องรีบสอบถามหลังจากผ่านการอบรมไปได้ประมาณ 1 เดือน เพราะเกรงว่าแม่บ้านเหล่านั้นอาจออกจากงานไปด้วยเหตุต่างๆ ทำให้เกิดความเสียหายแก่การวิจัยได้

ทางด้านการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการอบรม โดยการใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจทางการเงิน ซึ่งผลปรากฏว่าก่อนการอบรม แม่บ้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรู้ทางการเงิน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งการทดสอบในภาพรวม และการทดสอบในรายหมวด และหลังจากมีการอบรมพัฒนาความรู้ทางการเงินให้กับแม่บ้านในกลุ่มทดลอง ในภาพรวมหลังการอบรม คะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองกับแม่บ้านกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนในรายหมวด ในหมวดความรู้พื้นฐานและความเข้าใจทางการเงิน และในหมวดทัศนคติ ก็ให้ผลเช่นเดียวกัน คือหลังจากมีการอบรมให้กับแม่บ้านกลุ่มทดลองแล้ว คะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยของแม่บ้านกลุ่มทดลองสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุมในทั้งสองหมวดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ยกเว้นในหมวดพฤติกรรม ที่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เหตุผลดังได้อธิบายไปก่อนหน้านี้

นอกจากการทดสอบความรู้ทางการเงินกับกลุ่มแม่บ้านแล้ว งานวิจัยนี้ยังได้ทำการสอบถามกลุ่มแม่บ้านทั้งสองกลุ่ม ในด้านเจตคติในด้านความตั้งใจในการออมเงิน และในด้านการออมเงินที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งผลปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการออมของแม่บ้านกลุ่มทดลองก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกัน โดยแม่บ้านกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมหลังมีการอบรม อย่างมีนัยสำคัญที่

ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาว่าการออมที่เกิดขึ้นจริง ปรากฏว่าระดับการออมก่อนและหลังการอบรมในแม่บ้านกลุ่มทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ซึ่งแสดงว่าหลังจากผ่านการอบรมความรู้ทางการเงินไปแล้ว แม่บ้านกลุ่มทดลองมีความตั้งใจที่จะออมสูงขึ้น อย่างไรก็ตามเนื่องจากช่วงเวลาเว้นวรรคเพื่อให้เวลาแก่แม่บ้านกลุ่มทดลองได้มีเวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมค่อนข้างสั้นมาก เพียงแค่ 1 เดือน ทำให้ยากที่จะเพิ่มการออมได้อย่างทันทีทันใด นอกจากนี้การอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอาจไม่ใช่แค่ทำสำเร็จได้เพียงแค่การอบรมเพียง 1 ครั้ง แต่น่าจะเป็นการอบรมที่มีกิจกรรมที่ต่อเนื่องนานพอสมควร จึงอาจจะเห็นการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่ชัดเจนกว่าที่เป็นอยู่

ด้วยเหตุนี้ เมื่อทำการเปรียบเทียบแม่บ้านกลุ่มทดลองกับแม่บ้านกลุ่มควบคุมถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจในการออม หลังการอบรม ผลสรุปไม่ได้ดีอย่างที่คาด กล่าวคือทั้งการทดสอบความตั้งใจออม และการทดสอบจากการออมจริง ล้วนแล้วแต่ไม่ผ่านระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แม้ว่าทั้งคะแนนความตั้งใจออม และคะแนนการออมจริงของแม่บ้านกลุ่มทดลองจะสูงกว่าแม่บ้านกลุ่มควบคุม แต่ก็ไม่สามารถผ่านการทดสอบได้ นั่นคือคะแนนของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลสรุปทางการทดลองจึงยังให้ภาพที่ไม่ชัดเจนนัก จำเป็นที่จะทำการศึกษาต่อไป เพราะการทดลองในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นแม่บ้านนั้น ถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่ยากมากในการที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้เพิ่มความสามารถในการออมได้ทันทีเพียงข้ามเดือน เพราะเป็นกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ลำบาก รายได้ต่ำเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นๆ ในงานวิจัยถัดไปจึงน่าจะเพิ่มการทดลองไปยังกลุ่มอื่นๆ ให้กระจายมากกว่านี้ ผลสรุปที่ได้ก็น่าจะชัดเจนมากกว่าที่เป็นอยู่

6.3 ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยในครั้งนี้เป็นจุดเริ่มต้นในการให้ความสำคัญกับประเด็นของความรู้ทางการเงินกับการออม ซึ่งผลการวิจัยทั้งในส่วนของการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยวิธีโลจิสติกส์ และวิธี OLS ต่างก็ได้ผลสรุปถึงความสำคัญของปัจจัยความรู้ทางการเงินว่ามีส่วนในการส่งเสริมการออมของบุคคล และเมื่อทำการทดลองกับกลุ่มแม่บ้าน แม้ผลที่ได้จะยังไม่ชัดเจนนัก เนื่องจากข้อจำกัดของเวลา แต่ก็ยังให้ผลสรุปในทิศทางเดียวกัน จึงอยากเสนอแนะให้มีการทำวิจัยเรื่องความรู้ทางการเงินให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งในส่วนของการละเอียดต่างๆ ในองค์ประกอบของความรู้ทางการเงิน และทั้งในส่วนของการขอเขตการวิจัยที่ควรทำการวิจัยในระดับประเทศ และในขั้นตอนของการทดลอง ก็ควรทดลองกับกลุ่มเป้าหมายหลายๆกลุ่ม ก็จะทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ๆเพิ่มขึ้น
2. ในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้มีการตั้งหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการวิจัย การให้การอบรม และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง แต่ในประเทศไทย นอกจากธนาคารแห่งประเทศไทยที่อาจมีบทบาทบ้างในเรื่องดังกล่าว ก็แทบไม่เห็นหน่วยงานใดที่เข้ามาจัดการกับเรื่องนี้ อย่างชัดเจน แม้แต่งานวิจัยก็ยังถือว่าน้อยมากๆที่ให้ความสนใจกับความรู้ทางการเงิน

6.4 สรุป

งานวิจัยนี้ได้พยายามใช้เครื่องมือหลายอย่างเพื่อค้นหาคำตอบเกี่ยวกับความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมการออมของบุคคล โดยใช้ทั้งการวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยกึ่งทดลอง จากผลของงานวิจัยเชิงสำรวจ จากการศึกษาเชิงปริมาณด้วยการสร้างแบบจำลองถดถอยโลจิสติกส์ และแบบจำลองถดถอยเชิงเส้น ด้วยวิธี OLS พบว่า ระดับความรู้ทางการเงิน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะในส่วนของหมวดพฤติกรรมการเงินและหมวดทัศนคติทางการเงิน อย่างไรก็ตามในส่วนของการวิจัยกึ่งทดลอง ผลปรากฏไม่ชัดเจนนัก หากพิจารณาเฉพาะกลุ่มทดลองก่อนและหลังการอบรม พบว่าความตั้งใจออมมีเพิ่มขึ้น แต่ทางด้านการออมจริง ยังไม่สามารถเพิ่มขึ้นได้ แม้จะผ่านการอบรมไปแล้วก็ตาม ทั้งนี้ เนื่องจากระยะเวลาในการอบรมค่อนข้างจำกัด และไปตรงกับช่วงรอยต่อของสัญญาจ้างปีต่อปี ทำให้ต้องรีบเก็บแบบสอบถาม จึงไม่ได้เว้นระยะเวลาให้แม่บ้านได้มีเวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

การต่อยอด และการปรับปรุงงานวิจัยในเรื่องความรู้ทางการเงินยังเป็นสิ่งจำเป็นของประเทศไทย เพราะผลจากการวิจัยนี้และจากงานวิจัยที่จะมีขึ้นในอนาคตจะสามารถนำไปสู่ข้อสรุปในการกำหนดนโยบายในการกระตุ้นการออมของบุคคลและภาคครัวเรือนของไทยโดยผ่านการให้ความรู้ทางการเงินได้ในที่สุด

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กอบศักดิ์ ถูตระกูล, ธรรมบุญ สดศรีชัย และเกียรติพงศ์ อริยปรัชญา. 2548. การออมในประเทศไทย: ความพอเพียงและความเสี่ยง. ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- กุลิสรา กฤตวรกาญจน์.(2548). การพัฒนาพฤติกรรมการออมในเยาวชนโดยใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนา: กรณีศึกษาเยาวชนระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่: เข้าถึงได้จาก http://dcms.thailis.or.th/tdc//search_result.php
- จิระ บุรีคำ.2542. แบบอย่างการออมของครัวเรือนในภาคเกษตร กรณีศึกษาครัวเรือน เกษตรกรรมภาคเหนือตอนบน. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ
- ชัญฉวี อัครจุฑกุล.2541.การวิเคราะห์การออมโดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐกิจในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงินการธนาคาร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชารินทร์ ฉัตรไชยสิทธิกุล.2543. การวิเคราะห์การออมของครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธิดิมา พลับปลิง. 2550. การออมของครัวเรือนในจังหวัดนครปฐม: กรณีศึกษาเปรียบเทียบอำเภอดอนตูมและอำเภอบุพพัทธมณฑล. วิทยสารกำแพงแสน 5(3): 62-70.
- พนม กิติวัง. 2543. พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงินการธนาคาร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรเวศม์ สุวรรณระดา และสมประวิณ มันประเสริฐ. (2551). ปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการออมของผู้มีงานทำในประเทศไทย: การศึกษาจากข้อมูลการสำรวจในระดับจุลภาค เข้าถึงได้จาก : http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~msompraw/Savings_NCE2009.pdf.
- สาคร หมั่นแก้ว. 2544. ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการออมและการกู้ยืมกับสหกรณ์ออมทรัพย์ของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นในสถานประกอบการ: กรณีศึกษาสถานประกอบการที่มีการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สำนักนโยบายการออมและการลงทุน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง. 2547. การออม การลงทุน และการประเมินระบบความปลอดภัยทางสังคมของประเทศไทย, บทความจากงาน การสัมมนาทางวิชาการ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ประจำปี 2547 เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2547 ณ หอประชุมกรมประชาสัมพันธ์.

อนงค์นุช เทียนทอง และกัญญารัตน์ วงษ์ชมภู.2554. พฤติกรรมและรูปแบบการออมของพนักงาน
สถาบันการเงินและข้าราชการในจังหวัดอุดรธานี เข้าถึงได้จาก
[http://resjournal.kku.ac.th/social\(be\)/PDF/10\(2\)236-247.pdf](http://resjournal.kku.ac.th/social(be)/PDF/10(2)236-247.pdf)

อมรรัตน์ วงศ์จันทร์. 2554. พฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครูโรงเรียนโยธินบูรณะ.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารธุรกิจ บัณฑิต
วิทยาลัย ,มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาษาอังกฤษ

Alessie, Rob, Annsmaria Lusardi, and Marten Van Rooij. 2008. Financial Literacy,
Retirement Planning, and Household Wealth. NBER Working Paper, No. 15350.

Alexander, Gordon J., D.Jones, and Peter J. Nigro. 1998. Mutual Fund Shareholders:
Characteristics, Investor Knowledge, and Sources of Information. *Financial
Services Review* 7 (April): 301-316.

Almenberg, Johan and Jenny Säve-Söderbergh. 2011. Financial Literacy and retirement
Planning in Sweden. CeRP Working Paper, No. 112, Turin (Italy).

Atkinson, A. and F.Messy. 2012. Measuring Financial Literacy: Results of the
OECD/International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study. OECD
Working Papers on Finance, Insurance and Private pensions, No. 15, OECD
publishing.

Beal, Diana and Sarath Delpachitra. 2003. Financial Literacy among Australian University
Students. *Economic papers* 22(January): 65-78.

Chen, Haiyang and Ronald P. Volpe. 1998. An analysis of Personal Financial Literacy
Among College Students. *Financial Services Review* 7: 107-128.

Christelis, Dimitris, Tullio Jappelli, and Mario Padula. 2010. Cognitive Abilities and
Portfolio Choice. *European Economic Review* 54(January): 18-39.

Cole, Shawn, Thomas Sampson, and Bilal Zia. 2008. Money or Knowledge? What Drives
the Demand for Financial Services in Developing countries? Harvard Business
School Working Paper, No. 09-117.

Friedman Milton, 1957. *A Theory of the Consumption Function*, Princeton: Princeton
University Press.

- Goldsmith, Elizabeth B. and Ronald E. Goldsmith. 1997. Sex Differences in Financial Knowledge: A Replication and Extension. *Psychological Report* 81: 1169-1170.
- Guiso, Luigi and Tullio Jappelli. 2005. Awareness and Stock Market Participation. *Review of Finance* 9(December): 537-567.
- Guiso, Luigi and Tullio Jappelli. 2008. Financial Literacy and Portfolio Diversification. CSEF Working Paper, No. 212.
- Jappelli, Tullio and Marco Padula. 2011. Investment in Financial Literacy and Saving Decision. CSEF Working Paper, No. 272, University of Naples, Italy.
- Jappelli, Tullio. 2010. Financial Literacy: An International Comparison. *The Economic Journal* 120 (December): F429-F451.
- Kharchenko, Olga. 2011. *Financial Literacy in Ukraine: Determinants and Implications for Saving Behavior*. Unpublished MA in Economics. Kyiv: Kyiv School of Economics. Ukraine
- Keynes, John Maynard, 1936. *The General Theory of Employment, Interest and Money*, London: MacMillan.
- Kim, Jinhee. 2001. Financial Knowledge and Subjective and Objective Financial Well-being. *Consumer Interests Annual* 47.
- Klapper, Leora and Georgios A. Panos. 2011. Financial Literacy and Retirement Planning in View of a Growing Youth Demographic: the Russian Case. CeRP Working Paper, No. 114/11.
- Lussardi, Annamaria and Olivia S. Mitchell. 2006. Financial Literacy and Planning: Implications for Retirement Wellbeing. MRRC Working Paper, No. 2006-2144.
- Lussardi, Annamaria and Olivia S. Mitchell. 2007. Baby Boomer Retirement Security: The Roles of Planning, Financial Literacy and Wealth. *Journal of Monetary Economics* 54 (January): 205-224.
- Lussardi, Annamaria and Olivia S. Mitchell. 2008. Planning and Financial Literacy : How do Women Fare? *American Economic Review* 98 (February): 413-417.

- Lussardi, Annamaria and Olivia S. Mitchell. 2009. How Ordinary Consumers Make Complex Economic Decisions: Financial Literacy and Retirement Readiness. NBER Working Paper, No. 15350.
- Lussardi, Annamaria and Peter Tufano. 2009. Debt Literacy, Financial Experiences, and Overindebtedness. NBER Working Paper, No. 14808.
- Mandell, Lewis. 2008. Financial Education in High School. In *Overcoming the Saving Slump: How to Increase the Effectiveness of Financial Education and Saving Programs*, ed. Annamaria Lussardi, pp 257-279. Chicago: University of Chicago Press.
- Modigliani, Franco and Richard Brumberg, 1954. Utility Analysis and the Consumption Function: An Interpretation of the Cross-Section Data. In *Post-Keynesian Economics*, eds: Kenneth Kuhihara, New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Monticone, Chiara. 2010. How Much Does Wealth Matter in the Acquisition of Financial Literacy? *The Journal of consumer Affairs* 44(February): 403-422.
- Noctor, Mitchael, Sheila Stoney and Robert Standling, 1992. Financial Literacy: a Discussion of Concepts and Competences of Financial Literacy and Opportunities for its Introduction into Young People's Learning. NFER Report for the National Westminster Bank. London, The United Kingdom.
- Servon, Lisa J., and Robert Kaestner. 2008. Consumer Financial Literacy and the Impact of Online Banking on the Financial Behavior of Lower-Income Bank Customers. *The Journal of Consumer Affairs* 42(February): 271-305.
- Turnham, Jennifer. (2010). Attitudes to Savings and Financial Education among Low-Income Populations: Findings from the Financial Literacy Focus Groups. Center for Financial Security Working Paper 10-7.
- Vitt, Lois, Carol Anderson, Jamie Kent, Deanna Lyter, Jurg Siegenthaler and Jeremy Ward. 2000. Personal Finance and the Rush to Competence: Financial Literacy Education in the US. National field Study Commissioned by the Fannie Foundation. Institute for Socio-Financial Studies.
- Wortington, Andrew C. 2004. The Distribution of Financial Literacy in Australia. In Discussion Paper, No. 185. Queensland University of Technology, Brisbane.

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง

ความรู้ทางการเงิน: ตัวกำหนดและผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมการออม

Financial Literacy: Determinants and Its Implications for Saving Behavior

คำชี้แจง

1.งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย งบประมาณเงินรายได้ (เงินอุดหนุนจากรัฐบาล) มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ)

2. แบบสอบถามฉบับนี้มุ่งที่จะศึกษาปัจจัยที่กำหนดความแตกต่างของระดับความรู้ทางการเงิน ของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) คนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่สำคัญทั้งทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และความรู้ทางการเงิน ที่กำหนดพฤติกรรมการออมของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน และกลุ่มพนักงานสัญญาจ้างเหมาแรงงาน เฉพาะกลุ่มพนักงานทำความสะอาด (แม่บ้าน) คนสวน ในมหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน

3. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับรายได้ รายจ่าย และการออมส่วนบุคคล จำนวน 13 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบทดสอบวัดระดับความรู้ทางการเงิน จำนวน 27 ข้อ

คำตอบของท่านไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านหรือหน้าที่การงานของท่านแต่ประการใด แต่เป็นประโยชน์ในระดับมหภาค เพื่อให้ภาครัฐใช้เป็นแนวทางกำหนดกลุ่มเป้าหมายและวางนโยบายเพื่อส่งเสริมการออมด้วยการให้ความรู้ทางการเงินในภาคครัวเรือนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ในระดับจุลภาคทั้งในหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการส่งเสริม รมรงค์ให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการออม กระตุ้นเพิ่มระดับการออมแก่บุคลากรในสังกัด ด้วยวิธีให้ความรู้ความเข้าใจทางการเงิน

ทั้งนี้ หากไม่รบกวนจนเกินไป ได้โปรดส่งคืนแบบสอบถามนี้ภายใน 1 อาทิตย์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความอนุเคราะห์ครั้งนี้

(ผ.ศ. ดร. วิไล เอื้อปิยฉัตร)

อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

แบบสอบถาม

ความรู้ทางการเงิน: ตัวกำหนดและผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมการออม
(ภาคสำรวจ มิถุนายน 2556)

ภาควิชา.....คณะ.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านหน้าข้อความต่อไปนี้

1. เพศ

- 1. () ชาย 2. () หญิง

2. อายุ

- 1. () ต่ำกว่า 20 ปี 2. () 20 ปี - ต่ำกว่า 40 ปี
3. () 40 ปี - ต่ำกว่า 50 ปี 4. () ตั้งแต่ 50 ปีเป็นต้นไป

3. สถานภาพ

- 1. () โสด 2. () สมรส/อยู่ด้วยกัน
3. () แยกกันอยู่/หย่าร้าง 4. () หม้าย 5. () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. ศาสนา

- 1. () พุทธ 2. () อิสลาม
3. () คริสต์ 4. () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. ภูมิภาค ตามภูมิภาคหลังของท่านและครอบครัว ท่านเป็นคนในภูมิภาคใด

- 1. () กรุงเทพฯ 2. () ภาคกลาง (รวมภาคตะวันออก)
3. () ภาคเหนือ 4. () ภาคใต้ 5. () ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6. ชาติดั้งเดิม ท่านเป็นคนไทยเชื้อสาย

- 1. () ไทย 2. () จีน 3. () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

7. วุฒิการศึกษา

- 1. () ไม่ได้รับการศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา 2. () ประถมศึกษา ปีที่ 4-6
3. () มัธยมศึกษาตอนต้น 4. () มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช.
5. () อนุปริญญาหรือ ปวส. 6. () ปริญญาตรี
7. () ปริญญาโท 8. () ปริญญาเอก

8. ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1. () ข้าราชการ
() อาจารย์ () สนับสนุนวิชาการ
2. () พนักงานมหาวิทยาลัย (ทั้งเงินแผ่นดิน และเงินรายได้)
() อาจารย์ () สนับสนุนวิชาการ
3. () ลูกจ้างประจำ
4. () ลูกจ้างโครงการ หรือลูกจ้างมหาวิทยาลัย

9. ลักษณะที่อยู่อาศัย

- 1. () บ้านหรือที่พักอื่น ๆ ของตนเอง
- 2. () บ้านหรือที่พักอื่น ๆ จากการเช่าอยู่
- 3. () บ้านญาติ
- 4. () บ้านพักที่หน่วยงานจัดหาให้

10. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมผู้ตอบแบบสอบถามด้วย)

- 1. () อยู่คนเดียว
- 2. () 2-3 คน
- 3. () 4-5 คน
- 4. () ตั้งแต่ 6 คนเป็นต้นไป

11. จำนวนผู้มีรายได้ในครัวเรือน (รวมผู้ตอบแบบสอบถามด้วย)

- 1. () คนเดียว
- 2. () 2-3 คน
- 3. () 4-5 คน
- 4. () ตั้งแต่ 6 คนเป็นต้นไป

12. จำนวนผู้ที่อยู่ในอุปการะของท่าน

- 1. () ไม่มีผู้ที่อยู่ในอุปการะ
- 2. () 1-2 คน
- 3. () 3-4 คน
- 4. () ตั้งแต่ 5 คนเป็นต้นไป

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับรายได้ ค่าใช้จ่าย เงินออม

รายได้ (รายได้ หมายถึง รายได้รวมของแต่ละบุคคล ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้าง กำไร เงินโอน ดอกเบี้ย เงินปันผล ค่านายหน้า ค่าล่วงเวลา รายได้ที่อยู่ในรูปสิ่งของแล้วนำมาประเมินราคาเป็นตัวเงิน ฯลฯ)

1. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา รายได้ของท่านมาจากแหล่งใดบ้าง และประมาณเท่าไร

- 1. () รายได้จากอาชีพหลัก จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 2. () รายได้จากอาชีพเสริม จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 3. () เงินที่ลูกหลานหรือญาติพี่น้องส่งมาให้ จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 4. () รายได้จากการให้กู้เงิน (ดอกเบี้ย) จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 5. () รายได้จากค่าเช่า (เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าเช่ารถ ค่าเช่าที่ อื่นๆ) จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 6. () รายได้จากดอกเบี้ยรับจากธนาคาร จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 7. () รายได้จากค่าเบี้ยเลี้ยง จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 8. () รายได้จากการซื้อขายหลักทรัพย์ จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 9. () รายได้จากค่าคอมมิชชั่น จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 10. () รายได้จากเงินปันผล จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 11. () รายได้อื่น ๆ (โปรดระบุ)
 - 1. จำนวน.....บาทต่อเดือน
 - 2. จำนวน.....บาทต่อเดือน

รวมรายได้ทั้งสิ้น (โดยประมาณ).....บาทต่อเดือน

2. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ค่าใช้จ่ายของท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง และประมาณเท่าไร

2.1 () ค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ

1. () ค่าอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน.....บาทต่อเดือน
2. () ค่าเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย และของใช้ส่วนตัว (เช่น สบู่ ผงซักฟอก ยาสีฟัน เป็นต้น) จำนวน.....บาทต่อเดือน
3. () ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า จำนวน.....บาทต่อเดือน
4. () ค่าสุราและยาสูบ จำนวน.....บาทต่อเดือน
5. () ค่าบริการโทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์เคลื่อนที่ ค่าบริการชั่วโมงอินเทอร์เน็ต จำนวน.....บาทต่อเดือน
6. () ค่าซื้อล็อตเตอรี่ หวย และการพนันอื่นๆ จำนวน.....บาทต่อเดือน
7. () ค่าเช่าบ้าน/ ที่พักอาศัย จำนวน.....บาทต่อเดือน
8. () ค่าใช้จ่ายของบุตร/หลาน/ญาติผู้ใหญ่ที่อยู่ในอุปการะ จำนวน.....บาทต่อเดือน
9. () ค่ารักษาพยาบาล ค่ายารักษาโรค จำนวน.....บาทต่อเดือน
10. () ค่าน้ำมันรถ ค่ารถโดยสารประจำทาง มอเตอร์ไซด์ จำนวน.....บาทต่อเดือน
11. () ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง ท่องเที่ยว จำนวน.....บาทต่อเดือน

2.2 () ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

1. () ค่าผ่อนส่งบ้าน หรือที่ดิน จำนวน.....บาทต่อเดือน
2. () ค่าผ่อนส่งรถยนต์ รถจักรยานยนต์ จำนวน.....บาทต่อเดือน
3. () ค่าผ่อนส่งเครื่องเรือน เครื่องใช้ในบ้านจำนวน.....บาทต่อเดือน
4. () ค่าจ่ายคืนเงินกู้ยืมอื่นๆ จำนวน.....บาทต่อเดือน
5. () ค่าเบี้ยประกัน จำนวน.....บาทต่อเดือน
6. () ค่าส่งแชร์ (เพื่อการกู้ยืม) จำนวน.....บาทต่อเดือน
7. () ค่าเงินบริจาค งานบุญต่างๆ จำนวน.....บาทต่อเดือน
8. () อื่นๆ (โปรดระบุ)
1..... จำนวน.....บาทต่อเดือน
2..... จำนวน.....บาทต่อเดือน

รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น (โดยประมาณ).....บาทต่อเดือน

3. ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา เมื่อหักค่าใช้จ่ายหมดแล้ว ท่านมีเงินเหลือออมหรือไม่

1. () มีเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน.....บาทต่อเดือน
คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ.....ของรายได้

2. () ไม่มีเงินออม

(คำตอบที่ได้ในข้อ 3 นี้สำคัญมากที่สุด เพราะจะนำไปใช้ในการสร้างสมการถดถอย ได้โปรดตอบด้วยคะ)

4. ท่านมีหรือไม่มีการออมทรัพย์ในรูปแบบต่างๆดังต่อไปนี้

4.1 สิ้นทรัพย์ที่แท้จริง () ไม่มีสิ้นทรัพย์ที่แท้จริงในครอบครอง

() มีสิ้นทรัพย์ที่แท้จริง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () ที่ดิน	2. () อาคารและสิ่งก่อสร้างเพื่ออยู่อาศัย
3. () พาหนะ เช่น รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์	4. () ทองคำ อัญมณีและโลหะมีค่า
5. () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	

4.2 สิ้นทรัพย์ทางการเงิน () ไม่มีสิ้นทรัพย์ทางการเงินในครอบครอง

() มีสิ้นทรัพย์ทางการเงินในและนอกระบบ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () เงินสด	2. () เงินฝากกับสถาบันการเงินต่าง ๆ
3. () หุ้นสามัญ หุ้นกู้เอกชน	4. () ตัวเงินคลัง และหรือพันธบัตรรัฐบาล
5. () สลากออมสิน หรือสลาก ธ.ก.ส.	6. () กองทุนรวมต่างๆ
7. () หุ้นสหกรณ์	8. () กรมธรรม์ประกันชีวิต
9. () เงินกองทุนเลี้ยงชีพ	10. () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. วัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจในการออมของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (สำหรับผู้ที่ไม่สามารถออมได้ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ให้ข้ามไปตอบข้อ 7)

1. () เพื่อไว้ใช้จ่ายยามเจ็บป่วย ฉุกเฉิน หรือเกษียณเพื่อใช้ในยามชราภาพ
2. () เพื่อหาผลตอบแทนจากการออม (ดอกเบี้ย เงินปันผลและอื่นๆ)
3. () เพื่อการศึกษาของตนเอง/ผู้อยู่ในอุปการะ
4. () เพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวร เช่น บ้าน ที่ดิน รถยนต์ รถจักรยานยนต์
5. () เพื่อใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพอื่นๆ
6. () เพื่อใช้เป็นหลักประกันในการกู้เงินจากสถาบันการเงิน
7. () เพื่อเก็บไว้เป็นมรดกตกทอดถึงบุตรหลาน
8. () เพื่อป้องกันการสูญเสียจากภัยต่างๆ เช่น ถูกลักขโมย ไฟไหม้บ้าน เป็นต้น
9. () เพื่อใช้จ่ายในด้านกิจกรรมทางสังคม ศาสนา หรือประเพณี เช่น งานบุญ งานแต่ง
อุปสมบท
10. () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. สำหรับผู้ออมได้ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ปัจจัยหลักที่ทำให้ท่านสามารถออมได้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () มีรายได้ประจำที่สูง
2. () มีรายได้เสริม
3. () หักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีเพื่อกันไว้เป็นเงินออมก่อนที่จะนำเงินไปใช้จ่าย
4. () ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อให้มีเงินเหลือสำหรับออมมากขึ้น
5. () ภาระหนี้ลดลง ทำให้ออมเพิ่มขึ้น
6. () ทำบัญชีรายรับ/รายจ่ายเพื่อให้ทราบการวางแผนทางการเงิน
7. () ขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่น ตั้งใจใฝ่เจริญ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
8. () ไม่ข้องแวะยาเสพติด เหล้า บุหรี่ อบายมุข ทั้งปวง
9. () ไม่มีภาระทางการเงินที่ต้องรับผิดชอบในสมาชิกอื่นๆในครอบครัว เช่น บุตร หรือบิดา มารดา
10. () อยู่อย่างพอเพียง

7. สำหรับผู้ที่ไม่สามารถออมได้ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ปัจจัยหลักที่ทำให้ท่านไม่สามารถออมเงินได้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. () รายได้น้อย	2. () รายได้ลดลง
3. () ดอกเบี้ยเงินฝากลดลง	4. () ไม่เห็นความสำคัญของการออม
5. () ไม่มีเหตุจูงใจในการออม	6. () ไม่สามารถควบคุมรายจ่าย
7. () มีภาระหนี้สูง	8. () ปัญหาภาวะเศรษฐกิจ ข้าวของแพง
9. () มีภาระดูแลคนในครอบครัว	10. () ติตการพนัน ติตเหล้า หรืออบายมุขอื่น ๆ
11. () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	

8. ทั้งผู้ที่สามารถออมได้ และผู้ที่ไม่สามารถออมได้ โดยปกติท่านมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินและเก็บเงินหรือไม่

- () มี และทำได้ตามแผนใกล้เคียงหรือพอสมควร
- () มี แต่ทำได้ตามแผนเพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้เลย
- () ไม่เคยวางแผนทางการเงินใดๆทั้งสิ้น (ข้ามไปตอบข้อ 10)

9. รูปแบบการวางแผนการใช้จ่ายเงินและเก็บเงิน

1. () วางแผนเฉพาะในระยะสั้น	2. () วางแผนเฉพาะในระยะยาว
3. () วางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว	

10. ท่านมีการจดบันทึกงบประมาณรายรับ รายจ่ายของท่านในแต่ละเดือนหรือไม่

1. () มี	2. () ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 12)

11. จากการจดบันทึกงบประมาณจากข้อ 10 ท่านได้เปรียบเทียบงบประมาณที่ตั้งไว้กับค่าใช้จ่ายจริง พบว่าแผนการเงินของท่านตรงกับข้อใด

1. () ส่วนใหญ่ใช้มากกว่างบประมาณ	2. () ส่วนใหญ่ใช้ต่ำกว่างบประมาณ
3. () ส่วนใหญ่พอ ๆ กัน	4. () ไม่เคยเปรียบเทียบ แค่จดบันทึกอย่างเดียว

12. ท่านมีหนี้สินหรือไม่ () มี () ไม่มี (ข้ามไปตอบ ตอนที่ 3)

13. หากท่านมีหนี้สิน ท่านมีหนี้สินต่อเดือนในเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ค่าผ่อนบ้านหรือที่ดินบาทต่อเดือน
- () ค่าผ่อนรถบาทต่อเดือน
- () ค่าเสื้อผ้า เครื่องใช้ส่วนตัว.....บาทต่อเดือน
- () ค่าเครื่องเรือน เครื่องใช้ในบ้าน.....บาทต่อเดือน
- () ค่ารักษาพยาบาลของตนเองหรือสมาชิกในครอบครัว.....บาทต่อเดือน
- () ค่าโทรศัพท์มือถือ.....บาทต่อเดือน
- () กู้เพื่อการศึกษาของบุตร.....บาทต่อเดือน
- () หนี้จากการพนันหรืออบายมุขอื่นๆ.....บาทต่อเดือน
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....บาทต่อเดือน

รวมหนี้สินทั้งสิ้น (โดยประมาณ).....บาทต่อเดือน

คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ.....ของรายได้

ตอนที่ 3 แบบทดสอบวัดระดับความรู้ทางการเงิน

แบบทดสอบนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 3.1 แบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงินหมวดความรู้พื้นฐานทางการเงิน จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3.2 แบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมทางการเงิน จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3.3 แบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงิน จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3.1 แบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงินหมวดความรู้พื้นฐานทางการเงิน (Financial knowledge)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. หากท่านมีเงินฝากในธนาคาร 100,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 3% ต่อปี ถ้าท่านไม่เคยถอนหรือฝากเงินเพิ่มเลย เมื่อครบ 1 ปีท่านจะมีเงินฝากในบัญชีเท่าใด

1. () มากกว่า 103,000 บาท 2. () เท่ากับ 103,000 บาทพอดี
3. () น้อยกว่า 103,000 บาท 4. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

2. หากท่านมีเงินฝากในธนาคาร 100,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 3% ต่อปี ดอกเบี้ยที่ได้รับตอนสิ้นปีของแต่ละปีจะถูกนำไปรวมอยู่ในเงินต้น นั่นคือธนาคารคิดอัตราดอกเบี้ยแบบทบต้น ถ้าท่านไม่เคยถอนหรือฝากเงินเพิ่มเลย เมื่อครบ 5 ปี ท่านจะมีเงินฝากในบัญชีธนาคารเท่าใด

1. () มากกว่า 115,000 บาท 2. () เท่ากับ 115,000 บาทพอดี
3. () น้อยกว่า 115,000 บาท 4. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

3. หากท่านฝากเงินในธนาคาร ได้อัตราดอกเบี้ย 1 % ต่อปี ในขณะที่อัตราเงินเฟ้ออยู่ที่ 2 % ต่อปี เมื่อครบ 1 ปี ท่านคิดว่าเงินที่ท่านฝากไว้ในธนาคารจะสามารถซื้อสินค้าและบริการโดยเฉลี่ยได้ในจำนวนมากขึ้นหรือน้อยลงหรือเท่าเดิมเมื่อเทียบกับปีก่อน

1. () ซื้อสินค้าได้มากกว่าปีก่อน 2. () ซื้อสินค้าได้เท่ากับปีก่อน
3. () ซื้อสินค้าได้น้อยกว่าปีก่อน 4. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

4. หากในปีพ.ศ. 2556 รายได้ของท่านเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าของปีก่อน และขณะเดียวกันดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) สูงขึ้น 2 เท่าด้วย ท่านคิดว่าในปี พ.ศ. 2556 ท่านจะสามารถซื้อสินค้าและบริการได้จำนวนมากน้อยเท่าใดเมื่อเทียบกับปีก่อน

1. () ซื้อสินค้าได้มากกว่าปี 2555 2. () ซื้อสินค้าได้เท่าเดิม
3. () ซื้อสินค้าได้น้อยกว่าปี 2555 4. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

5. หากท่านอยากซื้อโทรทัศน์สีเครื่องหนึ่ง โดยมีร้านขายโทรทัศน์รุ่นที่ต้องการอยู่ 2 ร้าน ทั้ง 2 ร้านตั้งราคาขายปลีกเครื่องละ 10,000 บาท ซึ่งร้านที่ 1 เสนอลดราคาจำนวน 1,500 บาท ขณะที่อีกร้านหนึ่งลด 10% ของราคาขายปลีก ท่านควรซื้อโทรทัศน์จากร้านใดที่สามารถซื้อได้ในราคาถูกที่สุด

1. () ซื้อร้านที่ 1 (ลด 1,500 บาท) 2. () ซื้อร้านที่ 2 (ลด 10%)
3. () ซื้อร้านที่ 1 หรือร้านที่ 2 ก็มีค่าเท่ากัน 4. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

4. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ใช้บริการทางการเงินกับสถาบันการเงิน หรือบริษัทที่ให้บริการทางการเงิน ท่านตรวจสอบสิทธิ์ของผู้ให้บริการทางการเงิน และไม่ลังเลที่จะใช้สิทธิ์นั้นเมื่อต้องการ และศึกษารายละเอียดต่างๆ ที่จำเป็นในการทำธุรกรรมทางการเงิน ไม่ว่าจะเป็น การฝากเงิน การกู้ยืมเงิน การซื้อและลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่างๆ เป็นต้น

- 1. () ไม่เคย 2. () น้อยครั้งมาก 3. () บางครั้ง
- 4. () บ่อยครั้ง 5. () ตลอดเวลา

5. ท่านวางแผนการเงินระยะยาวและตั้งใจที่จะทำได้ตามที่วางเป้าหมายไว้

- 1. () ไม่เคย 2. () น้อยครั้งมาก 3. () บางครั้ง
- 4. () บ่อยครั้ง 5. () ตลอดเวลา

6. ใครคือผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายรายวันในครอบครัว

- 1. () ฉันรับผิดชอบคนเดียว
- 2. () ฉันรับผิดชอบร่วมกับเพื่อนชาย/หญิง หรือสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว
- 3. () ฉันไม่มีส่วนในการรับผิดชอบ

7. ท่านกำหนดงบรายรับ-รายจ่ายในแต่ละเดือน และทำได้ตามงบที่ตั้งไว้ (ไม่จำเป็นต้องทำบัญชีรายรับรายจ่าย แต่รวมถึงการกำหนดแผนในใจว่าจะใช้จ่ายเท่าไร และจะออมเท่าไร และทำได้ตามที่ตั้งใจไว้)

- 1. () ไม่เคย 2. () น้อยครั้งมาก 3. () บางครั้ง
- 4. () บ่อยครั้ง 5. () ตลอดเวลา

8. ใน 12 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้ออมเงินในรูปแบบไหนบ้าง ไม่ว่าตอนนี้ท่านจะยังมีเงินก้อนนั้นอยู่ในมือหรือไม่ก็ตาม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. () เก็บเงินไว้กับบ้าน ฝากไว้กับคนในครอบครัวให้ช่วยดูแล
- 2. () ฝากธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่นๆ
- 3. () ซื้อหุ้น กองทุน ทองคำ หรือสินทรัพย์อื่นๆ
- 4. () ไม่สามารถเก็บออมได้

9. หากท่านมีเงินไม่พอกับค่าใช้จ่ายต่อเดือน หรือเกิดสภาวะเงินสดขาดมือ ท่านมักจะปฏิบัติเช่นไรเป็นประจำ (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- 1. () ถอนเงินจากบัญชีเงินฝาก หรือเอาจากเงินที่เก็บออมไว้
- 2. () ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น
- 3. () นำสิ่งของมีค่าไปขายหรือจำนำ
- 4. () กู้ยืมจากครอบครัว เพื่อน หรือจากนายจ้างโดยขอเบิกเงินล่วงหน้า
- 5. () กู้ผ่านบริการเงินด่วน ด้วยสินเชื่อเงินสด
- 6. () กู้เงินนอกระบบ เช่น เปียแซร์
- 7. () หมุนเวียนเงินโดยใช้บัตรเครดิต
- 8. () เงินกู้ประเภทอื่น ๆ (โปรดระบุ).....

10. ใน 12 เดือนที่ผ่านมา ท่านจำเป็นต้องกั้มเงินเพื่อนำไปใช้หนี้บ่อยครั้งแค่ไหน
1. () ไม่เคย 2. () น้อยครั้งมาก 3. () บางครั้ง
4. () บ่อยครั้ง 5. () ตลอดเวลา

ตอนที่ 3.3 แบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงิน (Financial attitude)
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ท่านคิดว่าตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

1. ฉันพบว่ามันให้ความพอใจกว่ากันมากที่จะจับจ่ายใช้เงินมากกว่าจะมานั่งเก็บออมเงินไว้เพื่ออนาคตในระยะยาว

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ฉันใช้ชีวิตเพื่อวันนี้ พรุ่งนี้ค่อยว่ากัน

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. “เงิน” มีไว้ให้ใช้ ไม่ได้มีไว้ให้เก็บ

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. การตัดสินใจซื้อสินค้าที่มีราคาแพง เมื่อฉันอยากได้ก็จะซื้อหรือผ่อน จะไม่คิดมาก คิดมากแต่ยไม่ได้ซื้อ

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. การเป็นหนี้เป็นเรื่องปกติของทุกคนรอบครัว ดังนั้นช่วงไหนเงินสดขาดมือ ก็เป็นเรื่องปกติเช่นกันที่จะต้อง ผัดผ่อนหรือขาดการชำระหนี้

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. ก่อนเป็นหนี้ ควรใคร่ครวญให้ดีว่ามีรายได้พอจะจ่ายคืนเขาได้อย่างต่อเนื่องหรือไม่

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. การออมเป็นเรื่องสำคัญต่อการดำเนินชีวิต.

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

*****ขอบคุณที่เสียสละเวลาตอบแบบสอบถามนี้ค่ะ*****

ภาคผนวก ข

7. วุฒิการศึกษา

1. () ไม่ได้รับการศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา 2. () ประถมศึกษา ปีที่ 4-6
3. () มัธยมศึกษาตอนต้น 3. () มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช.

8. ลักษณะที่อยู่อาศัย

1. () บ้านหรือที่พักอื่นๆของตนเอง 2. () บ้านหรือที่พักอื่นๆจากการเช่าอยู่
3. () บ้านญาติ 4. () อื่นๆ โปรดระบุ.....

9. ท่านเดินทางมามหาวิทยาลัย โดยวิธีใด

1. () มอเตอร์ไซด์รับจ้าง 2. () มอเตอร์ไซด์ของตนเอง
3. () รถโดยสาร สองแถว 4. () เดินมาจากบ้านพัก
5. () อื่นๆโปรดระบุ.....

10. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมผู้ตอบแบบสอบถามด้วย)

1. () อยู่คนเดียว 2. () 2-3 คน
3. () 4-5 คน 4. () ตั้งแต่ 6 คนเป็นต้นไป

11. จำนวนผู้มีรายได้ในครัวเรือน (รวมผู้ตอบแบบสอบถามด้วย)

1. () คนเดียว 2. () 2-3 คน
3. () 4-5 คน 4. () ตั้งแต่ 6 คนเป็นต้นไป

12. จำนวนผู้ที่อยู่ในอุปการะของท่าน

1. () ไม่มีผู้ที่อยู่ในอุปการะ 2. () 1-2 คน
3. () 3-4 คน 4. () ตั้งแต่ 5 คนเป็นต้นไป

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับรายได้ ค่าใช้จ่าย การออม

รายได้ (รายได้ หมายถึง รายได้รวมของแต่ละบุคคล ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้าง กำไร เงินโอน ดอกเบี้ย เงินปันผล ค่านายหน้า ค่าล่วงเวลา รายได้ที่อยู่ในรูปสิ่งของแล้วนำมาประเมินราคาเป็นตัวเงิน ฯลฯ)

1. รายได้ของท่านมาจากแหล่งใดบ้าง และประมาณเท่าไร

1. () รายได้จากอาชีพหลัก จำนวน.....บาทต่อเดือน
2. () รายได้จากอาชีพเสริม จำนวน.....บาทต่อเดือน
3. () เงินที่ลูกหลานหรือญาติพี่น้องส่งมาให้ จำนวน.....บาทต่อเดือน
4. () รายได้จากการให้กู้เงิน (ดอกเบี้ย) จำนวน.....บาทต่อเดือน
5. () รายได้จากค่าเช่า
(เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าเช่ารถ ค่าเช่าที่ อื่นๆ)จำนวน.....บาทต่อเดือน
6. () รายได้จากดอกเบี้ยรับจากธนาคาร จำนวน.....บาทต่อเดือน
7. () รายได้จากค่าเบี้ยเลี้ยง จำนวน.....บาทต่อเดือน
8. () รายได้จากการซื้อขายหลักทรัพย์ จำนวน.....บาทต่อเดือน
9. () รายได้จากค่าคอมมิชชั่น จำนวน.....บาทต่อเดือน
10. () รายได้จากเงินปันผล จำนวน.....บาทต่อเดือน

11. () อื่น ๆ โปรดระบุ

- 1. จำนวน.....บาทต่อเดือน
 - 2. จำนวน.....บาทต่อเดือน
- รวมรายได้ทั้งสิ้น (โดยประมาณ).....บาทต่อเดือน

2. ค่าใช้จ่ายของท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง และประมาณเท่าไร

2.1 () ค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ

- 1. () ค่าอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 2. () ค่าเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย และของใช้ส่วนตัว เช่น สบู่ ผงซักฟอก ยาสีฟัน เป็นต้น
จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 3. () ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 4. () ค่าสุราและยาสูบ จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 5. () ค่าบริการโทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์เคลื่อนที่ ค่าบริการชั่วโมงอินเทอร์เน็ต
จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 6. () ค่าซื้อล็อตเตอรี่ หวย และการพนันอื่นๆ
จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 7. () ค่าเช่าบ้าน/ ที่พักอาศัย จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 8. () ค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือ ค่าอุปกรณ์การเรียนของตนเอง หรือบุตร/หลาน
จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 9. () ค่ารักษาพยาบาล ค่ายารักษาโรค จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 10. () ค่าน้ำมันรถ ค่ารถโดยสารประจำทาง มอเตอร์ไซด์จำนวน.....บาทต่อเดือน
- 11. () ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง ท่องเที่ยว จำนวน.....บาทต่อเดือน

2.2 () ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

- 1. () ค่าผ่อนส่งบ้าน หรือที่ดิน จำนวน.....บาทต่อเดือน
 - 2. () ค่าผ่อนส่งรถยนต์ รถจักรยานยนต์ จำนวน.....บาทต่อเดือน
 - 3. () ค่าผ่อนส่งเครื่องเรือน เครื่องใช้ในบ้านจำนวน.....บาทต่อเดือน
 - 4. () ค่ายืมเงินกู้ยืมอื่นๆ จำนวน.....บาทต่อเดือน
 - 5. () ค่าเบี้ยประกัน จำนวน.....บาทต่อเดือน
 - 6. () ค่าส่งแชร์ (เพื่อการกู้ยืม) จำนวน.....บาทต่อเดือน
 - 7. () ค่าเงินบริจาค งานบุญต่างๆ จำนวน.....บาทต่อเดือน
 - 8. () อื่นๆ โปรดระบุ
 - 1..... จำนวน.....บาทต่อเดือน
 - 2..... จำนวน.....บาทต่อเดือน
- รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น (โดยประมาณ).....บาทต่อเดือน

- 3. ก่อนซื้อของเครื่องใช้ในข้อ 2 ท่านดูฐานะการเงินของท่านก่อนหรือไม่ () ดู () ไม่ดู
- 4. ก่อนซื้อสินค้า เครื่องใช้ต่างๆ ท่านไตร่ตรองก่อนซื้ออย่างจริงจัง () ใช่ () ไม่ใช่
- 5. ท่านเข้าห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้าขนาดใหญ่.....ครั้ง/เดือน

6. ค่าใช้จ่ายโดยประมาณในการไปห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้าขนาดใหญ่ต่อครั้งบาท
7. ท่านชมภาพยนตร์.....ครั้ง/เดือน ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง.....บาท
8. ท่านฟังเพลงและเที่ยวกลางคืนตามร้าน.....ครั้ง/เดือน ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง.....บาท
9. ท่านมีโทรศัพท์มือถือหรือไม่ () มี () ไม่มี
10. ในกรณีที่ท่านมีโทรศัพท์มือถือ ในรอบ 1 ปีนี้ () ท่านยังไม่ได้เปลี่ยนมือถืออันใหม่
ท่านเปลี่ยนโทรศัพท์มือถือมาแล้ว.....ครั้ง
11. ค่าใช้จ่ายสำหรับโทรศัพท์มือถือของท่าน เดือนละ.....บาท
12. หากท่านเล่นหวยหรือการพนัน ท่านเล่นกี่ครั้งต่อเดือน.....ครั้ง
13. ค่าใช้จ่ายจากการเล่นการพนันต่อครั้ง.....บาท
14. ท่านมีบัตรเครดิตหรือไม่ () มี () ไม่มีข้ามไปตอบข้อ 17
15. ในกรณีที่ท่านมีบัตรเครดิต จำนวนบัตรเครดิตที่ท่านถือ.....ใบ
16. ทุกครั้งที่จะใช้บัตรเครดิต ท่านสามารถจ่ายมันด้วยเงินสด กล่าวคือท่านมีเงินสดมากพอที่จะซื้อสินค้าชิ้นนั้น ณ เวลานั้น () ใช่ () ไม่ใช่
17. เมื่อหลังหักค่าใช้จ่ายหมดแล้ว ท่านมีเงินเหลือออมหรือไม่
 1. () มีเงินออม โดยเฉลี่ยต่อเดือน.....บาท/เดือน
คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ.....ของรายได้
 2. () ไม่มีเงินออม (ข้ามไปตอบข้อ...22.....)
18. ความถี่ในการออมของท่าน
 1. () ทุกวัน ครั้งละ.....บาท
 2. () ทุกสัปดาห์ ครั้งละ.....บาท
 3. () ทุกเดือน ครั้งละ.....บาท
 4. () นาน ๆ ครั้ง ครั้งละ.....บาท
 5. () แล้วแต่สถานการณ์ ครั้งละ.....บาท
19. ท่านมีหรือไม่มีกิจกรรมออมทรัพย์ในรูปแบบต่างๆดังต่อไปนี้
 - 19.1 สินทรัพย์ที่แท้จริง () ไม่มีสินทรัพย์ที่แท้จริงในครอบครอง
() มีสินทรัพย์ที่แท้จริง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1. () ที่ดิน
 2. () อาคารและสิ่งก่อสร้างเพื่ออยู่อาศัย
 3. () พาหนะ เช่น รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์
 4. () ทองคำ อัญมณีและโลหะมีค่า
 5. () อื่น ๆ โปรดระบุ.....
 - 19.2 สินทรัพย์ทางการเงิน () ไม่มีสินทรัพย์ทางการเงินในครอบครอง
() มีสินทรัพย์ทางการเงินในและนอกระบบ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1. () เงินสด หรือเงินเก็บไว้ที่บ้าน หรือฝากไว้กับคนในครอบครัว
 2. () เงินฝากกับสถาบันการเงินต่าง ๆ
 3. () หุ้นสามัญ หุ้นกู้เอกชน
 4. () ตัวเงินคลัง และหรือพันธบัตรรัฐบาล
 5. () สลากออมสิน หรือสลาก ธ.ก.ส.
 6. () กองทุนรวมต่างๆ

- 7. () หุ่นสกรณ
- 8. () ตัวเงินคลัง และหรือพันธบัตรรัฐบาล
- 9. () กรมธรรม์ประกันชีวิต
- 10. () เงินกองทุนเลี้ยงชีพ
- 11. () อื่น ๆ โปรดระบุ.....

20. วัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจในการออมของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. () เพื่อไว้ใช้จ่ายยามเจ็บป่วย ผูกเงิน หรือเกษียณเพื่อใช้ในยามชราภาพ
- 2. () เพื่อหาผลตอบแทนจากการออม (ดอกเบี้ย เงินปันผลและอื่นๆ)
- 3. () เพื่อการศึกษาของตนเอง/ผู้อยู่ในอุปการะ
- 4. () เพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวร เช่น บ้าน ที่ดิน รถยนต์ รถจักรยานยนต์
- 5. () เพื่อใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพอื่นๆ
- 6. () เพื่อใช้เป็นหลักประกันในการกู้เงินจากสถาบันการเงิน
- 7. () เพื่อเก็บไว้เป็นมรดกตกทอดถึงบุตรหลาน
- 8. () เพื่อป้องกันการสูญเสียจากภัยต่างๆ เช่น ถูกลักขโมย ไฟไหม้บ้าน เป็นต้น
- 9. () เพื่อใช้จ่ายในด้านกิจกรรมทางสังคม ศาสนา หรือประเพณี เช่น งานบุญ งานแต่ง

อุปสมบท

- 10. () อื่นๆ โปรดระบุ.....

21. สำหรับผู้ออมได้ในรอบปีที่ผ่านมา ปัจจัยหลักที่ทำให้ท่านสามารถออมได้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. () มีรายได้ประจำที่สูง
- 2. () มีรายได้เสริม
- 3. () หักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีเพื่อกันไว้เป็นเงินออมก่อนที่จะนำเงินไปใช้จ่าย
- 4. () ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อให้มีเงินเหลือสำหรับออมมากขึ้น
- 5. () ภาระหนี้ลดลง ทำให้ออมเพิ่มขึ้น
- 6. () ทำบัญชีรายรับ/รายจ่ายเพื่อให้ทราบการวางแผนทางการเงิน
- 7. () ขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่น ตั้งใจใฝ่เจริญ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
- 8. () ไม่ข้องแวะยาเสพติด เหล้า บุหรี่ อบายมุข ทั้งปวง
- 9. () ไม่มีภาระทางการเงินที่ต้องรับผิดชอบในสมาชิกอื่นๆในครอบครัว เช่น บุตร หรือบิดา มารดา
- 10. () อยู่อย่างพอเพียง

22. สำหรับผู้ที่ไม่สามารถออมได้ในรอบปีที่ผ่านมา ปัจจัยหลักที่ทำให้ท่านไม่สามารถออมเงินได้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. () รายได้น้อย
- 2. () รายได้ลดลง
- 3. () ดอกเบี้ยเงินฝากลดลง
- 4. () ไม่เห็นความสำคัญของการออม
- 5. () ไม่มีเหตุจูงใจในการออม
- 6. () ไม่สามารถควบคุมรายจ่าย
- 7. () มีภาระหนี้สูง
- 8. () ปัญหาภาวะเศรษฐกิจ ข้าวของแพง
- 9. () มีภาระดูแลคนในครอบครัว
- 10. () ติดการพนัน ติดเหล้า หรืออบายมุขอื่น ๆ
- 11. () อื่น ๆ โปรดระบุ.....

23. ทั้งผู้ที่สามารถออมได้ และผู้ที่ไม่สามารถออมได้ โดยปกติท่านมีการวางแผนการใช้เงินและเก็บเงินหรือไม่

- 1. () มี และทำได้ตามแผนใกล้เคียงหรือพอสมควร
- 2. () มี แต่ทำได้ตามแผนเพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้เลย
- 3. () ไม่เคยวางแผนทางการเงินใดๆทั้งสิ้น (ผู้ที่เลือกตอบข้อนี้ให้ข้ามไปตอบข้อ 25)

ข้อความ	ระดับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านตั้งใจวางแผนการเงินระยะยาวและตั้งใจที่จะทำให้ได้ตามที่วางเป้าหมายไว้เพื่อไปสู่ความมั่นคงของชีวิต					
2. ท่านตั้งใจจะเริ่มต้นเก็บออมเป็นกิจลักษณะ โดยแบ่งเงินออกมาอย่างน้อย 10% เพื่อนำไปเข้าบัญชีสะสมทรัพย์					
3. แม้ท่านมีหนี้ หรือไม่มีเงินพอใช้ ท่านก็ยังตั้งใจว่าต้องออม					
4. ท่านหาข้อมูลด้านการเงินล่วงหน้าจากแหล่งข้อมูลหลายๆแหล่ง ก่อนจะทำธุรกรรมทางการเงินต่างๆ					
5. ท่านตั้งเป้าหมายที่จะเก็บออมเงินให้ได้ไม่ต่ำกว่า 50,000 บาทใน 10 ปีข้างหน้า					
6. ท่านทำงบรายรับ รายจ่ายในแต่ละเดือน เพื่อที่จะได้รู้เงินเข้า และออกตลอดเวลา					
7. ก่อนที่ท่านจะซื้ออะไร ท่านพิจารณาอย่างระมัดระวังว่าท่านจะสามารถจ่ายได้ไหม					
8. ท่านจ่ายบิลค่าน้ำ ค่าไฟ โทรศัพท์ บัตรเครดิต และเงินกู้ทุกประเภทให้ตรงเวลา					
9. เวลาใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าและบริการ ท่านคำนึงถึงผลดี ผลเสีย ความจำเป็นและความคุ้มค่ามากกว่าความอยากได้หรือ เห็นคนอื่นมีก็อยากมีด้วย					
10. ท่านพยายามลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อว่าจะได้ไม่ต้องชักหน้าไม่ถึงหลัง					
11. ท่านตั้งใจจะไม่ยอมเป็นหนี้เกิน 10% ของรายได้ต่อเดือน และไม่เกิน 20% ของรายได้ทั้งปี					
12. เมื่อเป็นหนี้ ท่านสามารถชำระหนี้ได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อว่าจะได้มีความน่าเชื่อถือ สามารถกู้ได้มากขึ้นในอนาคต					
13. ท่านพิจารณาวิเคราะห์เกี่ยวกับดอกเบี้ยเงินกู้ก่อนการกู้ยืมเงินในแต่ละครั้ง					
14. ท่านตั้งใจที่จะหางานทำใหม่ที่จะทำให้ท่านมีรายได้และสวัสดิการที่ดีขึ้นกว่าเดิม					
15. ท่านพยายามหาช่องทางทำงานใหม่ๆเพื่อหารายได้พิเศษ					

ข้อความ	ระดับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
16. ท่านตั้งใจทำประกันในแต่ละประเภท (ชีวิต/สุขภาพ/ทรัพย์สิน) เพื่อให้ครอบคลุมความเสี่ยงทั้งหมดที่ท่านมี					
17. ท่านเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้ใช้เพื่อฉุกเฉิน					
18. ท่านเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้ใช้เพื่อการเกษียณอายุหรือตอนที่ท่านอายุมากและไม่ได้ทำงานแล้ว					

ตอนที่ 4 แบบทดสอบวัดระดับความรู้ทางการเงิน

แบบทดสอบนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 4.1 แบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงินหมวดความรู้พื้นฐานทางการเงิน

ตอนที่ 4.2 แบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมทางการเงิน

ตอนที่ 4.3 แบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงิน

ตอนที่ 4.1 แบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงินหมวดความรู้พื้นฐานทางการเงิน (Financial knowledge)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน () ที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. หากท่านมีเงินฝากในธนาคาร 100,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 3% ต่อปี ถ้าท่านไม่เคยถอนหรือฝากเงินเพิ่มเลย เมื่อครบ 1 ปีท่านจะมีเงินฝากในบัญชีเท่าใด

1. () มากกว่า 103,000 บาท 2. () เท่ากับ 103,000 บาทพอดี
3. () น้อยกว่า 103,000 บาท 4. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

2. หากท่านมีเงินฝากในธนาคาร 100,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 3% ต่อปี ดอกเบี้ยที่ได้รับตอนสิ้นปีของแต่ละปีจะถูกนำไปรวมอยู่ในเงินต้น นั่นคือธนาคารคิดอัตราดอกเบี้ยแบบทบต้น ถ้าท่านไม่เคยถอนหรือฝากเงินเพิ่มเลย เมื่อครบ 5 ปีท่านจะมีเงินฝากในบัญชีธนาคารเท่าใด

1. () มากกว่า 115,000 บาท 2. () เท่ากับ 115,000 บาทพอดี
3. () น้อยกว่า 115,000 บาท 4. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

3. หากท่านฝากเงินในธนาคาร ได้อัตราดอกเบี้ย 1 % ต่อปี ในขณะที่อัตราเงินเฟ้ออยู่ที่ 2 % ต่อปี เมื่อครบ 1 ปี ท่านคิดว่าเงินที่ท่านฝากไว้ในธนาคารจะสามารถซื้อสินค้าและบริการโดยเฉลี่ยได้ในจำนวนมากขึ้นหรือน้อยลงหรือเท่าเดิมเมื่อเทียบกับปีก่อน

1. () ซื้อสินค้าได้มากกว่าปีก่อน 2. () ซื้อสินค้าได้เท่ากับปีก่อน
3. () ซื้อสินค้าได้น้อยกว่าปีก่อน 4. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

4. หากในปีพ.ศ. 2556 รายได้ของท่านเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าของปีก่อน และขณะเดียวกันดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) สูงขึ้น 2 เท่าด้วย ท่านคิดว่าในปี พ.ศ. 2556 ท่านจะสามารถซื้อสินค้าและบริการได้จำนวนมากน้อยเท่าใด เมื่อเทียบกับปีก่อน

1. () ซื้อสินค้าได้มากกว่าปี 2555 2. () ซื้อสินค้าได้เท่าเดิม
3. () ซื้อสินค้าได้น้อยกว่าปี 2555 4. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

5. หากท่านอยากซื้อโทรทัศน์สีเครื่องหนึ่ง โดยมีร้านขายโทรทัศน์รุ่นที่ต้องการอยู่ 2 ร้าน ทั้ง 2 ร้านตั้งราคาขายปลีกเครื่องละ 10,000 บาท ซึ่งร้านที่ 1 เสนอลดราคาจำนวน 1,500 บาท ขณะที่อีกร้านหนึ่งลด 10% ของราคาขายปลีก ท่านควรซื้อโทรทัศน์จากร้านใดที่สามารถซื้อได้ในราคาถูกที่สุด

1. () ซื้อร้านที่ 1 (ลด 1,500 บาท) 2. () ซื้อร้านที่ 2 (ลด 10%)
3. () ซื้อร้านที่ 1 หรือร้านที่ 2 ก็มีค่าเท่ากัน 4. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

6. ข้อความดังกล่าวถูกต้องหรือไม่ “การจำนองบ้าน ที่มีกำหนดเวลาชำระ 15 ปี จะต้องชำระค่าผ่อนบ้านรายเดือนในจำนวนที่สูงกว่าการจำนองบ้านที่มีกำหนดชำระ 30 ปี อย่างไรก็ตาม การจำนองบ้าน ที่มีกำหนดเวลาชำระ 15 ปีจะเสียค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยทั้งหมดในจำนวนที่ต่ำกว่าการจำนองบ้านที่มีกำหนดเวลาชำระ 30 ปี”

1. () ถูก 2. () ผิด 3. () ฉันไม่ทราบ

7. หากท่านซื้อพันธบัตรในราคา 900 บาท (แต่มีราคาหน้าตั๋ว 1,000 บาท) โดยพันธบัตรจะครบอายุไถ่ถอนภายในปีนี้ ถ้าท่านถือพันธบัตรใบนี้จนครบอายุไถ่ถอน ท่านจะได้ดอกเบี้ยจำนวน 150 บาท สรุปการซื้อพันธบัตรในครั้งนี้ ท่านได้รับผลตอบแทนทั้งหมดเป็นจำนวนเท่าใด

1. () ผลตอบแทนต่ำกว่า 15% 2. () ผลตอบแทนเท่ากับ 15% พอดี
3. () ผลตอบแทนมากกว่า 15% แต่ไม่ถึง 20 % 4. () ผลตอบแทนมากกว่า 20%
5. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

8. ถ้าอัตราดอกเบี้ยเพิ่มสูงขึ้น โดยทั่วไปจะเกิดอะไรขึ้นกับราคาพันธบัตร?

1. () เพิ่มขึ้น 2. () ลดลง 3. () เท่าเดิม
4. () ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน 5. () ฉันไม่ทราบ

9. ข้อความดังกล่าวถูกต้องหรือไม่ “โดยทั่วไป การลงทุนที่มีความเสี่ยงสูงก็มักจะถูกคาดหวังว่าจะให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับการลงทุนที่มีความเสี่ยงต่ำ”

1. () ถูก 2. () ผิด 3. () ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน 4. () ฉันไม่ทราบ

10. ในการตัดสินใจลงทุน โดยทั่วไปนักลงทุนมักจะลดความเสี่ยงในการลงทุนในตลาดหุ้นด้วยการกระจายซื้อหุ้นไปในกลุ่มต่างๆ แทนที่จะถือกระจุกตัวอยู่ที่หุ้นเพียงกลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง

1. () ถูก 2. () ผิด 3. () ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน 4. () ฉันไม่ทราบ

ตอนที่ 4.2 แบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมทางการเงิน (Financial behaviour)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ท่านคิดว่าตรงกับพฤติกรรมของตัวท่านมากที่สุด

1. ก่อนที่ท่านจะซื้ออะไร ท่านพิจารณาอย่างระมัดระวัง (ใคร่ครวญ) ว่าจะสามารถจ่ายได้หรือไม่

1. () ไม่เคย 2. () น้อยครั้งมาก 3. () บางครั้ง
4. () บ่อยครั้ง 5. () ตลอดเวลา

2. ท่านจ่ายบิลค่าน้ำ ค่าไฟ โทรศัพท์ บัตรเครดิต และเงินกู้ทุกประเภทตรงเวลาทุกครั้ง

1. () ไม่เคย 2. () น้อยครั้งมาก 3. () บางครั้ง
4. () บ่อยครั้ง 5. () ตลอดเวลา

10. ใน 12 เดือนที่ผ่านมา ท่านจำเป็นต้องกั๊ยเงินเพื่อนำไปใช้หนี้บ่อยครั้งแค่ไหน

1. () ไม่เคย 2. () น้อยครั้งมาก 3. () บางครั้ง
4. () บ่อยครั้ง 5. () ตลอดเวลา

ตอนที่ 4.3 แบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงิน (Financial attitude)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ท่านคิดว่าตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

1. ฉันพบว่ามีเงินให้ความพอใจว่ากันมากที่จะใช้จ่ายเงินมากกว่าจะมานั่งเก็บออมเงินไว้เพื่ออนาคตในระยะยาว

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ฉันใช้ชีวิตเพื่อวันนี้ พรุ่งนี้ค่อยว่ากัน

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. “เงิน” มีไว้ให้ใช้ ไม่ได้มีไว้ให้เก็บ

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. การตัดสินใจซื้อสินค้าที่มีราคาแพง เมื่อฉันอยากได้ก็จะซื้อหรือผ่อน จะไม่คิดมาก คิดมากเต็ยไม่ได้ซื้อ

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. การเป็นหนี้เป็นเรื่องปกติของทุกครอบครัว ดังนั้นช่วงไหนเงินสดขาดมือ ก็เป็นเรื่องปกติเช่นกันที่จะต้องผัดผ่อนหรือขาดการชำระหนี้

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. ก่อนเป็นหนี้ ควรใคร่ครวญให้ดีว่ามีรายได้พอจะจ่ายคืนเขาได้อย่างต่อเนื่องหรือไม่

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. การออมเป็นเรื่องสำคัญต่อการดำเนินชีวิต.

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ผู้วิจัย

มิถุนายน 2556

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม

เรื่อง พฤติกรรมการออมในกลุ่มแม่บ้าน มหาวิทยาลัยบูรพา
(ภาคทดลอง (หลังการทดลอง) สิงหาคม 2556)

คณะ.....ตึก.....ชั้น.....ชื่อ.....

คำชี้แจง

1. ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ ต้องการข้อมูลที่เป็นจริงจากท่าน และขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้นี้จะนำไปใช้ประโยชน์ในทางการวิจัย เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มระดับการออมในกลุ่มบุคคลต่างๆในสังคม

2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับรายได้ รายจ่าย และการออมส่วนบุคคล จำนวน 21 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการหารายได้ การใช้จ่าย การออม และการก่อหนี้ ในระดับของความตั้งใจ 5 ระดับ จำนวน 18 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบทดสอบวัดระดับความรู้ทางการเงิน จำนวน 27 ข้อ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับรายได้ ค่าใช้จ่าย การออมส่วนบุคคล

รายได้ (รายได้ หมายถึง รายได้รวมของแต่ละบุคคล ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้าง กำไร เงินโอน ดอกเบี้ยเงินปันผล ค่านายหน้า ค่าล่วงเวลา รายได้ที่อยู่ในรูปสิ่งของแล้วนำมาประเมินราคาเป็นตัวเงิน ฯลฯ)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน () ที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านหน้าข้อความต่อไปนี้

1. รายได้รวมต่อเดือนของท่านมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ในช่วงที่ผ่านมา

1. () เพิ่มขึ้น รายได้เดิมจำนวน.....บาทต่อเดือน

รายได้ใหม่จำนวน.....บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้น.....บาทต่อเดือน

เพิ่มขึ้นจากแหล่งใดบ้าง โดยให้ขีดเส้นใต้ รายการในวงเล็บที่เป็นที่มาของรายได้ที่ได้รับ

เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจมีมากกว่า 1 รายการ (จากอาชีพเสริม จากเงินพิเศษค่าเช่ารับการอบรมแม่บ้าน จากเงินที่ลูกหลานหรือญาติพี่น้องส่งมาให้ จากรายได้จากการให้กู้เงิน (ดอกเบี้ย) จากรายได้จากค่าเช่า จากดอกเบี้ยรับจากธนาคาร จากเงินปันผล อื่น ๆ)

2. () ลดลง รายได้เดิมจำนวน.....บาทต่อเดือน

รายได้ใหม่จำนวน.....บาทต่อเดือน ลดลง.....บาทต่อเดือน

ลดลงจากแหล่งใดบ้าง โดยให้ขีดเส้นใต้ รายการในวงเล็บที่เป็นที่มาของรายได้ที่ได้รับ

ลดลง ซึ่งอาจมีมากกว่า 1 รายการ (จากอาชีพเสริม จากเงินพิเศษค่าเช่ารับการอบรมแม่บ้าน จากเงินที่ลูกหลานหรือญาติพี่น้องส่งมาให้ จากรายได้จากการให้กู้เงิน (ดอกเบี้ย) จากรายได้จากค่าเช่า จากดอกเบี้ยรับจากธนาคาร จากเงินปันผล อื่น ๆ)

3. () เท่าเดิม

2. ค่าใช้จ่ายต่อเดือนของท่านมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ในช่วงที่ผ่านมา
1. () ค่าใช้จ่ายลดลงทุกรายการ
 2. () ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทุกรายการ
 3. () ค่าใช้จ่ายเท่าเดิมทุกรายการ (หากเลือกตัวเลือกนี้ ให้ข้ามไปตอบข้อ 4 ได้เลย โดยไม่ต้องตอบข้อ 3)
 4. () ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นและลดลงบางรายการ แต่เมื่อบวกกลับแล้ว ค่าใช้จ่ายรวมเพิ่มขึ้น
 5. () ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นและลดลงบางรายการ แต่เมื่อบวกกลับแล้ว ค่าใช้จ่ายรวมเท่าเดิม
 6. () ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นและลดลงบางรายการ แต่เมื่อบวกกลับแล้ว ค่าใช้จ่ายรวมลดลง

3. จากข้อ 2 ค่าใช้จ่ายของท่านเพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม ในรายการใดบ้าง (ให้ใส่เครื่องหมายบวก + ในวงเล็บหน้าข้อความที่ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น, ให้ใส่เครื่องหมายลบ - ในวงเล็บหน้าข้อความที่ค่าใช้จ่ายลดลง และปล่อยเว้นว่างไว้ในวงเล็บหน้าข้อความที่ค่าใช้จ่ายเท่าเดิม

3.1 () ค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพ

1. () ค่าอาหารและเครื่องดื่ม
2. () ค่าสุราและยาสูบ
3. () ค่าเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย และของใช้ส่วนตัว เช่น สบู่ ผงซักฟอก ยาสีฟัน เป็นต้น
4. () ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า
5. () ค่าสุราและยาสูบ
6. () ค่าบริการโทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์เคลื่อนที่ ค่าบริการชั่วโมงอินเทอร์เน็ต
7. () ค่าซื้อล็อตเตอรี่ หวย และการพนันอื่นๆ
8. () ค่าเช่าบ้าน/ ที่พักอาศัย
9. () ค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือ ค่าอุปกรณ์การเรียนของตนเอง หรือบุตร/หลาน
10. () ค่ารักษาพยาบาล ค่ายารักษาโรค
11. () ค่าน้ำมันรถ ค่ารถโดยสารประจำทาง มอเตอร์ไซด์
12. () ค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง ท่องเที่ยว

3.2 () ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

1. () ค่าผ่อนส่งบ้าน หรือที่ดิน
2. () ค่าผ่อนส่งรถยนต์ จักรยานยนต์
3. () ค่าผ่อนส่งเครื่องเรือน เครื่องใช้ในบ้าน
4. () ค่าจ่ายเงินกู้ยืมอื่นๆ
5. () ค่าเบี้ยประกัน
6. () ค่าส่งแชร์ (เพื่อการกู้ยืม)
7. () ค่าเงินบริจาค งานบุญต่างๆ
8. () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. ก่อนซื้อสินค้า เครื่องใช้ต่างๆ ท่านได้ตรวจสอบก่อนซื้ออย่างจริงจังมากขึ้น () ใช่ () ไม่ใช่

5. ท่านเข้าห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้าขนาดใหญ่

1. () บ่อยครั้งขึ้นกว่าเดิม 2. () น้อยครั้งลงกว่าเดิม 3. () เหมือนเดิม

6. ค่าใช้จ่ายในการไปห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้าขนาดใหญ่ต่อครั้ง

1. () เพิ่มขึ้น 2. () ลดลง 3. () เท่าเดิม

15. ถ้าท่านสามารถออมได้ ปัจจัยหลักที่ทำให้ท่านสามารถออมได้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(ข้อนี้บุคคลที่ไม่สามารถออมได้ไม่ต้องตอบ)

1. () มีรายได้ประจำที่สม่ำเสมอ
2. () มีรายได้เสริม
3. () ได้รับการอบรมความรู้ทางการเงินและการออมจากวิทยากร
4. () หักรายได้ส่วนหนึ่งทันทีเพื่อกันไว้เป็นเงินออมก่อนที่จะนำเงินไปใช้จ่าย
5. () ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อให้มีเงินเหลือสำหรับออมมากขึ้น
6. () ภาระหนี้ลดลง ทำให้ออมเพิ่มขึ้น
7. () ทำบัญชีรายรับ/รายจ่ายเพื่อให้ทราบการวางแผนทางการเงิน
8. () ขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่น ตั้งใจใฝ่เจริญ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
9. () ไม่ข้องแวะยาเสพติด เหล้า บุหรี่ อบายมุข ทั้งปวง
10. () เก็บเงินเหรียญหยอดกระปุก
11. () อยู่อย่างพอเพียง

16. ปัจจัยหลักที่ทำให้ท่านไม่สามารถออมเงินได้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(ข้อนี้บุคคลที่สามารถออมได้ไม่ต้องตอบ)

1. () รายได้น้อย
2. () รายได้ลดลง
3. () ดอกเบี้ยเงินฝากลดลง
4. () ไม่เห็นความสำคัญของการออม
5. () ไม่มีเหตุจูงใจในการออม
6. () ไม่สามารถควบคุมรายจ่าย
7. () มีภาระหนี้สูง
8. () ปัญหาภาวะเศรษฐกิจ ข้าวของแพง
9. () มีภาระดูแลคนในครอบครัว
10. () ติดการพนัน หรือติดเหล้า หรืออบายมุขอื่นๆ
11. () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

17. ท่านมีการวางแผนการใช้เงินและเก็บเงิน หรือไม่

1. () มี
2. () ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 19)

18. รูปแบบการวางแผนการใช้เงินและเก็บเงิน

1. () วางแผนเฉพาะในระยะสั้น
2. () วางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

19. ท่านมีการจดบันทึกรายรับ รายจ่ายในแต่ละเดือนหรือไม่

1. () มี
2. () ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 21)

20. จากการจดบันทึกรายรับ รายจ่ายในแต่ละเดือน ท่านได้เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายที่ตั้งไว้กับค่าใช้จ่ายจริง พบว่าแผนการเงินของท่านตรงกับข้อใด

1. () ส่วนใหญ่ใช้มากเกินงบประมาณ
2. () ส่วนใหญ่ใช้ต่ำกว่างบประมาณ
3. () ส่วนใหญ่พอ ๆ กัน
4. () ไม่เคยเปรียบเทียบ แค่จดบันทึกอย่างเดียว

21. ท่านมีหนี้สินหรือไม่ () มี

1. () เพิ่มขึ้น จำนวนหนี้สินทั้งสิ้นบาทต่อเดือน
เพิ่มขึ้นจากเดิม.....บาทต่อเดือน

2. () ลดลง จำนวนหนี้สินทั้งสิ้นบาทต่อเดือน
ลดลงจากเดิม.....บาทต่อเดือน

3. () เท่าเดิม

() ไม่มี ข้ามไปตอบ ตอนที่ 2

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับพฤติกรรมหารายได้ การใช้จ่าย การออม และการก่อกำหนดของแม่บ้าน ข้อคำถามแต่ละข้อมีลักษณะพฤติกรรมตรงหรือใกล้เคียงกับตัวแม่บ้านเองในระดับของความตั้งใจ 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความตั้งใจ

ข้อความ	ระดับความตั้งใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านตั้งใจวางแผนการเงินระยะยาวและตั้งใจที่จะทำให้ได้ตามที่วางเป้าหมายไว้เพื่อไปสู่ความมั่นคงของชีวิต					
2. ท่านตั้งใจจะเริ่มต้นเก็บออมเป็นกิจลักษณะ โดยแบ่งเงินออกมาอย่างน้อย 10% เพื่อนำไปเข้าบัญชีสะสมทรัพย์					
3. แม้ท่านมีหนี้ หรือไม่มีเงินพอใช้ ท่านก็ยังตั้งใจว่าต้องออม					
4. ท่านหาข้อมูลด้านการเงินล่วงหน้าจากแหล่งข้อมูลหลายๆแหล่ง ก่อนจะทำธุรกรรมทางการเงินต่างๆ					
5. ท่านตั้งเป้าหมายที่จะเก็บออมเงินให้ได้ไม่ต่ำกว่า 50,000 บาทใน 10 ปีข้างหน้า					
6. ท่านทำงบรายรับ รายจ่ายในแต่ละเดือน เพื่อที่จะได้รู้เงินเข้า และออกตลอดเวลา					
7. ก่อนที่ท่านจะซื้ออะไร ท่านพิจารณาอย่างระมัดระวังว่าท่านจะสามารถจ่ายได้ไหม					
8. ท่านจ่ายบิลค่าน้ำ ค่าไฟ โทรศัพท์ บัตรเครดิต และเงินกู้ทุกประเภทให้ตรงเวลา					
9. เวลาใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าและบริการ ท่านคำนึงถึงผลดี ผลเสีย ความจำเป็นและความคุ้มค่ามากกว่าความอยากได้ หรือ เห็นคนอื่นมีก็อยากมีด้วย					
10. ท่านพยายามลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อว่าจะได้ไม่ต้องชักหน้าไม่ถึงหลัง					
11. ท่านตั้งใจจะไม่ยอมเป็นหนี้เกิน 10% ของรายได้ต่อเดือน และไม่เกิน 20% ของรายได้ทั้งปี					
12. เมื่อเป็นหนี้ ท่านสามารถชำระหนี้ได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อว่าจะได้มีความน่าเชื่อถือ สามารถกู้ได้มากขึ้นในอนาคต					

ข้อความ	ระดับความตั้งใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13. ท่านพิจารณาใคร่ครวญเกี่ยวกับดอกเบี้ยเงินกู้ก่อนการกู้ยืมเงินในแต่ละครั้ง					
14. ท่านตั้งใจที่จะหางานทำใหม่ที่จะทำให้ท่านมีรายได้และสวัสดิการที่ดีขึ้นกว่าเดิม					
15. ท่านพยายามหาช่องทางทำงานใหม่ๆเพื่อหารายได้พิเศษ					
16. ท่านตั้งใจทำประกันในแต่ละประเภท (ชีวิต/สุขภาพ/ทรัพย์สิน) เพื่อให้ครอบคลุมความเสี่ยงทั้งหมดที่ท่านมี					
17. ท่านเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้ใช้เผื่อฉุกเฉิน					
18. ท่านเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้ใช้เพื่อการเกษียณอายุหรือตอนที่ท่านอายุมากและไม่ได้ทำงานแล้ว					

ตอนที่ 3 แบบทดสอบวัดระดับความรู้ทางการเงิน

ตอนที่ 3.1 แบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงินหมวดความรู้พื้นฐานทางการเงิน (Financial knowledge)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. หากท่านมีเงินฝากในธนาคาร 100,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 8% ต่อปี ถ้าท่านไม่เคยถอนหรือฝากเงินเพิ่มเลย เมื่อครบ 2 ปีท่านจะมีเงินฝากในบัญชีเท่าใด

1. () มากกว่า 108,000 บาท 2. () เท่ากับ 108,000 บาทพอดี
3. () น้อยกว่า 108,000 บาท 4. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

2. หากท่านมีเงินฝากในธนาคาร 100,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 10% ต่อปี โดยทางธนาคารคิดอัตราดอกเบี้ยแบบทบต้นถ้าท่านไม่เคยถอนหรือฝากเงินเพิ่มเลย เมื่อครบ 5 ปี ท่านจะมีเงินฝากในบัญชีธนาคารเท่าใด

1. () มากกว่า 150,000 บาท 2. () เท่ากับ 150,000 บาทพอดี
3. () น้อยกว่า 150,000 บาท 4. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

3. หากท่านฝากเงินในธนาคาร ได้อัตราดอกเบี้ย 1 % ต่อปี ในขณะที่อัตราเงินเฟ้ออยู่ที่ 2 % ต่อปี เมื่อผ่านไปหนึ่งปี ท่านคิดว่าเงินที่ท่านฝากไว้ในธนาคารจะสามารถซื้อสินค้าและบริการโดยเฉลี่ยได้ในจำนวนมากขึ้นหรือน้อยลงหรือเท่าเดิมเมื่อเทียบกับปัจจุบัน

1. () ซื้อสินค้าได้มากกว่าปีก่อน 2. () ซื้อสินค้าได้เท่ากับปีก่อน
3. () ซื้อสินค้าได้น้อยกว่าปีก่อน 4. () ฉันไม่แน่ใจ

4. หากในปีพ.ศ. 2556 รายได้ของท่านเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าของปีก่อน และขณะเดียวกันดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) สูงขึ้น 2 เท่าด้วย ท่านคิดว่าในปี พ.ศ. 2556 ท่านจะสามารถซื้อสินค้าและบริการได้จำนวนมากน้อยเท่าใด เมื่อเทียบกับปีก่อน

1. () ซื้อสินค้าได้มากกว่าปี 2555 2. () ซื้อสินค้าได้เท่าเดิม
3. () ซื้อสินค้าได้น้อยกว่าปี 2555 4. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

5. หากท่านอยากซื้อโทรทัศน์สีเครื่องหนึ่ง โดยมีร้านขายโทรทัศน์รุ่นที่ต้องการอยู่ 2 ร้าน ทั้ง 2 ร้านตั้งราคาขายปลีกเครื่องละ 10,000 บาท ซึ่งร้านที่ 1 เสนอลดราคาจำนวน 1,500 บาท ขณะที่อีกร้านหนึ่งลด 10% ของราคาขายปลีก ท่านควรซื้อโทรทัศน์จากร้านใดที่สามารถซื้อได้ในราคาถูกที่สุด

1. () ซื้อร้านที่ 1 (ลด 1,500 บาท) 2. () ซื้อร้านที่ 2 (ลด 10%)
3. () ซื้อร้านที่ 1 หรือร้านที่ 2 ก็มีค่าเท่ากัน
4. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

6. ข้อความดังกล่าวถูกต้องหรือไม่ “การจ้างงาน ที่มีกำหนดเวลาชำระ 15 ปี จะต้องชำระค่าผ่อนบ้านรายเดือนในจำนวนที่สูงกว่าการจ้างงานที่มีกำหนดชำระ 30 ปี อย่างไรก็ตาม การจ้างงาน ที่มีกำหนดเวลาชำระ 15 ปีจะเสียค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยทั้งหมดในจำนวนที่ต่ำกว่าการจ้างงานที่มีกำหนดเวลาชำระ 30 ปี”

1. () ถูก 2. () ผิด 3. () ฉันไม่ทราบ

7. หากท่านซื้อพันธบัตรในราคา 900 บาท (แต่มีราคาหน้าตัว 1,000 บาท) โดยพันธบัตรจะครบอายุไถ่ถอนภายในปีนี้ ถ้าท่านถือพันธบัตรใบนี้จนครบอายุไถ่ถอน ท่านจะได้ดอกเบี้ยจำนวน 150 บาท สรุปการซื้อพันธบัตรในครั้งนี้ ท่านได้รับผลตอบแทนทั้งหมดเป็นจำนวนเท่าใด

1. () ผลตอบแทนต่ำกว่า 15% 2. () ผลตอบแทนเท่ากับ 15% พอดี
3. () ผลตอบแทนมากกว่า 15% แต่ไม่ถึง 20% 4. () ผลตอบแทนมากกว่า 20%
5. () ฉันไม่สามารถคำนวณได้

8. ถ้าอัตราดอกเบี้ยเพิ่มสูงขึ้น โดยทั่วไปจะเกิดอะไรขึ้นกับราคาพันธบัตร?

1. () เพิ่มขึ้น 2. () ลดลง 3. () เท่าเดิม
4. () ไม่มีความเกี่ยวพันกัน 5. () ฉันไม่ทราบ

9. ข้อความดังกล่าวถูกต้องหรือไม่ “โดยทั่วไป การลงทุนที่มีความเสี่ยงสูงก็มักจะถูกคาดหวังว่าจะให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับการลงทุนที่มีความเสี่ยงต่ำ”

1. () ถูก 2. () ผิด 3. () ไม่มีความเกี่ยวพันกัน

10. ในการตัดสินใจลงทุน โดยทั่วไปนักลงทุนมักจะลดความเสี่ยงในการลงทุนในตลาดหุ้นด้วยการกระจายซื้อหุ้นไปในกลุ่มต่างๆ แทนที่จะถือกระจุกตัวอยู่ที่หุ้นเพียงกลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง

1. () ถูก 2. () ผิด 3. () ไม่มีความเกี่ยวพันกัน

ตอนที่ 3.2 แบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงินหมวดพฤติกรรมทางการเงิน (Financial behaviour)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ท่านคิดว่าตรงกับพฤติกรรมของตัวท่านมากที่สุด

1. ก่อนที่ท่านจะซื้ออะไร ท่านพิจารณาอย่างระมัดระวัง (ใคร่ครวญ) ว่าจะสามารถจ่ายได้หรือไม่

1. () ไม่เคย 2. () น้อยครั้งมาก 3. () บางครั้ง
4. () บ่อยครั้ง 5. () ตลอดเวลา

2. ท่านจ่ายบิลค่าน้ำ ค่าไฟ โทรศัพท์ บัตรเครดิต และเงินกู้ทุกประเภทตรงเวลาทุกครั้ง

1. () ไม่เคย 2. () น้อยครั้งมาก 3. () บางครั้ง
4. () บ่อยครั้ง 5. () ตลอดเวลา

3. ท่านให้ความสนใจอย่างใกล้ชิดในเรื่องเกี่ยวกับการเงินการทอง

1. () ไม่เคย 2. () น้อยครั้งมาก 3. () บางครั้ง
4. () บ่อยครั้ง 5. () ตลอดเวลา

4. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ใช้บริการทางการเงินกับสถาบันการเงิน หรือบริษัทที่ให้บริการทางการเงิน ท่านตรวจสอบสิทธิ์ของผู้ให้บริการทางการเงิน และไม่ลังเลที่จะใช้สิทธิ์นั้นเมื่อต้องการ และศึกษารายละเอียดต่างๆ ที่จำเป็นในการทำธุรกรรมทางการเงิน ไม่ว่าจะเป็น การฝากเงิน การกู้ยืมเงิน การซื้อและลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่างๆ เป็นต้น

1. () ไม่เคย 2. () น้อยครั้งมาก 3. () บางครั้ง
4. () บ่อยครั้ง 5. () ตลอดเวลา

5. ท่านวางแผนการเงินระยะยาวและตั้งใจที่จะทำให้ได้ตามที่วางแผนไว้

1. () ไม่เคย 2. () น้อยครั้งมาก 3. () บางครั้ง
4. () บ่อยครั้ง 5. () ตลอดเวลา

6. ใครคือผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายรายวันในครอบครัว

1. () ท่านรับผิดชอบคนเดียว
2. () ท่านรับผิดชอบร่วมกับกับเพื่อนชาย/หญิง หรือสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว
3. () ท่านไม่มีส่วนในการรับผิดชอบ

7. ท่านกำหนดงบประมาณรายรับ-รายจ่ายในแต่ละเดือน และทำได้ตามงบที่ตั้งไว้

1. () ไม่เคย 2. () น้อยครั้งมาก 3. () บางครั้ง
4. () บ่อยครั้ง 5. () ตลอดเวลา

8. ใน 12 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้ออมเงินในรูปแบบไหนบ้าง ไม่ว่าจะตอนนี้ท่านจะยังมีเงินก้อนนั้นอยู่ในมือหรือไม่ก็ตาม

1. () เก็บเงินไว้กับบ้าน ฝากไว้กับคนในครอบครัวให้ช่วยดูแล
2. () ฝากธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่นๆ
3. () ซื้อหุ้น กองทุน ทองคำ หรือสินทรัพย์อื่นๆ
4. () ไม่สามารถเก็บออมได้

9. หากท่านมีเงินไม่พอกับค่าใช้จ่ายต่อเดือน หรือเกิดสภาวะเงินสดขาดมือ ท่านมักจะปฏิบัติเช่นไร

1. () ถอนเงินจากบัญชีเงินฝาก หรือเอาจากเงินที่เก็บออมไว้
2. () ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น
3. () นำสิ่งของมีค่าไปขายหรือจำหน่าย
4. () กู้ยืมจากครอบครัว เพื่อน หรือจากนายจ้างโดยขอเบิกเงินล่วงหน้า
5. () กู้ผ่านบริการเงินด่วน ด้วยสินเชื่อเงินสด
6. () กู้เงินนอกระบบ เช่น เปียแซร์
7. () หมุนเวียนเงินโดยใช้บัตรเครดิต
8. () เงินกู้ประเภทอื่น ๆ ระบุ.....

10. ใน 12 เดือนที่ผ่านมา ท่านจำเป็นต้องกู้ยืมเงินเพื่อนำไปใช้หนี้บ่อยครั้งแค่ไหน

1. () ไม่เคย
2. () น้อยครั้งมาก
3. () บางครั้ง
4. () บ่อยครั้ง
5. () ตลอดเวลา

ตอนที่ 3.3 แบบทดสอบวัดความรู้ทางการเงินหมวดทัศนคติทางการเงิน (Financial attitude)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ท่านคิดว่าตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

1. ฉันพบว่ามันให้ความพอใจว่ากันมากที่จะใช้จ่ายใช้เงินมากกว่าจะมานั่งเก็บออมเงินไว้เพื่ออนาคตในระยะยาว

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. () ไม่เห็นด้วย
3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย
5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ฉันใช้ชีวิตเพื่อวันนี้ พรุ่งนี้ค่อยว่ากัน

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. () ไม่เห็นด้วย
3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย
5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. “เงิน” มีไว้ให้ใช้ ไม่ได้มีไว้เก็บ

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. () ไม่เห็นด้วย
3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย
5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. การตัดสินใจซื้อสินค้าที่มีราคาแพง เมื่อฉันอยากได้ก็จะซื้อหรือผ่อน จะไม่คิดมาก คิดมากเดียวไม่ได้ซื้อ

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. () ไม่เห็นด้วย
3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย
5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. การเป็นหนี้เป็นเรื่องปกติของทุกคนรอบครัว ดังนั้นช่วงไหนเงินสดขาดมือ ก็เป็นเรื่องปกติเช่นกันที่จะต้อง ผัดผ่อนหรือขาดการชำระหนี้

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. ก่อนเป็นหนี้ ควรใคร่ครวญให้ดีว่ามีรายได้พอจะจ่ายคืนเขาได้อย่างต่อเนื่องหรือไม่

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. การออมไม่ใช่เรื่องสำคัญต่อการดำเนินชีวิต.

1. () ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. () ไม่เห็นด้วย 3. () ไม่แน่ใจ
4. () เห็นด้วย 5. () เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ผู้วิจัย

สิงหาคม 2556